Acta Moldavo-Polonica.

Materiały dla istorii wzaimnych otnoszenij Rossii, Polszy, Moldawii, Wałachii i Turcii w XIV–XVI ww. sobrannyje W. A. Uljanickim. Moskwa, w Uniwersytetskoj typografii (M. Katkow) 1887. (Iz „Cztenij" Imperatorskago Obszczestwa Istorii i Drewnostej Rossijskich pri Moskowskom Uniwersytetje) + 8vo str. VII. 1 i 244. (obejmuje przeszło 106 dokumentów z głównego Archiwum ministerstwa spraw zagranicznych pochodzących z dawnego archiwum Koronnego polsk.) — Akty otnosiaszczijesia k istorii Zapadnoj Rossii, sobrannyje i izdannyje Archeograficzeskoju Kommissijeju. Tom I (1340–1506). Sanktpeterburg 1846. 4to N^ra^ 8. 11. 35. 40. 47. 162. (6 dokumentów) — Ljetopis zaniatij Archeograficzeskoj Kommissii 1865–1866, Wypusk IVtyj Sanktpeterburg 1868. 8vo (6 dokumentów udzielonych przez J. Głowackiego) — Włacho-bołgarskija ili dako-sławianskija gramoty izdannyja Ju. Wenelinym. Sanktpeterburg 1840. 8vo (66 dokumenty dotyczące monasterów) — Akty russkago na Athonje monastyrie sw. Pantelejmona (Acta Rossici in monte Athos monasterii). Kijew 1873. — Dogiel: Codex diplomaticus Regni Poloniae. Vilnae 1758. fol. Tom. I. (obejmuje dokumenta tylko po łacinie spisane i drugich treść z błędami.) — (Rykaczewski): Inventarium omnium et singulorum privilegiorum in Archivo Regni 1682 confectum. Lutetiae Parisiorum 1862. 8vo str. 131–143 (Regesta dokumentów) — Sprawy wołoskie za Jagiellonów; Akta i listy wydał i szkicem histor. poprzedził A. Jabłonowski. Warszawa 1878 (Źródła dziejowe wydane przez A. Pawińskiego. Tom X). 8vo

(Język dokumentów mołdawskich jest rusko-sławiański; a dokumentów wołoskich serbsko-bułgarski.)

Zapiski Odeskago Obszczestwa istor. i drewn. Tom IV (Gestern Zbiór dyplomów wołoskich i multańskich pisanych po rusku w XIV–XVII w. przez Mul[?]żakiewicza wydany)

Tytułu Jo. zaczęli na wzór byzantyński używać carowie Bułgarscy, począwszy od cara Joanna r. 1018; wyraz ten dostał się do Multan gdzie go już r. 1403 używał Mircza wojewoda bessarabski, i do Włoszczyzny mołdawij, gdzie go używał w XV wieku Stefan wielki hospodar.

Piotr (Mussatu) wojewoda 1374

1387, in vigilia Translationis S. Stanislai mart., in Lamburga. – Petrus wojewoda Moldaviensis homagium praestat Wladislao regi, Hedvigi reginae ac Coronae Regni Poloniae, subjiciendo terram Valachiae homagialiter et super hoc juramentum praestat, osculando lignum Vitae in manibus Cypriani metropolitani Kijoviensis. (pergam. z pieczęcią). Ul. № 1.

(Byrlea, Drogosz)

1387, in vigilia Translationis S. Stanislai mart., in Lamburga. – Gyula capiteneus, Vurla, Draguy marscalcus, Stanczel, Stanislaus supremi consiliarii Petri Woiewodae Moldaviensis, significant, quod cum consensu eorum idem Petrus woiewoda homagium Coronae Regni Poloniae praestitit, ipsique spondent fidelitatem servare. (pergam. z 5 pieczęciami). Ul. № 2.

Kreiona Jagiełły za Piotrem

1388, u ponedielnik pred ruskimi Miasopusty (27 Januar.) u Łucku. – Władysław Korol polski czynit swiedomo, oże Petr wojewoda moldawski ziat' i prijatel nasz pozyczył nam 4000 rublij friazskoho serebra, a my slubujemo jemu i jeho bratu Romanu i ich dietem tyi 4000 rublij worotyty tretioho lieta na Miasopust. Pakli bychmo im ne worotyly na toj den, tohda hrod nasz Hałycz z wołostiju im zastawity imajemy tak dotho, dokola im tych 4000 rublij ne otdamy. (pergam. z 1 pieczęcią) (w Mosk. Arch.) Akty Zap. Ros. I. № 8.

1388 u ponedielnik perwyj nedieli Posta (10 Febr.), u gorodie Soczawie. – Petr wojewoda mołdawski czynit swiedomo, że jesmy dali tomu istynnomu panu Warszawskomu 3000 rublij friazkoho serebra tym wiesom, szto jesmy powzaty dawaty u Łucku (po syła resztę pożyczki). (pergam. piecz. oderwana – w Mosk. Arch.) Akty Zap. Ros. I. № 8.b. – Ul. № 3.

1389, fer. 6a post diem Conceptionis B. M. V., in Radom. – Magnus et Romanus Hkriczski comites principis Mircii woiewodae Transalpini necnon Drogoyus principis Petri woiewodae Moldaviensis marschalcus, ambasiatores recognoscunt, quod pro parte Mircii cum Wladislao rege Poloniae foedus contra regem Hungariae et alios hostes inierunt. – ~~Dog~~ (pergam. 3 pieczęcie oderwane) – Dogiel I. pag. 597. – Ul. № 4.

Drogosz

2

(d. 20 Januar.)
1390, in vigilia S. Agnetis, in Lublin. – Mircius Woiewoda Transalpinus, Fogoras et Omlas dux, Severini comes, terrarum Dobrodicii despotus et Tristri dominus confirmat foedus cum Wladislao rege Polon. pactum contra regem Hungariae et alios hostes invicem sibi auxilia ferendi. (Silistrya)
(pergam. z 1 pieczęcią) – Dogiel I p. 598. – Ul. Nr. 5.

1390 in festo S. Gertrudis (15 Novemb.), in Soczczow in partibus Moldaviae. – Romanus Hericzki et Radlus Sadky ambasiatores Mircii woyewodae cum strenuis Gnevosio de Dalewicz et Benkone de Zabokruk ambasiatoribus Vladislai Regis declarant quosdam articulos confoederationis inter Mircium et Vladislaum factae ita: quod Rex Poloniae ullas briges neque guerras contra Regem Hungariae moveat, nisi prius significatis domino Mircio guerrarum qualitatibus, item treugas pacis vel inducias inter Mircium et Regem Hungariae Rex Poloniae acceptare debebit. (pergam.) – Dogiel I. p. 598. – Ul. Nr. 6.

1391 in Octava b. Petri et Pauli Apost. (d. 6 Julii), in Lemburga. – Mircius Woyewoda Transalpinus approbat et ratificat priores obligationes cum Vladislao rege Polon. pactas. (pergam. z 1 pieczęcią). – Dogiel I. p. 599. – Ul. Nr. 7.
(Ten Mircza Radulowicz tytułuje się w innych dokumentach: hospodyn wsej Ugrowlachii (1382), samoderżawny weliki wojewoda i hospodyn wsej zemli Ugrowlachyjskoj (1387), i zaplaninskim (transylwanskim) stranam i oba pola po wsemu Podunawiju daże i do welykeho moria (1399), jeszcze że i tatarskim stranam i Amlaszu i Fagaraszu herceg i Siewerynskomu banstwu hospodyn (1406) – Ob. Wenelin i Rösler Romänische Studien.)

1393, u nedielu na Kanunie Wodochreszcz, u Soczawie. – Roman wojewoda Moldawskij i diedycz usej zemlie Wołoszkoj ot płonyny aże do brehu moria, slubujem Władysławowi Korolu polskomu, Jadwizie Króliy i Korunie Polskoj wiernie służyty i pomahaty na usi nepryjateli, wyjawszy zemlu Pruskuju i Litowskuju i z onu storonu Krakowa pro dalekost naszeho lude. (pergam. z 9 małemi pieczątkami panow, z których ocalało 7 z napisami: Radul, Wład, Stanisław, Byrlecz, Bratul, Drogosz, Iwan stro, Andriasz, i z 1 dużą pieczęcią wojewody.) – Ul. Nr. 8. Roman wojewoda 1393 (na niej napis: Peczat Io. Romana wojewody zemlie moldawskoj.)

1395 – My panowe bojare, pan Bratul, pan Stanisław, pan Michał, pan Sziandr slubujem za naszeho hospodara Stefana wojewodu zemli Moldawskoj: gdy koły Władysław Król polski poszlet do hospodara Stefana, tohdy on majet do neho pryichaty i z swoimy bojary hołdowaty. Takeż slubujem o Kołomyju i o Sniatyn i o Pokutje, oto nasz hospodar Stefan ne imajet ni odnoho słowa Stefan wojewoda 1395.

rječzy; a o Čečyn i o Chmeľew, koty nasz hospodar budet u Władystawa Króla Polskoho o to sia imajet namołwity i obrownaty. (pergam. z 4 pieczęciami.) – Akty Zap. Ros. I Nr. 11 – Ul. Nr 9.

1395 u deń Swiatoho Bohojawlenia na Kreszczenie Hospodne (6 Januar v.s.), w gorodie Soczawie. – Stefan wojewoda zemli Mołdawskoj aże Król Władysław polskij posadył nas na wojewodstwie zemli Mołdawskoj: ślubijem Krolu polskomu i Krolewoj Jadwizie wiernym byty protywu Korola Ugorskoho, protywu Wojewody Basarabskoho, protyw Turkow, protyw Tatar, protyw Rusiji dalej Krakowa protyw Niemcom Kryżewancem tohdy koty obosliet Król Władysław i mamy pomahaty protyw wsich ich nepryjateli – cztoż szlubujut takoż panowe i bojare zemli Mołdawskoj: pan Michał brat wojewodyn, pan Bratuł Niatedul, Stanisław, Dragosz witiaź, Grozia witiaź, Iwan Strawicz, Wład dwornik, Michał Iwanisz witiaź, Gideń, Roman, Kostia witiaź. (z wielką pieczęcią F i 9 małemi bojarskiemi pieczęciami, dziesiąta urwana). – Ul. Nr 10.

(druk. w Zapiskach Odeskoho Obszczestwa Istor. i Drewnost. T. IV. str. 320)

F z napisem: Peczat Jo Stefana wojewody zemlie mołdawskoje.

1396 die S. Trinitatis, in oppido Argisch. – Wlad Woyewoda Bessarabiae, Comes de Seuerino, quia comperimus regnum Hungariae ad Hedvigem reginam Poloniae iure haereditario devolutum esse: ideo nos subiicimus Regi et reginae Poloniae confitentes nos homagiales fore regni Poloniae, et omnibus eorum inimicis noscum tota potentia nostra obices ponemus. (pergam. z pieczęcią) – Dogiel I p. 622. – Ul. Nr 11.

1397 fer. 4a post Circumcisionem Domini (3 Januar.), in Soczavia. – Stephanus Woywoda Moldaviensis domino Spythkoni Podoliensi palatino capitaneo Cracoviensi, quem ad domum nostram invitavimus, praebet potestatem veniendi secure cum suis hominibus, promittitque pro hominibus nostris et pro hominibus illustris ducis Chodor in nostra terra existentibus pro securitate observanda, promittuntque hanc securitatem Michael capitaneus Moldaviensis, Stephanus de Chotyn, Stanislaus Rotenpan, Iwan Strawicz, Janusch Dwornyk (w Sławnie w archiw. pergam, z 6 pieczęci pozostało 2) – Prochaska: Codex Vitoldi, pag. 43, Nr 136. –

1400, w gorodie Berestii. – Iwaszko syn Petrow diedicz Wataski i pan Wilczia poruczajem u Króla polskoho za Romana, aże imajet Roman służyty i wieren byty Krolu Władysławu Polskomu, a toho jatrwa (pojmania) ne imajet wpominaty ani żałowaty na Kniazia Szwitrigaj: a pak by żałował toho jatrwa tohdy my imajem toho Romana opiat daty w ruki Krolu Polskomu. (pergam. z pieczęci oderwane). – Ul. Nr 12.

(d. 25 Martii ?)

1400 u czetwerg w deń Zaczatia Matki Bożej, w gorodie Berestiu. — Iwaszko syn Petra wojewody diedicz zemli Wołoskoi znamo czynit, czto smiłowały sia nado mnoju Władysław Krół polski i kniaź Witowt litowski i pryniały mene sobi sługoju, a koły mi Boh pomożet ku mojej otczinie iż budu hospodarem i wojewodoju u zemli Wołoskoj słubuju tym łepij służyt Krolu Polskomu i Kniaziu Witowtu; także choczu otstupit Krolu polskomu zemli Szepinskoi i horodow szto sut w nei po staruju hranyciu, a też sztoż moj otec Petr wojewoda pozyczył piniazi Krolu Polskomu, tych sia otstupaju i łysty choczu tyi wrotyt. Na to ciłował jesm krest s panom Wilczeju. (pergam. 2 pieczęci oderwane.) — Ul. Nr. 13.

1402, u Szczekarewie. — Ja pan Kostia Wołoszyn słubił jesm weren byty Krolu polskomu Władysławu a Wojewodu imieju radit, aż by ne był protywu Korolewi. (na pergaminie, pieczęć oderwana) — Ul. Nr. 14.

1402, u 12 Marta, wełykoho posta piatoi nedili, u nedili, u Suczawi — Aleksandro wojewoda Mołdawski, wspominuwsze naszy predky, Petra wojewody i otca naszeho Romana wojewody, słubujemy służyty naszomu hospodariu Władysławu Krolu polskomu i jeho djetem i Koruni polskoi (pergam. z pieczęcią wielką) — Ul. Nr. 15.

Aleksander syn Romana wojewoda 1402 + 1432.

z na niej napis: Peczat Jo Aleksandra wojewody hospodara zemli mołdawskoi.

1403, u nedilu po swiatom Macjei, a po rusku po Uzweżeni Czesnoho Chresta (d. 25 Februar. ?), u naszem horode u ... rdewe (Giurgewie). — Iwan Mircza wojewoda wełykoj hospodar zemle besarabskoi, słubujemo Władysławu Krol polskomu wełmy mylomu pryjatelewi sderżaty i połnity tyto łysty i zapisy naszyi, jako sia jesmo pred tym u naszych łystech zapisały, derżaty i połnity krjepko kaky u naszych łystoch u perwo pysanych stoit. (pergam. z pieczęcią dużą i podpisem: Jo Mircza wojewoda myłostija Bożyja hospodar.) — Ul. Nr. 16.

b. r. (1403 ?) misiaca Awhusta 10 deń, u Gjurgewu horodu. — Iwan Mircza wełykij Wojewoda i samoderżawnyj hospodar wsej zemi basarabskoj i zapołoninskim storonam i mnohym turskim horodowom hospodyn, wełykomu Korolu Władysławu polski pryjazn i lubownyj poklon. Pisał jesi swoi łystko mni i żałujesz na mene o ty jesm powidał uhorskim bojerom i panowom swoimi łystowi, a oni powiedały Korolu uhorskomu, kako ty postał jesy swoi łystowi i posły, da se sjednisz s Turkowi, da wozdwyhnete rat na zło Chrystianom wsim i Uhorskomu Korolu — o tom zi słowi woten jesy, az jesm twoj prawy pryjatel, o ot tiech zintewi ne wjem niczto — nu twoi posły kako su chodyły posried Ugroch dawno

su i ot sebe czto mołwiły; jeże ot mene ni jedno słowo nieś k Wuhrom, niże koi łyst nijesm postał. (List papierowy oryginalny z podpisem). – Ul. Nr. 17.

1404 u piatok pred prieobraženiem Hospoda Isu Chrysta, u Kamiancy. – Aleksandr wojewoda mołdawski i naszy sługi panowe wołoskyja zemlany Mołdawskija, pan Bałyca Byrlicz, Janusz witjaź, Wład dwornik, Chotko Liacyński, Szandr Djemecki, Byrla Chortowski, Gorajec wystyjarnik, Jacko pisar i wsi bojare mołdawscii, Władysławu korolu polskomu i jeho korolewoj i jeho djetem i Koruni Korolestwa Polskoho ślubujemy tako jako naszy predkowe Petr wojewoda, i nasz otec Roman wojewoda i Steśko wojewoda, imajemy jemu wierni byty i służyty i pomahaty na wsich jeho neprzyjateli. (pergamin. z 15 małemi pieczęciami). – Ul. Nr. 18.

1407, misiaca Oktowria 6, wo Lwowie. – Aleksandr wojewoda hospodar zemli Mołdawskoi z naszymy zemlany pany na imia: pan Żjurż Starosta, Michajło Dorohunskij, Dragosza ot Njemcia, Wład dwornik, Wład Sytjatskii, Oana dwornik, Manewicz Iwaszko stolnik, Byrlicz Stan czasznik, ślubujem i potwerżajem Władysławowi Korolewi polskomu łot łyst, szto jesmy dały w Kamiancy, koły sia jesmy hołdowały i zapysały jeho Myłośti i choczem jeho Mylości służyty i pomahaty z naszoju syłoju. (pergamin. z 12 bojarskiemi pieczęciami). – Ul. Nr. 19.

1403 fer. 5a proxima post dominicam Reminiscere, Cracoviae. – Władisłaus rex Poloniae componit differentias inter cives Cracovienses et Leopolienses occasione transitus cum mercantiis, edicitque quod civibus Cracoviensibus vigore privilegii Ludovici regis licitum erit libere proficisci cum mercibus ad Tartariam, et quod tenentur in eundo et redeundo de Tartaria quatuordecim diebus demorari in civitate Lemburgensi et merces ad emendum exponere. (z kopii) – Ul. Nr. 20.

druk. w Kałużniacki: Dokumenta mołdawskie i multańskie. Lwów 1878 str. 13 – gdzie są pierwszy raz wspomniane Czerniowce.

1407 d. 8 Oktobra. – Aleksander wojewoda mołdawski daje pozwolenie kupcom lwowskim i podolskim w swych krajach handlować, przepisując oraz takowym ustawę celną i pozwala przez swój kraj przejeżdżać do Węgier i do Besarabii z towarami. (Akty Zapadnoj Rossii Archeogr. Komis. Tom I Nr. 21)

b. r. (około 1410). – Mircza wełyki hospodar wsej zemli ugrowlachijskoj i zapłaninskim stranam daje kupcom ze Lwowa z ziemi Władysława Króla Polskiego i z ziemi Wielkiego Księcia Witołta na wolny przejazd z towarami począwszy od Żeleznych wrat do samego Braiłowa (oryg. pergamin. w magistracie Lwowa – druk. w Ljetopis zemijatij Archeograficzeskoj Kommissii. Speterburg 1868. 8vo Wypusk IV Otdieł II str. 3–4)

1406 fer. 5a infra Octavas S. Stanislai in Majo, Cracoviae. — Joannes de Olesni-ca judex et Dobeslaus de Koschicze subjudex terrae Cracov. significant, quod quum coram Wladislao rege Poloniae fuisset causa mota inter cives Cracovienses actores et cives Lemburgenses occasione transitus cum mercibus ad partes Walachiae rex dedit in mandatis Joanni de Tarnow castellano et capitaneo Cracov. ut causam decidat: qui quoniam cives Lemburgenses nulla munimenta quibus transitus mercatoribus Cracoviensibus prohibere possent, habuerunt, ideo civibus Cracoviensibus liberum transitum et reditum ad partes Walachiae et Tartariae adjudicavit. Praesente Nicolao praeposito S. Floriani vicecancellario Regni Polon. (z kopii) — Ul. Nr 20 pag. 17.

1411 die dominico Vocem Jucunditatis, in civitate Imow. — Mirche palatinus Trasalpinus facit foedus, unionem et confoederationem cum Wladislao Rege Poloniae contra Regem Hungariae (na pergaminie z jedną większą i 12 małemi pieczęciami) - druk w Dogiel. Codex I. 600) - w wyjątku Ul. Nr 21.

1411. Wołodysław Korol polski znajem to, aże jesmy dołżny 1000 rubłew fryjażskoho serebra pryjatelu naszemu Ołeksandru wojewodi hospodarju zemli Mołdawskoj, czto były nam pożyczyły predkowe ich, a my slubujem jemu zapłatyty ot seho Wełykadni za dwa roki, jako były jesmy posłały naszeho posła pana Petra Włodkowicz starostu terebowelskoho podstoleho Sudomirskoho do Ołeksandra. Pak li ne imiejem jemu zapłatyty na tot deń, tohdy my imajem jemu daty nasz horod Sniatyn i Kołomyju i Pokutskuju zemlu i majet tako dołho derżat so wsim dochodom, dokola my zapłatymy 1000 rubłew; pakli nebudet fryjażskoho serebra, a my łytowskije rubły damy, a lubo litoje serebro lubo hroszmy poczem fryjażskoje serebro idet. (pergam. z pieczęcią Król. większą). — Ul. Nr 22.

(1411) 6919 Maja 25 u ponedilnik po Uznesenii Hospodni, u Dołnyi Torg — Ołeksandr hospodar zemli Mołdawskoj z naszymy pany, czynimy znamenito, aże chotiaczy Władysławowi Korolu polskomu hospodarju naszemu ukazaty nasze hołdowanie i naszy prysiahy, sztoże jesmy jemu uczynyły i krest cjełowały i nasze łysty i naszych panow, kotorymy sia jesmy jemu zapisały, iże bychom nikoły ne imieły protyw jemu byty, ale bychom jemu pomahały naprotywu Korolu Uhorskomu i naprotywu każdomu jeho nepryjatelu: sim naszym łystom potwerżajem i ponawlajem to nasze hołdowanie. (pergam. z wielką pieczęcią wojewody i 12 pieczęciami bojar.) — Ul. Nr 23.

1412 d. 15 Martii, in Lublio. – Sigismundus rex Hungariae transactionem pacis cum Vladislao rege Polon. facit, inter alia de terra Moldaviae concordat, ita quod rex Hungariae obligationem Alexandri wojewodae Moldaviensis Vladislao regi Polon. debet observare, sed quotiescunque Turci terram Hungariae invaderent extunc rex Poloniae mandare debebit Moldovano ut cum tota sua potentia exercitui hungarico succurrat, si vero mittere suam potentiam recuset, extunc Sigismundus et Vladislaus reges debent terram Moldaviae invadere, woiewodam Moldovanum amovere et terram ipsius inter nos reges dividere: ita quod sylvae majores Bukovina dictae incipiendo ab Alpibus Regni Hungariae inter terram Moldaviae et terram Seperycensem situatae penes Sereth protendentes se ad aliam sylvam minorem Bukowina dictam usque ad fluvium Pruth debent per medium dividi, ita quod forum Jasski targ in sinistra parte situm maneat pro Vladislao rege Poloniae; forum vero seu villa Berlath in dextra parte situm maneat Sigismundo regi Hungariae ~~[illegible]~~; transcenso autem fluvio Pruth residuae sylvae procedendo directe ad campos desertos usque ad mare parimodo cum campis desertis per medium dividantur, ita quod Feiervar alias Bialgrod cum aequali medietate pro Vladislao Poloniae rege, et Kylia cum aequali alia medietate pro Sigismundo rege Hungariae maneant divisae. Ubi autem Moldvanus fideliter mandata in nostrum subsidium adimplebit, tunc totalis terra Moldaviae remanebit apud eundem per quinquennium treugarum praedictarum. (z Kopii – druk. w Dogiel: Codex I. 46) – Ul. Nr 24.

1420 Aprila 20, w Soczawie. – Aleksandr hospodar moldawski z synom Iliaszem wojewodoju, daje prywilej bojarowi Wenje na posiadłość. (Wenelin: Dako-sławiańsk. gramoty str. 60).

1420 mense Julio, in Piotrkow. – Vladislaus rex Polon. nuntiat Sigismundo regi Hungar. quomodo Theucri hostes terras transalpinas intraverunt et sibi subegerunt in totum, homagiis fidelitatis ab eisdem extortis, tributa et dacias receperunt ac deinde ad terras Valachiae minoris cum ingenti classe navigantes castrum Balohrod woyvodae Moldaviae vallaverunt: nos mandavimus gentibus nostris et frater noster alias Witowdus M. Dux Lithv. parimodo suis, in succursum waywodae proficisci. (Prohaska: Codex epist. Vitoldi Nr. 883 pag. 486.)

6929 (1421) – Aleksandr wojewoda hospodar zemli mołdawskoj i Iliasz wojewoda syn Aleksandra wojewody hospodara i bojare wsi wełycy i mały, znajemo czynim: iż jesmy dały Seret misto a Wołchowec i z seły i prysełky, so młyny i so stawy, i s myty i płaty i z danmy i prychody i dochody i z usimy użytky... sestrje hospodara naszeho, Korola polskoho inych i wełykoho kniazia Aleksandra inako Wytowta, kniahyni Rymgailje (Ringalae) bywszej żonie naszoj, do jej żywota i ktomu na każdyj god szestsot złotych dukatow, alibo czertenych złotych uhyrskich na dwoje rozdjelywszy, na deń swiatoho apostoła Petra trysta, a na Rożstwo Chrystowo druhaja trysta, dokud ona żywa, to imajem jej daty. Pak ły bychom ne dały tych złotych na umołwenii dni i czasy, tohda poddajem sia Korolewi polskomu poddruhuju szestsot złotych dukatow (poenam solvendam aliós 600). Pak ły nedbały (non curaremus) płatyty istynnyi złotych i druhych prybyłych (et alios adjunctos poenales) szosty sot złotych, tohdy Korol imijet istyhaty tych dwuchnadcat sot złotych na naszych kupcem (debet pro eisdem 12 centis ducatis arrestare mercatores) i na zemlanoch, imajet ich braty i wstiahaty tak dołho, eliż żenie naszej bywszej kniahyni Rymgajli popołnymy istynu i prybytyi złotyi. A my bojare jako istcy i rukoimi (sicut debitores et fidejussores) słubujemy i ruczymy, iż nasz hospodar Aleksandr wojewoda i potem buduszczej imiejut połnyty. (pergamin, na oryginale ruskim pieczęć wojewody większa i 40 małych bojarskich – na exemplarzu pergam. łacińskim 17 małych pieczęci bojarskich). – Ul. Nr 25.

|: Zdaje się iż Ryngala była najprzód żoną Henryka (ziemowitowicza) księcia mazowieckiego późniejszego biskupa płockiego za ⟨?⟩ 1391 owdowiała 1392. była ona siostrą Witołda a nie Jagiełły (Ob. Caro: Geschichte Polens III. 96. 109. 112; Szajnocha: Jadwiga i Jagiełło 2e wyd. IV. 13. 48. 56.). Być może iż była trzecią żoną Aleksandra wojewody. – Prof. Th. T. Uspeński*), odkrytą w Muzeum brytańskiem mołdawskie Czetweroewangelie z przypiskiem r. 6937 (1429) w którem wymienieni Aleksander wojewoda i jego żona Maria; z czego wnioskuje Uspenski iż Ryngala idąc za mąż, zmieniła swe pogańskie imię na chrześcijańskie Maria. – Hisdeu: (Archiva istorica a Romaniei. Bucuresci 1864 I. i, pag. 113) ogłosił dokument wojewody Piotra w którym wymienia swych rodziców: Alexandra wojewodę i Maryę. – Ta Ryngala podług niektórych (Narbut: Pomniejsze pisma hist. 299) po śmierci Henryka wstąpiła do zakonu w Pradze, gdzie zmarła r. 1444 jako ksieni klasztoru P. Maryi; nosiła też imię Elżbieta. – Podług niektórych była córką Olgierda a nie Kiejstuta. – Podług historyków wołoskich, źle żyła z mężem Alexandrem wojewodą, owdowiała r. 1433, i r. 1434 kazał ją jako macochę jej pasierb hospodar Ilija utopić! Prawdopodobnie Ryngała Kiejstutowna, odmienną była osobą od Ryngały Olgierdowny. :|

*) Żurnał Minist. Narod. Prosw. 1878 Nojabr, str. 90: O niekotorych sławiańskich rukopisach.

(Ta Maria była czwartą żoną Alexandra? – synem jej był Ilija; żyła jeszcze 1428 Ob. Potwierdzenie ⟨?⟩ Kiłowskiej Ilanis) synami Maryi byli Ilija i Piotr.

1422 d. 14 April – Zygmunt Król węgierski donosi Wielkiemu Mistrzowi Krzyżaków pruskich, iż Witold gotuje się do wyprawy na wojewodę mołdawskiego który siostrę Witolda wygnał od siebie. (Prochaska: Cod. epist. Vitoldi Nr. 997 pag. 547 i Nr. 1002 str. 550 i Nr. 1013 str. 556)

6937 (1429) d. 28 Maja, u Soczawie. – Aleksander wojewoda nadaje bojarynowi Kupczyżowi sioła Kupka i Kiagowce za Prutem. Świadki Aleksander wojewoda i syn jego Iliasz wojewoda i synowie Stecko i Piotr i Alexander. – Ul. Nr. 28 (tylko treść)

1429 Dan wojewoda Besarabii wpada do ziemi Aleksandra wojewody mołdawskiego i zajmuje Kiliję. – Radul wojewoda wołoski i Dan wojewoda besarabski równocześnie 1426.

6940 (1431) Dekabr. 20, u Soczawie. – Aleksandr wojewoda hospodar zemli mołdawskoj – nadaje seło Tamrotaszyncy sługom swym Batotie i Oanczie. – A na to jest wiera Aleksandra wojewody i wiero wozlublennaho syna hospodarewa Iliasza wojewody, i wiera synowom hospodarewa Stecka i Petra, i wiera wsiech dietej naszych i wiera wsiech bojar naszych i wełykich i małych. (pergam. z pieczęcią) – Ul. Nr. 28.

Ilija syn Aleksandra wojewoda 1433 + 1445

6941 (1433), Junija 4, u Soczawie. – My bojare hospodara naszeho wojewody: pan Michajło Dorohunsky, pan Żurż Fratowskyj, Dan dwornik, p. Kiahoi pisar, p. Stan wisternik, p. Stan Berlicz, p. Damakusz stolnik, p. Batosz czasznik, p. Nemirka, p. Mirczia i wsi bojare mołdawstii słubujem Włodysławu Krolu polskomu, ospodarju naszemu miłomu i jeho djetem Władysławowi i Kazimiru, i cjełowały jesmy krest podłuh perwych prysiah i zapisow naszych starych hospodarej, Petra wojewody, Romana wojewody, Stecka wojewody, Aleksandra wojewody i teper naszeho ospodara Ilia wojewody, aże imajem na to stojaty, aby perwych prysiah i zapysow swoich predkoch i swoi zapisy i prysiahy derżat, a my słubujem za neho i za jeho djety i za jeho bratii, aże imajut to derżaty. (pergam. z 11 pieczęciami.) – Ul. Nr. 29.

1433, Junija 5, u Soczawie. – My Ilia wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, i z naszymy djetmy i s naszeju bratjeju, Władysławowi Korolewi, hospodarewi naszemu miłomu i jeho djetem i Korunie Krolewstwa Polskoho słubujem i cjełowały jesmy krest i hołdowały jesmy, jako naszy predkowe zapysały sie Petr wojewoda i Roman wojewoda i Stecko wojewoda i otec nasz Aleksander wojewoda, imajemy jemu wjernu byty i pomahaty na wsje jeho neprzyjateli. (pergamin z pieczęcią większą.) – Ul. Nr. 30a.

1433, w nedilu w deń swiatoi Lucyi (12 Decembr.), u Łanczycy. — Włodysław król polski znamenito czynimy, iż niegdy Aleksandr wojewoda zemli moldawskoj z naprawy a rady neprijatelii naszych, prysiah, slubow, holdow i zapisow nam uczynenych perestupywszy i złomywszy, był na protywu nam i nas rozhniewał; ale iż Stefan syn jeho nijesznyj wojewoda zemli moldawskoj pryszoł zasia ku dobroj pamiati nechotiacey zostaty u winje otca swojeho Aleksandra wojewody, prosył nas, abychom jemu otpustyły i łaskawy były, aby to na duszy otca jeho nezostało, slubujuczy nam i djetem naszym takuju i bolszoju wieru, kak nam predkowe jeho wojewody ukazywały; a my poznawszy, iż Stefan wojewoda pomoczy i rady na protywu nam ne czynił, protoż jeho o tuju iomju merziaczku i szkodu wojewanuju nam i korunie naszoj uczynenuju ot jeho otca, prawoho czynimy i otpuszczajemy jemu wse tym naszym lystom, slubujuczy preczczenoho Stefana wojewodu i jeho djety i poddanyi miłowaty. (pergamin. z pieczęcią król.) — Ul. Nr 31.

Stefan syn Aleksandra wojewoda

1433 u nedjelju w deń swiatoi Lucyi, u Łanczycy. — My Wojciech arybiskup hniezdenski, Zbygniew krakowski, Stanisław poznanski, Jan chołmski, biskupowe, Włodysław wybranyj ku biskupstwu włocławskomu, Mikołaj z Michałowa pan i starosta krakowski, Sędywoj z Ostroroga poznanski, Spytek z Tarnowa sudomirski, Andryj z Domaborja kaliski... Jan Mużyk z Dubrowy lwowski, wojewody..... slubujemy Stecku wojewodje zemli moldawskoj, iż wszytki [illegible] zapisy szto Michał Buczatski pan i starosta halicki, posoł nasz, meży Władysławom królem polskim s odnoj storony, a meży Steckom wojewodoju zemli moldawskoj z druhoi storony deržaty imiejut, i my slubujemy deržaty neporuszeno; a Stecko wojewoda s pany pered Michałom Buczatskim hołdował i prysiahł krolewi służyty, pomahaty protiwu każdoho neprijatele, a o szkodu uczynenuju Aleksandrom wojewodoju otcem jeho naprotywu nam, nikoły nam ne upominaty. (pergam. z 33 pieczęci zawieszonych, pozostało 26). — Ul. Nr 32.

1433, w nedilju w deń swiatoi Lucyi, u Łanczyty. — Włodysław król polski znamenito czynim iże dajemy lyst nasz naszemu prijatelu Stefanowi wojewodje zemli moldawskoj a potwerżajem iż Stefan wojewoda swoju zemlu wołoskuju wsiu imijet deržaty jako jeho predkowe deržały; takież my slubujem Stefana od jeho neprijateli boronity; a takież tyi horody Cecuń a Chmelow z wołostmi i sely, kotoryiż horody leżat meży naszeju zemleju ruskoju i wołoskoju, dajemy jemu na wiki a czynimy jeho prawym djedyczom tym horodom Cecunju

i Chmelewu. „A meży tymi horody a meży naszeju zemleju ruskoju
„to hranicy budut wjecznyi: naperwij meży naszym horodom Śniatynom,
„a meży Szepincy, kotoryiż Szepincy k Wołochom prysłuszajut,
„meży tych rjeka Kołoczyn djelit, a ot rjeki Kołoczyna priamo
„poprek pola Bołochowa aliż do wełykoi rjeki Dniestra, wysze seła
„Połoka toże seło Połok k Wołoskoi zemły tiahnet, i ot toho seła na
„niz Dniestrom do morja k zemli Wołoskoj tiahnet, a na horu Dnies=
„trom nasze ruskoje; a Pokutskaja zemla kak izdawna słuszała
„s swojeju hraniceju, iz wieka nasza tak i tiahnet; a Waskowcy Steckn
„wojewodi otpysały jesmy k Wołoskoi zemli, i s tym so wsim szto k
„tomu sełu z dawna prysłuszajet; a meży naszymi sely Zamostje
„i Wilawcze, a meży Wołoskoju zemleju kak izdawna u ljesy cho=
„dyły, tak i nynje chodyty imiejut na wieki wiecznyi." (pergam.
z pieczęcią większą Królewską.) – Ul. Nr 33.

6942 (1434) Jenwara 13, u Soczawie. – Stefan wojewoda hospodar zemli
mołdawskoj potwerżajem zapisy, prysiahy i hołdy naszych predkow
Petra, Romana, Stefana i otca naszeho Aleksandra wojewod, Włodys=
ławowi krolewi polskomu i my takoż slubili jesmy i hołdowały i prys=
siahły w ruci pana Michaiła z Buczacza pana a starosty halick. pos=
ta k toj rjeczy z osobna posłanoho; a na to slubujuczy iż jako rychło
pan krol do zeml ruskich prybliżyt sia, my oblicznie k nemu prijdem
a hołd obliczny i prysiahu uczynimy. (pergam. pieczęc oderwana) – Ul. Nr 34.

6942 (1434) Jenwara 13, u Soczawie. – My bojare mołdawsky hospodara
naszeho Stefana wojewody; pan Michajło Dorohunśky, p. Negrido dwornik,
p. Njawkoi logothet, p. Domokusz stolnik, p. Mircza wistiarnik, p. Alb
czasznik, znamenito czynim, iż pan nasz wojewoda slubił krolewi polskomu
i my takoż prysiahły wiernie służyty Władysławowi krolewi. (pergam. z
15 pieczęciami) – Ul. Nr 35.

Mołdawica

6942 (1434) Julija 12, u Dorohuni. – Stefan wojewoda hospodar zemli
mołdawskoj dały jesmy monastyrju ot Mołdawicy dwie czeljedy
cyganskyi na imia: Koman, szczoby tomu monastyrju owrik (pod=
danstwo) s usim dochodom i s danju. (pergam. w bibliotece Rumiancowskiego
Muzeum w Moskwie) – Ul. Nr 37. – Treść w Wickenhauser: Moldowiza pag. 60 Nr 8. –

Ilija syn Ale= ksandra wojewoda.

6943 (1435) Awhust 26, u Bertadi. – Stefan wojewoda znamo czynim Władys=
ławu Korolewi polskomu, szto koły jesmy imiety merzeczku na naszeho brata
starszeho Ilijasza hospodara zemli mołdawskoj, uczynity jesmy wiernoju
pokoru bratu naszemu starszemu Ilijaszu i pokłonyły sia jemu jako hospodynu

naszemu i bratu starszemu i ty predreczenym merzaczkym ot wseho serdca odpustyty jesmy i chocem jemu wierno służyty; a szczo jesmo imiety łysty zapisany ot Korola i ot jeho panow rad protyw naszoho brata starszeho Ilijasza wojewody, tyth łystow jako ich k nam pryneseno ot pana Wiłczy i ot pana Kupczyca szczo był nam dwornikom, tak nam zahybli po Kupczyczywu smerti, nemożem ich naity: protoż ślubujem Korołewi i bratu naszemu Ilijaszu, ne pomianuty tych łystow Korołewo: kih ko szkodi Korołewi, i umarjajem ich sim łystom naszym, chotia sia by i naszły; a paky bychom ne zaderżały jako sia jesmo zapysały na tom pry panach Korola pry panu Androwaszu wojewody podolskomu starosti samborskomu (Andrzej Odrowąż?) i pry panu Włostowskomu starosti podolskomu, szczo bychom były osażeni naszej czti, a Wasze Miłosti Korolu na toho stojaty i kaznity jako winowatoho. (pergam. z pieczęcią). Ul. Nr. 38.

6943 (1435) Septembr. 1, u Soczawie. – Iliasz wojewoda hospodar zemli moldawskoj Władysławu Krolu polskomu dajem widanie, aże my z naszym bratom Stefanom wojewodoju zjedynały sie i pomiryły sie jesmy, a Koroni polskoj imajem oba służyty wierno protyw każdoho nepryjatelie. A my dały jesmo naszemu bratu Stefanu wojewodi ot naszej otczezny derżawu gorod Kelij i s mytom i s ozery, i misto Wastuj i derżawu Othuto: wu i torg Berładskij i młyny Kowortujskyi i misto Tekucz i Oltieny; a to jest naszemu bratu Stefanu wrik z uciny dochody, do naszeho żywota. (pergam. z pieczęcią) Ul. Nr. 39.

1435 d. 1 Septembris, Zwczawye (Suczawa). – Elias waywoda et dominus terrae moldaviensis una cum liberis et fratre Wladislao regi Poloniae ac Kazimiro fratri ejusdem homagium praestamus, nos inscribentes nos debite obedire et famulari, pro viribus astare contra insultus quorumlibet inimicorum; Rex et corona tenentur nos defensare. Rex excessus condam genitoris nostri in praeda Colomiensi et Sniatynensi olim facta, nobis propter nostram corporalem et personalem detentionem (per olim Wladislaum seniorem regem) generose pro omnia expiando relaxavit, quam detentionis causam seu captivitatis poenam promittimus nusquam memorari. (pergam. z pieczęcią większą). – Ul. Nr. 40.

6943 (1435) Septembr. 1, u Soczawie. – Ilija wojewoda hospodar zemli moldawskoj hołdujem Władysławu Krolewi polskomu i jeho bratu Kazimiru ..... /: tej samej treści co powyższy Nr. 40 :/ (pergam., z pieczęcią.) – Ul. Nr. 41.

6943 (1435) Septembr. 3, na Sočawie. – My bojare usja rada moldawskaja starii i mołodyi hospodara naszeho Iliasza, czynim znamenito, aže my Władysławu Korolu polskomu i jeho bratu Kazimirju, s naszym hospodarem Iliaszem wojewodoju hołdowały jesmy, aže imajem wierno słužyty Korolu i staty protyw każdoho ich neprijatela. Zwełyły jesmy panu Djenisu logothetu pisaty sej list. (pergam. z 10 pieczęciami.) – Ul. Nr. 42.

1435 d. 18 Oktobr., u Chotyni. – Ilia wojewoda s wozlublenym synom Romanem. – dwornik, stolnik, czasznik, komis.

6944 (1436) d. 7 Julija, u Wjesluj. – My Ilia wojewoda i brat hospodarewa my Stefan wojewoda hospodary zemli mołdawskoj czynim znamenito, ože bojaryn nasz wiernyj pan Wancza logothet służył prieżde swiatopoczywszemu otcu naszemu i dneś służyt nam... i daty jesmy jemu seła na Rewtje na imia Prokopinty i s młynom, i Maczkowcy i s pasiekoju i Kozarowcy i Biełaja Kernycia... toje wse szczoby jemu urik (własność ?) s wsiem dochodom... a chotar (granica, objazd) tym setom da budet po staromu chotaru.. (pergam. z pieczęcią). – Ul. Nr. 44.

6944 (1436) Septemb. 19, u srieд po Wozdwyżenije czestnaho Kresta, w Lwowie. – My Ilia hospodar zemli mołdawskich znamenito czynim kako my Władysławowi polskomu Krolewi uczera tu u Lewowy pospolu z wsieju radoju naszoju, rytermy, bojare i panstwy i z horody, miesty zemliemi poddanymi hołd prez urjed prysiehy, dotknuwszy swiatoho Kryża czynily. (pergam. z pieczęcią). – Ul. Nr. 45.

6944 (1436) Septembr. 19, po Zdwyżenie czestnaho Kresta, u Lewowy. – My panowe hospodara naszeho Ilii wojewody, pan Micza ot Dipniaky, pan Izaia Banowskyj, r. dwornik, posadnik, podczaszyj, stolnik, komis, spatar, pisar.. i usi rytery i bojery i rada Iliasza wojewody, wyznawajem, kotyż Iliasz wojewoda hospodar nasz Władysławowi Krolu polskomu hołd wirnosti i prysiehy uczera tut u Lwowie uczynił, my takože slubujem tot istynnyj hołd, prysiehy, służby Władysławowi Korolewi polskomu.. pergam. z 28 pieczęciami bojar). – Ul. Nr. 46.

postelnik, wistijarnik, czasznik

1436 u nedilu bliższuju po swiatom Matfwieji ewangelisty (w Septembrze), wo Lwowi. – Iliasz ~~[illegible]~~ wojewoda i hospodar ziemł mołdawskich znamenito czynimo kako u rozumie swojem roztożywszy szkody szczasnoj i wiecznoj pamiati Władysławu Krolewi i Korunie polskoj, a osobno zemlam ruskim, to jest Kołomyjskim i Śniatynskim wołostiam prez niegdy Alekandra wojewodu hospodara mołdawskoho otca naszeho i Koruny polskoi hołdownika, prez ohen tym to

wołostiam bez winy uczyneny, kotorych szkod u hołdu tu to wo Lwowi wo wtorok bliższyj Władysławu Korolu polskomu uczynenoho, smyłowawszy sia ani na serdci swojem toho imity, pamiatajuczy dosyt uczyninie pro otca naszeho zbawlenie duszy jeho: tomu Władysławu Krolewi polskomu za szkody peredreczenych zieml i wołostyj ohnem skażenych, zemlu Szepińskuju, kotoruju Mołdawskaja zemla ot Koruny imieła, z horody toi to zemli Szepińskoi, to jest Chotyn, Cecyn i Chmelow i so wsiemy wołostmi, miesty, sely darujemy i woroczajemy z naszych panow i bojarow wiedaniem; a takoż imajemy worotyty wsi zapisy tomu Korolewi polskomu, szto predkowe naszy imity ot Korolewstwa polskoho. (pergam. z pieczęcią). — Ul. Nr. 47.

6944 (1436 r.) Dekabr. 6, u Wasłuj. — My Ilia wojewoda i brat hospodarewa my Stefan wojewoda zemli mołdawskoj protopopu Juga daty jesmo seło na Bjubanie na imia Manzêy..... Na to wiera naszych bojar (świadkowie)... pan Simeon Turkul... Ul. Nr. 48. (my = Jon grecki)

6945 (1437), w Soczawie. — My Ilia wojewoda hospodar zemli mołdawskoj czynim znamenito iż szlubiły jesmo naszomu rodytelu /: zapewnie ojca żony albo matki/ Kniaziu wełykomu Zygmontu /: Zygmunt Kiejstutowicz/ jemu pryjatelem byty i podle jeho stojaty protyw każdoho jeho nepryjatela, a rodytel nasz Kniaź wełyki, takoż nam imijet pryjatelem byty; protyw hospodara naszeho Korola polskoho nemajem nikoły stojaty. — (Z kopii w Metryce litewsk. druk. w Akty otnosiaszczyjesia k'istorii Zapadnoj Rossii izd. Archeograf. Kommiss. S. Peterburg 1846. 4°. Tom I. Nr. 35 str. 48.)

6945 (1437) Awhust 19, u Soczawie. — My Ilia hospodar zemli mołdawskoj, i brat hospodarewa my Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawskoj czynim znamenito, ože słuha i bojar nasz pan Nemirka Czortoryjskyj służył otcu naszemu a dneś służyt nam: tjem my dajem jemu swojo jes jeho otczyna u naszej zemli mołdawskoj jedno seło na Prutja Nemirczany da budet jemu wrik s wsiem dochodom jemu i djetem jeho i bratu jeho Iwaszkowi i unuczatom i wsiemu rodu jeho. A na to jest wjera hospodarewa my Ilii wojewody i wjera brata my Stefana wojewody i wjera syna hospodarewa my Romana. (pergam. z pieczęcią Ilii). — Ul. Nr. 49.

6947 (1438) misiaca Sept. 8 den na Rożestwo Matki Bożii, u Soczawie. — My Ilia wojewoda hospodar zemli moldawskich czynim znamenito, ože pryjechali jesmy do Lwowa i Władysławu Korolu polskomu uczynity jesmy naszej wjernosti hołd i prysiahy i zapis jesmy uczynity pry tom hołdu wo Lwowie pred Korolem; tych to prysiah i zapisow sim listom potwerżajem. (pergam. z pieczęcią wojewody). — Ul. Nr. 50.

6947 (1438) miesiaca Sept. 25, u Berładiech. – My Stefan wojewoda hos:
podar zemli moldawskoj slubujem i zapisujem sia Władysławowi Krole:
wi polskomu służyty wierne, a Krol imajet nas oboronity protyw każdoho
naszeho neprijatela. (pergam. z pieczęcią wojewody). – Ul. Nr. 51.

6947 (1439) Jul. 20, u Soczawie. – My Ilja wojewoda hospodar zemli moldaws:
koj i brat hospodarewa my Stefan wojewoda czynim znamenito, oże proto:
pop Juga i syn jeho Michail służyty nam, i daly jesmy im seła Bucu:
mjenii na Szamzje, i na Rewti Kozarewcy, i poniżena usti Ochrynicy
i s pasiekamy i sjednikom na Dniestri, i za Prutom protyw Podoljen
Objekuty, i pod Bukowynoju Żygierjenii obie Żudeczii, i na Strymbie
oba czasti i mjesto Sterminoasa, i na usti Studence Temeszeszczy. A
na towjera my Ilii wojewody i brata my Stefana wojewody i syna hospo:
darewa my Romana wojewody i djetej naszych. (pergam. z pieczęcią wojewody).
– Ul. Nr. 52.

(ü semi r. 1442 d. 24 Febr.) (tamże)

6950 (1442) Fewr. 9 w Soczawie. – My Ilja wojewoda hospodar zemli mol:
dawskoj czynim znamenito, iż wziaty jesmy prijaźń z Welykim Knia:
ziem Kazymirom korolewiczom, hospodarem litowskim i z jeho pany ły:
towskoi zemli i slubity jesmy i ciełowały krest, a neprijatela kniazia Ka:
zimira u naszej zemli ne derżaty. (Z Kopii w Metrycze litewskiej) druk. w Akty
otnosiaszczyje sia k istorii Zapadn. Rossii. Tom I Nr. 40, str. 53.

6950 (1442) Junija 8 den, Indykt. 5, w Trocech. – My Welykij kniaź Kazimir
Korolewicz Łytowskij etc. czynim znamenito, iż wziaty jesmo prijaźń s
Iljeju wojewodoju hospodarem zemli Moldawskoj i z jeho pany i slubili
jesmo i ciełowaty krest, s nim byty u prijaźni a neprijatela Ilii u naszoj
zemli ne derżaty, i my imajem Ilii wojewodi pomocz daty, wyniemajuczy
brata naszoho Korola Polskoho i Uhorskoho i carja Tatarskoho,
zaneż car jest wolnyj. (Z Kopii w Metrycze litewskiej) druk. w Akty
otnos. k istor. Zapadn. Rossii Tom I Nr. 40/6, str. 54.

6951 (1442) Nojembrija 29, w Soczawie. – Stefan wojewoda zemli Moldawsk.
Moldawica potwerżdajet monastyrju jeże jest na Moldawicy chram Błahowiesz:
czenija seła, kotoryja imjet ot jeho rodytelej. A na towjera Stefana wo:
jewody i brata jeho Petra wojewody. (Pergam. w bibliotece Rumiancowskiego
Muzeum w Moskwie ze zbioru Łukaszewicza) tylko treść" Ul. Nr. 53^b.
(Obacz: Wickenhauser Franz Adolf: Moldawa oder Beiträge zu einem Ur:
kundenbuche für die Moldau und Bukovina. I Abtheilung: Die Urkunden und
Inschriften des Klöster in der Bukovina. Wien, Druk. v. Jacobet Holzhausen, 1862.
8°. pag. 242. – Wojewoda Aleksander I (syn Romana I) założył monaster Zwiasto:
wania P. M. w dolinie Komorny nad Moldowicą i r. 1402 d. 31 Oktobr. dał pierwszy
przywilej na posiadłości tegoż Monasteru Moldawicy.

6951 (1442) Marta 6 deń, u Nemcja. – Stefan wojewoda hospodar zemli
moldawskoj i brat jeho Petr wojewoda – logothet (Kanclerz), dwor=
nik, porkołab białohorodski, spatar, wistiarnik, stolnik, gramatyk
(pisarz), postelnik, czasznik, komis, wistiernik kniehynin, proczialnik

1444, sabbato ante dominicam Invocavit, in Leopoli. – Marinlla consors (Mańka czyli Maria, siostra Władysława Warneńczyka) (Mancha)
Eliae woyewodae terrae moldaviensis una cum Manuelo capita=
neo choczimensi significamus, quod castra nostra Chocim, Czeczun,
et Chmyelow cum districtibus ad fideles manus Johannis de Czyszow
castellani et capitanei cracov. Regis in Regno Poloniae locumtenentis,
Petri Odrowansch de Sprowa palatini leopolien. et terrarum Russiae
capitanei generalis secundum conditationem factam resignamus usque
ad festum S. Petri Apost. proximum tenenda, ita tamen, quod ipsi do=
mini jam dicti debent avisare Regem, ut de bonis competentibus in
regno Poloniae domino Eliae et nobis ac pueris nostris providere
dignaretur: quod si Rex non fecerit extunc ipsi domini praenotati
eadem castra in manus Eliae woyewodae et nobis condescendere
debebunt. (pergam. z 2 pieczęciami). – Ul. Nr 57.

6953 (1445) misiaca Noembrie 26, u Seretja. – Stefan wojewoda hospodar
zemli moldawskoj czynim znamenito, aże jesmo [illegible] u Sereta umołwiły
s pany Koruny polskoi na imie pan Jan z Czyżewa pan i starosta
krakowski opekalnik Koruny polskoj, p. Petr Odrowonsz wojewoda ruski
i starosta lwowsk. p. Chrycko Kerdijewicz s Romorjan wojewoda podols=
ki, p. Mikołaj Chrostowski, p. Zaklika Tarło starosta i derżawca stryjski
i Krajczy korolewstwa polskoho, pan Jan Kniahyn(ic)ski pan halicski,
pan Wanko s Kwasiłowa pan chołmski, p. Grigor Stromiło chorużij li=
wowski, p. Wnuczko s Kutnia, p. Petr Romanowski, p. Nemira Puzdro,
p. Jan Kijański, i stały jesmo na tom: aże imajem zapisy derżaty naszych
predkow, i slubajem to wjerne uderżaty, i koły korol nas obyszłet, na
podobnom miesty imajem chodowaty krolewi polskomu i pomocz imajem
uczynity naprotiw jeho nepryjatelem, i takoż kotoraja szkoda stała od
naszeja zemlia panom, mieszczanom, kupcem, kmetem i duchownym,
a koły koho obwiniat, toho imajem postawity ku prawu u narocztom miesty,

na Kołoczyni, a szczo prawo iznajdet, to nechaj terpit winowaty. pergamin. z pieczęcią wojewody i pieczątkami 10 bojar.) – Ul. Nr. 58.

6953 (1445) Fewrała 18 deń, u Soczawie. – My Stefan wojewoda hospodar zemli mold. i brat jeho Petr wojewoda.

6953 (1445) Julija 15, u Soczawie. – My Stefan wojewoda hospodar zemli moldaw. żałowały (darowali) jeśmy Oanczy logofetu seło Prokopia=ny na Reutia i za Brutom i try czełedy cyganskyi na imia Koste, Mikuła i Michaił, i na Wojnawie połowinu seła hde jest Łasz=ko wataman. – Ul. Nr. 61.

6954 (1446) misiaca Hlenwara 25, u Soczawie. – My Stefan wojewoda hospodar zemli mołdaw. żałowały jeśmy bojerynu panu Michaiłu logofetu seło Łowcy na Bystryci poniże Kraczunowa kamene i s prykutky i potwerdyły jeho seło na hranyci błyż Śnietyna na imie Hawryłowcy szczo jeho sam ot pustyni osadył, jeszcze jeśmy jemu dały szest czeład cyganskich na imie Bertada, Du=mitra, Buzdugana, Koste, Mikułyca i Pieczoroge s żenamy i djatmi ich i s wsiamy nasliedky ich. – Ul. Nr. 62.

6955 (1447) misiaca Junija w 25 deń, u Jasech. – My Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawsk. czynim znamenito: iż my z naszymy pany wziały jeśmo pryjazń z Wełykim Kniazem Kazimerom Korolew=czom. Łytowskim i so wseju Łytwoju i szlubili jeśmo byt' nam s nim w pryjazni i w jednoczestwie. (Z kopii w Metryce litewskiej) druk. w Akty otnos. k istor. Zapadn. Rossii, Tom I. Nr. 47 str. 60.

6956 (1448) Fewral. 18, u Soczawie. – Roman wojewoda hospodar zemli mołdawsk. czynim znamenito, aże wierny nasz sługa pan Petria Tomin syn służył preżde rodytelu naszemu, i dały jeśmy jemu seło Storożynec na Seretie powysze Roubcza. A na to jest wjera hospodarewa my Romen wojewody i wozlublennaho brata hospo=darewa my Ilichna. – Ul. Nr. 64.

6956 (1448) Septembr. 22, u Soczawie. – My Petr wojewoda hospodar zemli mołdawsk. – ustanawia zawiesku (vadium) 60 rubli serebra litoho pomiędzy Michaiłem logofetem a Dumą w sporze o dwie wsi. – Ul. Nr. 65.

6956 (1448) miesiaca Augusta 22 deń, u Chotjeni. — Petr wojewoda hos-
podar zemli moldawsk. jawno czynim, kako chotiaczy nasliedowaty
obyczaja predkow naszych, Oleksandra wojewody otca naszeho i Ilijasza
i Stefana wojewod bratiej naszych, kotoryje Władysławu Korolu pols-
komu otcu i jeho synu drukomu Władysławu Korolem polskim uka-
zaty, a protoż gdyż Kazimir Korol polski nas napomianut, protoż
wyznawajem tym tołystom, iże jesmo sia obowiazaty pod prysiaho-
ju, iże jemu i jeho Korunie polskoj wieru pewnuju budem derżaty
i służbu i pomocz czynity: naperwyje ślubujem iże nie imajem
żadnoho inoho pana sobie imiety ani jemu służyty, odno Kazimirowi
Krolewi polskomu, ani żadnomu inomu panu ku pomoczy ne poity
bez ich wole; i daly iż nie imajem żadnych zeml moldawskich
prez woli i pryzwolenia Kazimira Korola otdatyty; daly imajem
koty nam Korol Kazimir deń i miestce namienit, hołdowaty jemu; daly
ślubujem wszytki zapisy predkow naszych derżaty. (pergam. z pieczę-
cią wojewody.) — Ul. Nr. 67.

6956 (1448) miesiaca Augusta 22 deń, u Chotjeni. — My bojarowe i rada
Petra wojewody hospodara zemli moldawskoj: pan Njegoj, p. Petr
Chudicz etc. jawno czynim: gdyż Petr wojewoda Kazimirowi Korolewi
polskomu zapisał sia i obowiazał: protoż my ślubujem wszytki służby
derżaty. (pergam. z 13 pieczęciami.) — Ul. Nr. 68.

6957 (1449) Junij 5, u Soczawie. — My Aleksandr wojewoda hospodar
zemli moldawsk. czynit znamenito, oże Gerg Cheregar panu Kostie
porkatabu, swoje seto podli Wastuja za 800 złat otdał. — Ul. Nr. 69.

1450 post dominicam Laetare, Częstochoviae. — Kazimirus rex Poloniae
acceptis ex palatinatu Russiae auxiliis in subsidium Alexandri
palatini Moldaviae, cavet omnibus incolis Russiae, quod in consuetudi-
nem hoc trahi non debeat. (Inventarium Archivi Cracov. Paris 1862, pag
258 - tylko treść.)

1450, in ripa fluvii Dniester circa castrum Chocimense. — Petrus Odrowąż de
Sprowa palatinus et capitaneus generalis Russiae et Przedborius Koniecpols-
ki castellanus Sandomirien. fidejubent incolis terrarum Russiae pro rege Kazi-
miro, quod eorum profectio in terram Valachiae ad auxilium Alexandro palatino
contra Tartaros ferendum, juri ipsorum officere non debet et quod Rex singulis
super hastam stipendium 5 marcarum sit soluturus. (Inventar. Archivi Crac. pag.
258 - tylko treść.)

6960 (1452) Oktiabr. 27, u Suczawie. – Aleksandr wojewoda hospodar zemli moldaw. swiedomo czynim, aże pan Iwań Głobnikowicz z ditmy swoimi Łukoju, Jurijem i Łazorom prodały seliszcza swoja pustaja szczo sut na hranicy Iwankowcy (dziś Iwankoutz), Pohorylowcy (dziś Pohorloutz) i Chatczyncy i swoimi chotarami i s prykutky, bojaryna panu Michaiłu logofetu za 120 złatych tureckich. – Ul. Nr. 70.

6961 (1453) Septembr. 7 deń. – Aleksandr wojewoda hospodar zemli moldaw. czynim znamenito, oże pan Koste Wranicz prodał swoje seło Łużane, szczo sut poniże Ripouzyni (dziś Repuschinitz na Bukowinie) na Prutie panu Witołtu za 400 złatych tureckich, s wsimy chotarami. – Ul. Nr. 71.

6961 (1453) Sentiabr. 23 deń, u Sereckom torhu. – Myłostiju Bożiju my Aleksandr wojewoda hospodar zemli moldawskoj znamenito uzjawlemy, oże do nas pryjechały sut u posolstwo panowe i rada Kazimira korola polskoho pan Predbor s Konecpola pan sudomirski i starosta peremyszlskij i pan Jan Kmita z Wiżnicza pan lwowskij i żadali nas, abychom pered Kazimira korola polskoho powinnyj hołd uczinity; a my k tomu rady jesmo prystaty, koly korol prybyżyt sia do ruskoj zemli, my imajem wyjechaty do Kamenca alibo do Sniatyna, a dalije do Kołomyi, i obyczaj uczinity; ale król pered jeho pryjechaniem k tomu mistcu imajet nas obestaty desiatmy nedilamy peredtym, abychom gotowi byli; a król imajet nas glejtowaty swoimy czotyrmy welykimy pany. (pergam. z pieczęcią wojewody i 11 inatemi pieczęciami). – Ul. Nr. 72.

1453 die dominica post festum S. Mathei Apostoli, in Sereth. – Predborius de Konyeczpole sandomiriens. castellanus, premislien. capitaneus et Johannes Kmitha de Wyszniycze Leopoliensis castellanus, nomine Kazimiri regis Poloniae promittunt d. Mihul cancellario terrae Moldaviensis (Michaiło logofet) annuatim redditum 100 marc. pecuniae ex zappis Cracovien. sive Russiae. (pergam.) – Ul. Nr. 74.

6962 (1454) Awhusta 25, u Baiczanech. – Petr wojewoda moldawski potwierdza nadania przodków swoich monastyrowi Moldawicy, hdie chram Błahowieszczenia. (W bibliotece Museum Rumiancowskiego w Moskwie, ze zbioru Łukaszewicza.) – tylko treść Ul. Nr. 74a.

Moldawica

6963 (1454) miesiaca Oktiabr 6, u Chotyni. — Miłostiju Bożeju my Petr wojewoda hospodar zemli moldawskoj wyznawajem usim, ože my s naszymy pany przyjechały jesmy pod Chotyn na granycin i tuto snimałysia jesmy s polskimi pany i s panom Odrowonszem wojewodoju ruskim, hetmanom korolewskim i jesmo słubili abychom do naszej smerti Kazimirowi Korolewi służyty. 3 najperwoje słubujem koły nas pozowet korol, imajem pokoru czynity podłuh obyczajoi predkow naszych i hołdowawszy imajem wierno służyty i wojsko na pomocz dawaty. 3 takoż dajem materi naszej welykoj kniahyni Marii tetcje korolewskoj, Sereckij torh i s mytom i s młyny i z usimy dochody, i Olchowet i s młyny i s Tatary i s łowiszczami i to imajet Jej Miłosti derżaty izminou za Chotyn. (pergamin. z pieczęcią hospodara i 4 pieczęciami bojar). — Ul. Nr. 75.

1454 mitropolit nasz Kir Theoktist i archimandryta nasz Kir Ewstatije bystryckij, — logofet, dwornik, purkułabyj[3] spatar, postelnik, wistiarnik, czasznik, stolnik, komis i bojare.

6963 (1454), u Banilowie. — Aleksandr wojewoda hospodar zemli moldawskoj znamenito czynim iż jesmo panow rady krolewskoj, to jest Andrej Ondrowosz (Odrowąż) is Igrowoja (ze Sprowy) wojewoda i starosta ziemi ruskiej, Jan czasznik halicki, Mużyło starosta sniatynski i kołomyjski, Bartosz z Jazłowca starosta podolski, Paweł stolnik lwowski, Mikołaj z Gołygor podstoli lwowski, Sztybor iz Wysznewa sudia lwowski, Swinka iz Pomorian, Podolec podkomory podolski, Zygmunt sudia podolski, Jan Bakowski, iże my słubujem służyty korolu, ażby koły imała newolu zemla korola ruskaja i podolskaja ot Tatar ili bud' ot kakich neprzyjatełey, a my słubujem pomocz dawaty i sami swoim żywotom potiahnuty so usimy naszymy silamy, a krol s usimy pany sztoby jemu (Aleksandru) pomocz dał na usi jeho neprzyjateli; a takoż koły by wyszoł Andrej Fruszkowicz ili bud kakij iszkodnik (s) Pokutjany do naszej zemli a my sztob bychom ich wydaty. (pergam. z 8 pieczęciami). — Ul. Nr. 77.

(1454) Marta 24, u Sniatynie. — My pan Mużyło Buczacski starosta sniatynski i kołomyjski, pan Bartosz Buczacki starosta podolski wyznawajem, iż chotiaczy pana Michaiła Kancliria moldawskoho nam przyjatelem wicznym uczynity, daty jesmy jemu, koły by sia jemu przychodyło byty iz zemli moldawskojej pered kakim natyskom, u Sniatyn u horod mieszkanie s jeho paneju, ditkamy i słuhamy i prydaty jesmy jemu pot [illegible] myta [illegible] i młyn miestski; pakli by chotieł u

Kołomyi meszkaty, ino prydaty jesmy pot młyna i pot myta Koło=
myjskoho; pakli by uschotił u Koropci meszkaty, ino jemu dajem
miesto Koropec s mytom, s młynom i seło Stjenku. I my takoż
Bartosz starosta podolski u Koropciu panu Michaiłu prydajem
naszy dwie selje: Nowosiełcy Kosmyryn i s młynom s nowidaws=
kim; a to wse dajem jemu do jeho żywota. (pergamin. z 2 pieczęciami)
– Ul. Nr. 78

6964 (1456) Junij 15, u Wasłuj: – My Petr wojewoda z Bożeja
mylostiju hospodar zemli mołdawskoj s pany radoju naszeju i s
naszym mytropolitom Kir Theoktystom i z wsiemy pany ot wełykka da=
że do mała radyty jesmy o utysnenie i pohybeli zemli naszej, szoż z
wsich storon imajem, a najbolsze od Turkow, ize nabraty i berut po
kulkoje razow i prosiat u nas dani dwie tysieczy uhorskich złatych,
ino my neduż bychom daty jej, a boronity nam nikak, zaniż pomocz
i podpory żadnoj ne imajem; a nedawszy im, sami sobie woznut kak
i dotul braty żony i diety bratej naszych. Toho dilje radyty jesmy wsi
pospołu pochytyty sobi hotowu tomu pohanstwu i daty im na szczo
moszy imijem ich uprosyty. Protoż prosity jesmy naszeho bojeryna
pana Michaiła logofeta aby poszeł do Turkow uzryty nam mir, i
pakli ne moszy imijet s toho sprosyty, tohdy daty ty dwie tysieczy
złatych uhorskich, aby nam upokoj byt. I słubili jesmy panu Michaiłu
logofetu, abychom ne spustyty żadnaja słowa na neho nikoły i ny
by pak mohł nikto na neho reczy, aże on toj dani uzryt. (pergam.
z 9 pieczęciami). – Ul. Nr. 79.

1456 (Pismo tureckie – na odwrocie przekład polski:) Znak cesarski.
Ponieważ z Piotrem wojewodą wołoskim zmiastły dawną nieprzyjaźń,
stała się zgoda i pojednanie: przetoż rozkazuje aby kupcy z Biłogro=
du państw jego okrętami przyjeżdżając handlowali w Jedrynopolu,
Brusie i Konstantynopolu, a naszy Baszowie, Subbaszowie, Spa=
hiowie i ich niewolnicy żadnej szkody im samym ani ich towarom
czynić nie mają, pod karą obrócenia w niwecz. Pisan w Brusie 860
roku. 1455 (mylnie – powinno być 1456.) – Ul. Nr. 80.

(1456) Tugra. Od wełykoho hospodara i amire (emira) Sultan Mechmed bega
Joanu Petru wojewodi i hospodynu Morowłachije.. posłał si pokłisara
swoga Michula logofeta, ako tjesz posylat characz dwe chiliad (2000) du=
kat złati gospodskou mi u swakom godiszczu i da bude mir sowerszen
i tomu serok stawim za tri mesiacy, ako dojdu na tu nu gławu, tako i da

bude mir sowerszen s gospodstwom. Mesica Oktobrija 5 u Serchan
beglie. – Ul. Nr. 81.

1456 feria 3a ipso die SS. Petri et Pauli, Soczaviae. – Nos Petrus woyewoda
et dominus Moldaviensis significamus quod volentes praedecessorum
nostrorum Alexandri patris nostri ac Eliae et Stephani fratrum nostro=
rum wojewodarum Moldaviae sequi vestigia: quam ob rem Kazimiro
regi et coronae Poloniae promittimus fidei servare integritatem per votum
juramenti ligno crucis vivificae per nos tacto et osculato, praestiti.
Primo quod neminem alium pro domino nostro praeterquam Kazimirum
regem habere debemus et spondemus ipsi servire, sinceram fidem ser=
vare, contra quemlibet hostem adhaerere et subsidia cum tota nostra po=
tentia instruere. Non debemus aliquas terras Moldaviae sine speciali
consensu regis alienare. Omnes inscriptiones praedecessorum nostrorum
observabimus. Promittimus in die et loco, in Colomya vel in Kamenecz
nobis deputato fidelitatis praestare homagium. Promittimus, si bellica
expeditio Polonis versus Prussiam immineret, 400 equites cum hastis
mittere alias bronnych aut si opus fuerit 400 boves dare in subsidium.
Item promittimus cum exercitu polonico contra Tartaricam gentilitatem
ire. Promittimus filios Sydachmath olim caesaris Tartarorum quos
habemus, regi Polonorum in Kamieniec extradere. Item promittimus
quolibet anno nuntios ad regem cum muneribus bonis alias upominky
mittere ratione pensae homagialis. Item obligamus praeclarae prin=
cipi Mariae relictae Eliae olim ducis Moldaviae ratione ipsius
dotis et dotalitii, oppidum Sereth cum suburbio et villis et villam
Olchowiecz cum caeteris villis in manus dictae dominae ducis Ma=
riae vel in manus nuntii ejus, quem Predborius de Koniecpole castel=
lanus sandomir. et capitaneus praemisl. monstraverit, feria quarta post
datam praesentium ventura resignare; quantum vero de Chotimen=
si et Czeczonensi et caeteris bonis, super quae ipsa domina Maria
nous dotis et dotalicii habet litteras et privilegia, illa differimus
ad mutuam cum rege Kazimiro visionem. Item promittimus prae=
clarae principi virgini Anastasiae, filiae memoratae ducis Mariae,
sorori et consanguineae nostrae, dum ipsam rex Kazimirus sacro matri=
moniali foedere contulerit, eam dotaliciare alias wyposazyer, taliter prout
Kazimirus rex invenerit. Item promittimus duos ex dominis de parte
nostra ad granicies mittere et generosus Andreas Frydrowicz tenutarius
sniatynensis tenetur alios duos ex sua parte mittere ad taxanda damna
bonorum regalium vastatorum. De aliis legationibus, videlicet de castro
et oppido Bialogrod (Akerman?), de staminibus sericeis, de bobus,

agnis, equis, malmasia et vino, quae rex Kasimirus per Predbo-
rium de Koniecpole castel. sandomir. ambasiatorem suum postulat
hoc advisionem cum rege differimus. pergamin. z 1 pieczęcią wo-
jewody i 6 bojarskiemi). — Ul. Nr. 82.

1456 die dominico Conductus Paschae, Cracoviae. — Kazimirus rex
Poloniae... quia generosi Mihul cancellarius (logofet) Moldaviae, Duma
(Duma Brajewicz?) et Chodor fratres ejus, boyari et subditi nostri de
terris Moldaviae in regni nostri dominiis gaudent securitate, ideo illis
cum uxoribus, familia et bonis praebemus salvum conductum standi,
morandi, veniendi in civitatibus Russiae, Kamieniec, Kolomia, Dro-
hobycz, caeterisque civitatibus ac oppidis Regni nostri (pergam. z
pieczęcią). — Ul. Nr. 83.

6956 (1457) miesiaca April. 1, u Soczawie. — My Petr wojewoda
hospodar zemli moldawskoj czynim znamenito, oże przyszły do
nas przyjatele naszy pan Muzyło Buczacki starosta sniatynski,
Kolomyjski i Koropecki i pan Bartosz iz Jazłowcia starosta podols-
ki żałujuczy swoi żałost i swoi smrt, szczo sie stała na ich dieti i
bratij i szkodu ot nikotorych zdradcew i złodijew, a na imie o nika-
koh Lewa i jeho drużynu, szczo przyszły były pod królewskim horodom
Sniatyn i uczyniły im tuju szkodu. Szczo my uczyniły jesmy im pra-
wuju prawdu i dały jesmy im toho zradcie Lewa s tymi to tychot-
niky i uczyniły ony nad nimy pomsta jakoż to prawo im ukazały;
a oni za to nam slubowali, aże my ne budem imiety żadnoje prysło-
wie od Krola za to ty lichotniky, i slubił nam pan Muzyło za to
za wse otmłowity za nas; a my jeszcze slubili im motity na ich
worohow, i bych sie im uwernuty szkody, kazały jesmy wernuty
wse szczo koty sia znajdet tycem u naszej zemli bud'u koho. A oni
imajut stojaty Krolewi, kako by mohli najperwoje uczynity nam mir
i pokoj ot Basarab i ot Uhor i ot togto Komanowicz (?), jako by-
chom imiety sobie pokoj i jakobychom mohli zły lude pokaznity;
i imajem im zapłatu wsiu zapłatyty jakoż im prawo skażet. A tyż
Czerniowce slubujem im daty i postawity na hranicy u Chotyni i u Czernowskoj wo-
łosti dwa pany sprawedływych, aby jeden był nam starostoju chotynskim
a druhij czernowskim, aby uże ty panowe derżały sprawedływost s nimi na
obie storonie. A tez slubił nam pan Muzyło byty każdomu naszemu

neprijatelu neprijatel, a Kotry by nasz neprijatel utekl na ih storonu ili złodij, toho imajet wjesity abo nam nazad wydaty, takoż i my ima: jem czynity neprijatelem Korolewskim. I tyż ażby sia nam niekotoraja pryhoda abo natisk bud ot Koho, wyjty nam is naszej zemli, tohdy nam i Kniehyni naszej i sługam naszym imienia ih otworena i mies: ta ih horody Buczacz, Koropec, Sniatyn i Kołomyja. (pergamin z małą pieczęcią). — Ul. Nr 83.

6966 (1458) Awhusta 31, u Dolnem Trgu. — Stefan wojewoda potwier: dza nadania do cerkwi monastyra ot Moldawicy idez jest chram Błahowieszczeniu, jako da sut koly Cygany i z usim rodom, i daly jemy slobozyju setu manastyrskomu Borchineszczy, da ne chodyt u tom seli ni głobicy ot Suczawie i ni iliszary (?), ni podwod ne dajut, ni posadu, ni na młynoch naszych da ne robiet, ni wino da ne wozit i desiętynu ot bczot i ot swini da nedajut, ni slid złodijskih da negoniet u seto tom choteru, i na horod ot Suczawie ne robiet, ni ity na wojsko, i da uczyniet stawy da jest cerkwi urik (granice, obrąb). (pergam. w Ru: mianowa Muzeum w Moskwie, ze zbiorów Łukaszewicza.) — Ul. Nr 84.

syn Bogdana: Stefan wojewoda odr. 1457. † 2 lipca 1504. żona Maria, córka Radula wojewody wołosk.)

Moldawila

(1458) misiaca Awhusta 3 deń, u Samborie. — A se my pan Jan Buczacki is Litwinowa wyznawamy, aże szto koly jesmy imały meży nami merziaczku i s panom Michaiłom kancierem Aleksandra wojewody, i my jesmy pryszodszy pred Kniahyniu Iliasza wojewodynuju i pred ih pany mołdawski, pred panom Brajewiczem i pred panom por: Kołabom i t. d. i jesmy smiryły sia i ne majem tych merzaczok pomi: naty i slubujem i s panom Michaiłom u wiernoj pryjazni i zapła: ty tyt 50 grywen, a koly bychmy ne zapłatyły, a my sia poddajem, ażeby uział u naszem imienii u Kartowie 50 wołow. (pergam. z pieczęcią). — Ul. Nr 85.

1459 in Radziejow. — Kazimirus rex Polon. Michaeli cancellario Mol: daviae concedit super exemptionem bonorum Lubkowice (Lubkowce w. w Kołomyjsk.) — treść w Inventarium Archivi Crac. pag. 259.

6968 (1460) 12 (Junija) u Suczawie. — Stefan wojewoda hospodar zemli mołdaw. dajem lyst nasz bojarynu panu Michajłu logofetu i glejtujem jeho i ni żadnu merzeczku ne imajem uspomienuty, ale choszczem jeho miłowaty i seta jeho usi jesmy worotyły. (pergam. z pieczęcią). — Ul. Nr 86.

1460 feria 6ta post Dominicam Judica proxima, Leopoli. — Kazimirus rex Poloniae generosum Michaelem cancellarium Moldaviae atque ipsius factorem Hrynyecz

Rutenum absolvit a solutione theloneorum regalium et navigiorum in dominiis Regni Poloniae. – (pergamin. z pieczęcią). – Ul. Nr. 87.

1461 post festum Pascae una septimana, in Snyathin. – Nos Muzilo de Buczacz castellanus camenecensis, capitaneus snyathinensis et colomiensis, significamus: quod nostra necessitate exposcente, apud d. Michaelem cancellarium Moldaviae commodavimus 50 florenos videlicet 30 ungaricales et 20 turcenses tunc dum in Bassarabiam equitavimus in legatione et ante apud eundem commodavimus 12 marcas pecuniae minutae; hanc itaque pecuniam, quam cito de Bessarabia regrediemur dicto d. Michaeli reponemus! Post modum vero d. Michael dedit pro necessitate nostra tentorium novum turczense alias namioth, quod misimus causa honoris regi nostro, pro quo tentorio promisimus satisfactionem facere. (pergamin. z pieczęcią). – Ul. Nr. 88.

1462 feria quarta festi SS. Fabiani et Sebastiani, Cracoviae. – Kazimirus rex Poloniae significamus, quod generoso Michaeli cancellario de Moldavia cum fratribus Duma et Theodoro ac tota comitiva dedimus facultatem in regno nostro manendi, inhabitandi, negociandi, ideo conferimus eisdem nostrum salvum conductum. (pergamin. z pieczęcią.) – Ul. Nr. 89.

(1462?) 6. r. Septembr. 13, u Bakowie. – My Stefan wojewoda hospodar zemli moldawsk. dajem nasz lyst glejtownyj naszomu boljerynu panu Michailu logothetu slobodno k nam pryjty, za nuż tje jesmy prostyly uwes hniew i merzeczku jesmy otpustyty ot useho naszeho serdca a seta otnyni usia jesmy jemu worotyly. (na papierze z małą pieczęcią wojewody). – Ul. Nr. 90.

6970 (1462) misiaca Mart. 2 deń, u Suczawie. – My Stefan wojewoda i pan zemli moldawskoj znakomito czynim, jako chotia predkow naszych wojewod moldawskich Oleksandra, Iliasza, Stefana i Bohdana otcie naszeho obyczajem nasliedowaty, wyznawamy tym to lystom Kazimiru Krolu polskomu i Korunie polskoj prez obwezanie prysiahy naszoj i swiatoho Kresta citowanie, derżaty czest i wirnu naszu służbu i slubujem Kazimira Korolu i jeho Korunie prawu wieru chowaty i protywko każdomu neprijatelewi pomahaty, a dalij slubujemo obyczajem naszych predkow hołdowaty w den naminenyj nam i misticu, kotoryi nam Krol ukaże i dwoma abbo trema misiacama imajet obwiestity. (pergam. z pieczęcią). – Ul. Nr. 91.

6970 (1462), misiaca Marta 2 dne, u Soczawie. – Stefan ~~[illegible]~~ wojewo: da hospodar zemli mołdawskoj wyznawamy, aże my objazujem sia Ka: zimirowi Korolewi polskomu wierni i sprawedliwi byty podłuh zapisow szto sia konały meży nami a meży korolewskimi pany, pered lwowskim panom Stanisławom starostoju hałyckim, pered kameneckim panom Mużyłom starostoju sniatynskim i kołomyjskim, pered kniaziem Janem Łankoju korolewskim pisarom, aże Sedi-Achmatowi synow, czto sut nynie u naszych rukach i s druhymy temniky i utany, a my imajem ich twerdo deržaty i nikoły na wolu ich ne pustyty ani wydaty ich ni do Łytwy, ani do Basarab, ani carewi Aż Gerijewi, ani do Turkow, ani do Uhor; tysze koły nas o to korol obyszłet, a my abychom ich daty u ruci Ko: rolewi i panom jeho Koruny polskoj. (pergamin. z pieczęcią.) – Ul. Nr 92.

6970 (1462), misiaca Marta 2 deń, u Soczawie. – My Theoktist mitropo: lit mołdawski i s uwsimy duchownymy i swieckimy pany mołdaws: kimy Stefana wojewody wyznawajem aże my slubujem Kazimirowi Ko: rolewi polskomu, abychom my ne imały nikoły na wieki otstupity ot naszeho hospodara Korola i Koruny polskoj, i imajem deržaty naszeho hospodara Stefana wojewodu na to aby wiren (był) ku Korolewi. To wse slubujem za prysiahajem zderžat. (pergamin. z 11 pieczęciami). – Ul. Nr 93.

6972 (1464), Septemwrija 20, u Suczawie. – Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawskoj oświadcza iż metropolita soczawski kir Theoktist wieś metropolską Grikowe na Seretie podli Seretskoho Torgu sprzedał Tado: ru Prodanu pisarzowi hospodarskiemu za 300 złotych tureckich, za które to pieniądze metropolita kupił inną wieś Michreszczy u Rotyma pana na Bordecelie, dla metropolii. A na to wiera my Stefan wojewoda i syn nasz Aleksandr i episkop kir Tarasie od Dolnego Torga. (pergamin. z 13 pieczęciami, z których 4 ocalały – w bibliotece Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie). – druk. w: Listy zaniatij Archeograf. Komissii 1865-1866. Wypusk IV. Otd. II str. 4-6.

6972 (1464) Nojabra 2, w Soczawie – Stefan wojewoda mołdawski bojarynu Andrejku Czortoryjskomu za wirnuju służbu dajut sia jemu seła, jeho prawaja otnina, Czortorija i Dubowcut i Otychlib w wrik so wsie: my dochodami jemu i wsiemu rodu jeho. A na to wiera Stefana wojewo: dy, syna jeho Aleksandra i bojar, dwornika, spatara, wistijarnika, pos: telnika, ~~[illegible]~~ pocharnika, stolnika, komisa. (pergamin. z 1 pieczęcią). – Ul. Nr 94.

6976 (1468) ot Adama w lieto 6976 miesiaca Julija 28 deń, u Soczawie.
— My Stefan wojewoda mylostiju bożiju hospodar zemli moldaws=
koj wyznawamy, aże my slubujem i s naszym metropolitom i s usimy
naszymy pany, Kazimirowi Korolewi polskomu i Korunie polskoj
abychom my werny i poddany byty na wieky, jako predkowe naszy
did nasz stary Oleksandr wojewoda, a ne imajem komu innomu pod=
datysia kromie Korola i Koruny polskoj; a my imajem pojechaty do
Kamenca, alibo do Kolomyi abo do Sniatyna Korolewi pokoru i hold
udietaty podluh starych obyczajew, a takoż bez rady i nauki Koro=
la niczeho ne imajem poczynaty ani walczyty; i imajut nas oboroni=
ty ot usich storon ot Turkow, ot Tatar i ot Uhorstwa. — (pergamin. 2
pieczęcią większą). — Ul. Nr. 95.
6976 (1468) Julija 28, u Suczawie. — Stefan wojewoda hospodar zemli
moldawsk. slubujem i glejtujem naszych wirnych bojar pana Michaila
logotheta i brata jeho pana Dumu; a takoż koty my postaly naszy
bojary pana Stanczula porkataba bielohradskoho i pana Toadera
Prodanowicza naszeho pisaria do Krola, a Krol prosyt nas, abychom
prostyly pana Michaila logotheta i brata jeho p. Dumu; i zatym
jeszcze do nas prysłał Krol swoi posly p. Dobka z Byszowa pana
belzkoho i p. Stanisława s Tenczyna podkomorijeho chełmskoho, nas
prosiaczy abychom prostyly pana Michaila, a my jesmy prostyly
p. Michaila logotheta i pana Dumu s useho naszeho pewnoho srdca
i ne imajem im uspomienuty, szczo protyw nam stojaty; szczoby
do nas pryszty bez useho strachu, a my chocziem ich milowaty;
i dwor pana Michulow szczo jest na Sereti i k tomu 2 seta: Por=
tonoszy i Onceszczy jesmy im ich wernuly, a koty uzrime ich spra=
wedlywuju służbu, a my im i bolsze budem woroczaty. A na to wiem
my Stefana wojewody i syna my Aleksandra i mitropolita Kir Theoktis=
ta, bojar naszych, dwornika, porkotaba Kelijskoho, porkotaba nemecs=
koho, spatara, wystyarnika, postelnika, czasznika, stolnika, Komisa.
(pergamin. 2 pieczęcią). — Ul. Nr. 96.
(6978) 6978 (1470), misiaca Awhusta 10, u Dolhem Torgu. — Stefan wojewoda hospodar
zemli moldawskoj dajem ses nasz lyst poczesnomu bojerynu panu Michulu
logofetu, aże weś hniw jesmy tobie otpustyly i otniny seta jesmy tobie uwer=
nuly Negojeszczy, Konceszczy, Portonuszy i Waljesiek. A na to wiera hospo=
darowa i mitropolita ot Suczawy Kir Theoktista, i metropolita ot Romanowa tor=
ga Kir Tarasia i bojer naszych [illegible] Wlajkula starosty chotinskoho, parkataba

Kelijskoho, parkataba niemeckoho, parkataba ot Nowa grada. – (pergam. z 3 pieczęciami). – Ul. Nr 97.

6979 (1470) Septembr. 10, u Suczawie. – Stefan wojewoda hospodar zemli moldawsk. znamenito czynim, aże Oana brat Aleksy spatar prodał nam seło Balkowcy (dziś Balkoutz) poniże Sereckaho Torgu za 120 złotych tatarskich, a my to seło na ukrieplenie monastyrju ot Putnoj ideże jest chram Uspenie Bohorodycy uczynity w zadusziję i dały tomu monastyru ot Putnoj. A na to jest wełyka wiera (wjera = świadectwo) kir Theoktista metropolita ot Suczawy, kir Tarasija episkopa ot Romanowa Torga, wojewody i bojar. (W Muzeum Rumianowskiem w Moskwie ze zbioru Łukaszewicza Nr 10) – Ul. Nr 97a. **Putna**

6980 (1472) Henwaria 22, u Suczawie. – Stefan wojewoda moldawski daje list monastyrju ot Woronec hdie chram sw. Georgia i hdie pop Misail, pozwalając aby monaster co roku posyłał swoje 2 maże po ryby bez opłaty myta. (W bibl. Muzeum Rumianowsk. w Moskwie z zbioru Łukaszewicza Nr 11). – Ul. Nr 97b. **Woronec**

6982 (1474) Auhusta 26, w Wasłuje. – Stefan wojewoda przysądza Kupczyczewa sioła Maruszce córce Iwana Kupczycza a żonie Andrejka Szczerbicza do których sobie Iwan syn Waska z Chorodnik niesłusznie prawo rościł: ponieważ Iwan z 24 przysiężnikami niechciał tej sprawy w sądzie zaprzysiądz, a Maruszka przysięgła. Na to wiera Stefana wojewody i djetej Aleksandra i Petra i Bogdana i bojar. – (W Muzeum Rumianowsk. Nr 12). – Ul. Nr 97c.

Bogdan (syn Piotra) wojewoda 1504 + 1517. Żona Stana.

6987 (1479) miesiaca Henwara 22, u Nowom gradie od Romanowa torga. – My Stefan wojewoda hospodar zemli moldawsk. slubujem Kazimirowi Krolewi polskomu na to jakoż jesmy obiecały, abychom hołdowały; takoż i sim razom po żadaniu Korola, koty k nam przysłał posła Dobeka iz Byszow pana bełskoho, slubujem za 6 miesiac u Kołomyi hołdowaty z naszymy bojary. (pergamin. z pieczęcią). – Ul. Nr 98.

1480. Kazimirus rex Poloniae significat quod strenuus Myhul cancellarius Moldaviae et Duma germanus suus constituerunt procuratorem suum ad omnes causas judiciales in Regno Poloniae. (treść) – Ul. Nr 99.

6990 (1482) Sułtan turecki zajął Białogród (Akerman) Stefanowi wojewodzie wołoskiemu (Woskresenski Lietopis w Połnoje sobranie T. VIII str. 212)

1482. Mengligirej han krymski spalił Kijów.

1482 d. 12 Januar. – Iwan syn Wielkiego Księcia Iwana Moskiewskiego pojmuje za żonę Helenę córkę Stefana wojewody mołdawskiego.

6993 (1484) miesiaca Septembr. 16 deń, u Kołomyi. – Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawsk. znamenito czynim: aże my Krolu polskomu s woimy naszymy bojarmy hołd uczinity i ślubujem Kazimiru Krolu polskomu i Koruni polskoj wsiu wiroju służyty i pomahaty hotowo: ju naszeju i ludmy protyw każdomu neprzyjatelu; „a tyż ślubujem „nikoly Jeho Mylosti i potom jeho buduczym i Koruni polskoj i zem: „lam i panstwam Jeho Mylosti protywit sia, alibo kotoruju walku „i neprzyjaźń uczinity" (pergamin. z pieczęcią wojewody i 13 bojarskich.) – Ul. Nr 100. (Ob. Dogiel: Codex I p. 603)

1486 w Czerwcu. – Kazmierz król polski wzywa Wielkiego Księcia (Iwana III Wasylewicza) Moskiew: kiego do sojuszu przeciw Turkom którzy Stefanowi wojewodzie wo: łoskiemu zajęli grody Kiliję i Białogród (Akerman); albowiem Stefan posyłał do Króla Kazimierza swego posła Iwana Turkuła o pomoc; lecz Wielki Książe Moskiewski Iwan tłomaczył się, iż mu za daleko.

6996 (1488) Aprila 3, u Suczawie. – Stefan wojewoda mołdawsk. nadaje monasterowi w Putnie, gdzie chram Uspenia Bohorodycy, wsi Kamen **Putna** ot wosku ot naszeho Sereckaho Torga i 6 woszczyn aże i mityny ot Sereckaho Torga i s stadnicoju i małe myto na Suczawie i seło Kozmi: nul u Czerenawskoj wołosti. – Na to wjera Stefana i synow Aleksan: dra i Bogdana Władę i porkołab chotinskaho, nemeckaho, orchej: kago, nowgradskago. (W muzeum Rumianców. zbiór Łukaszewicza Nr 13) – Ul. 100 a.

6998 (1489), Noembrija 26, w Suczawie. – Stefan wojewoda mołdawski kupu: je od Syma Pohornicrela sioło Głodieni podle Stawczan za 108 złotych tatarskich i nadaje takowe do monastyra ot Chomora (Gura Humora?) gdie jest chram Uspenia; – a sioło Połjena na ustii Chomore nadaje do monasteru Woronec, gdie chram muczenika i pobiedonosca Georgija, **Woronec** za spasenie hospożdy naszej Marii i dietej naszych. (W Muzeum Ru: mianc., zbiór Łukaszewicza Nr 14). – Ul. Nr 100 c.

1497 Jan Albrecht król polski wysłał Królewicza Aleksandra z wojskiem przeciwko Stefanowi wojewodzie mołdawskiemu. Wojsko polskie doby: wało działami Suczawy, lecz wprowadzone przez Stefana wojewodę w miejsca obronne, zostało pobite i porażone na głowę.

1497. Białogród (Albiopolis, Akerman), Kilia (Licostomium)

1498. Stefan wojewoda mołdawski wpada do Polski z wojskiem

1499 feria 2a in crastino SS. Tiburtii et Valeriani (14 Aprilis), Cracoviae. –
Joannes Albertus rex Poloniae concordat cum Stephano waywoda Mol=
daviae interventu Vladislai regis Hungariae et Bohemiae. (Dogiel:
Codex I pag. 603). /: Ze strony mołdawskiej byli przy tym traktacie
w Krakowie Herman porkolab i Iwanko spatar. oratores. :/

7007 (1499) misiaca Julija 12, hospodarstwa ljet 43, u Chotowie. –
My Io Stefan wojewoda hospodar zemli moldawskoj znajemo czynim,
jako od preminułeho czasu nekotoryja nepryjaźń i walka była meży
nami a meży Janom Olbrachtom Kralem polskim, a tymi czasy wysze
reczeny Krał na pryczynu Władysława Krale Uhorskaho nam wse mer=
zaczky i szkody kotoryiż jesmo uczynili, otpustył i pokoj wiczny nam
i zemli naszej wołoskoj ostawił. Także i meży nami i meży Janom Ol=
brachtom Kralem i Aleksandrem Wełykim Kniaziem Łytowskim i Kniażatom
Zygmontom bratiju jeho majet byty pokoj i mir wicznyj. My Io Stefan
wojewoda z synom naszym Bogdanom wojewodoju i z wsimy naszymy
archiepiskopy, episkopy, pany prysiehajem i ślubujem chowaty mir i
pokoj, a protyw wsim nepryjatelem pomoczni byty, a Korol majet nas
boronity meczem i radoju ... w wyprawie na Turka ma hospodar poma=
gać, przy przeprawie przez Dunaj albo bród który się zowie Obłuczyca
ma dopomagać przewozowi gdy będzie wyprawa na Turka; jeżeliby się
wojsko tureckie zbierało na Chrześcian ma o tem dać znać; kupcom w
obu krajach poręcza się wolny handel; sprawy o krzywdy pograniczne
mają sądzić starostowie chotinski i czernowski. Toż samo ślubują
Georgie archiepiskop suczawski i zemli moldawskoj, Wasylie episkop
Georgie archiepiskop suczawski i zemli moldawskoj, Wasylie episkop
dolnyj episkupii Romanowa torga, Joanikie episkop radowskoj episko=
pii, Jont Utul logofet, dwornik, parkalabowie nemeckij, nowogradski,
suczawski, orchejski, sorocki, starosty chotynski, czernowski; spatar,
wystiernik, postelnik, czasznik, stolnik, komisinmi. (pergamin.
z wielką pieczęcią wojewody i 26 mniejszemi pieczęciami.) – Ul. Nr. 105.

1501 d. 19 Julii. Treugae pacis ab imperatore Turcorum per Nicolaum
Lanckoronski Constantinopoli obtentae qui Lanckoroński per
Johannem Albertum regem missus erat Turciam, sed interim rex obiit
morte, et de ejus morte ignorabant Turcae.

1501 Joannes Badnarius orator Venetus in Polonia.

1502 d. 15 Maii. Nicolaus Firlej de Dambrowica orator regis Poloniae
Alexandri missus Constantinopolim ad imperatorem Turcorum.

~~ŁŁŁ~~

7011 (1503) d. 16 Augusta, u Suczawie. – Jo. Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawskoj potwierdza monastera Mołdawicy gdzie jest chram Błahowieszczenia Bohorodycy, posiadanie 2 siół: Drworotija i Opryszczecy w wołosti Suczawskoj które nadał temuż monasterowi syn Bortycz za czasów dziada naszego Aleksandra wojewody. – Na to wiera Stefana wojewody i syn nasz pierworodny Bogdan. (pergam. z pieczęcią) – W bibl. hr. Wiktora Baworowskiego – druk. w Ljetopis zaniatij Archeograf. Komiss. 1868 Wypusk IV. Otd. II str. 6. – Wickenhauser: Moldowiza str. 73.

Moldawica

7028 (1520) d. 21 Augusta, w Suczawie. – Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawsk. potwierdza posiadłości Monastera w Putnie gdzie jest chram Uspenija Prześw. Bohorodycy, które pokupił dziad nasz Stefan i darował do monastera: Żyków, Wojtyn, Manewcy, Bałosinieszczy, Botoszane, Wikszane i inne … (pergam. z pieczęcią) – W bibl. hr. Wiktora Baworowskiego – druk. w Ljetopis str. 8)

Putna

7028 (1520) d. 7 Oktiabr, u Chorłowie. – Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawsk. potwierdza posiadłości episkopii w Radowcach, gdzie jest chram Św. otca Mikołaja i gdzie jest biskup Pachomie: Radowcy, Chawrytowcy, sieło Roguzna i pasieka w obrębie granic Czernowskoho Torga, któreśmy nadali za duszę matki naszej Stany, i inne za przywilejem ojca naszego Bogdana wojewody. Na to wiera my Stefana wojewody i brata naszeho Petra. (pergam.) – W bibliotece Wiktora hr. Baworowskiego – druk. w Dodatku tygodn. do Gazety lwowsk. 1857 Nr. 13. 14 i w Ljetopis, str. 12.

Stefan syn Bogdana wojewoda 1517 + 1527.

7042 (1534), w Chorło. – Petr wojewoda hospodar zemli mołdawsk. potwierdza granice posiadłości monastera w Mołdawicy gdzie jest chram Błahowieszczenia Bohorodycy. – A na to wiera my Petr wojewoda hospodar i syn nasz Bogdan. – (pergam.) – W bibliotece Wiktora hr. Baworowskiego – druk. w Ljetopis, str. 15. – Wickenhauser: Moldowiza, str. 79 Nr. 41.

Piotr Raresz syn Stefana wojewoda 1527 – 1537

Moldawica

Ďertadzie

6882 (1374) d. 3 Junii. – Przywilej Księcia Jurija (Jerzego) (Jurg) Koryatowicza, który najdawniejszy zamek nad doliną wsi Skeja koło Sucza: [hospodara ziemi Mołdawskiej] wy wybudował. Pisał ten przywilej Jacko pisarz (Wickenhauser F. A.: Molda I Bd. Geschichte der Klöster Homor, St. Onufri, Horodnik und Petrauz. Czernowitz 1881. 8º str. 69.)

6910 (1402) d. 31 Octob. – Alexander wojewoda mołdawski nadaje monasterowi w Moldawicy, 2 młyny i 4 domy tatarskie w mieście Baja. (Wickenhauser: Urkunden des Klosters Moldowitza. Wien 1862, str. 55)

6917 (1409) d. 24 Febr. – Stefan (?) wojewoda potwierdza monasterowi Moldawicy niziny nad rzeką Dniestrem z łąkami pasieką. (Wick. Mold. str. 55)

6917 (1409) d. 18 Novembr. w Soczawie. – Alexander wojewoda nadaje monasterowi Zwiastowania P. Maryi w Moldawicy, myto w Moldowicy. Ktoby złamał tę darowiznę ma być przeklęty od Boga, Matki Najświętszej, 12 Apostołów, 318 Świętych Ojców Nikejskich i wszystkich Świętych. (Wick. Mold. str. 56)

6918 (1410) d. 15 Febr. w Soczawie. – Alexander hospodar mołdawski wojewoda nowozbudowanemu monasterowi nad Moldowicą, z cerkwią Zwiastowania nadaje góry wielki i mały Suhard. (Wick. Mold. str. 57)

6919 (1411) d. 14 April. w Soczawie. – Alexander wojewoda nadaje monasterowi w Moldowicy wieś Wama. (Wickenh. Mold. str 57–59)

6923 (1415) d. 14 April. – Alexander wojewoda potwierdza iż jego żona Anna przed swą śmiercią jeszcze darowała wieś Wakulińce monasterowi w Moldowicy. (Wickh. Mold. str. 59)

6926 (1418) d. 17 Mart. w Dolnyi Torg. – Alexander wojewoda potwierdza monasterowi w Moldowicy posiadłość 2 wsi Prowsrotie (dziś Preworokie) i Oproszynzy (dziś Opriszeni) które syn bojera Berlicza temuż monasterowi nadał. Przytym świadek syn nasz Eliasz wojewoda. (Wickenh. Mold. str. 59–60)

Ilija wojew. (oślepiony przez brata Stećka) + 1445.

6947 (1439) d. 2 Marca. — Ilija wojew. mołd. nadaje monasterowi w Mołdowicy co roku 10 beczek wina i dworzysce nad Mołdawą z dochodami, w zamian za wieś Todoreștie (dziś na Bukowinie). — (Wickenh. Moldowica, str. 61)

Stećko wojew. (ścięty przez Romana) + 1447

6950 (1442) d. 21 Septembr. — Stefan wojew. mołd. nadaje monasterowi w Mołdowicy co roku na prazdnik Błahowieszczenia, 2 wozy ryb bez cła. — (Wick. Mold. str. 61)

6953 (1445) d. 20 Febr. — Stefan wojew. mołd. nadaje do monasteru w Mołdowicy połowę jeziora w Kowcu (koło Dunaju) gdzie ma ujście do rzeki Ilyi (Jałpuch); zakonnicy mają pobierać tamże połowę dochodu od rybołowców. — (Wick. Mold. str. 61)

6955 (1447) d. 11 Febr. w Suczawie. — Stefan wojew. mołd. monasterowi i cerkwi Błahowieszczenia w Mołdowicy potwierdza darowiznę swego ojca nieboszczyka Aleksandra wojewody, jako to: myto poniżej monasteru przy ujściu Mołdowicy na drodze do Węgierskiego Kraju i wieś tamże przy mycie, gdzie był dwornik Kiste; bagno nad Prutem zwane Bliszcat; pasiekę na wzgórzu Kigiac; połowę myta u Kaligerskiego brodu; oraz połowę dochodu z majątku naszej żony. Na to świadkami nasze bojary: p. Njago logothet, Petr Hludič, Negril, Dum Brajewic, Iwan Balcan, Koste skarbnik, Manuel Hrincin, Stancul Ponič, Koste Andronikowič, Tador Waskowič, Iwan Shulič, Oancze logothet, Porka podczaszy; pieczęć przyłożył Michail Logothet. — (Wick. Mold. str. 61).

Piotr (Petryło) (syn Stećka ?)

6956 (1448). Petr wojew. mołd. oświadcza iż Kemersan (ormianin) z żoną Staną darowali do monasteru mołdowickiego po swej śmierci dom w Suczawie w ulicy prowadzącej do zamku, z którego to domu obiecali za życia dawać rocznie kilka kamieni wosku. — (Wick. Mold. str. 63)

Alexander (syn Ilii)

6957 (1449) d. 26 Maja. — Aleksander wojew. mołd. potwierdzając oświadcza iż bojar Jan Pantec darował do monasteru Mołdowicy swą posiadłość nad Mołdawą (powyżej Baji). — (Wick. Mold. str. 63)

6957 (1449) d. 27 August. — Alexander wojew. mołd. uwalnia dom bojara Armeniciokul Tarkan w Suczawie od służebności i od cła. — (Wick. Mold. str. 63)

7007 (1499) d. 15 Novembr. w Cherlowie. – Stefan hospodar ziemi mołdaws. nadaje do monasteru w Moldowicy wieś Wakulince, wieś Saszy nad Kostiną, wieś nad Moldową przy ujściu Moldowicy z mytem. Na to świadectwo nasze i naszego syna Bogdana wojewody; p. Boldor dwornik, Negrił porkołab chowinski; p. Jeremia, p. Dragosz porkołab njamecki; Szandor porkołab nowogradski; Łukasz Arbure portar (burgrabia) suczawski; p. Mohiła czasznik, ? Teutul logofet. – (Wickenh. Moldowiza, str. 72)

7022 (1514) d. 8 Decemb. – Bogdan wojew. mołdaw. nadaje monasterowi w Moldowicy 800 złotych tatarskich, aby co roku w sobotę Myronosicu odbywało się wieczorem nabożeństwo zaduszne, oraz w zamian za wieś Boiceni którą zakonnikom żona Iwana pitara (piekarza kołaczy) darowała, nadaje połowę wsi Reczuleni. (Wickenh. Moldowiza str. 74) Bogdan jednooki

7024 (1516) d. 10 Decembr. – Bogdan wojewoda mołdaw. darowiznę 2 wsi Nitestie nad Seretem i Sorocinowec pod lasem, które Anna wnuczka Daniela archijereja herzegskiego nadała swemu synowcowi bojarowi Jeremii wisternikowi (podskarbiemu). – Wickenhaus. Moldowiza, str. 75).

7026 (1518) w Cherlowie. – Stefan wojewoda hosp. z. mołdaw. potwierdza sprzedaż młyna na Toplicy przez Toadera Korlata za 80 zł. tatarskich Iwanowi Mozok bojarowi. Na to świadectwo nasze i naszego brata Piotra, oraz bojar. porkołabów chowinskiego, njameckiego, Toadera nowogradzkiego, Łukasza Arbure portara suczawskiego. (Wickenh. Moldowiza, str. 75.) Stefan srogi

7030 (1522) d. 4 Febr. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. potwierdza monasterowi w Moldowicy zamianę połowę wsi Ostapczany koło Turzi ~~...~~ za wieś Pitina (Zeteni) nad Baszą z cyganami. (Wickenh. Moldowiza str. 77)

7037 (1529) d. 29 April. – Piotr wojew. mołdaw. potwierdza zamianę mnichów monasteru w Moldowicy 2 wsi: Nitestie i Sorocinowec, za wieś Salaszany nabytą od Eliasza. (Wickenhaus. Moldowiza, str. 77. Piotr Raresz

7041 (1533) d. 11 April. w Jassach. – Piotr wojew. hospod. z. mołdaw. nadaje do monasteru w Moldowicy wieś Berkiszestie nad Moldawą, z cerkwią, toplicą i młynem, którą za 480 zł. tatarskich kupił od Korlata. Na to świadectwo nasze i naszego syna Bogdana oraz bojar.: p. Michul portar suczawski. (Wickenhaus. Moldowiza str. 78)

7047 (1539) d. 24 Maja. – Stefan wojew. mołdaw. potwierdza monasterowi w Moldawicy posiadanie młyna, który bojar Totruszan logofet darował monasterowi. (Wickenhaus. Moldowiza str. 87) Stefan Łokusta osadzony w Suczawie 1537 na hospodarstwie przez Solimana sułtana tureck. panował 2 lat i 3 miesięcy. Zamordowany od bojarów.

Piotr Rareś 7051 (1543) d. 6 August. – Piotr wojewoda mołdawski nadaje do monasteru w Mołdowicy rodzinę cygańską, to jest Michula cygana z żoną Paraską z 3 synami i córką, którą to rodzinę kupił od Regiry sędziny miejskiej w Bystrzycy za 40 złotych węgierskich i konia. – (Wickenhaus. Moldowiza, str. 81).

7053 (1545) d. 17 Septemb. – Piotr wojew. mołd. potwierdza monasterowi w Mołdowicy posiadanie toplicy w mieście Baja aż do wyjścia w Mołdawę, którą toplicę pradziad nasz Aleksander wojewoda nadał monasterowi, takie potok wpadający do Mołdawy, który nadał dziad nasz Stefan monasterowi w Njamc. (Wickenh. Moldowiza, str. 81)

7054 (1546) d. 27 Maja w Hust. – Piotr wojew. mołd. nadaje monasterowi w Mołdowicy wieś Berkiszestie z cerkwią, toplicą i młynem nad Mołdawą, którą śmy kupili od Korlata, a na którą wieś jest przywilej ojca naszego Stefana wojewody i przywilej Stefana zwanego Lokusta (szarańcza). Na to świadectwo nasze i naszych ukochanych synów Eliasza, Stefana i Konstantyna, oraz bojar większych i mniejszych: p. Stursa, p. Mogila purkułab njamecki, p. Tampa purkułab nowogradzki, p. Herbor postelnik (podkomorzy) – (Wickenhaus. Moldowiza str. 82).

(Nowograd czyli Nowytarg – albo Semendria – dziś Roman)

Aleksander Piotr Lopuszniano 7062 (1554) d. 12 Marca. – Aleksander wojewoda mołdaw. syn wojewody Bogdana a wnuk Stefana starego wojewody nadaje do monasteru Mołdowicy wieś Fałticeni leżącą w zinucie (obwodzie) suczawskim nad potokiem Schoimus. (Wickenh. Moldowiza, str. 84)

7066 (1558) d. 30 Marca. – Aleksander wojewoda mołdaw. syn wojewody Bogdana a wnuk wojewody Stefana starego potwierdza monasterowi w Mołdowicy posiadłość połowy wsi Reczuleni, którą ojciec nasz wojewoda Bogdan nabył w zamian za wieś monasterską Bajcana. (Wickenh. Moldowiza, str. 85).

Piotr chromy 7087 (1579) d. 11 Octobr. – Piotr wojew. mołd. uwalnia wieś Wokulince monasteru w Mołdowicy od podymnego. (Wickenh. Moldowiza, str. 88)

Jankuta 7088 (1580) d. 29 Januar. – Jan wojew. mołd. uwalnia wieś Wakulestie monasteru w Mołdowicy od podymnego. (Wickenh. Moldowiza, str. 88)

7090 (1582) d. 14 Septemb. – Jan wojew. mołd. przysądza monasterowi w Mołdowicy połowę wsi Reczuleni, na którą monaster ma przywilej wojewody Alexandra; wszelako przywileju zamiany tej wsi dawniejszego który dał stryj nasz (Ilfrim) Bogdan wojewoda nie mogli pokazać zakonnicy, bo im zabrano takowy za rządów wojewody Stefana Lokusty. Wieś tę ograniczył dziad nasz Stefan stary wojewoda. (Wickenh. Moldowiza, str. 89)

6900 (1392) d. 30 Mart., w naszym horodie Romana wojewody.
– Az wełyki samoderżawny hospodyn Jo. Roman wojewoda hospo=
dar zemli mołdawskoj ot płoniny aże do moria i z synami naszymi
Oleksandrom i Bogdanom, daliśmy wiernemu słudze naszemu
Iwaniszowi Witiaziowi trzy sioła nad Seretem z dochodami:
Cziursaczuac, Władimiroutz i Bukuroutz, których granice
(hotary) poczynają się poniżej Mariszewac od wału aż do Seretu,
i z obu stron Seretu aż do polany, do ługu i do [illegible] bukowiny
wielkiej. Na to wiara nasza i synów naszych, oraz świadkowie: żu=
pan Joga Żiurżewicz, żupan Stecko z braćmi, bojarzy Bratul
Njatedul, Stanisław, Dragoje, Dragusz witjaz, Wład, Kostin i t. d.
– pergamin. z pieczęcią – (tłomacz. w Wickenhauser: Molda I Bd. 2s.
Heft. Geschichte der Klöster Woronetz und Putna. Czernowitz 1888
str. 99. Nr. I.)

6901 (1393) d. 18 Novembr., w naszym horodie Soczawie. – Wełyki samoder=
żawny hospodyn Jo. Roman wojewoda zemli mołdawskoj ot pła=
niny do brehu moria i z naszym synom Oleksandrom i z naszym
synom i z Bohdanom i z naszymi bojary czynim to wiedomo...
iześmy naszemu wiernemu słudze Todorowi i jego braciom Dmi=
trowi, Piotrowi, Michajłowi i Zorziowi [darowali sioło Wikszany; [synom białego Dragomira,
a chotar (granica) temu siołu z jednej strony Soczawa na mohyłu
na Radomirowa seła... do duba na kraj dubrowy przez bereznicę
(las brzozowy) do topoli... Na to daliśmy urok (przywilej) z docho=
dami... a na to wiera moja, wiera Kniahyni Muszaty, wiera
synów naszych Aleksandra i Bogdana; świadkowie nasi boja=
rowie, żupan Steczko (Stefan) nasz siostrzeniec, żupan Bratul
Njatedul, Stanisław Jelowski, Dragoje, Joga Żorżewicz, Właddwor=
nik i inni. – pergamin. z pieczęcią. (tłomacz. w Wickenhauser:
Molda: Geschichte der Klöster Woronetz. Czernowitz 1888 I Bd. 2es Heft.
pag. 100 Nr. II i pag. 243 wyjątki z oryginału – Moldawa II Gesch. d.
Kl. Solka str. 201 treść.)

6935 (1427) d. 18 August. w Soczawie. – Aleksander wojewoda hospodar
ziemi mołd. potwierdza słudze swemu Hermanowi i jego bratu Jackowi
posiadłość ojczystego sioła nad potokiem Wojtinu, który z lasu i polany – Stojan proczialnik (?)
biegnie, gdzie stoi ich monastyr (dziś wieś Wojtinel z cerkwią, należąca daw=
niej do Putny). Na to wiara nasza, naszego syna Ilii wojewody, naszych dzie=
ci i bojar większych i mniejszych. – pergam. (tłomacz. w Wickenhauser: Molda
I. 2. Gesch. d. Klost. ~~Woronetz~~ Putna, str. 140. Nr I.)

6936 (1428) d. 16 Febr., w Soczawie. – Aleksander wojewoda hosp. z. mołdaw. dzieciom Stana Łukaweckiego potwierdza posiadanie dwóch ojczystych siół Łukawetz (nad Seretem na Bukowinie) i Pankoutz nad Seretem i potokiem Wihodre. Na to świadectwo nasze i syna naszego Iliasza wojewody i dzieci naszych, bojar wielkich i małych, p. Negril podczaszy nasz, Bila podczaszy Kniahinin (żony naszej ?). – pergam. (Tłomacz: Wickenhauser Molda I. 2. Gesch. d. Kl. Woronetz, str. 199, Nr. I.)

6937 (1429) d. 5 Febr. w Soczawie. – Aleksander wojew. hosp. ziem. mołd. potwierdza darowiznę połowy wsi Witkoszyniec, którą Żorż Fratowski synowi swemu Iwaszkowi uczynił. Świadectwo syna naszego Iliasza wojewody. – pergam. (Tłomacz. Wickenhauser: Molda I Bd. 2. Gesch. d. Kl. ~~Homor~~ Putna. str. ~~181~~ 147, Nr. II.)

6938 (1430) d. 21 Febr. w Soczawie. – Aleksander wojew. hosp. ziem. mołd. potwierdza sługom swym Wojniag'owi i Bera'owi synom Kosty posiadanie ojczystej wsi Tarnawka. Na to wiara nasza i naszych dzieci Iliasza wojewody, Steczka, Piotra i Alexandra, wszystkich naszych dzieci i bojar. – pergam. (Tłomacz Wickenhauser Molda I Bd. Gesch. d. K. Homor. str. 192. Nr. III.)

Stefan (Steczko) syn Aleksandra.

6941 (1433) d. 9 Novemb., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. nadaje bojarowi Danko synowi Żurża Fratowskiego, wieś Mienouc z 4 dworami tatarskiemi. – pergam. (Tłomacz. Wickenhauser: Molda I. 2es H. Gesch. d. Klost. ~~Woronetz~~ Putna, str. 148, Nr. IV.)

6942 (1434) d. 10 Febr., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. nadaje słudze swemu Grosa, wieś Kliczkowce. – pergam. (Tłomacz. Wickenhauser: Molda I. 2es H. Gesch. d. Klost. ~~Woronetz~~ Putna, str. 149, Nr. V.)

Eliasz syn Aleksandra

6944 (1436) d. 23 Maj, w Soczawie. – Eliasz wojewoda hospodar z. mołdaw. i brat nasz Stefan wojewoda, nadajemy bojarowi Stanowi Babicz i jego braciom Jakimowi, Andriaszowi, Semeonowi i Jori'emu, za wierne usługi wieś Shikowa górna. Na to wiara nasza naszego brata Stefana wojewody i naszego syna Romana. – pergam. (Tłomacz. Wickenhauser: Molda I. 2es H. Gesch. d. Klost. ~~Woronetz~~ Putna, str. 150 Nr. VI.)

6945 (1437) d. 24 Febr. w Soczawie. – Ilija wojewoda z bratem Stefanem wojewodą hospodary ziemi mołdaw. nadają za wierne usługi bojerowi Stefulowi Szumetatewicz wsie Waskoutz nad Seretem, Duszyniec, Dragoszani, Batakoutz i Lipowce ponizej Wasluj'a na wieczne czasy oraz wieś ~~Manatz~~ wsi nad Soczawą na dożywocie. Wieś ~~[illegible]~~ Waskowce posiadała Marusza siostra naszej żony i utraciła ją uciekłszy z dzieckiem do Rusi (w chitłjeństwie koło do Rusi pobiegła); sprzedaliśmy więc tę wieś p. Stefulowi

A na to wiera nasza Ilii wojewody, naszego brata Stefana wojewody i naszego wozlublennago syna Romana. Świadkowie bojarzy Żurż Fratowski, Wilcza, Hudycz dwornik, Stan Birlicz, Michał Popsza, Żurż Piatra, Duma czarny dwornik naszego brata, Piotr miecznik (spatar), Negrilasz, Duma Limbodulczewicz i brat jego Mircze, Stanczul wistiarnik (camerarius), Kozma Szandrowicz, Witolt, Miso, Bolasz czesnik, Berendej stolnik, Iwanisz spatar (gladifer), Chodak Mamucinski, Bogusz Nestjakowicz i brat jego Paszko, Stanczul Komis (agazo) oraz więksi i mniejsi bojarowie. — pargam. (tłomacz. Wickenhauser: Molda I Bd. 1es Heft, str. 173-175; — i treść I Bd. 2es Heft. str. 151. Nr VII.

6946 (1438) d. 20 Juni, w Soczawie. — Ilija wojewoda hospodar ziemi mołdaw. z bratem Stefanem wojewodą potwierdzają zamianę uczynioną przez bojara Stroję który połowę wsi gdzie był Jerzy węgier zamienił z p. Chudyczem dwornikiem za wieś Kochtinec. Prócz tego nadajemy p. Chudyczowi pustkowie na czarnym chołmie zwane Hłuboka i wieś na drodze przy ujściu potoka Borodak, gdzie był Knjaź Michał; nadajemy wrótk ([illegible]) z dochodami i potwierdzamy dawne granice (chotar) wsi. Na to wiara nasza Ilii wojewody, wiara ([illegible]) brata naszego Stefana wojewody i wozlublennago syna naszego Romana i wszystkich naszych dzieci. — pargam. (tłomacz. Wickenhauser: Bochotin oder Geschichte der Stadt Czernäuz. Wien 1874. I Heft, str. 66.)

6947 (1439) d. 15 Juli, w Soczawie. — Ilija wojewoda hospod. z. mołd. z bratem Stefanem wojewodą potwierdza darowiznę swego zmarłego ojca (Aleksandra), który monasterowi Podwyższenia Czestnago Kresta w Horodniku (dziś filialna cerkiew w Horodniku niższym) gdzie jest starycą (przełożoną) Antonida, nadał wieś Balasinowce nad rzeką Soczawą, z młynem. — pargam. (tłomacz. Wickenhauser: Molda I Band 1es Heft. str. 201.)

6951 (1443) d. 3 August, w Soczawie. — Stefan wojewoda hospodar z. mołd. Stanowi z Szytkowa i jego synowi Draguszowi za wierne usługi nadaje wieś Szitkowa górna, gdzie rzeka Soczawa z połonin wychodzi. Na to wiara nasza i brata naszego Piotra wojewody. Pieczęć przyłożył żupan Simon logofet. — pargam. (tłom. Wickenhauser: Molda I Band 2es Heft (Putna), str. 151. Nr VIII.) Stefan syn Aleksandra

6952 (1444) d. 1 August., w Soczawie. — Stefan wojewoda hosp. z. mołd. nadawszy monasterowi w Horodniku wieś Balasinowce, uwalnia tę wieś od ciężarów: „da ne dast toje seło ni dani, ni ilisza ([illegible])", ni podwodu, ni dlsietinu, ni ostuch (Frohn), ni posadu ([illegible]), ni na młyn da ne robiet nia na gorodni wino ([illegible]) da ne woziet, ni na wojsko nikoły da nie chodiet, ni na żołd (Sold) .... ni jedyn bołjerin, ni dwornik, ni osłuchar ([illegible]), ni żołdunar ([illegible]), ni gojdanik ([illegible]), ni globnik ([illegible]), ni ilisar ([illegible]) i ni in nikto ot naszych

„urjednikow da ne smijet ni postaty do toho seła, paki imet kto
„bantowaty (zfändun) tych ljudy.....da ich sudiet uriedniki ot
„togo monastira." pargam. (tłomacz. Wickenhauser: Molda I Bd, 1es Heft, str. 203 n:o II z wyjątki z oryginału str. 245.) Przy tym przywi=
leju na sznurku modrym pieczęć mająca głowę żubra z gwiazdą między
rogami i napis: „peczat' Stefana wojewody." (Roman 2)

6953 (1445) d. 17 April., w Dólnym targu. – Stefan wojewoda
hosp. ziem. mołd. oświadcza iż Kaługierzyce (zakonnice) monaste=
ru Horodnik okazały przywilej ojca naszego Alexandra woje=
wody na dwie wsie, z których jedna wprzód należała do Piotra
Wran; uwalnia więc te wsie od danin „szczoby ne płatyły
„nam dan (Abgaben), ni posad (Burbergs), ni podwod (Vorspann),
„ni ilisz (Struhschoß – rumuńskie fumerit), ni na goroda ne robiet,
„ni u posad, ni u storoż da ne chodiet, ni na młyn da ne robiet,
„ni u wojsku da ne chodiet, ni globniki (Schafsteuer=Einnehmer),
„ni pryposzari (Viehmeister), da ne bantowat' ich (zfändun)...
„ale szczoby osterehały tot monastyr." pargam. (tłomacz. Wicken=
hauser Molda I Bd. 1es Heft, str. 204 n:o III z wyjątki z oryginału, str. 246.)

Stefan stary syn Bogdana

6972 (1464) d. 13 August., w Soczawie. – Stefan wojewoda hospodar
ziemi mołdaw. przysądza Mandrze i jego żonie córce Wojnaga wieś
Tarnawka. – Świadek Teoktyst metropolita, Duma, Manoil, Koste,
Toma, Stanczul, Stecko, Juga, Paszko bojarzy. (tłomacz: Wickenhauser
Molda I Bd. I Heft, Putna str. 175 N:r V. tłomacz.)

6974 (1466) drugiego dnia po Podwyższeniu Ś. Krzyża, w poniedziałek, w
Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. kupuje za 200 złotych ta=
tarskich od braci Babiczów wieś Zashikowa górna, którą nadaje
monasterowi w Putnie. (tłomacz: Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft – Putna.
str. 153 N:r X.)

6975 (1467) d. 15 Mart. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. od Stefula
i Andriasza Mankowica kupuje za 400 zł. tatar. wieś Wikszinec nad
Suczawą, którą nadaje monasterowi w Putnie. – Świadkowie ukochani sy=
nowie moi Aleksander i Bogdan Wład, oraz bojarzy Andreik Czortorowski,
bojarzy, purkałabowie z Chotina, Niamc, Nowogradu, Orhei. (tłomacz. Wicken=
hauser Molda I Bd. I Heft. pag. 177, N:r VI.)

6976 (1468) d. 2 Octobr. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. moldaw. kupuje od Mareny żony Iwanka Brajewicza za 130 zł. tatar. połowę wsi Maneuc nad Soczawą, którą nadaje do monasteru w Putnie. – Świadkowie Teoktyst metropolita soczawski; Tarasij biskup ot Romanowie torhu (Roman), purkatabowie z Belohorodu (Akerman?), Kilii, Nowohorodu (Roman?). – (Ztomacz: Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str. 154, Nr. XI.)

6978 (1470) d. 28 Mai, w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mold. kupuje od mieszkańców miasta Horlowa winnicę w Horlowie obejmującą 9 falczów i 4 korodzinów za 544 zł. tatar., którą to winnicę nadaje do monasteru w Putnie. – Świadkowie purkatabowie z Belohradu, Kilii, Njamcu, starosta hotiński. (Ztomacz: Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str. 156 Nr. XII.)

6979 (1470) d. 10 Septemb. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mold. kupuje od Oana (Jana) brata Olexego mieczníka za 120 zł. tatar. wieś Balkoutz poniżej torhu (miasta) Seret, którą do wsi nadaje do monasteru w Putnie. (Ztomacz. Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str. 158, Nr. 13)

6980 (1472) d. 25 April., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mold. kupuje od Tabuaza z Kobilechu i jego brata Poshara za 200 zł. tatar. wieś Ostrycę z młynem nad Prutem, którą nadaje do monasteru w Putnie. – Świadkowie synowie moi Aleksander i Piotr oraz Teoktyst metropolita soczawski, Tarasij biskup ot dolnego torhu czyli Romanowego torhu, Joannik biskup z Radowiec, ~~purkatabowie~~ z Bielohradu, Kilii, Nowohradu, Orhej, Ciobure z Njamcu. (Ztomacz. Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str. 159, Nr. XIV.)

6981 (1473) d. 3 Septemb. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mold. nadaje do monasteru w Putnie, młyny w mieście Serecie i rocznie 12 beczek wina. – Świadkowie nasze ukochane dzieci: Aleksander, Piotr, Bogdan i Ilijasz (?) (Ztomacz. Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str 160, Nr. 15)

6987 (1479) d. 7 Maja w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mold. kupuje od swego sługi Huse za 150 zł. tatar. wieś Tarnawka którą nadaje do monasteru w Putnie. – Świadkami nasze dzieci: Aleksander, Piotr i Bogdan. (Ztomacz. w Wickenhauser Molda I Bd. 1 Heft, str. 181. Nr VIII.) i I Bd. 2es Heft, Putna, str. 162 Nr. XVI.)

6987 (1479) d. 20 Septemb. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. nadaje Jerzemu metropolicie soczawskiemu i ~~do~~ cerkwi S. Jerzego męczennika w Soczawie wsie Wereszczekani nad Seretem i Unqureni wraz z przywilejem „dziada naszego starego Aleksandra wojewody" w zamian za wieś Shikow niższy nad Suczawą z młynem i mytem; którą to wieś Shikow niższy wojewoda Stefan zapisuje do monasteru w Putnie. – Świadkami nasze syny Aleksander i Piotr. (Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft Putna, str. 162, Nr. XVII).

6995 (1487) d. 7 Mart. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. potwierdza zamianę na mocy której Steful syn Hermana z siostrą Maryną wieś swą Maneuz z młynami nad Suczawą odstępuje monasterowi w Putnie za wieś Shirontz w obwodzie Czernowskim; którą to wieś Shirontz Zoga skarbnik kupił za 300 zł. tatar. od Michała i Piotruszka ~~[illegible]~~ wnuków Poledana i monasterowi w Putnie darował. – Świadkowie synowie moi: Aleksander i Bogdan Wład. (Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str. 164 Nr. XVIII.)

6995 (1487) d. 6 April., w Suczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. nabywa od Mareny córki Brodana a żony Łukasza Jakobeśku wieś Greczi nad rzeką Seretem tuż przy targu (mieście) seretskim którą to wieś ojciec jej Toder Brodan za pozwoleniem naszego dziada Aleksandra (hospodara) kupił od suczawskiego metropolity Theoktysta (a metropolita za otrzymane pieniądze kupił dla metropolii suczawskiej inną wieś Michaestie nad rzeczką Bridiczela, od Rotompana) – i daje tejże Marynie w zamian inną wioskę zwaną Hromobitnaja w pobliżu Dniestru (wieś tą Hromobitnaja przypadła naszemu dziadowi Alexandrowi wojewodzie po niejakim Właczi i jego żonie Oldze), powyższą zaś wieś Greczi czyli Greków zapisuje Stefan do monasteru w Putnie. – (Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band 1es Heft, str. 179 Nr. 7.); I Band, 2es Heft, Putna, str. 166 Nr. 19)

6996 (1488) d. 3 April. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. potwierdza monasterowi w Putnie nadane przez siebie: dochód z wosku wyrabianego w mieście Serecie i z 6 robotników woskowych tamże, dochód z młynów i stodu oraz z myta w Serecie, wieś Kosminul w obwodzie Czernauckim (leżącą koło wsi Łukowica, potoka Derelui, Korowia, Hliboka dolina). – Świadkami moi synowie: Aleksander i Bogdan Wład. (Tłomacz. w Wickenhauser: Molda I Band, 2es Heft, Putna, str. 166, Nr. 21)

6996 (1488) d. 13 Januar., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mold. ku=
puje od Szandra Gardu i jego krewnych wieś Stulpikani nad zim=
ną Toplicą i wielką Suchą za 160 zł. tatar., którą to wieś nadaje do
monasteru i cerkwi S. Jerzego w Woronetz. – Świadkami synowie
moi Aleksander i Bogdan. (Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band
2es Heft, Woronetz Str. 101 Nr 1.)

6996 (1488). – Stefan wojew. hosp. z. mold. kupuje od Mluszy żony
bojara Sbiera a wnuczki Izaiasza logotheta oraz od jej krewnych
za 350 zł. tatar. wieś Władeni nad rzeką Seretem (którą to wieś
wielki logothet Izaiasz dostał od dziada naszego starego Aleksan=
dra wojewody) i zapisuje tę wieś Władeni do monasteru Woronetz.
Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band 2es Heft, Woronetz Str. 103, Nr. 2).

6997 (1489) d. 14 Oktobr., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z mold.
kupuje od Dragota i jego siostry Negrity, syna i córki Włoschina, a wnu=
ków Poganela za 200 zł. tatar. wieś Poganesti nad rzeką Berładem
(którą to wieś dostał Poganel od stryjów naszych Eliasza wojew. i
Stefana wojew. zmarłych) – również kupuje od wnuków Michała Ka=
lina za 120 zł. tatar. wieś Kalinestie nad rzeką Berładem (którą to
wieś dostał Michał Kalin od naszego dziada Alexandra woje=
wody); – obie te wsie Poganesti i Kalinesti daje Stefan wojewo=
da Toaderowi bratu Hermana purkałaba w zamian za jego wieś
Toporowce za Prutem w obwodzie Czernowskim; – również kupuje
od Limy i jego dzieci za 125 zł. tatar. połowę Grigorestie niższe nad
Seretem; – także nabywa za 350 zł. tatar. bojarów Jori Scher=
bicz i Piotra Grigoreskul drugą połowę wsi Grigorestie wyższe
(na którą to wieś mieli przywilej od naszych zmarłych stryjów Ste=
fana wojewody i Piotra wojewody; – również nabywa od bojara
Stanczinl Starostić 3 wsie nad Soczawą: Fratowce, Botuszany i
Klimowce (Klimoutz) w zamian za wsie Toporowce (Toporoutz)
i Grigoreszti; – 3 nabyte wsi: Fratowce nad Soczawą z młynami,
Botuszany i Klimowce nadaje Stefan do monasteru w Putnie. –
Świadkowie: synowie moi Aleksander i Bogdan Wład, oraz boja=
rowie wielcy i mali, p. Andrejko Czortorowski i inni. (Tłomacz.
w Wickenhauser Molda I Band 2es Heft, Putna Str. 169, Nr. XXII.)

6998 (1490) d. 15 Martii, w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. moldaw.
z zezwoleniem Jerzego metropolity soczawskiego poddaje pod zwierzch-
ność monasteru w Putnie następujące cerkwie w obwodach soczaws-
kim i czerniowieckim: w obwodzie (zemut) soczawskim: 1) Wikow niż-
szy, 2) Maneutz (?), 3) Wojtin, 4) Tarnawka (?), 5) Balkontz,
6) Greczi (Grekow) (?), 7) Botuszany – w obwodzie czerniowieckim zaś:
8) dwie cerkwie w Koźminie (?), 9) dwie cerkwie w Kliskontz (?),
10) dwie cerkwie w Ostritzy; – za zezwoleniem zaś Joannicego biskupa
radowieckiego, cerkwie w obwodzie soczawskim: 11) Klimoutz (?)
12) Fratautz, 13) MaceKetestie (?), 14) Wikszany (?), 15) Bala-
sinestie (?), 16) Wikow górny; (za które to 6 cerkwi odstąpionych do
Putny daliśmy biskupowi radowieckiemu w zamian inne 6 cerkwi
w obwodzie czerniowieckim, jako to: dwie cerkwie w Czerniowcach,
2 cerkwie we wsi Kuczur, 2 cerkwie w Michalcze). Popi tych cerkwi
mają daniny i pokłony igumenowi w Putnie płacić. Prócz tego
darowaliśmy monasterowi w Putnie las (branistie) do okoła mo-
nasteru sięgający aż do rzeki Soczawy. – Świadkami moi synowie Ale-
ksander i Bogdan Wład. (Tłomacz w Wickenhauser Molda I Band; 2es Heft Putna)
str. 173, Nr 23)

6998 (1490) d. 16 Mart. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mold.
kupuje od Piotra i jego braci, synów Daszka z Kliczkowiec a
wnuków Grosa za 250 zł. tatar. wieś Kliczkowce nad rzeką Pru-
tem przy ujściu rzeczki Derelui w obwodzie Czernowieckim, któ-
rą to wieś nadaje do monasteru w Putnie, aby się modlono za spoczywają-
cych tamże przodków i rodziców naszych, za zdrowie naszej żony Maryi
(żyjącej) i naszych dzieci; – również nabywa od hegumena monasteru
w Moldowicy pasiekę zwaną Komarna leżącą w Bohotynie (za którą
pasiekę dał monasterowi w Moldowicy w zamian winnicę obejmującą
5 falczów na górze Hrolowskiej, kupioną za 260 zł. tatar. od Bilika, Teode-
ra, Dymitra z Horlowa, Iwana Diopota z Bossanczy i Jona Reczilowicza
z Miletina), jako też młyny w Serecie z przewozem (porom), aby takowe
monaster w Putnie i tegoż archimandryta hegumen posiadał; – przytem
oznacza granice tychże posiadłości (hotar). – Świadkami synowie moi Ale-
ksander i Bogdan Wład, jako też bojarowie: Andrejko Czortorowski, Boldor
skarbnik, Jeremia podkomorzy, Mogila [illegible] cześnik, Jon Frunteș stolnik,
purkałabowie z Chotina, Niamcu, Orhei, Nowogradu. (Tłomacz. w Wickenhauser
Molda I Band, 2es Heft, Putna str. 176, Nr XXV.)

23

6936 (1428) d. 28 Decembr. w Soczawie. — Aleksander (dobry) wojewoda mołdawski, potwierdzając braciom Lazar, Daniel i Koste synom dwornika Iwana posiadłości wioski Dobrijn, nadał do monasteru Homor ich fundacyi, wieś Glodeni. (Wickenhauser Geschichte der Klöster Woronetz und Putna I, str. 10 - treść)

6998 (1490) d. 26 Novembr. w Soczawie. — Stefan wojewoda nabywszy wieś Glodeni za 150 złotych tatarskich, nadaje takową do monasteru Woronetz i hegumenowi Genadij, pod warunkiem, aby się modlono za dusze swych przodków, swej żony Maryi i swych dzieci. (Wickenhaus. Woronetz, str. 10 - treść)

7023 (1515) d. 21 Decemb. w Soczawie. — Bogdan wojewoda nadaje wieś Bukurestie (dziś Kapo-Kodrului) którą od Łuki Hieschesku kupił, monasterowi Woronetz, aby się za niego i za jego dzieci Stefana Piotra i Eliasza modlono, (Wickenhaus. Woronetz, str. 11) za czasów hegumena Józefa.

6961 (1453) d. 26 Januar. — Aleksander syn Eliasza wojewoda nadaje monasterowi Pobrata pasiekę w lesie Bochotin, 4 dworzyszcza tatarskie, łąkę Urekl, pustkowie nad ujściem rzeczki Saska oraz 12 ćwiertni jęczmienia i 4 ćwiertni pszenicy z młyna w mieście saskiem Baja. (Wickenhauser: Die deutschen Siedlungen in der Bukowina I. str. 10 - treść)

7054 (1545) d. 4 Decembr. w Jassach. — Piotr Raresz wojew. mołd. nadaje wieś Balince (w obwodzie Dorohoi) monasterowi w Woronetz (Wickenh. Woronetz, str. 12)

7066 (1558) d. 5 April. — Alexander Lapusznano wojew. mołd. potwierdza darowiznę wsi Dragoestie do monasteru Woronetz. (Wickenhaus. Woronetz, str. 17)

7083 (1575) d. 16 Juli. — Piotr chromy wojew. mołd. potwierdza darowiznę wsi Łukaczestie i Boteszie do monasteru Woronetz (Wickenhaus. Woronetz, str. 17).

6944 (1436) d. 23 Maii, w Soczawie. – Ilia wojewoda ziemi mołdawskiej nadaje bojarom braciom Stanowi, Jakimowi, Andrzejowi, Semeonowi i Jorijemu Babicz, wieś gorna Shikowa (dziś górny Wikow) (Wickenh. Molda III Geschichte des Klöster Woronetz u. Putna I. str. 35 – treść")

6951 (1443) d. 3 August., w Soczawie. – Stefan wojew. mołdaw. potwierdza Stanowi z Shikowy i jego synowi Draguszowi, posiadłość wsi Shikowa (Wikow). (Wickenh. Molda III str. 35 – treść")

6974 (1466) d. 15 Septemb. w Soczawie. – Stefan wojew. mołdaw. kupuje od Stana, Jakima i Symiona Babicz za 200 tatarskich złotych wieś Jashikowa (Wikow) i nadaje takową do monasteru w Putnie. (Wickenh. Molda III. str. 35)

6941 (1432) d. 9 Novembr. – Stefan syn Alexandra wojew. mołdaw. wieś Maneutz (dziś Andreasfalva) z 4 dworzyszczami tatarskiemi daruje Dankowi synowi Żurza (Jerzego) z Fratautz za wierne usługi. (Wickenh. Molda III. str. 36)

6945 (1437) d. 24 Febr. w Soczawie. – Eliasz wojew. mołdaw. bojarowi Stefulowi Szametatkewic za wierne usługi hospodarowi Alexandrowi dawniej wyswiadczone nadaje wsie Waszkoutz, Muszenita, Draguscheni, Batakoutz, Lipowetz i połowę wsi Maneuta (dziś Andreasfalva). – (Wickenh. Molda III str. 36.

6976 (1467) d. 2 Octob. w Soczawie. – Stefan wojewoda mołdaw. połowę wsi Maneutz (dziś Andreasfalva) którą za 130 złotych tatarskich kupił od Mareny żony Iwanka Braewicza, nadaje do monasteru w Putnie. (Wickenh. Molda III, str. 36)

6978 (1470) d. 28 Maja, w Soczawie. – Stefan wojew. mołdaw kupuje od Karlaka, Laslow, Tot, Stefana, Staszko, Sebestiana, Fasekisch i Imbriw winnice w miescie Harlow i nadaje takowe do monasteru w Putnie. (Wickenh. Molda III. str. 37)

6979 (1470) d. 10 Sept. w Soczawie. – Stefan wojew. mołdaw. kupuje za 120 złotych tatarskich od Juona wieś Balkoutz którą nadaje do klasztoru w Putnie. (Wickenh. Molda III. str. 38)

6980 (1472) d. 25 April. w Soczawie. – Stefan wojew. mołdaw, kupuje za 200 złotych tatarskich od braci Tabucz z Kobilech, i Roshara wieś Ostritza z młynem nad Prutem (dziś Mahalla) i nadaje do monasteru w Putnie w przytomności Theoktysta metropolity i biskupów Tarasija z Romanu i Joannikija z Radautz. (Wickenh. Molda III. str. 39.)

6901 (1393) d. 18 Novemb., w Soczawie. — „Wełyki samoderżawny hos:
„podyn Jo. Roman wojewoda zemlie mołdawskoj ot płaniny
„do brehu moria i s naszym synom Oleksandrom i s naszym
„synom i z Bohdanom i s naszymi bojary czynim to wiedomo
„wsiem dobrym panom"... potwierdza synom białego Dragomira
jako to Teodorowi i jego braciom Dymitrowi, Piotrowi, Michałowi
i Jerzemu za wierne usługi wieś Wikszany (? koło Radowiec?)...
„a chotar (granica) tomu setu ot odnoi storony Soczawa, ot wercha
„Soczawy prostie na mohytu na Radomirowa seta (Radowce?)...
„na niżni roh ot tola do duba na kraj dubrowy..... A na to
wiera moja, wiera matky naszej Kniahini Muszaty, wiera sy:
nów naszych Aleksandra i Bogdana i bojarów Stefana naszego II sopt rzenca)...
(Ob: Wickenhauser F. A. Moldawa, Geschichte und Urkunden
des Klosters Solka. Czernowitz 1877. 8° str. 201 — tylko w wyjątkach) (i
G. d. Kl. Homor. — Molda I. pag. 243.) na pergaminie. — (Molda I pag. 170, n° I w Homorze)

Przy tym przywileju na sznurku czerwonym pieczęć zielona wpuszczona w żółtej woskowej przedstawia tarczę, w niej głowa żubra, między rogami gwiazda, z prawego boku słońce, z lewego księżyc. Napis: + Peczat Romana wojewody zemli mołdawsk.

6959 (1451) d. 10 Stycznia — Bohdan wojew. mołdaw. oświadcza, iż domy w Suczawie, w których Stana ormianka mieszka, jako zapisane monasterowi w Mołdowicy, wolne są od wszelkich służebności. — (Wickenhauser: Moldowiza, str. 63). (Bogdan syn Alexandra)

6959 (1451) d. 13 Septembra — Bogdan wojew. mołdaw. potwierdza nadanie 10 beczek wina rocznie monasterowi w Mołdowicy. (Wickenh. Moldowiza, str. 64).

6961 (1453) d. 1 Januar. — Aleksander wojew. mołdaw. uwalnia 3 wozy jadące z rybami lub solą, należące do monasteru w Mołdowicy, od wszelkich opłat cłowych, oraz od danin z pasiek miodowych. — (Wickenh. Moldowiza, str. 64). — (Aleksander syn Ilii)

6961 (1453) w Styczniu. — Aleksander wojew. mołdaw. potwierdzając monasterowi w Mołdowicy dawniejsze darowizny, mianowicie dostawę rocznie 12 beczek wina, posiadłość nad Mołdawą powyżej Baji, zatwierdza także [illegible] nadanie monasterowi pasieki w Bochotyńskim lesie przez bojara Konstantyna Brisz. — (Wickenh. Moldowiza, str. 64).

6936 (1429) d. 28 Decembr. — Aleksander wojew. mołd. nadaje do cerkwi Iwana dwornika w Homor wsie: Glodeni, Dworniczeni, Stawczani. (Wickenh. Solka, str. 212)

(Piotr czyli Petryło Aron

6962 (1454) d. 22 August. — Piotr wojew. mołdaw. potwierdza monasterowi w Moldowicy posiadłość cygańskich rodzin Bera, Baduil, Koman, Karaman, które rodzice wojewody nadały monasterowi, uwalnia oraz od podatków wieś Slobozia, od podwód, pogłownego, stacji, robót w młynach hospodarskich, od opłat za ślad zbojców, oraz uwalnia ludzi z wsi Sassikora od robót w zamku hospodarskim. (Wikenh. Moldowiza, str. 64)

6962 (1454) d. 6 Octobr. — Piotr wojew. mołdaw. uwalnia od opłat dom w Suczawie, który Jan ormianin nadał monasterowi w Moldowicy. (Wikenh. Moldowiza str. 65).

(Stefan stary, syn Bogdana

6965 (1457) d. 12 August. — Stefan wojew. mołd. uwalnia domy w Suczawie w których mieszka Stana Ormianka należące do monasteru w Moldowicy, od wszelkich danin hospodarskich, od daniny wosku, i od robót w młynach hospodarskich. (Wikenh. Moldowiza, str. 65).

6975 (1467) d. 9 Octobr. w Suczawie. — Stefan wojewoda hospodar ziemi mołdaw. potwierdza kupno wsi Oncestie nad wielkim Schomusem (rzeką?) którą tu wieś Maciej syn Juryja Maniewicza za 400 złotych tatarskich sprzedał Łukaszowi i jego braciom Oance i Tudoran. — Na to świadectwo nasze i naszych ukochanych synów Aleksandra i Bogdana Włada, oraz bojar p. Sbiara, p. Dzięg, p. Dum, p. Gangur, p. Dragosz dwornik, p. Herman, p. Dażbog, p. Jacek Hudič, p. Stefuł porkołab Chocimski, p. Mikoł i p. Rjesisch porkołabowie njamecy, p. Cortorowski, p. Grosa porkołab orhejski, p. Jon Sekar, p. Klenko spatar, p. Boldor wisternik, p. Andreik czasznik, p. Maciej stolnik, p. Jeremia postelnik, p. Szander komis oraz mołdawscy wielcy i mali bojarowie. Pieczęć przyłożył Tautul logofet. (Wikenh. Moldowiza, str. 66).

6981 (1473) d. 13 Septemb. w Suczawie. — Stefan wojewoda hospodar ziem. mołdawsk. potwierdza słudze swemu Korlatowi posiadłość jego ojcowską, wieś Berkiszestie (na Bukowinie dziś) nad Mołdawą, z Topliczą, młynem nadową Topliczą, z łąką i cerkwią. — Na to świadectwo nasze i naszych dzieci: Alexandra, Piotra i Bogdana, oraz bojar: p. Stanciul z synem Marsą, Wlaikul z synem Dum starsi z Chotinia, p. Boda dwornik, p. Sbiara, Łuka i Balko porkołab białogrodzki, Iwaszko porkołab kilijski, p. Arbure porkołab njamecki, p. Feta porkołab nowogradzki, p. Gangur porkołab orhejski, Duchen spatar (miecznik), Jugi wisternik (podskarbi), Jugi postelnik (podkomorzy), Dażbog czasznik (podczaszy), Toma stolnik (podstoli), Eliasz Huru komis (koniuszy), Toma logofet (kanclerz) oraz wielcy i mali bojarowie. (Wikenh. Moldowiza, str. 68).

6936 (1428) d. 28 Decemb., w Soczawie. – Aleksander wojewoda hospodar ziemi mołdaw. synom Iwana dwornika bojarom Lazar, Stanciul i Koste potwierdza posiadłości ojcowską wioskę (selisze) Dobrijnowo nad Homorą, gdzie jest ich monastyr i nadaje do tej cerkwi 3 wioski: (seła) pierwszą gdzie był wataman Minko (Dominik? – Glodieni), drugą u stawu (Stawczani), trzecią gdzie był kniaź Stan (Dworniczeni). Na to świadectwo nasze i kochanego syna naszego Ilii wojewody, oraz bojarów: Michail, Władzia Kupczicza dwornik, Negra, Żurż, Miadriczko, Mesliak, Iliasz, Dan, Izaiasz poharnik, Żurż Szomotate, Oprisz, Iwan Dětko, Stan skarbnik, Czurba, Domonkusz i inni wielcy i mali bojarowie; pisał Ilie: goje logofet. (pergam. w tłomacz: Wickenhauser: Geschichte der Klöster Homor. Czernowitz 1881, str. 83–84 Nr. I, i str. 239)

6983 (1475) d. 25 April., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołdaw. potwierdza monasterowi Homor gdzie jest cerkiew Uspienia Bogarodzicy i igumenowi kyr popowi Gerondie posiadłości dawne klasztorne: wsie Dworniczani, Stawczani i Glodeni; oraz wsie Pirtestie (Pertestie) z zyszczeniem Dienisza, wieś Kalugarowo nad Sirzą; (planinę) połonę Ostra z solną młaką (solonec); pasiekę (zwaną Złoty rój) pod Bochotinem którą p. Zori Szerbeskul z matką nadał monasterowi. Na to świadectwo nasze i dzieci naszych Aleksandra, Piotra i Bogdana; oraz świadkowie bojarzy: Stanczul z synem, Wlaikul starosta chocimski i jego syn Duma, Sbiara, Boda dwornik, Luka, Hřerman porkatab białogradski (akermański), Ijag, Iwaszko porkatab nowogradski (romański), Gangul porkatab kilijski, Arbure porkatab njamecki, Feta, (Fin) porkatab orhejski, Paszko, Buchta, Jacko Chudicz, Iwaszko Hrinkowicz, Zoga skarbnik, Zoga podkomorzy, Dażbog czesnik, Barsu stolnik, Elia Huru komis (koniuszy); pisał Tantul logofet. (perg. – tłom: Wickenhauser G. d. Kl. Homor, str. 84, Nr. II. i pag. 239.)

6983 (1476) d. 27 Octob., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołdaw. potwierdza granice posiadłości monasteru Homor. Na to świadectwo nasze i naszych ukochanych synów Aleksandra i Bogdana Włada oraz metropolity naszego Theoktysta. (perg. – tłom. Wickenhauser G. d. Kl. Homor., str. 86, Nr. 3)

7004 (1496) d. 26 Novembr. w Soczawie. — Stefan wojewoda hosp. z. mołd. oświadcza, iż Sima podstoli i Anuszka dzieci Lazara, oraz Anastasia, Helena i Tomasz dzieci Kosty, wieś ojczystą Glodeni niedaleko stawu, gdzie dawniej był Stan, którą to wieś ich rodzice Lazar i Kosta bracia dostali od naszego dziada Aleksandra wojewody — teraz tę wieś Glodeni za 150 złotych tatarskich nam sprzedali. Zarazem tę wieś Glodeni nadajemy monasterowi w Homor i jego hegumenowi Gerontijemu w zamian za odstąpioną nam polanę klasztorną przy ujściu potoka Homor, którą to polanę nadajemy monasterowi S. Jerzego w Woronetz i opisujemy granice takowej. Na to świadectwo nasze i naszych synów Aleksandra i Bogdana Wład, oraz naszych bojar: Duma, Gangur, Herman, Dażbog, Jacko Chudycz, Mikot, Riczisch porkalab njamecki, Andreik Cortorow, Grosa porkalab chocimski, Sekara porkalab nowogradzki, Jeremia komornik, Mogila czesznik, Fruntesz stolnik, Szander komis. Pieczęć przyłożył Tautul logofet, pisał Toader. (perg. Hom. Wickenhauser G. d. K. Homor, str. 87 Nr. 4)

7007 (1499) d. 15 Septembr. w Soczawie. — Stefan wojewoda hosp. z. mołd. oświadcza, iż Hurban syn Oana (Jana) Baeszeskula oraz Mircza i Dragot wnuki, Nasta, Anna, Stana wnuczki tegoż Oana, trzecią część wsi Baeszestie sprzedali za 300 zł. tatarskich panu Szurszowi (Jerzemu). Na to świadectwo nasze i syna naszego Bogdana wojewody, oraz bojar: Duma, Boldur dwornik, Herman, Steful, Toader, Negril, porkalabowie chocimski, njamecki, nowogradzki, Luka Arbure portar suczawski, Kalnan miecznik, Izak skarbnik, Dumsza (Tomasz) podkomorzy, Mogila czesnik, Fruntesz stolnik, Petrik koniuszy oraz wielcy i mniejsi bojarowie. (perg. Hom. Wickenhauser G. d. K. Homor, str. 90 Nr. V.)

7028 (1520) m. Julia, w Soczawie. — Stefan wojewoda hosp. z. mołd. potwierdza monasterowi Homor posiadłości: Dwornicziani, Stawczane, Glodiene, oraz sioło Petreszczy (Pratestie) (na górze Sotonetz), sioło Diemiszę, jedną pasiekę (koło Kornestie) i drugą (poniżej Bohotina), polanę Ostra (z topicą solną), które to posiadłości nadali monasterowi dziad nasz Stefan wojewoda i ojciec nasz Bogdan wojewoda. Na to świadectwo nasze i brata naszego Piotra i naszych bojar. (perg. Hom. Wickenhauser G. d. K. Homor, str. 93. Nr. VI)

7044 (1536) d. 18 Januar., w Soczawie. – Piotr wojewoda hosp. z. mołd. potwierdza monasterowi Homor posiadłości, które nadał ojciec nasz Stefan wojewoda, brat nasz Bogdan wojewoda i synowiec nasz Stefan wojewoda. Na to świadectwo nasze Piotra wojewody i synów naszych Ilii i Stefana, jako też bojarów większych i mniejszych. (perg. Homor. Wickenhauser G. d. Kl. Homor, str. 95, Nr. VII.) — Piotr Raresz. Stefan Bogdan Stefan młodszy

7037 (1529) d. 9 Mart. – Piotr syn Stefana wojewoda hosp. z. mołd. potwierdza posiadłości monasteru w Putnie.

7048 (1540) d. 30 Novembr. – Stefan wojewoda syn Stefana starego wojewody poświadcza, iż bojar Toader logofet nadał do klasztoru i cerkwi Uspienia Bogarodzicy w Homor wieś Korczestie, którą kupił za 500 zł. tatarskich od wnuczek bojara Sima Korcza; wieś Frediani nad Sitną którą kupił od Maryi wnuczki Piotra Miecznika za 400 zł. tatarskich; i wieś Branestie nad Sitną, którą otrzymał w darze od Piotra wojewody – na które to wsi posiada przywileje brata naszego Bogdana wojewody i synowca naszego Stefana wojewody. Na to świadectwo nasze i synów naszych Aleksandra i Stefana, oraz bojarów większych i mniejszych. (perg. Homor. Wickenhauser G. d. Kl. Homor, str. 96, Nr. VIII.) — Stefan Locusta

7063 (1555) d. 9 April., w Waslui. – Aleksander wojewoda hosp. z. mołd. poświadcza, iż bojar Dan portar suczawski z żoną Todosią, nadali do monasteru i cerkwi w Homor wieś swą Draguszestie ~~[illegible]~~ również Michajlesztie zwaną, nad rzeką Baszlui, na którą mają przywileje naszego pradziada Aleksandra wojewody, Eliasza wojewody, naszego dziada Stefana wojewody, naszego brata Stefana młodszego wojewody; jakoteż czwartą część wsi Baiszestie nad Mołdową. (perg. Homor. Wickenhauser G. d. Kl. Homor, str. 98, Nr IX.) — Aleksander Lopuszano.

7063 (1555) d. 20 April, w Bertadzie. – Aleksander wojew. hosp. ziemi mołd. potwierdza monasterowi w Homor posiadłość dworzyszcze nad Kachową zwane Bubujoshi, na które bojar Toder dwornik miał przywilej ojca naszego Bogdana wojewody i brata naszego Stefana młodszego wojewody. (perg. Homor. Wickenhauser G. d. Kl. Homor, str. 102 Nr. X.)

7083 (1575) d. 30 Mart. w Jassach. – Piotr wojew. hosp. ziem. mołdaw. nadaje monasterowi w Putnie wieś Kucaur z młynami w powiecie zemi Czernauckim koło Storożynca, którą to wieś ciotka (matuscha) (Mufsun) nasza zmarła Roxanda żona ś. p. wojewody Bogdana za własne

pieniądze kupiła i do monasteru w Putnie darowała: lecz wojewoda Stefan syn wojewody Piotra zagrabił tę wieś monasterowi, tak iż od tegoż Stefana musieliśmy tę wieś Kuzuł za 400 czerw. złot. węgierskich odkupić, które to pieniądze na to dał monaster, przetoż tę wieś do monasteru w Putnie wrażamy. A granice tej wsi poczynają się od Stożyńca idą przez Horodyszcze, Tristianec (zarośla trzcinowe), potok Kamena, obok wsi Michalcze, Kosmin, potokami Derelu i Wołoka, Ostrym działem, przez Strimbul, obok Jordaneszti. – Świadkami bojary: dwornicy wyższego i niższego kraju, potkatabowie z Chotina, Njamcu, Nowogradu, Orhei, p. Witolt potkatab nowogradzki. (tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band, 2 Heft, Seite 19?, Nr. 37.)

Piotr chromy 7096 (1588) d. 20 Octobr., w Jassach. Ja Piotr wojewoda hosp. z. mołdaw. oświadcza, iż wieś Pleschenitz w obwodzie soczawskim dał w dożywotnie posiadanie Anastazemu byłemu metropolicie, po którego śmierci ta wieś ma należeć monasterowi w Putnie, dla zbawienia duszy naszych zmarłych rodziców, naszego, naszej żony i naszych dzieci; która to wieś z młyniszczem leży nad rzeką Soczawą. – Świadkami nasze serdecznie ukochane dzieci Wład i Stefan wojew., bojary, potkatabowie chotinski, njamecki, romański, postar soczawski. (tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band, 2es Heft, Seite 199, Nr. XXXIX.)

Aron srogi 7101 (1593) d. 5 August., w Jassach. – Jo. Aron wojewoda potwierdza monasterowi w Putnie posiadłość wsi Pleschenitz w obwodzie soczawskim i uwalnia tę wieś od służebności okola (opola?) w Badeutz. Wieś tę darował Piotr wojewoda monasterowi w Putnie. (tłomacz w Wickenhauser Molda I Band, 2es Heft, Seite 199 Nr 40.)

6936 (1428) d. 16 Febr., w Soczawie. – Aleksander wojewoda hosp. z. mołd. wiernym sługom naszym synom Stana Łukaweckiego jako to Jorijemu i Kozmie oraz ich siostrze Motrunie, jako też synom Szerbka: Symeonowi, Kosta i Dienisz potwierdza ojcowską posiadłość wsie Łukawiec i Pankoutz nad Seretem i Mihodrą. – Ma to wiara nasza i naszego syna Iliasza oraz wszystkich dzieci naszych, jako też bojarów: Michail, Walcza, Kupczyc dwornik, Negra, Dragosz witiaz, Żurż Fratowski, Nestiak, Dan, Domokusz stolnik, Żorż Szomołatewicz, Opryszko Hodka Manuryński, Lewa, Jakusz, Kostisz, Negril, Bila cześnik Kniażynin (Księżny) – (tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band, 2es Heft, Seite 199, Nr I.)

6998 (1490) d. 16 Mart. w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołdaw. kupuje za 500 zł. tatar. od Bogdana i Iwana z Woitina braci, wnuków Jacka, wieś Wojtinul nad rzeczką Woitin, gdzie był ich monastir, (którą to wieś ojciec ich Hermen dostał od naszego dziada Aleksandra wojewody) i nadaje takową do monasteru w Putnie hegumenowi i archimandrycie Paizyuszowi; – również nadaje do tego monasteru 12 czeladzi cygańskich pochodzących z Bessarabskiego kraju. Ktoby się ważył naruszyć tę darowiznę ma być przeklęty przez Boga Ojca, Jezusa Chrystusa, Bogarodzicy, 4 ewangelistów, SS. Piotra i Pawła Apostołów zwierzchników, reszty Apostołów, 318 Ojców Nikejskich i wszystkich Świętych. (Tłomacz w Wickenhauser Molda I Band 2^es Heft, Putna str. 179, N^r XXVI.)

7010 (1502) d. 17 Novembr., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. oddaje wszystkich popów będących przy cerkwiach we wsiach należących do monasteru w Putnie, pod zwierzchnictwo tegoż monasteru któremu mają płacić daniny. – Również nadaje do tego monasteru co roku 12 sztuk (drobi) soli z naszych kopalni solnych koło Totruscha – i potwierdza granice (hotar) lasu (branistie) naokoło monasteru leżącego. – Świadek mój syn Bogdan wojewoda i bojarowie p. Boldor dwornik (sędzia nadworny), Arbure portar soczawski; Mogiła cześnik, porkałabowie z Chotina, Njamcy, Nowogradu. (Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band 2^es Heft, Putna str. 182, N^r XXVIII.)

7011 (1503) m. Februar., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. ze względu na zbawienie dusze swych przodków, dziadów i rodziców spoczywających w Bogu, ze względu na zdrowie i zbawienie nasze, naszej żony Maryi i naszych dzieci, potwierdza wszelkie przywileje monasterowi w Putnie na posiadłości wsie: Shikow górny i dolny, Woitin, Maneutz, Balaszinoutz, Botoszany, Wigoszany, Maczkatestie, Klimoutz, Fratautz, Tarnawka, które wszystkie leżą nad Soczawą; – wsie: Balkoutz w pobliże miasta Seretu, Greczi nad Seretem w pobliżu miasta Seretu; – wsie w obwodzie Czernowieckim: Kuzman, Kliszkoutz, Ostrycza nad Prutem, Stubei nad rzeką Baszau; – w obrębie Karligatury wsie: Senestie, Oniczkani; – grunta we wsi Boistie nad Prutem; – wieś Balintestie z przysiołkiem Maneu przy ujściu Formozyzy; – wieś nad Frumoazą poniżej posiadłości Andriasza Falcina; – trzy wsie nad Formozą: Farczani poniżej Trojanu, Skeia przy ujściu Formozy, i wieś przy Meczesbrun (Maczesa studni ?), które to wszystkie wsie

zakupiliśmy i do monasteru Putny zapisali; – również potwierdza=
my 3 wsie: Kamenka, Tomeştie, Kupka nad Seretem, które zapi=
sał monasterowi zmarły Juryj Kupczicz; – 2 wsie: Stroinza i
Urikolesa w obwodzie Czernowieckim, które zapisał zmarły Simek;
– prócz tego: winnice w górach Harlowskich, daniny popów, rocz=
ną daninę okruchów solnych w Okna, czeladzie Cyganów, las około
monasteru, daninę kamieni wosku w mieście Serecie, młyny w Se=
recie, cło w Szykowie na rzece Soczawie, pasiekę Komarna, kary
pieniężne, rybołowstwo, uwolnienie od ceł. – Na to świadectwo mo=
je i mojego syna wojewody Bogdana. (Tłomacz. w Wickenhauser
Molda I Band, 2es Heft, Putna, str. 184, Nr. 29.)

7016 (1508) d. 2 Febr., w Jassach. – Bogdan wojewoda hosp. z. mołd.
potwierdza monasterowi w Njamc gdzie jest cerkiew Wniebowstą=
pienia (Woznesenia Hospod.) posiadłości: wieś Telebeczince z mły=
nami nad Seretem (którą to wieś zapisał monasterowi syn Barlicza
za czasów prapradziada naszego Aleksandra wojewody) i wieś Tristec=
nec poniżej Bukowiny (Kotowsi Michuczeni i potoka Kotowec)
– Świadkowie bojary: p. Arbure portar suczawski, p. Mogila i inni.
(Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Band, 2es Heft, Putna, str. 188, Nr. XXXIII.)

7022 (1513) d. 8 Decemb. w Soczawie. – Bogdan wojewoda hosp. z. mołd.
zapisuje do monasteru w Putnie na ręce Siliona hegumena 800 zł.
tatarskich, aby co roku w niedziele Myronosic w wieczór odbywał
się za niego dopóki żyje, Paraklis a nazajutrz rano liturgia; – po
śmierci zaś wieczór: Parastas, a nazajutrz liturgia. (Wickenhauser: Mol=
da I Bd. 2es Heft, Putna, str. 190, Nr. 34 w tłomaczeniu.)

Stefan młodszy
syn Bogdana

1517 d. 9 Novemb. – Stefan wojew. hosp. z. mołd. potwierdza Gabrilowi
Skarbnikowi posiadanie wsi: Burestie (Berestie), Mihuczeni i Mi=
chaiłowce nad Seretem, na które to wsie ma przywileje; Aleksandra
wojewody, Stefana wojewody i ojca naszego Bogdana wojewody. – Na to
świadectwo nasze i naszego ukochanego brata Piotra. (Tłomacz. w Wicken=
hauser: Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str. 191, Nr. 35.)

Aleksander Lopuszanu.

7064 (1556) d. 31 August, w Harlau. – Jo. Aleksander wojew. hosp. z. mołd.
za naradą metropolity Grigorie oraz biskupów Makarego z Romanu i Jerzego
z Radowiec, na ręce hegumena Anastazego, zapisuje 100 czerw. złot. węgier.
do monasteru w Putnie, aby za zbawienie moje, mojej żony Roxandy i moich
dzieci, co roku d. 22 Augusta w dzień Św. Agathona męczennika odbywał się za ży=
cia mego objad wspólny, wieczór Paraclis i nazajutrz liturgia; po mojej śmierci
zaś dnia siódmego po prazniku cerkiewnym, wieczór Parastas i nazajutrz
liturgia. (Wickenhauser: Molda I Bd. 2es Heft, Putna, str. 193, Nr. 36, w tłomacz.)

z dnia siódmego po praz=
niku cerkiewnym, który
przypada na

6989 (1481) m. Mart., w Waslui. – Stefan wojew. hosp. z. mold. potwierdza iż Paweł Zodka wieś swą Hłuboka powyżej Derechlui (którą ojciec jego Zodka dostał od naszego dziada Alexandra wojewody) sprzedał za 300 zł. tatar. Babiczom. – Świadkami nasi synowie: Aleksander i Bogdan oraz parkułabowie Duma, Gangur orhejski, Muschat chotinski, Rezesch njamecki, Szander nowo: gradzki, Boldur dwornik, Mogila czesnik i inni. (Tłomacz. w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna str. 201, Nr. II.)

7031 (1522) d. 4 Januar., w Soczawie. – Stefan wojew. hosp. ziem. mold. po: twierdza zamianę mocą której Jon i inne wnuki Oleny córki Tabucza z Bojana trzecią część swej wsi Wielka Bojana nad Prutem zamienili z krewnym swym Iwanem synem Dobrula (Agathona?) za wieś Lilipec i część wsi Todoreşti. – Świadkiem nasz brat Piotr i bojary. (Tłomacz w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Hft, Putna str 203, Nr III.) Stefanica młodszy

7036 (1528) d. 8 April, w Husach (Huszt). – Piotr wojew. hosp. z. moldaw. potwierdza Janowi Starca parkałabowi chotinskiemu, jego bratu Mi: chulowi Starca parkałabowi kikiliwerskiemu (Kokelburg?), ich sio: strze Fedce (Teodorze) wnukom Tabucza posiadłość Wielka Bojana z prikutkami (Außenzyptulu) nad Prutem: którą to posiadłość za młodości bratanica naszego Stefana wojewody (za młodości bratanica hospodarami Stefana wojewody) niejaki Iwanko pisarz krzywemi przywilejami zapra: bił, jednakże przez zdradę kraju spiknąwszy się z innemi niewiernymi przeciw bratanicowi naszemu Stefanowi wojewodzie, utracił, w skutek czego my rzeczoną posiadłość prawym dziedzicom (na co mają przywilej naszego pradziada Aleksandra wojewody) wnukom Piotra Tabucza oddali. – Świadek nasz syn Bogdan oraz bojary, p. Barbowski portar soczaws: ki. (Tłomacz. w Wickenhauser: Molda I. Bd, 2es Hft. Putna str. 205 Nr IV.) Piotr Raresch / Stefan młodszy syn Bogdana

7045 (1537) d. 30 Mart., w Huszt. – Piotr wojew. hosp. z. mold. potwierdza iż Nikora syn Negrila z krewnymi swemi sprzedał sieliszcze nad rzeką Reut, naprzeciw Reutul przy ujściu Iligaciul potoka, panu logo: thetowi Toaderowi za 24 zł. tatar. – Świadkami nasze dzieci Eliasz i Ste: fan i bojary. (Tłomacz. w Wickenhauser: Molda I Bd. 2es Hft, Putna str. 207, Nr 5.)

7055 (1547) d. 1 April, w Huszt. – Eliasz wojew. hosp. ziem. mold. oświadcza iż trzecią część wsi Bojana wielka w obwodzie czernauckim (którą posia: dał Michul były parkałab w Batie (u Baltinskii grad) a którą za nadweręże: nie skarbu naszego ojca Piotra wojewody utracił) nadał Matiaszowi Starca djakowi synowi Jona Starca byłego parkałaba chotinskiego. (Tłomacz w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Heft, Putna str. 208, Nr VI.) Ilia Raresz

7056 (1548) d. 28 Mart. w Hușt. – Eliasz wojew. hosp. z. mołd. potwierdza iż Petriman syn Joanka a wnuk Dana sprzedał pasiekę w obrębie (hotar) wsi Plutești nad Seretem (którą to pasiekę dziad jego Dan dostał od naszego dziada Stefana wojewody) za 50 zł. tatar. p. Joan Jackowi parkałabowi Nowogradskiemu. – Świadkami nasi bracia Stefan i Konstantyn oraz bojary, p. Mogila parkałab chotinski. (tłomacz. w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Hft. (Putna) str. 209, Nr. 7)

Piotr chromy. 7087 (1579) d. 19 August., w Jassach. – Piotr wojew. hosp. z. mołd. poświadcza iż Annesia i inni prawnicy starego Burla części swe we wsi Bojan sprzedali dupulowi Stroicz skarbnikowi, które to pieniądze mianowicie 600 zł. tatar. też Annesia potrzebowała na wykupienie się z niewoli tatarskiej. – Świadkiem syn nasz Wład wojewoda i bojary. (tłomacz. w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Hft (Putna) str. 210, Nr. VIII.)

Jankula Sas. 7089 (1581), d. 3 Mart. w Soczawie. – Jankul wojewoda hosp. z. mołd. potwierdza, iż ~~[illegible]~~ Dânciol i Jeremia wnukowie Romaszka części swe we wsiach Berbeștie, Pleschnica i Botoszyńce (które dziad ich Romaszko nabył od ojca naszego Piotra wojewody) i części w Berbeștie (które też dziada ich Romaszko kupił od Aleksandra wojewody) sprzedali za 120 zł. tatar. Toaderowi Wataga. (tłomacz. w Wickenhauser Molda I Bd. 2es Hft. (Putna) str. 210, Nr. IX.)

7090 (1582) d. 2 Februar. w Soczawie. – Jankul wojewoda hosp. z. mołd. potwierdza dzieciom Jona z Rokozny pisarza posiadanie wioski Joszyniec powyżej Stawczan w obwodzie czerniowieckim. – Świadkowie synowie moi Aleksander i Bogdan wojewodowie. (tłomacz. w Wickenhauser: Bochotin oder Geschichte der Stadt Czernäuz. Wien 1874. 8º I Heft, str. 63, Nr. IV.)

7023 (1515) d. 21 Decemb., w Soczawie. – Bogdan wojew. hosp. ziem. mołd. kupiwszy wieś Bukureștie (dziś Kapukodrului) od Łukasza Hilszeskul za 300 zł. tatar. nadaje takową do monasteru Woronetz. (tłomacz. w Wickenhauser: Molda I Bd. 2es Hft, str. 104 Nr. 3.). Świadkami nasze dzieci: Jo Stefan, Piotr i Eliasz.

Piotr Raresz 7054 (1546) d. 4 Decemb. w Jassach. – Piotr wojew. hosp. z. mołd. wieś Balintze nad rzeką Baszau w obwodzie Dorohoi którą Sakujan za zdradę i rokosz przeciw naszemu młodszemu bratu Stefanowi wojewodzie, utracił, nadaje do monasteru Woronetz. Świadkami nasi synowie: Eliasz, Stefan i Konstantyn. (tłomacz. w Wickenhauser: Molda I Bd. 2es Hft, str. 106, Nr. 4).

7091 (1583) d. 29 Marca } Piotr wojew. mołdaw. potwierdza posiadłości monasteru w Mołdowicy. (Wickenh. Moldowiza, str. 90–93.) — Piotr chromy
7099 (1591) d. 15 April. }

7100 (1592) d. 10 Januar. – Raduł wojewoda (? podobno za hospodarstwa Arona) potwierdza monasterowi w Mołdowicy posiadłość 2 młynów w mieście Baja, które nadał ojciec jego, wojewoda Aleksander (?) – (Wickenh. Moldowiza, str. 93.)

7100 (1592) d. 10 Januar. – Aron wojewoda mołdaw. potwierdza monasterowi w Mołdowicy posiadość wsi Wakulestie, którą nadał ojciec nasz zmarły wojewoda Aleksander. – (Wickenh. Moldowiza, str. 93.

7101 (1593) d. 8 Januar. – Aron wojew. mołd. uwalnia 2 młyny w mieście Baja należące do monastera w Mołdowicy, od danin. – (Wickenh. Moldowiza, str. 94). — Aron zły

7101 (1593) d. 1 Septemb. – Piotr wojewoda, uwalnia wieś Wakulestie którą wojewoda Aleksander nadał do monastera w Mołdowicy, od podymnego. (Wickenh. Moldowiza, str. 94) — Piotr pretendent.

7103 (1595) d. 17 Maja } Stefan wojewoda potwierdza posiadłości monasteru w Mołdowicy. – (Wickenh. Moldowiza, str. 94–95) — (Stefan Rozwan)
7103 (1595) d. 12 Julii }

7104 (1596) d. 16 Julii. } Jeremiasz Mohiła wojewoda daje przywileje monasterowi w Mołdowicy. (Wickenh. Moldowiza, str. 95–96.) — Jeremiasz Mohiła
7104 (1596) d. 15 Novembr. }

7105 (1597) d. 17 Maja. – Stefan wojewoda uwalnia wieś Wakulestie monasteru w Mołdowicy, od pogłównego. (Wickenh. Moldowiza, str. 96). — Stefan Rozwan

~~7[illegible]~~
7105 (1597) d. 3/1 Maja } Jeremiasz Mohiła wojewoda daje przywileje monasterowi w Mołdowicy. (Wickenh. Moldowiza, str. 96) — Jeremiasz Mohiła
7108 (1600) d. 15 Januar. }

7108 (1600) d. 30 Januar. } Stefan wojewoda daje przywileje monasterowi w Mołdowicy. (Wickenh. Moldowiza, str. 97) — Stefan Rozwan
7108 (1600) d. 31 Januar. }

7114 (1606) d. 9 Januar. } Jeremiasz Mohiła wojewoda daje przywileje monasterowi w Mołdowicy. (Wickenh. Moldowiza, str. 97) — Jeremiasz Mohiła
7114 (1606) d. 15 Maja }

7114 (1606) d. 26 Juli. } Simon Mogila wojew. daje przywileje monasterowi w Moldowicy. (Wickenh. Moldowiza, str. 98)
7115 (1607) d. 7 Januar. }

7116 (1608) d. 7 Januar. – Konstantin Mogila wojewoda daje przywilej monasterowi w Moldowicy. (Wick. Mold. str. 98.

? 7116 (1608) d. 2 Juli. – Jeremiasz Mohiła (?) wojew. przywilej dla monast. w Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 98).

7117 (1609) d. 24 April. } Konstantin Mogila wojew. przywileje dla monast. w Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 99–101)
7119 (1611) d. 14 Januar. }

Stefan Tomszewicz 7120 (1612) d. 30 Januar. – Stefan wojewoda przywilej dla monast. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 101)

7120 (1612) d. 2 Septemb. – Konstantin Mogila wojewoda przywilej dla mon. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 101.

Stefan Tomszewicz 7121 (1613) d. 9 April. } Stefan wojewoda, przywileje dla monast. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 101–102)
7123 (1615) d. 2 Juli. }

7124 (1616) d. 1 Julii. – Aleksander Mogila, przywilej dla monast. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 102)

Radul 7125 (1617) d. 15 Junii } Radul wojewoda, przywileje dla monast. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 103)
7126 (1618) d. 4 Martii }

Kaspar Graciani 7127 (1619) d. 26 Juli. – Kaspar wojewoda, przywilej dla monast. Moldowicy (Wickenh. Mold. str. 104.)

Stefan Tomszewicz 7130 (1622) d. 8 Januar. – Stefan Tomsze(wicz) wojewoda przywilej dla monast. Moldowicy (Wickenh. Mold. str. 104.

Miron Barnowski 7134 (1626) d. 2 Junii. – } Miron Barnowski Mogila wojewoda, przywileje dla monast. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 104–105.
7136 (1628) d. 1 April. }

Mojzesz Mohyła. 7139 (1631) d. 19 April. } Moise Mogila wojewoda, przywileje dla monast. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 105–106)
7142 (1634) d. 8 Januar. }

Bazyli Lupul 7142 (1634) d. 20 Maii } Basil wojewoda, przywileje dla monast. Moldowicy. (Wickenh. Mold. str. 106–109).
7156 (1648) d. 29 Maii }

7150 (1642) d. 30 Mart. – Basil wojewoda hospodar ziemi mołdaw. potwierdza monasterowi w Moldowicy przywilej wojewody Aleksandra z r. 1410. – Swiadki: syn nasz Stefan wojewoda, bojarzy: Thodoresku wielki dwornik, Gabriel hetman i porkulab suczawski, Balan i Apostol porkulabowie chocimscy, Petrasku porkulab njamecki, Apostol Katardziu visternik, Gregor Ureki spatar, Jordaki postelnik, Lupul Preseskul czasznik, Kosta Komis, oraz wielcy i mniejsi bojarowie. (Wickenh. Mold. str. 107)

7066 (1558) d. 5 April., w Jassach. – Alexander wojew. hosp. z. mold. potwierdza monasterowi "Woronetz" posiadanie wsi Dragojeștie któ- re nadał mnich Teodozy. Świadkami nasi synowie: Bogdan, Piotr i Jon (Wickenhauser: Molda I Band 2es Hft. pag. 107, Nr V.) Świadek Spanczok parkałab nowogradzki (Romanu?)

6989 (1481) d – Mart., w Waslui. – Stefan wojew. hosp. z. mold. potwierdza iż Paweł Żodka swą wieś Hłuboka powyżej Derehluj (dziś Hliboka na Bukowinie), którą ojciec jego Żodka dostał od naszego dziada Aleksandra wojewody sprzedał za 300 zł. tatarskich Babiczom. Świadkami moi synowie. Alexander i Bogdan (Wickenhauser: Molda I Bd, 2es Hft, Putna, str. 201.)

7044 (1536), 18 Januar, na zamku Cziczeu (na Węgrzech). – Piotr (Raresz) woje- woda hosp. z. mold. nadaje monasterowi w Homor młyn na Prucie niedaleko jeziora Orech i potwierdza wszelkie temuż posiadłości. (Wickenhauser: Molda (Homor) I Band. 1es Heft. str. 17, treść.)

1566 Mołdawska ziemia podzielona była na 24 powiatów (ținut): 1) Belgradzki (Cetatea-alba), 2) Tehinecki; 3) Kidziatki (Chigheciu); 4) Łopuszyński; 5) Wasłujski; 6) Horiowski (Orheiu); 7) Sorocki; 8) Choćimski; 9) Czernowiecki; 10) Soczawski; 11) Chorłowski (Harlou); 12) Dorohiński (Dorohoiu); 13) Kuligatorski (Cârligatura); 14) Jaski; 15) Falczyński; 16) Kohorłowski (Covurluiu); 17) Teku- czowski; 18) Putneński; 19) Hadziowski (Adjudu); 20) Tutowski 21) Totruski; 22) Bakowski (Bacau); 23) Romański (Novigrad) 24) Niemiecki. – W każdym powiecie był Parkułab (starosta) albo Watah (chorąży) naczelnikiem. – R. 1684 było tylko 19 po- wiatów, bo powiaty Belgradzki, Tehinecki, a później i Choćimski odpadły do Turcyi. R. 1769 liczyła Mołdawia 16 powiatów. – R. 1566 z tych 24 powiatów było ludzi zbrojnych do bitwy 8000. Urzędnicy Wojewody mołdawskiego: a) Hetman dwornik; b) Górny Dwornik (Vornicul terrei de susu); c) Dolny Dwornik (Vorni- cul terrei de josu); d) Logofetów (Kanclerzy) 3; e) Wisterników (Podskarbich) 3; f) Stolników (Krajczych) 3; g) Pocharników (podcza- szych) 3; h) Diaków starszych (sekretarzy, pisarzów) 3; i) Usarów (Komorników) 3; k) Kurtianow (dworzan) 3; l) Komisów (Koniuszych) 3; ./.

m) Sokarzów (Kuchmistrzów) 3; n) Armaszów (Katów) 3; o) Aprodów (Komorników pokojowców) 3; p) Pitarów nad chlebem (Spiżarnych) 3; q) Piwniczych 3; r) Spatarów (Mieczników) 3. – Prócz tego był Portar (burgrabia klucznik) soczawski. (Kronika o ziemi wołoskiej spisana d. 28 Octobris 1566 (podług kroniki monasteru w Putnie, drukowana w Wójcicki: Biblioteka starożytna pisarzy polskich. Warszawa 1855. Tom VI. z licznemi błędami, jako to: Pragossa (Dragosz), Czubec (Czuber), w Puharyi (w Putnie), Roznanskiego Czorsu (Romanskiego Torgu), Boron (Bajow), Taolejowa (ta z Kijowa), Wardenskiej ziemi (Ardelskiej ziemi), Beardów (Braitów), Stradula (Radula), Subbasze (Sosanbasze), Wojewodę w lato (Wojewodę Wlada), na Kacska budzie (na Rakowcu), lubili z Polaki (tu byli i Polaki), w Romanskim lochu (w Romanskim torgu), w Purchai (w Putnie), do Lesnego Dwornika (dolnego Dwornika), Grotona (Harlowa) i t. d. – Poprawniej ta kronika drukowana po polsku, w: Petriceicu-Haideu B.: Archiva istorica a Romaniei. Tomulu III. Bucuresci 1867. 4to. str. 5–15.

B. Petriceicu-Hăjdĕŭ. — Archiva istorică a României. Collecţiune critica de documente assupra trecutului română, incepêndŭ dela timpiĭ ceĭ maĭ depărtaţĭ şi pône la annulŭ 1800. Bucurescĭ, imprimeria statuluĭ 1865 (Cena tomu 7 sfanti)

Tomu I. Partea 1. ppg VIII. 1-184. (Nº 1-23) /: obejmuje 275 dokumentów i wyciągów od r. 201-1764:/

" " " 2 ppg. 1-192 (3 Zeszyty) /: obejmuje dokumenta od Nru 276-309 i opis Moldawii z r. 1650-1660 - oraz dokumenta od Nru 311-340.:/

Tomulu II. ppg. 1-176. /: obejmuje 21 wypisów z dzieł jak n.p. Stryjkowski, Jerlicz, Kantemir, z relacyj posłów - a w Końcu Nr. 21 str. 171-176 przywilej ruski Stefana wojew. moldaw. dany Kupcom lwowskim na płacenie cła i myta. w Soczawie r. 6968 (1460) d. 3 Julia. W tym przywileju wspomina Stefan wojewoda swego wuja s.p. Stefana wojewodę „od ujka naszeho pokojnika Stefana wojewody", który także lwowianom dał przywilej. :/

Tomulu III (1867) ppg: 1-283 i XLIV (Chronologiczny spis dokumentów zawartych w Tomie I i II.) /: zawiera 7 dokumentów i wypisów z dzieł różnych

Tomulu IV ppg. 1-120 Materialuri pentru istoria colonielorŭ romaene in Galitia. Dissertaţiuni şe documente.

1134 r. d. 20 Maja. — Przywilej Iwana Rościsławicza Księcia Berładzkiego, podległego Księstwu Halickiemu, dany Kupcom w Mesembryi, handlowania bez opłat celnych w Kraju małego Halicza (Galacz) nad Dunajem, z wyjątkiem cła w Tekuczy i Berładzie. (po rusku znaleziony na Podolu, druk. w oryginale i tłomaczeniu rumuńskiem w dzienniku: Instrucţiunea publica, revista septemânaria din Moldova. Nº 1, pag. 8.)

1192 d. 1 Februar. – Jan Kaliman Aseń car romano-bulgarski w przywileju ma tytuł: autokrator Tyrnowy wseliaπei Bulgarom i Grekom, "prieko Moldowlachija." (Apriłow: Bolgarskija gramoty. Odessa 1845 pag. 31.)

1231. Kapituła siedmiogrodzka poświadcza iż Gallus syn Wydh de Bord sioło Boie leżące koło Zumbuthel (Sambeta), "in ipsa terra Blacorum" sprzedał Trulh'owi synowi Choru „a temporibus, quibus ipsa terra Blacorum terra Bulgarorum extitisse fertur" (Teutsch und Firnhaber: Urkundenbuch zur Geschichte Siebenbürgens. Wien 1857. I Bd. pag. 50.)

1378. Władysław książę opolski nadaje strzelcowi Alexandrowi Wołochowi pole we wsi Hodło przy rzece Tarnowa w Galicji na prawie wołoskiem (poruskuwspomina Czacki Tad. O litewskich i polskich prawach edit. Raczyński T. I pag. 92 nota 347 i pag. 213 nota 24, i pag. 277 nota 145.)

1383. Maria córka Ludwika króla pol. i węgier. nadaje wieś Wołochowi Józefowi Ollakowi synowi Piotra. (wspomina Czacki O Lit. i pols. praw. T. I p. 204 nota 6.)

1390 Dżinga de Stupnicza woywoda Walachorum (w przywileju Spytka z Melsztyna – Ob. Baliński M.: Studia historyczne. Wilno 1856 pag. 210)

1392 Dzurdz de Stupnicza woyewoda Walachorum. (tamże pag. 213)

1392 (6900) d. 30 Marta, u naszem gorodie u Romana wojewody. – Jo Roman wojewoda obładaja zemleju Mołdawskoju od płaniny do morja, i s moimi synami Oleksandrom i Bogdanom – nadaje słudze swemu Iwanyszju Witazin 3 sioła na Seretie: Cinsaiczowcy, Władymirowcy, Bukurowcy. – Na to wiera żupana Jugi Żurżewicza, żupana Steckowa, wiera Stanisławowa, wiera pana Draguszа Wietiazewa. (Tom I. Parte I. pag. 18)

(około 1392) b. r. – Jo Mircza wełykij wojewoda i hospodyn wsei zemi Ugrowłachijskoj i Zapłaninskim stranem – wsim kupcam i porgaram ot zemia rodytelje i brata hospodstwa mi Władysława Kralie ot Leo. (Lwowa? Polski?) i porgaram ot zemlja brata hospodstwa mi Wełykoho Kniazia Witołta – pozwala wolno sprzedawać i kupować w całym kraju, byle w Trgowiszcu zapłacili cło (wam) – wolno im handlować po wszystkich brodach podunawskich, począwszy od Żeliezných wrat do Braiłowa, i po wsich putech przez płaninskich, na co daje ten chrysowuł. (T. I. P. I pag. 3)

1407 Kyr Josyf metropolit moldowlachijski potwierdza posiadłości monasterów Njemca i Bystrycy. (I. 1. p. 140)

6917 (1409) d. 18 Aprila, u Soczawie. – My Aleksandr wojewoda, nadaje monasterowi Św. Nikoły szto na poljeny Sirjatskom (nad Seretem? monaster Pobrata), jezioro i mjesto kde lubit sobe sadyty winohrad. Na to wiera moja i syna mojeho Romanowa i wiera pana Stanisława Rotompana .... oraz innych dworników, stolnika, czasznika, postelnika, wistjarnika. (I. 2 pag. 11) — Roman (nieznany syn Alexandra).

6919 (1410) d. 22 Sewtembra u Soczawie. – My Aleksandr wojewoda, nadaje monasterowi Św. Nikoły ot Poljeny (Pobrata) 5 dworów Tatarskich (nad Seretem). – Między świadkami: proczelnik Stojan. (I. 2. pag. 12)

1420. Ziemowit książe mazowiecki i bełzki nadaje wsi Lubycza prawo wołoskie (Czacki: O prawach, ed. Raczyński T. I pag. 213 Nota 24).

1420. Rzeka Dniestr przy ujściu do morza Czarnego stanowi granicę posiadłości Witołda od Wołoch (Puteszestwie Łożyny do Ziemi Św. w Sacharow: Skazania russkago naroda 1849 T. II p. 8)

1422 (6930) d. 20 Augusta. – Alexander wojewoda, nadaje do monasteru Uspienia Preczystoje Bohorodycy w Bystrycy myto ot Bertadskoho torga. – Na to wiera prewozlublennaho syna Hijasza i wsiech boljar. (I. 1. pag. 132)

6932 (1424) d. 5 Augusta. – Az Jo Dan wojewoda milostiju bożiju hospodyn wsei zemli Ugrowlachiskoj, nadaje do monasteru Tismiena (czyli Wodicza) który dziad jego zmarły Radul wojewoda wystawił i zmarły ojciec jego Dan wojewoda uposażył, rano wtości i potwierdza posiadłości: Kumanski brod wieś, cło (wama) w Kalafacie, wieś Pesticzewo które nadała matka moja Kalinikija, sioło Żydowszczyca które nadał zmarły stryj moj Władysław wojewoda, 40 familij (czeledi) Cyganów (I. 1. pag. 19)

6936 (1428) d. 8 Julia, na Bistricy. – Az Jo Alexandr wojewoda i hospodar wsei moldowlachijskoj zemli nadaje do monasteru w Bistrycy 31 rodzin (czeljed) Cygan i 12 chatup (chyż) Tatar. – A na to wjera syna naszego Hijasza wojewody. (I. 1. pag. 121)

6937 (1429) d. 1 Junija, u Soczawie. – Aleksander wojewoda nadaje studzenemu Onika sioło Żeżiji. Na to wiara synow naszych: Hiasza wojewody, Stecka, Petra i Alexandra. (I. 1. pag. 121)

6939 (1430) d. 16 Septembra, w Argisz. – Jo Dan wełykij woje=
woda i hospodyn w wsei zemli Ugrowłachijskoj i Zapła=
ninskim, Amłaszu i Fagaraszu herceg – daje chrysowuł
(przywilej) sługom swym: Stojku, Dumitru, Właskanu, Michalu,
Petru i Szyszmanu potwierdzając ich posiadłości (sioła)
Cziurileszczi, Dumbowa, Turczineszczi i połowa Balomirescz=
czi, uwalniając takowe od danin: „ot owczijego wam (podat=
" ku), ot swinijego wam, ot pczelarstwa, ot kablarstwa, ot wi=
" narstwa, ot dizmi, ot globa (kara?), ot sienokosija, ot powoza,
" ot podwoda i ot inich służbach, i podanich welikichże i ma=
" lich, ot tiech wsiech da im jest w ochab (spokoj-wolność"), i
" da ich ne smijet bantuwati ni sudec, ni globnik, ni birczy, niże
" (podobnie jak) ot inich sługach i rabotnik hospodstwami." (I. 1 pag. 73)
6939 (1431) d. 6 Februar. u Soczawie. – Jo Alexandr wojewoda i hos=
podyn wsei mołdowłachijskoj zemli nadaje monasterowi Uspe=
nia preswiltyj Bohorodycy w Bystryci: myto ot Tazłowa, mo=
naster sw. Nikoły s sełom, młyny i s seliszczem ot Nikida
i z starym chotarem, czetyry pasieki: jedna u Bohotyru na
Kozii, druga na obroszii Czarnawky, tretia na Itkylu, czet=
werta na ustiu Botny. – na to wiera synowa hospodstwa mi
Iliasza wojewody i Stecka i Petra i wiera bojar naszych
... wistyarnika, stolnika, czasznika, postelnika. (I. 1 pag. 122)
6942 (1433) d. 8 Oktobra, u Soczawie. – Stefan wojewoda ziemi mol=
dawskiej pozwala aby od sędziów wsi Saratei odwoływano się do sądów
nadwornych w Jasach. (Zapiski Obszczestwa drewn. w Odessie Tom
2 pag. 562. – Obacz I. 1. pag. 81)
6944 (1435) d. 19 Septembr. u Soczawie. – My Ilia wojewoda hospodar
zemli mołdawskoj i brat gospodstwa mi Stefan wojewoda nadają
słudze swemu Danu Mezechnu 8 sioł u zemli mołdawskoj. – Na
to wiera hospodstwa mi Ilii wojewody i syna hospodstwa mi Ro=
mana. (I. 2. pag. 18)
Władysław Drakul 6948 (1439) d. 8 Septembr. dan w Argiszju, pisana że w Tergowiszczi. –
Błagowierny i błagoczestywy i Chrystolubywy i Bogom pomazany
i samoderżawny Jo Wład wojewoda wsei zemli ugrowłachijskoi
daże i do wełykago moria obładajuj, paczeże i na Ugarskoj zemli
Omłaszu i Fagaraszu herceg ... daje ten chrysowuł na prośby
przyjaciół naszych, jeże sut mesticzi ot Krakowa po imeniu Mars
tin Chmil i Stanisław Diwny buduczy mestiicz iz Lwowa, jakoto=

Każdemu człowiekowi i kupcowi z całej lackiej (lieckoi) ziemi, od Krakowa, od Lwowa i od innych miast ruskiej ziemi i od mołdawskiej ziemi, wolno handlować w całem naszem państwie, myto płacić ma na Rybniku (Rymniku) od jednego woza dwa floreny węgierskie (wugrocky) i po innych miejscach zwykłe myto; wolno im też z towarem do turskiej ziemi. To ma trwać do żywota naszego a po śmierci za żywota synów naszych Mircza i Włada i Raduła, i później komu Bóg zezwoli być gospodynem wołoskiej (wlaszkoi) ziemi. Na to świadkami panowie (żupani) nasi i logofet, spatar, wistier, stolnik, pacharnik, komis, pisar. (Oryginał w archiwum miasta Lwowa – I. 1. pag. 84.)

6950 (1442) d. 8 Mart. u Soczawie. – My Ilia i brat nasz Stefan wojewoda, hospodarowie ziemi mołdawskiej, nadajemy słudze naszemu Kristie Łukaszanulowi sioła w naszej ziemi mołdawskiej: Bałaszyneszczi, Miłotineszczi gdzie była osada Tatula mecznika, i na Krakowie gdzie był Sas Dan i obie żudeczii (miejsca sądowe?) (I. 1, pag. 75)

6951 (1442) d. 8 Maja, u Soczawie. – Stefan wojewoda nadaje monasterowi ot Poljeny gde jest chram św. Nikoły (monaster Pobrata?) 9 Tatarów (chatup tatarskich) i s wsimy czeledami ich. – Na to wiara (świadectwo) nasze i brata naszego Petra wojewody. (I. 1. pag. 123)

Stefan (Steczko) i Piotr (Petryło) Aron bracia

6956 (1447) d. 5 Oktobra, u manastyrju ot Poljeny (Pobrata). My Petr wojewoda za dusze zmarłych rodzicieli naszych Alexandra wojewody i matki naszej hospożdy Maryi nadajemy do monasteru ot Poljany (Pobrata) co roku po 6 beczek wina z naszej dziesięciny w Chorłowie lub w Kotnarze, i wosk ot Krasnago torga. Za to kałużerowie za zbawienie duszy naszej mają co środy wieczorem odbywać paraklis (nieszpory) a we czwartek liturgią (mszę) i bratjam dały po czirpjału na trapezia (?) (I. i. pag. 113)

Piotr (Petryło) Aron (syn Aleksandra i Maryi)

6956 (1448) d. 5 Aprila, u monastyru ot Poljenu (Pobrata). – My Petr wojewoda dajemy ten list ludziom monasterskim wsi Czjulineszczi, Geresteni, Roszka koło Chrołowa (Harlau?) „szczoby ne płatyły dan, „ni posad, ni podwodu, ni ilisz, ni na młyny szczoby ne robiły, ni u żołdu „szczoby chodyły, ni boczki naszy szczoby ne woziły i ni odnu naszu służbu „i ware kulko kożechary sut u tych set ili kud kakii monastery, szczoby „monastyrju był tot wes prychod; a takoż sudcy ot Jaroch i ot Chrołowa

należącym do monasteru ot Poljeny, gdzie jest chram św. Nikolii

„i głobnicy ich, ni prypaszary, szczoby ne imały diła sudyty
„tych ljudej, ni grabili ich, ni głob, ni tretinu wzjety ot tych ljudi
„ani ostuchu bud kakoje diło pryhodytsia meży tyi ludmi, szczo-
„by ich sudyty Kaługery i szczoby oni brali toti głob i weś prychod
„ot tych ljudi"... (I. 1 pag. 153.)

Aleksander (syn Ilii)

6960 (1452) d. 24 Fewruar, u Wasłui. – My Aleksandr, wojewoda ... potwierdza monastyrowi w Bystrycy posiadłość "Botna" zwaną z jeziorami i dwa rybołowstwa (tyż) na Dniestrze. Przetoż nikt z urzędników naszych w Tehini nie ma pobierać myta z ich posiadłości (chotar), lecz cały prychod i prypasy mają należeć do monasteru. (I. 1. pag. 141)

6960 (w oryginale mylnie 6950) (1452) d. 8 April., u Soczawie. – Aleksandr wojewoda za duszę ojca swego Ilii wojewody nadaje do do monasteru Pobrata „wosk u Krasnoho torgu kolko korczym sia uczynit u Krasnom torgu" i co roku po 7 beczek wina z dziesięciny naszej. (I. 1. pag. 101)

6961 (1453) d. 26 Hienwara, u Suczawie. – Aleksandr wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, potwierdza monasterowi Pobrata daninę wosku ot Krasnoho torga, Kotnara, Hirłowa, 6 beczek wina z dziesięciny hospodara wojewody, pasiekę w naszem braniszczu (branisko = las) w Bochotynie zwaną Bozowa; prócz tego poleca aby „szołtuzy i porgary" (sołtysi i mieszczanie) z Bani (Baja) którzy trzymają młyn monasterski, dawali temuż monasterowi co roku 12 kłód słodów i 4 kłody pszenicy; gdyby zaś Sasi z Bani odstąpili od swych „tokmiat" (?), wtedy mają zapłacić 60 rubli srebra; prócz tego nadaje Urjeklewa polanę i 3 rodziny Tatarów, oraz młyn w Toplicy. (I. 1. pag. 102)

Władysław (syn Dana) (czyli Daniela)

6964 (1456) d. 15 April. u Tergowiszcze. – Jo Władisław syn Dana weliKoho wojewode, nadaje županowi Mogoszu pewne sioła. (I. 1. pag. 142)

Stefan wielki (syn Bogdana – wnuk Aleksandra)

6965 (1456) d. 8 Septembr., u monastirie ideże jest chram Uspenie Prieczystyi Bohorodycy ot Kamena (Petra czyli Piatra). – Stefan wojewoda monasterowi w Bystrycy uposażonemu od dziada naszego nieboszczyka starego Aleksandra wojewody, nadaje myto ot Bakowskaho torga oraz i Kamień wosku z tegoż myta, i myto w Tazlowie i młyn powyżej Bakowa. (I. 1. pag. 154)

6967 (1459) d. 20 Maii, u Suczawie. – Stefan wojewoda daje przywilej Św. Bogarodzicy w Bystrzycy, aby wszyscy Węgrzy (Ugrowe) którzy mieszkają w monasterskiej wsi Łukaczeszczy płacili temuż monasterowi daninę biskupską (biskupow dan), podobnież sędziowie (sudcy) z Bakowa ani ich globnicy ani ich sługi niemają sądzić ludzi z Łukaczeszczy, ani w wielkich ani w małych sprawach (ani o wełykoje ani o małoje diło) ani globę (karę pieniężną) z nich brać, lecz mają ich sądzić jegumen i kaługiery z Bystrzycy; również ludzie z Łukaczeszczy nie mają dawać dziesięciny od pszczół, także i prypas szczo upadet u ich chotar (obwód, granice) ma należeć monasterowi. (I. 1. pag. 113)

1460 metropolita Theoktyst w Suczawie d. 23 Kwietnia.

6974 (1466) d. 9 Julia, u Soczawie. – Stefan wojewoda monasterowi Św. Nikoły w Pobratie, za naradą z metropolitą Kir Theoktystem i episkopem romanowskim Kir Tarasijem, za duszę dziada swego starego Aleksandra wojewody, za dusze s.p. ojca swego Bogdana wojewody, za duszę matki swej Maryi, za zbawienie nasze i żony naszej Kniehini Owdotii, za zdrowie naszych dzieci Alexandra i Oleny, zapisaliśmy obrok t.j co roku 10 beczek wina i 2 maży ryb t.j jedna maża morun (maren) i druga z kropina (karpiami?), pół kamienia wosku z Krasnogo Tyrgu, i usi (wszystkie) berbenicy miodu z dziesięciny w Botna, jezioro z girłami naprzeciw ujścia Bakka do Dniestra aby sobie uczynili tamże sietniki (rybołówstwo) i prócz tego 1 Tataryna z żoną i dziećmi ot Nemca (Niamt). – Świadkowie bojary, purkałabowie: biełogradzki, chotinski, kielijski, niemecki, dwornik, spatar, wistiarnik, postelnik, pecharnik, stolnik, komis, logofet. (I. 1. pag. 114)

1471 d. 15 August. u monastiri ot Putnoi. – Przywilej Stefana wojewody dla monasteru Pobrata. (I. 1. pag. 115)

69~~80~~ 8 (1472) d. 19 August. u Soczawie. – Stefan wojewoda daje przywilej monasterowi Pobrata aby ludzi z monasterskich wsi ~~B~~ Bodeszcey, Tatarii, Jurkanii w suczawskiej wołości w sprawach małych i wielkich nikt inny nie sądził tylko egumen monasteru który ma prawo pobierać globę i winy; tylko w sprawach o duszegubstwo (zabójstwo) i o wołoczenie diwku (porwanie dziewki) mają sądzić i pobierać globę nasi globnicy; z resztą w tych wsiach nie ma prawa urzędować nasz uriadnik, ani globnik ani pripaszar, w innych sprawach. – Na to świadectwo dzieci naszych Aleksandra i Piotra.

6989 (1480) d. 5 Octobr. w Suczawie. – Stefan wojewoda potwier-
dza sługze swemu Michul Buzat posiadłość Rakaczinie
nad Seretem przyujścia, ponieważ mu oryginalne przywileje
jakie miał, ot naszych ujków (stryjów) ot Ilija wojewoda i ot
Stefana wojewoda" podczas napadu na kraj przez Alibega, jego
brata Skenderbega i Czapalusza (Czepelusz = kat) zaginęły
i ponieważ jego pograniczni sąsiedzi (okolni meziaszy) praw-
dziwość zeznania potwierdzili. – Świadectwo dzieci naszych
Alexandra, Bogdan Włada. (I. 1. pag. 116)

Wlad Czepesu (Dracula)

6991 (1483) d. 5 Junia, w Targowiszcze. – Jon Wład wojewoda i
hospodyn wsei zemli ugrowlachijskoi, syn Włada welykaho
wojewoda. (I. 1. pag. 37)

1485 d. 15 Septembr. w Kołomyi. – Stefan wojewoda mołdawski
(fer. 2a proxima post festum Nativitatis Mariae 1485) składa
Królowi Kazimierzowi siedzącemu na majestacie w koronie
[illegible], w Kołomyi uroczystą przysięgę hołdowniczą, wraz
z bojarami. Uroczystość tę opisuje obszernie Przyłuski
(Leges et statuta ac privilegia regni Poloniae. Cracoviae
1558 fol. Capit. 10)

Stefan (wielki) wojewoda wnuk Ale-
ksandra

6997 (1489) d. 13 Mart. w Soczawi. – Stefan wojewoda potwierdza
sprzedaż jednu bukatu zemlu ot chotara Alboteszczilor przy
ujściu Seretu do Prutu przez wnuki Oana dwornika za 80
złotych tatarskich panu Łupie armaszowi, którą to ziemię
Oan dwornik dostał ot dieda naszego ot Aleksandra woje-
wody. – Na to wiera (świadectwo) nasza i naszych synów Ale-
ksandra i Bohdana Włada (I. 1. pag. 154)

F(galetarit-powołożnu)

6998 (1490) d. 26 Julii, w stolni grad Bukureszczi. – Jon Wład wojwo-
da syn welikaho Wład wojewode obładajuszczi wseju zemleju
Ugrowlachijskoje i zaplaninskim stranam Amlaszu i Fagaraszu
herceg potwierdza żupanowi Laćkowi posiadanie wsi Ochaba, Topes-
czi kupione za 1300 asprów; uwalnia tę wsi od danin: ot owczi wam
(daniny), ot swinniego wam, ot pczelarstwa, ot kublarstwa, ot dizmi (dzie-
sięciny), ot winaricz, ot globi, ot powoz, ot podwod, od wszelkich służbi
dażb (danin) wielkich i małych, aby ich nikt nie śmiał bantowati ani sudcy
(sędziowie), ni birczii, ni globniczy. (I. 1. pag. 5.)

1490 w Soczawie.. pomiędzy dworzanami Stefana wojewody wymieniony: Mochila
czasznik (I. 1 pag. 156.)

6999 (1491) d. 26 Febr., u Suzawi. – Stefan wojewoda potwierdza sprzedaż 2 wsi nad Dniestrem: Driśliwoje i drugą gdzie był Nosko, przez Stanczula Starosteskul za 30 złotych tatarskich panu Pureze spataru. – A na to jest wiera naszego hospodstwa, synow naszych Aleksanda i Bogdana Wlada i wiera bojar: Andrejka Czortorowskago, Mochila czasznika, Szandra Komisa. (I. 1 pag. 156)

1509 d. 4 Octobris. – Polacy pod dowództwem Mikołaja Kamienieckiego wojewody krak. hetmana staczają zwycięzką bitwę z wojskiem Bohdana wojewody mołdawskiego (synem Stefana). Zygmunt I na pamiątkę tej bitwy stawia srebrny ołtarz w Katedrze krakowskiej. (Acta Tomiciana). — Bogdan (syn Stefana)

1510 d. 20 Martii. – Zygmunt I Król polski zawiera traktat pokoju z Bohdanem wojewodą mołdawskim, który obiecuje zwrócić rzeczy zrabowane z kościoła w Rohatynie. (I. 2, pag. 154)

(1511?) d. 15 Januar. u Chorlow. – Bogdan wojewoda zemli mołdawskoj pisze do pana burgomistra i do radców lwowskich aby zapłacili dług za Antoniego ze Lwowa 87 złotych węgierskich, po 57 asprów za jeden złoty, który to Antoni kosnar ze Lwowa został winien Izaakowi mytnikowi suczawskiemu. (I. 1, pag. 7)

7021 (1513), d. 5 Mart. – Bogdan wojewoda potwierdza panu Hrynkowiczowi parkalabowi chocimskiemu posiadłości 2 wsi: Draguszani i Jekuszani, na których mieli także posiadłość ~~[illegible]~~ syny Jurija Buczackiego, i na które wsi dał prywilej ojciec nasz Stefan wojewoda. – Na to swiadectwo nasze i ukochanych synów naszych Jona-Stefana i Petra i Iliasza – swiadectwo bojar Szandra, Negrila, Mogili. (I. 2. pag. 119)

1515 d. 20 April. – Bogdan wojewoda za dusze rodziców naszych: Stefana wojewody ojca i Maryi matki i za zdrowie żony naszej Roxandy oraz dzieci naszych: Joana i Stefana i Piotra i Ilijasza nadaje do monasteru Dobrowec Soszestwie Św. Ducha sioło Kristii brod i jezioro Bogatul, oraz potwierdza nadanie wsi Radjenii, młyna i 2 ozieryszcz oraz 2 cygańskie sałasze które zapisał Michul medelniczar. (I. 1. pag. 158)

7026 (1517) d. 20 Decembr. u Suczawie. – Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, syn Bogdana wojewody potwierdza darowiznę monasterowi Nemeckomu Woznesenia Spasa wsi gdzie był dom Oanki na Krakowie z młynem w Krakowie i monasteru Turbatułów, zwany teraz — Stefan (syn Bogdana). Tenera t. j. Okrutny.

Brusturi, przez bojara Kozmę Szarpe postelnika – na które to wsi są nadania ojca naszego Bogdana wojewody, dziada naszego Stefana wojewody i pradziada naszego Aleksandra wojewody; którytobojar Koźma Szarpe darował równocześnie do monasteru Nemeckoho (Nemtulu) swiesznik ważący 16 somi srebra, kadelnicę o 5 somi srebra; czaszę srebrną, 5 łyżek srebrnych, patrachil szyty z firom i s ikanami i s zanczugom, kanafi z złotem i perłami i inne ukraszenie odeżdy cerkwi ot urszenik (materyi?) fruski (friazski?) z złotem; za to mają bracia z monasteru codziennie odprawiać paraklis (nieszpory) a po śmierci zapisodawcy, aby odprawiali pomieny oraz w wieczor parastas i kolibę, a nazajutrz liturgię i koliliwę, a braciom za konnym mają dawać „priliwek". – Na to swiadectwo nasze i naszego kochanego brata Piotra. (I. 1. pag. 27)

7027 (1519) d. 9 Jenuar. u Soczawie. – Stefan wojewoda poswiadcza iż Petru były porkatab bukat ziemi ot chotara Laslaonilor szczojest na Krakowie sprzedał słudze naszemu Toaderu Kamaraszu ot wistiaru za 280 złotych tatarskich. – Na to swiadectwo nasze i brata naszego Piotra. (I. 1. pag. 37.)

1519 w niedzielę przed S. Wawrzyńcem, w Krakowie. – Zygmunt I Król polski zawiera traktat z Stefanem wojewodą ziemi mołdawskiej w sprawach pogranicznych. (I. 2. pag. 1.) (Wiśniewski: Pomniki T. IV pag. 146 – Acta Tomiciana T. V. pag. 90.)

1523, w Krakowie. – Instrukcya dana postowi Stefana wojewody mołdawskiego do Zygmunta I. Krola pol. (Acta Tomiciana T. VI pag. 226)

7032 (1524) d. 24 Julii; w Dridich (Giurgiewo). – Władislaw wojewoda i hospodar zemli ugrowlachijskoje robi zapis dla bolnicy (szpitala) i dla strannopriiemnicy czyli uteszno mesto (dom goscinny) które leżą przed wrotami cerkiewnemi monasteru Argiosz. (I. 1, pag. 104)

7034 (1525) d. 20 Septembr. w Topliceni. – Stefan wojewoda mołdawski daje przywilej dla miasta Vaslui. – Pisarz Jo. Movila. (I. 1, pag. 57.)

7037 (1529) d. 12 Maji, w grad Tergowiszcz. – Moysy wojewoda i hospodar zemli ugrowlachijskoj syn Władysława wojewody zapisuje do monasteru Tismiena Uspenia Preczysto Djewy Maryi dochod z cła (vama) Kalafatu od konia 6 aspriw, od woła 3 aspry, od wrietiszcza (worka) pszenicy 2 aspry od 100 kruszec (soli) 3 kruszcy, od kozelnicu (wiadra) wina 10 aspriw. (I. 1 pag. 30)

7038 (1530) d. 3 Mart., u Chorlowie. – Jo Petr wojewoda mołdawski zapisuje do monasteru Tasłowskiego Rożdestwa Św. Maryi, sioło Paszkany u Dragoszewo pole, które to sioło zostało skonfiskowane za zdradziectwo Symy, który się „wozdwignuł (zrewoltował) na bratanicza młodago Stefana wojewodi", oraz potwierdza sprzedaż wsi Tuteszczi na sołonom Tasłowie przez wnuków Maksyma starosty i Kniehini Barnuszy za 580 złotych tatarskich temuż monasterowi; którą to wieś dostał Maksym starosta od brata naszego Bogdana wojewody i na takową potwierdzenie od bratanicza naszego Stefana wojewody. My zaś dodaliśmy monasterowi jedno jezioro zwane Dăduwul na Prucie z swoimi jeziorkami i gortami oraz jeden szałasz zwany Wontul. – Na to świadectwo nasze i syna ~~[illegible]~~ Bogdana wojewody. (I. 1. pag. 132) — Piotr Raresz. jego bratanica Stefan młody (Tenera) wojewoda

7043 (1535) d. 22 Mart. – Petr wojewoda mołdawski nadaje (Tomaszowi) [Tomszy] purkałabowi z Czoborczin, puste miejsce koło Botny gdzie jest wielki Keszenew dla zasadzenia wsi. – Na to świadectwo nasze i synów naszych Iliasza i Stefana. (I. 1. pag. 83)

7059 (1541) d. 5 Junii, u Charłowi. – Stefan wojewod mołdawski nadaje Mitrofanowi episkopowi Mitrofanowi radowskiemu (Radautz) 4½ fałczi winograda u Wojewody na górze, które to winogrady zabraliśmy Jurjemu spatarowi za zdradę przeciw naszej głowie. (I. 1 pag. 125) — Stefan Locusta

1542 d. 1 Martii, Soczaviae. – Petrus voivoda Moldaviae eliberando partem Moldaviae per Turcos occupatae, tractatum secretum cum Joachimo marchione Brandeburgensi concludit, qui marchio promittit ei reconciliationem cum Polonia. (I. 1. pag. 100. – Tesaurulu de monumente istorice T. III pag. 13-20) — Piotr Raresz

1545, w sierpniu, w Wilnie. – Zygmunt August wielki książe litewski daje odpowiedź postom Joanna Petra wojewody mołdawskiego, jako to Kozmie Szeptelic Ghenga gumennikowi soczawskiemu i Mikołajowi Burla staroście sepenińskiemu, bojarom, w sprawie glejtu dla postów do Iwana Wasilewicza do Moskwy, w sprawie kupców z Krasnegostawu i w sprawie zbiegłych z Mołdawii do Litwy. (I. 1 pag. 33. – Kniga posolskaja W. Ks. Litowsk. 1545-1572 izdan. Obolenskim i Daniłowiczem. Moskwa 1843, str. 2-5.)

7055 (1546) d. 23 Oktobr. u Trgowiszczi. – Radul wojewoda [wołoski] syn welykoho Radula wojewoda nadaje 2 wsie żupanowi Radulowi wistiarowi. (I. 1. pag. 49) — Radu-voda (Calugeralu)

Ilija Rareszu. (circa 1546–1552) d. 11 Martii, u Wasluju. – My Iliasz wojewoda mołdawski potwierdza sprzedaż wsi Zakobieni w wołości Chorłows: koj którą to wieś Anuszka córka Jeremii wistiernika sprzedała Georgijemu Mocoku za 300 złotych tatarskich, a która to wieś miała przywilej od dziada naszego starego Stefana wojewody. – Na to świadectwo nasze i braci naszych Stefana i Konstantyna, oraz bojar: Husza portar suczawski, Jacko i Giangi porkałabowie nowogradskii (Kronanvy), Dancul porkołab nomeckij (Niamcz?). (I. 2. pag. 20)

7057 (1549) d. – u Chorłowie. – Ilijasz hospodar wojewoda zemli mołdawskoj potwierdza podział wsi Bosanczeszczi pomiędzy dzieci Żurża Epure. (I. 1, pag. 42)

Aleksander Lapuszneanulu. 7060 (1552) d. 4 April. u Chousoch (Husz?) – Aleksandr wojewoda mołdawski potwierdza stolnikowi Toaderowi Bolje posiadłość wsi Bluneszczii z młynem na Berładie i z winnicami, którą to wieś Żurz Chorbor dostał od ojca naszego Bogdana wojewody, i którą sprzedał nam a my zaś sprzedali Toaderowi Bolje za 1200 złotych tatarskich. Pieniądze te rozdaliśmy za duszę Maxyma Chorbora pomiędzy 5 monasterów: pusteński monaster, Mołdawicę, Chomor, Woronec, Slatinu i episkopowi radowskiemu Efthimiu na pomienik. – Na to świadectwo nasze i synów naszych: Jonaszko, Bogdan, Petr, – bojara Woskana Mowila porkałaba choćimskiego. (I. 1. pag. 125)

7063 (1554) d. 24 Septembr. u Chorłowi. – Aleksandr wojwoda mołdawsk. rozdaje grunta i polany w miejscu Dumbrowica na Dimacz różnym poddanym swym. (I. 1. pag. 66)

7063 (1554) d. 9 Maii, u Chousoch. – Aleksandr wojewoda mołdawski potwierdza kupno czwartej części wsi Kondeszczii u Dragoszewa polie, którą kupili Michail i Gliga bracia od Teodozyi córki Toadera Kamarasza a która miała na tę wieś przywilej od brata naszego młodego Stefana wojewody dany jej ojcu Toaderowi. – Na to świadectwo nasze i synów naszych Joana i Bogdana. (I. 1. pag. 110)

7067 (1559) d – April. – Alexandr wojewoda mołdawski robi zapis dla monasteru Capriana Uspenia Bogarodzicy (Kozia?). – Na to świadectwo nasze i synów naszych Jonaszko, Bogdan, Michail, Petr. (I. 1. pag. 119. – Venelin Bolgarskije dokument. pag. 131.)

1561 d. 18 Novembr. Jakob Heraclides Despota pobił i wygnał Alexandra wojewodę mołdawskiego i zajął hospodarstwo mołdawskie.

7071 (1562) d. 9 Septembr. Grzegorz były metropolita suczawski pisze do zakonników monasteru Pobrata S. Mikołaja, iż będąc tamże hegumenem przez 23 lat, że namówił Piotra wojewodę i jego żonę Helenę, iż sobie w tym monasterze grób obrali wraz z dziećmi, o co się zakonnicy z monasteru Putny bardzo obrazili, mianowicie iż Piotr wojewoda w przytomności poprzednika mego metropolity Teofaniusza, zrobił hojne zapisy dla monasteru Pobrata, prosi więc aby co roku w Styczniu w dzień S. Grzegorza bogosłowa odbywali nabożeństwo za niego. (I. 2. pag. 21.)

1563, Leopoli. – Heraclides Jacobus Basilicus Despotas Sami, Pari, Doridos et caeterarum insularum, regni Moldaviae princeps et haeres constituit plenipotentem Sebaldum Achingier ad emonenda debita a Michaele Corniacto et Antonio Pandolfini, sibi autem reservavit Melchiorem Haas. (I. 1. pag. 72)

1564 Stefanus Tomsa in locum Despoti ad Palatinatum Moldaviae suffectus et Moczug gentis primas praedas agebant et mercatores spoliabant, aquisque submergebant. (I. 1. pag. 48). Mense Aprilis 1564 Tomsza fugit in Poloniam, decapitatus Leopoli.

7075 (1567) d. 22 August. – Alexander wojewoda mołdawski na pamiat Petra wojewody i żony jego (Heleny) i syna ich Stefana wojewody zapisał do monasteru Pobrata, 3 beczki wina, 3 kłody żyta, 3 kłody słodu, 3 połowice miodu prasnego i 60 złotych (I. 1. pag. 126) — Alexander Lapuszneanu. Piotr Raresz.

7076 (1568) d. 22 August. – Bogdan wojewoda na pamiat Petra wojewody i żony jego (Heleny) i syna ich Stefana wojewody robi podobny zapis dla monasteru Pobrata. (I. 1. pag. 126)

1569 fer. 6a ante dominicam Invocavit, in Comitiis Lublinensibus. – Sigismundus Augustus rex Polon. provido viro Iwan Krzewicki confert facultatem locare villam Wicżow de nova et cruda radice in sylvis ad capitaneatum Semboriensem pertinentibus ad torrentem Wiczow, jure et consvetudine Valachorum. Villa locanda habebit limites incipiendo a limitibus Holowieckie ad Monasterski potok et a Groziowa wieś usque ad Walkyj; item a Płoskie ad Sokoli potok, a Mszaniec fluvio ad vadum po brod wiszszej Sokolia. Iwano Krzywicki damus in Wiczow 2 mansos et 2 portiones vulgo obszary, molendinum frumentarium et trusatile vulgo folusz, tabernam, de omni datione tertium denarium, tertium agnum, tertium porcum et columbationes bis in anno more aliarum villarum jure valachico locatarum. Pro poponatu et ecclesia ritus graeci damus i laneam agri. Cmethones debent sculteto 3 dies annuatim

laborare ad agros colendum, falcastrandum et metendum; nobis vero expirata libertate debent dacias census et tributa pendere more aliarum villarum in jure walachico locatarum. Sultetus ad quamlibet expeditionem generalem servire tenebitur. (I. 2, pag. 117 – z rękopisu biblioteki Ossolińskich we Lwowie.)

1572 d. 15 Aprilis, in castro Chocimensi. – Bohdan wojewoda i hospodar ziemi mołdawskiej poleca Marcinowi Dobrosołowskiemu bronić zamku Chocima. podpis: Bohdan Despothowicz. (I. 1, pag. 76)

1572 d. 3 Maji. – Bohdanus palatinus Moldaviae, excipitur a civitate Leopoliensi (wygnany przez Iwonię)

Iwonia (Ionaşcu cellu Cumplitu) (Ormianin) (Iwan) 7080 (1572) d. 22 Maji. w Jassii. – Joan wojewoda mołdawski nadaje monasterowi w Bistrycy kilka rodzin Cyganów (cholopi Cigani) mają imiona chrześciańskie: Luka, Gawril, Tudora, Gripina, Warwara. (I. 1 pag. 133)

7080 (1572) d. 9 August. u Soczawi. – Joan wojewoda mołdawski przysądza monasteru Taszlowskomu (Taslau) sioło Tateszeszii na Solonom Taslowie. (I. 1. pag. 116)

1572 d. – Novembr. – Olbracht Łaski robi zabiegi o otrzymanie hospodarstwa mołdawskiego od króla Henryka Walezego.

7081 (1572) d. 5 Octobr. u Jassii. – Joan wojewoda mołdawski potwierdza kupno cząstki wsi Boloteszczi i brodu na młyn w Putnie przez Cyganina na imię Nikola zwanego. (I. 1. pag. 111)

1574 d. 28 Julii. – Po rozbiciu Iwonii czyli Iwana (Ormianina?) hospodara Turcy osadzają na hospodarstwie mołdawskiem Piotra brata wojewody wołoskiego.

7083 (1575) d. 22 August. w Bukareszcz. – Jo Aleksandru wojewoda i hospodyn zemli ugrowlachij, skoje syn Mirczew wojewoda a wnuk Michnew wojewody

Piotr chromy (cellu Schiopu) 7085 (1577) d. 9 Julii, u Jassii. – Jo Petr wojewoda mołdawski za radą Anastazego metropolity suczawskiego, Eustatiusza episkopa romanskiego i Izaiasza episkopa radowskiego nadaje do monasteru Pangarac Św. Dymitra męczenika sieliszcze: Małoje Almasz ot okoł Kamenu dla założenia wsi, i 2 konie. (I. 2, pag. 28)

1579 d. 8 Januar. w Jasiech. – Piotr hospodar ziemi mołdawskiej oznajmia kupcom lwowskim, iż postanowił jarmark w Szypinczach i skład kupiecki na środopościu i że wygnał żydów z ziemi mołdawskiej. (I. 1. 172 po polsku z archiwum miasta Lwowa. Ob. Zubrzycki: Kronika m. Lw. str. 204.

7088 (1580) d. 19 Julii, u Suczawie. – Jo Jankul wojewoda mołdawski potwierdza monasterowi Pobrata posiadłość wsi Petropopiceni s młiny u Sirjet, którą to wieś monaster dostał „ot roditelje gospodstwa mi Petra wojewoda pokojenago. (I. 1. pag. 127) — Jankul Saś (syn Piotra Raresz wojewody)

7091 (1583) d. 4. August. u Jasoch. – Jo Petr wojewoda zemli Moldowlachii monasterowi Św. Sawy bliz Jerusalima nadaje na zbudowanie cerkwi dom w Jasach (u torg Jasoch) który kupił za 7000 asprów od żony Boriczy z Jas zwanej po mniszeskomu obrazu Makrina, i od jéj córki „ot daczki jej kniehinie Korpaczie. Świadkowie Teofan metropolita suczawski, Georgie episkop radowski. (I. 1, pag. 127.) — Piotr chromy (Schiopu) + 1594 w Botzen

7092 (1583) d. 11 Septembr., u Cocora. – Petr wojewoda mołdawski potwierdza, iż Juraszko Partik do monasteru Galatii za duszę brata swego Jonaszka sioło Malitinci w wołości chotinskoj i 4 szałasze Cyganów. (I. 1. pag. 144)

7113 (1595) d. 4 Henwara, u Suczawie. – Jo Jeremija Mohila wojewoda mołdawski uwalnia wsie z obwodu Piatra (ot okoł Kamen) w wołości Niemeckoj należące do monasteru Tazlaul, od podwód. (I. 2. pag. 7) — Jeremiasz Mohiła.

7103 (1595) d. 11 Maii, u Jas. – Jo Stefan wojewoda mołdawski poleca urzędnikom ot wołości Kigjeczkomu jako to: staroste, skutarewe, duszegubinari i głobniki, aby z wsi Tatarieni monasteru Tazlau nie wybierali należytości sądowych: pripasz, duszegubini i głobi które należą do monasteru. (I. 1. pag. 181) — Stefan (Rozwan?)

7107 (1599) d. 27 Julii, u Jas. – Jo Michaił wojewoda hospodar ugrowlachijskoj zemli i wojewoda ardjelskoj (siedmiogrodzki) i hospodin zemli moldawskoj uwalnia wsie należące do monasteru Bistricy w obwodzie (wołość = judeţulu) nemeckim od oddawania dziesięciny pszczelnej. (I. 1, pag. 117) — Michał (Vitezu)

7108 (1600) – „Sej krest driewenoj sotwori bogom wozdeljenomu Kyru „Theofanu mitropolitu pokoinnago w swiataja gora: ++ i ukrasi „je s złatom bogorodzitelnaja carica właszkoi zemli gospożda Njega „w pamiat sebie i roditelem jeju z ljet + 7108." (I. 1, pag. 181. Napis na krzyżu cyprysowym na rękojeści srebrnej w Kijowie w Bratskiej Obiteli – robiony na górze Athos.)

1541 Mitrofan episkop radowski

1650–1660. Paweł z Aleppo archidiakon towarzyszył Makariuszowi patriarsze Antyochii w podróży i opisał takową. Bawił w Jasach oraz w Suczawie podczas oblężenia przez Tymoteusza Chmielnickiego i Kozaków. Ciekawy tu opis Roxandy córki hospodara Bazylego Lupula, żony T. Chmielnickiego; również ciekawy opis podróży przez krainę Kozaków do Moskwy. Tłomaczenie angielskie wydał Belfour: The travels of Macarius Patriarch of Antioch. London 1836. 4to

1420 Dniestr był granicą pomiędzy posiadłościami wołoskiemi a litewskiemi Witołda. Bielgrad (Akerman) należał do Wołochów (Cetate alba); – równie jak Kilia.

6968 (1460) d. 3 Julii, u Soczawie. – Stefan wojewoda hospodar zemli mołdawskiej oświadcza iż „naszy prijatelewe burgare lwowski" okazali przywilej zmarłego „unuka" (stryja? – unchiulu) naszego Stefana wojewody dany im na wolności handlowania z wyrażeniem jakie cło mają opłacać w Suczawie i w Serecie – cło opłacać mają rublami, złotemi turskiemi lub groszami – cło wybierano w Suczawie, Serecie, Czernowcach, Chotinie, Niemcu, Baii, Bakowie, Berładzie i t. d. co im Stefan wojewoda potwierdza przy przytomności posłów polskich Chaleckiego i Bagowskiego. (II. pag. 171–176 – Oryginał w archiwum miejskiem we Lwowie.)

7114 (1606) d. 28 Julii. – Jo Simion Mohila wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, z błahosłowenijem czetyry swiętytele mołdawskich: Kir Theodosie Barbowski; mitropolit suczawski, Kir Anastasie episkop romanski, Kir Joan episkop radowski i Kir Filotej episkop chuszkij, radi zdrawije prewozlublenych czad hospodstwa mi: Jo Michaił wojewod i Gawriił wojewod i Petraszko wojewod i Paweł wojewod i Jon wojewod i Moisei wojewod, dadochom monastiru Bistryczewskomu ideże jest chram Uspenia Bohorodycy, jezero Kawohul (Kahul) ot stołpi Galatjenom do Dunawje, a paki molebnicy naszy kaługeri budut dołżny tworyty nam pamięty od god do god w den swiętoho Joanna Nowaho i w den na weczerju da imajut pjeanty paraklis i pruznoszizijem bdjenii i na utrjeni leturgiu i na trapezii i u grieżdenii i prikiwek bratijam i wsem popotnity. (III pag. 68)

7114 (1606) d. 15 Mart. – Jo Jerimie Mohila hospodar zemli moldawskoj... oswiadcza iż Toader Waverica wielki spatar iż połowę wsi Posadinczy w wołosti jasskoj sprzedał panu Nestorowi Ureki wielkiemu dwornikowi dolnej zemli (terra de josu) i Kniehyni (żonie) jego Mitrofanii za 500 uhorskich. – Na to wiera (świadectwo) naszego hospodstwa i serdecznych czad naszych Jo Kostandina wojewody i Aleksandra wojewody i Bogdana wojewody. (III p. 70).

7105 (1597) d. 2 August. – Jon Jeremia Mohiła wojewoda hospodar zemli moldawskoj, s błahosłowenikm otcem naszym Georgie Mohiła archiepiskop suczawski i Agafton episkop romański i Amfilofie episkop radowski, nadaje do monasteru zwanego metoch Sinaitu gde jest chram archistratiga Michaila i Gawriila i proczyi bezpłotnych nebeskich sił, wieś Ulmii z młynem na Bachluj rzece, z przychodami naszemi za rabot i za ilisz, i za sulżu i za wojsko i z 200 ocy za gorszczynu, jeże jest od prihod gospodstwa mi i z 50 swini na każdyj ljetii, która to wieś należy k okol kotnarski – i za zdrawie czad naszych Jon Kostandin wojewoda i doszczeryj (córek) hospodstwa mi gospożdy Jereny i Marie i Jekateryny i bratijam hospodstwa mi, a molebniwy naszy da imajut nas pominaty i napisaty w wełyki i mały pomiennik. A na to jest wjera naszego hospodstwa Jo Jeremia Mohiła wojewoda i syna Jo Kostantina wojewoda i wiera bojar naszych moldawskich wełykich i małych. (III. pag. 75)

1606. Z dokumentów mołdawskich widać iż Jeremiasz Mohiła r. 1606 złożył hospodarstwo mołdawskie które objął 1607 brat jego Symeon Mohiła jako opiekun dzieci Jeremiasza (który najprawdopodobniej zmarł d. 30 Czerwca 1608). Po śmierci Symeona († 14 Września 1607) objął hospodarstwo syn jego Michał r. 1608, lecz przez Konstantego Mohiłę (syna Jeremiasza) przy pomocy Polaków, został tegoż r. 1608 zrzucony. Przeciwko Konstantemu Mohile powstał r. 1612 Stefan Tomszewicz i za pomocą Turków zagrabił hospodarstwo,

oraz r. 1612 pobił przy pomocy Tatarów Konstantego Mohiłę i jego krewnych popleczników Polaków pod Sasowym rogiem. Konstanty Mohiła wraz z matką i braćmi dostał się do niewoli tatarskiej, z której uchodząc utonął d. 10 Lipca 1612 w Dnieprze. R. 1615 osadzony został na hospodarstwie drugi syn Jeremiasza Aleksander Mohiła przez Polaków Michała Ks. Wiśniowieckiego i Koreckiego; lecz pobity r. 1616 przez wojsko tureckie dostał się wraz z matką Elżbietą i bratem Bogdanem do niewoli, osadzony w Konstantynopolu w więzieniu.

1618 zaczęto pisać dokumenta mołdawskie w języku rumuńskim (upadek języka rusko-słowiańskiego w kancelaryach mołdawskich – i bułgarsko-serbskiego w kancelaryach wołoskich).

Solka monaster

7133 (1625) d. 12 Henwar, w Suczawie. – Jo Radul wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, oświadcza, iż otec i molebnik nasz Kir Ewlogie episkop radauckij i egumen i weś sobor ot świętej monastira Solka zamienili wieś swą Michalczul w wołosti czerneuckomu, którą to wieś Stefan Tomsza wojewoda nadał monasterowi w Solce – za wieś Solka z Jeremiaszem Murgulec i jego braćmi. (III pag. 218)

(moraria = młyn)

7145 (1637) d. 6 Juni, w Suczawie. – Jo Wasilie wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, oświadcza, iż Tofana Kniehini (żona) byłego hetmana Szeptelicza z synami, czwartą część wsi Waskouy nad Seretem w włości soczawskiej z 12 żerebiami (sortes) na carynie i miejscem na młyn (moraą) na rzece Siret, sprzedała za 180 złotych ugarskich Stefanowi Murgulecowi. (III pag. 221)

1695 Mikołaj Morgulec dzierżawca klucza Waniow (od króla Jana III.

1703 Ursul Morgulec pur Kułab.

1705 Jan Łukasz Morgulec rotmistrz w pułku Lubomirskiego marszałka koronnego (syn zmarłego Mikołaja Morgulca kasztelana ziem mołdawskich (pur Kułaba) i starosty czerniowieckiego) wraz z Stefanem Petryczajskim byłym hospodarem, później starostą zwoleńskim, osiadł w Polsce

Documente privitore la Istoria Romanilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki. Publicate sub auspiciile Academiei Române și ale Ministeriului Cultelor și Instrucțiunii publice. Bucuresci

Volumul I (Parte) I. (1887) 1199–1345 culese și însoțite de note și variante de Nic. Densușianu. (pag. 701 Nr. 553.)

1204 Kaloiohannes rex totius Bulgarie et Vlachie – Basilius Bulgarorum et Blachorum primas (metropolita ~~[illegible]~~ – Ternowo), Anastasius metropolitanus Belesbudii, Savas metropolitanus Prostlave, Marinus episcopus de Scopia, Abraham episcopus Prisdiani, Kirius episcopus de Niso (eclesiae S. Procopii), Clemens episcopus Bydmensis (Widyn) = (Hierarchia bulgarska.) /: Theiner :/

1332 Bazarab filius Thocomerii infidelis Olacus (rebellis contra Carolum Robertum regem Hungariae) in Terra Transalpina.

1340 d. 11 Febr. cum Tartari intrassent regnum Poloniae (Fejer VIII. 6. pag. 175.)

Volumul I Partea 2 (1890) 1198–1459 (2 chromolitogr.: Jo Mircza Wojewoda Ktitor zywonaczalnyi Sw. Trojcy – 2 malowidła ściennego w monasterze Cozia – Mircza z synem Michałem)

1362 in Octavis festi Ascensionis Domini, in Kemnek. – Ludovicus rex Hungariae fideli dilecto Olaho comiti Ladislao filio Musad de Almas in districtu castri Deva residenti atque filiis ejus Petro, Joanni, Laczko et Musacs donat villam Zlasd ad Deva spectantem, cum exemtione a collectis et datiis ad instar villarum Olachalium. (Fejer IX. 3. 302)

1365 Ladislaus (Wlad) filius demortui Alexandri Waywodae Transalpini rebellis contra regem Hungariae.

1370. Clara relicta quondam Alexandri Waywodae in Wlachia vidua. (Theiner. Mon. hung. II. 95) erat noverca Laczlai Waywodae Vlachiae (Wlad).

1372. Vladislaus (Wlad) Vajwoda Transalpinus, Banus de Zeurinio et Dux novae plantationis terrae Fugaras. Datum in Argios in die divisionis Apostolor. 1372. (Fejer IX. 4. 478)

1372 Lasco (Lcyk) Moldaviae Dux ejuravit Graecorum schisma et subjecit Papae a. 1372. (Fejer IX. 4. 435)

1235 - 1410 Pomiannik bulgarski pag. 805 Nr. 645.

Moldawa oder Beiträge zu einem Urkundenbuche für die Moldau und Bukovina von Franz Adolf Wickenhauser. I Abtheilung: Die Urkunden und Innschriften der Klöster in der Bukovina. Wien 1862 Druck von Jacob & Holzhausen. 8º. K.2 fl. 242. 1. Die Urkunden des Klosters Moldowiza, von Franz Adolf Wickenhauser.

Obejmuje 301 dokumentów od r. 1402 do r. 1782, dotyczących klasztoru Moldowicy, tłomaczonych z cerkiewno-sławiańskiego, ruskiego, rumuńskiego, łacińskiego, greckiego i niemieckiego. (Są nawet tureckie i ormiańskie dokumenta na Bukowinie). Nie możemy się zgodzić z wydawcą, który pisze, iż wydanie w oryginałach byłoby bezowocne nawet dla lingwistyków – pytanie czy tłomaczenie dobre. – na Bukowinie do r. 1640 lub 1690 wyłącznie kirylica sławiańska była językiem kościelnym i dyplomatów. – Oryginały dyplomatów są w prokuratoryi dóbr kameralnych w Czerniowcach. – Wstęp obejmuje historię – autorowi filologia niemiecka zawróciła głowę: w nazwach rumuńskich widzi staroniemiecki język.

Dragosz przybył z Marmaroszu (t.j. mare-moroka = wielkie lasy) i zajął państwo kraju między potokami Dragosz i Frumosz, ~~[illegible]~~ zbudował drewnianą cerkiew w Wolowec gdzie leży pochowany. Po nim nastąpił syn Sasz (t.j. Saxończyk). Po nim Muschat (t.j. piękny) dalej Łatzko wojewoda który przyjął unię i klasztor franciszkanów w Serecie zbudował. –

wojewoda moldawski I
R. 1393 panuje w Suczawie Roman (syn Muszata)
przy nim bawią matka jego, 2 synowie Alexander
i Bogdan i syn siostry jego: zupan Stefan.
Alexander I (syn Romana I) zbudował katedrę w Sucza-
wie, fundował biskupstwa w Radautz i Roman
i założył monaster Zwiastowania P. Maryi w
parowie doliny Komorny nad Moldowicą; jego
jest pierwszy dokument z r. 1402 d. 31 Octobra nadający
temuż klasztorowi 2 młyny i 4 domy tatarskie
w mieście Baja – (R. 1409 przychodzi w dokumentach
Stefan wojewoda) Żona Alexandra I dobrego: Anna
p. 60 zu dem äussern Markt = Tyrgowiszcze czy
też Taskij targ

Po Alexandrze I panowali jego synowie: Stefan 1434
(który brata swego Iliję kazał oślepić.) do r. 1447; lecz
Roman II syn Ilii uniesie się kazał ściąć Stefana,
a samego Romana II wygnał i otruł. Piotr 1448.
Alexander II został wypędzony od Bogdana, którego
zaś Piotr Aaron wypędził i w Reuszeni ściąć kazał.
Stefan (syn Bogdana) wielki fundował klasztory Putna (r. 1465), Woronetz,
i S. Eliasza pod Suczawą + 4 lipca 1504

Piotr Raresz r. 1532 odbudował klasztor Mol-
dowicę, wypędzony uciekł do Siedmiogrodu z żoną
Heleną i dziećmi Iliją, Stefanem i Roxandą.
(Soliman zajmuje Suczawę). 2 tych Ilia został
Turkiem paszą w Dristor i umarł w więzieniu
w Brussie. Drugi Stefan zabity od Bojarów
pod Ecorą 1552. – Roxandę pojął Alexander
wojewoda Lopuszański (syn Bogdana) hospodar

Alexander Korne hospodar

Jan Despot wystawił basztę w Suczawie (Heraklides)
założył gimnazium i drukarnię w Kotnarze

Jeremiasz Mogiła z familii Wintylow
Caspar (Graciani) wojewoda 1619
Stefan Tomsze „ 1622
Miron Barnawski Mogiła 1626
Moizesz Mogiła 1631 – 1634
Bazyli (Lupul) 1634
Georg Ghika 1658
Stefan (Lupul) 1660
Eliasz Alexander 1667
Duka 1669
Stefan Peter (Petryczejko) 1673
Antioch Konstantin (Kantemir) 1705
Michał Rakowica 1706
Mikołaj Alexander (Maurokordato) 1713
Gregor Gika 1732
Konstanty Mikołaj (Maurokordato) 1735
Jan Mikołaj (Maurokordato) 1744
Konstanty Michał Dżehan Rakowica 1749
Matia Gika 1755
Karol Gika 1757
Gregorz Ghika 1758
Johan Teodor (Kalimach) 1759
Gregorz Alexander Gika 1764
„ Jan Kalimach 1767
Gregorz Ghika

[corka Olelka Włodzimierzowicza)
F greka Izaka księcia Mangupu na półwyspie Krymu
F jej corka Maria za Teodorem Sanguszką

Stefan V. Woda czyli wielki (syn Bogdana) wojewoda multański 1459 + 1492 miał 5 żon: 1) Eudoxia xiężniczka kijowska [zaśl. 1464. (czyli Azowskiego)) 3/ 2) Maria Mangopo (Mangup) corka Cara [Pere- (mangop) kopskiego, zaśl. 14 Sept. (1472 (F 2) +1477 (Wojchita) 3) Wojkitza (Maria) corka hospodara wołoskiego Raduła, zaśl. 1476. 4) Maria córka Stefana Loszoncz wojewody siedmiogrodzkiego, zaśl. 1478. 5) Katarzyna corka Iwana Wasylewicza wielkiego księcia moskiewskiego (siostra Krolowej polsk. Heleny) zaśl. 1479.

F 1º Annę (matkę Eliasza) podług nagrobka w monasterze Bystrzycy + 6926 (1417) d. 2 Novembr.
2º Ryngatę siostrę Jagiełły i Witolda (?) zaśl. 1419 (matka Stefana) Alexander zapisał jej na wiano miasto Seret i Rotkowiec (Wołchowiec) oraz rocznie 400 czerw. zł. (za przyzwoleniem syna Eliasza) utopiona 1433 z namowy swego pasierba Eliasza i jego żony Marki, bo chciała utrzymać na hospodarstwie swego syna Stefana.

Alexander (Lacko) czyli dobry (syn Romana I) wojewoda multański 1402 + 1432 miał za żonę [Ryngattę (Marię czyli Annę) siostrę Władysława Jagiełły którą zaslubił 1415; dyplomata multańskie z r. 1428 zowią ją Marena.
Ryngatta (na chrzcie Elżbieta) córka Kiejstuta Księcia trockiego zaślubiona 1391 Henrykowi Ziemowitowiczowi Księciu mazowieckiego po którego śmierci 1394 została zakonnicą w Klasztorze Ś. Maryi w Pradze czeskiej gdzie r. 1444 zmarła.
Pierwszą żoną Alexandra była Małgorzata która zmarła 1411 pochowana w Serecie u Dominikanów.

Jeremiasz Mohiła hospodar multański + 1603 d. 30 Czerwca prócz synów Alexandra, Bogdana i Konstantego, zostawił 4 córki wydane za Polaków: 1) Regina (Irine) za Wiśniowieckim. 2) Maria za Stefanem Potockim wojewodą bracław. i Firlejem. 3) Katarzyna za Samuelem Koreckim 4) Anna za Przerębskim, Czarnkowskim, Myszkowskim i Stanisławem Potockim.

Eliasz (syn Alexandra i Anny) miał za żonę Marię Iwanownę xiężniczkę Drucką (?) Siostra jej posiadała wieś Waskoutz, lecz należąc do spisku przeciw Eliaszowi, uciekła na Ruś, a Eliasz skonfiskował wieś Waskoutz, którą sprzedał r. 1437 Stefulowi Szumetatowiczowi.

Pierwotną stolicą Mołdawii był Seret. – Jerzy Koriatowicz przeniósł stolicę z Seretu do Suczawy – Alexander Lapusznano przeniósł stolicę z Suczawy do Jass r. 1565.

Suplement I. Volumul i (1886)
1518 - 1780
z bibl. narod w Paryżu. wyd Gr. G. Tocilescu
i z archiwum minist. spraw wewnętrznych
wyd A. J. Odobescu z portr. Nikołaja
Alexandra Maurocordato. p. 1103.

Volumul III Partea II (1888) pag 575
1576 - 1600 z portr. Petru - Voda Schiopul
1588
Jeremiasz Mohita od 1595 - 1600.

Volumul IV Partea II (1884) pag 686.
1600 - 1650 z portr. Basilius Moldaviae
princeps Abraham van Westerveldt
pinxit Wilhelm Hondius sculp. Gedani
...1651.
Volumul III 1880 pag 600.
1576 - 1599 z portr. Michael Vaivoda
Valachiae
Volumul VI 1878. pag 697.
1700 - 1750. z portr. Demetrius Cantemir
Volumul VII. 1876. pag 584.
1750 - 1818. z port (Ypsilantego ?)
Volumul V. 1885 Parte i. pag 547.
1650 - 1699 z portr. Georg Stefan wojewoda
Volumul V. Parte II 1886 pag. 405.
1650 - 1699 z portr. Konstantin Brancovan

Volumul IV Partea I 1882. pag 708.
1600 – 1649 z port Joannes Matteus Bassaraba

Suplement I Volumul II wyd Odobescu A. J. 1885
1781–1814 z portr. Georg Caragea pag. 755.

" I ~~II~~ Volumul III Fascioara I 1887 wydał Odobescu. pp. 395.
1709 – 1812 (z papier z Arch. Minist. zagran.)

" I Volumul III Fascioara II " 1889
ppg. 396 – 596.
1709–1812 z portretem Alexandra Ypsilanti

Fragmente zur Geschichte der Rumänen von Eudoxius Freiherrn von Hurmuzaki. Herausgegeben vom königlich rumänischen Cultus und Unterrichts-Ministerium. I Bd. Bucarest (Socecu, Sander et Tecle) 1878. 8°.

45

R. 1359 Dragosz syn Bogdana z Marmaroszu zajmuje Bukowinę z powodu nawrócenia Ludwika węgier.

1371 Athanasius metropolita mołdawski
1373 Laczko †
1373–1379 Bogdan Muschat panuje
Jerzy Koriatowicz uzurpator-ginie pochowany w monasterze Waslui
1379–1389 Piotr Muschat (syn Bogdana)

Piotr Muschat zostawił 5 synów: Roman, Iwaszko, Wilczo, Juga, Alexander

1389 (Stefan I (brat Piotra) woda przeciw niemu
–1392 brat Roman
(–1395) 1392 Roman (brat Stefana) z żoną Anastazją miał 6 synów: Alexander, Bogdan
–1399 1395 Stefan I syn Laczka a brat Romana

1399 Juga Woda funduje metropolię pierwszy Teoktyst – dostaje się do niewoli Mircy w której umiera

po nim panuje młodszy brat Alexander.

46

Kroniki ~~Wołoskie~~ multańskie: (~~multańskie~~) Grzegorz Ureki

wornik pisał 1354-1594. = Miron Ko-
stin wielki logotet 1594-1662 (przeszły
1692 na rozkaz Księcia Konstantyna
Kantymira) = syn jego Mikołaj Kostin
wielki logotet (wykształcony na uniwersyte-
cie Krakow.) 1662-1711. (+ 1716) =
Auxentius referendarz (urikarus) 1711-1716 =
Jan Neculce hetman 1662-1743. = Jan
Kantakuzen spatar 1743-1760 = Mikołaj
Muste diak Dywanu 1662-1729 = Anonim
[illegible] 1662-1730 (tłomaczone po grecku przez
Alexandra [illegible] Amiras w r 1730)

Kroniki ~~Multańskie~~ wołoskie: Radu Greceanu wielki
wornik 1290-1700 = Radu Popescu (mnich
rafał) 1700-1726 = Konstantyn Kapitan
1290-1688 = Theodosius Stojan 1290-1688 =

...bach i swych dziejach
Lwów Lipsk 1...

i Anonimy 1290-1690
" 1394-1730
" 1290-1715

Kronikę Wołochów Siedmiogrodzkich
napisał Sinkay w r. 1804.

Otwinowski Jarosz: Opisanie powodzenia niebezpiecznego lecz szczęśliwego wojska polsk. w Multaniech 1600 r. (w Kronice Gwagnina, Księga IX p. 28-31)

Operele principelui Demetriu Cantemiru. Bukarest 1872. Tom I (Descriptio Moldaviae ... 1716)

47

Chronika Romanilor de Georgie Szinkai din Szinka. Jassi, en tipografia Romeno-Franceze 1853–1854. 4to (tłomaczenie rumuńskie)

Tomul I. (od r. 86–1439) str. XIV. 398.

" II (od r. 1440–1614) str. II. 332.

" III (od r. 1614–1739) str. II. 296.

Jerzy Szinkai de Szinka ur. 1753, pisał Kronikę r. 1804.

Grégoire Urechi: Chronique de Moldavie depuis le milieu du XIV s. jusqu'à l'an 1594. (E. Picot: Publication de l'école des langues orientales vivantes. Paris 1886). Paris 1878–1886.

Chronicele Romaniei przez Kogalnicean. Bukarest 1874 Tom III (Kronika Mirona Kostina po polsku) – Tom I (1872) Kronika Grzegorza Ureke.

Miron Costin: Opere complete, ed. Urechia. Bucurest 1888 T. I. II.

48

Okolski II p. 229

Mohiła (Varsaviae d. 25 Mart. 1597) Zygmunt III
Jeremiaszowi Mogile potwierdza województwo
mołdaw. dziedziczne posiadanie
Jerzy nobilitowany 1596 metropolita
Szymon " "

Początek mołdawskiej dynastyi Dragoszyów wywodzą kro: niki z Marmacyi czyli Marmaroszu północno-zachodniego kąta pomiędzy Siedmiogrodem a Karpatami w Węgrzech. Tu jak się zdaje, dopiero po najeździe tatarskim około r. 1334 na obszarach dawniej ruskich teraz pustych królewskich ~~osiedli~~ osiedli Rumuni trudniąc się skotarstwem; w XIV wieku mieli swych kniaziów i pewną autonomią polityczną. Podług najdaw: niejszej kroniki wołoskiej znanej pod tytułem Zapisek mo: nasteru w Putnie (które się tylko w tłomaczeniu polskiem do: chowały i od r. 1342 do 1352 sięgają) wydanej najprzód pod tytułem: Spisanie kroniki wołoskiej ziemi od stworzenia świata 6850 (1342) po r. 1552 w Wójcickiego: Bibliot. starożyt. pis. polsk. Warsza: wa 1844 (Hasdeu uznał ją za utwór mnichów z Putny i ogłosił po: prawniej w tłomaczeniu wołoskiem w Archiva istorica T. III str. 1-34) (Kronikę tę rozszerzył wiadomościami czerpanemi z historyków polskich Grzegorz Ureki wornik w XVII wieku – w tłomaczeniu fran: cuskiem wydał ją Emil Picot: Grégoire Urechi: Chronique de Mol: davie depuis le milieu du XIV siècle, jusqu'à l'an 1594. Paris 1878-1886 w Publication de l'ecole des langues orientales vivantes. – Po rumuńsku wydał Kogalnicean: Chronicele Romaniei. Buku: rest 1872. Tom I.) – i podług kroniki Mirona Kostin wielkiego logothety (ściętego 1692 na rozkaz księcia Konstantyna Kantymira) napisanej wierszem polskim pod tytułem: Opis ziemi mołdawskiej 1684 (wydanej najprzód w Pismach Józ. hr. Borkowskiego. Lwów 1856 Tom I str. 237-275, następnie przez L. Rogalskiego: Dzieje księstw naddunajskich. Warszawa 1861 Tom II, str. 760, wreszcie podług ręko: pisu Muzeum Czartoryskich, w Miron Costin Opere complete ed. Urechia. Bucurest 1888. Tom II str. 72-142 – i w Kogalnicean: Chronicele Ro: maniei. Bukurest 1874. Tom III.) miał wojewoda Dragosz z miasta Marmaroszu zapuściwszy się w łowach za turem dotrzeć do lasów dębowych w dzisiejszej Bukowinie aż do rzeki Mołdy i [illegible] i później kraj ten wychodźcami rumuńskiemi z Węgier osiedlił.

Podług Latopisu Woskreseńskiego (w Połnoje Sobran. russk. lietopis. St. Peterburg 1856 tom VII str. 237): Skazanja w kratci o mołdawskich hosudarech, otkoli naczasia mołdawskaja zemlja – Dragosz polując zapuścił się aż nad rzekę Mołdawę i później tam się osiedlił wyszedłszy z Węgier za zezwoleniem Króla Władysława (raczej Ludwika ?). Umarł zaś po dwuletniem panowaniu, pochowany w drewnianej cerkiewce we wsi Wołowcu; po nim nastąpił syn jego Sas. – Chronicon Budense pag. 237, a za nią Thurocz (Scriptores rer. Hung. ed. Schwandter T. I p. 198) piszą iż za czasów Króla Ludwika węg. wojewoda wołoski z Marmaroszu Bohdan zabrawszy Wołochów potajemnie uszedł do ziemi nad Mołdawą przez Tatarów zniszczonej i tam oddzielne założył Królestwo. Kronika putneńska kładzie osiedlenie się Dragosza nad Mołdawą pod r. 1342, Ureke i Kostin pod r. 1359. – Engel (Geschichte der Walachei und d. Moldau Halle 1804. II Theil, pag. 105) osiedlenie się Bohdana pod r. 1359 kładzie. – Panuje tu między nowszymi historykami wielka niedokładność: bo niektórzy uważają Bogdana za syna Dragosza, inni zaś Dragosza za syna Bogdana.

Długosz pod r. 1359 opisuje walkę dwóch braci: Piotra i Stefana wojewodów wołoskich po śmierci ojca ich Stefana, oraz klęskę Polaków którą odnieśli w lasach szepenińskich, pomagając Stefanowi. Bitwę tę opisuje także Kalimach w żywocie Oleśnickiego. – Wyprawa ta może jest bajką a może anachronizmem. Kromer zamiast Bohdana zowie Bozorada (Bassaraba?) ojcem Piotra i Stefana. Picot (Alexandre le Bon, prince de Moldavie. Vienne 1882 str. 22) odnosi tę walkę do r. 1400; Engel do r. 1450; Niemczewski (Untersuchung der polnischen Oberhochheitsrechtes über die Moldau. Leipzig 1872) do r. 1359. Morgenbesser (Wyprawa na Wołoszczyznę r. 1359 w Ruchu literackim. Lwów 1876 nr. 27–29) poczytuje tę wyprawę za bajkę.
Z dokumentów Króla Ludwika I z r. 1349 i 1355 (druk. w Hunfalvy: Die Rumänen und ihre Ansprüche. Wien-Teschen 1883 str. 113) i z r. 1360 i 1365 (Fejer Cod. dipl. Hung. IX. 3. pag. 159 i 470) widać iż za Karola Roberta Króla węgier. Gyula syn Dragosza za wierne usługi otrzymał od Króla wsie Gyulafalva i Nyires w Marmaroszu. R. 1349 Stefan brat Jgi wojewody wołoskiego połączywszy się z Bohdanem wojewodą w Marmaroszu dawniejs

zdrajcą Korony węgierskiej napadł na Gyulę, spalił dom jego i jego z synami: Dragoszem, Stefanem, Tatarem, Dragomirem, Kostą i Mirosławem wypędził. Król Ludwik zjechawszy w lipcu 1349 do Bystrzycy w Siedmiogrodzie, w skutek skargi wniesionej przez Gyulę, nakazał wojewodzie Idze aby Gyulę do posiadłości przywrócono, co tenże uczynił. – Z tych dyplomatów widać iż r. 1349 w Marmaroszu było 2 Dragoszów (dziad i wnuk) i że Bohdan wojewoda (niemający nic wspólnego z Dragoszem) wyszedł z Maramoroszu. Z tego wnioskować można, iż r. 1349 Bohdan wojewoda wołoski opuściwszy Maramarosz osiadł na Bukowinie. Trudno przypuścić, aby okolica w której osiadł Bohdan była pustkowiem bezludnym, owszem mieszkali tam już dawno (włarze) Wołosi, zwani już w XIII wieku Moldowlachami lub Rossowlachami; Bohdan położył tylko podwalinę pod zawiązek przyszłego organizmu politycznego; – zresztą Długosz (Tom III. pag. 288) pisze, iż Wołosi powypędzawszy dawnych osadników ruskich opanowali ziemię mołdawską. – Bohdan więc może być nazwany twórcą politycznego organizmu Mołdawii r. 1349. – W dokumencie króla Ludwika z r. 1365 występuje wojewoda marmaroski Balk (syn Sasa Mołdawczyka) jako wierny stronnik Węgier, mający 3 braci przyrodnich: Dragosza, Dragomira, Stefana i innych poległych w Mołdawii w walce z Bohdanem i jego synami. W późniejszym dyplomie (Fejér Cod. dipl. Hung. IX. 4 pag. 528) występują Balk i Dragosz fratres uterini, filii quondam Sasz Waywodae. – Bohdan umarł przed r. 1355; grobowiec jego jest w Radowiach na Bukowinie (Ob. Melchisedec: O visita la cateva manastiri si biserici antice din Bucovina – w Analele Academiei Romane, Seria II, Tomul VII. Bucurest 1886, str. 267). – Król węgierski Ludwik wysłał Dragosza syna Gyuli Sasa dla odzyskania Mołdawij (która się może pod Piotrem wojewodą poddała Kazmierzowi Wielkiemu?) i temuż za zasługi nadał nobilitację i wsie w Maramoroszu (Budae 1360. XIII Calend. Aprilis – ob. Fejér Cod. dipl. Hung. IX. 3 pag. 159) „pro servitiis... specialiter in restauratione terrae nostrae Moldavanae, quo plures Olahos rebellantes a via debitae fidelitatis deviantes... ad fidelitatem regiae coronae observandam reducendo... villas nostras in Marmarussio donationis titulo praefato Dragus et filiis suis... donavimus." Ten Dragosz był protoplastą rodziny szlacheckiej węgierskiej Dragfi (Dragoszyców) która wygasła r. 1555

Zdaje się, iż Dragosz osiadający na Bukowinie, podbił i zagarnął pod swe rządy dawnych kniaziów (sołtysów) ruskich i wołoskich (którzy tu na dawnych prawach nadanych przez książęta ruskie i króle węgierskie siedzieli) korzystając z zamieszania i anarchii w tym wyludnionym kraju. – Pamiątką po Dragoszu jest wioska Dragosza koło Sołki Woronetz monasteru mołdowicy

Hospodarowie mołdawscy uważali się za lenników węgierskich, na monetach ich aż do Bogdana jednookiego (+1517) przychodzi herb węgiersko-andegaweński: rzeki, lilie krzyż podwójny.

(Ob. genealogię tej rodziny: E. Picot: Tableau généalogique de la famille
de Dragoș — w Rev. pentru ist. arch. și fil. București Tom V. Vol. II pag.
310-318. Ci Dragši mieli w herbie Sas polski: dlatego też Długosz
(T. I pag. 573 w Clenodia) pisze: Dragoviae aliâs Sassoviae genus va=
lachicum ex montibus Russiae ducens originem: — co też potwierdza Pa=
procki mówiąc, iż herb Sas przyniesiony został do Polski z Węgier).
Wyprawa Kazimierza Wielkiego na Mołdawię, zakończona klęską
d. 30 Czerwca 1359 w lasach Sepenińskich (powiat Sepeniński mający
nazwę od wsi Szypiniec czyli Szepiniec pod Czerniowcami w północ=
nej części Bukowiny, rozciągał się od połonin pokuckich aż do Dniestru)
była prawdopodobnie skutkiem, iż Kazimierz Wielki zająwszy Ruś ha=
licką (jak widać z jego dyplomu z r. 1367 nadającego warzelnię soli w
Utoropach pod Kołomyją /: Kod. dypl. Małopol. III pag. 202 :/ i z dyplomu dla
Kołomyi /: Akta grodzk. IV. str. 125 :/), chciał i resztę kraju (dzisiejszą
Bukowinę) należącego dawniej do Rusi halickiej, zagarnąć. Z tąd też
późniejsi Królowie polscy, rościli sobie prawo do Mołdawii.
Do tego kraju rościli sobie prawo i Litwini, jak tego dowodzi chwi=
lowe zajęcie przez Jugę (Jerzego) Koryatowicza Mołdawii około
r. 1360. — Alexander Czołowski (Początki Mołdawii i wyprawa
Kazimierza Wielkiego r. 1359 — w Kwartalnik historyczny Lwów 1890
Rocznik IV. Zeszyt II str. 258-285) następującą podaje genealogię
najstarszych Dragoszyców: Dragosz { Gyula - Sas { a. Dragosz b. Bałk. Dragomir Stefan i.t.d.
Podług Wickenhausera F. A. (Molda oder Beiträge zur Geschichte der
Moldau und Bukowina. Czernowitz 1881. I. Band, str. 7) osiedli na
Bukowinie węgierscy Kniazie (Kenezati) których także dworni=
karni (sołtysami) zwano. Nad temi Kniaziami r. 1350-1352 Dragosz przy=
bywszy z Marmaroszy węgierskiej rozpostarł swe panowanie. To pewna
iż Królowie węgierscy, mianowicie Ludwik andegaweński, rościli sobie
do Bukowiny, która niegdyś do halicko-ruskiego Księstwa należała, prawo,
zwłaszcza gdy Dragosz był poddanym węgierskim. Dla tego też uważali się
najdawniejsi wojewodowie mołdawscy za lenników Królestwa węgierskiego,
i używali na swych monetach herbu węgiersko-andegaweńskiego (Krzyż pod=
wójny, rzeki i lilije).

[illegible]

Poczet hospodarów multańskich.

w XVI wieku zwano Vala: (Moldaviae vajvodae, ~~Multania~~, ~~Valachia~~ ~~transalpina~~) chia – Wołoszy.

Multany (po wołosku Moldowe, Moldwu, Valachia major, Moldovlachia, po polsku dawniej: Wołoszczyzna) zwana też pierwotnie Ugrowlachia czyli Maurowlachia albo po turecku Karabogdania, tworzyła w XIII wieku jeszcze część małej czyli czarnej Kumanii. Na początku ~~XIII~~ XIV wieku przybył niejaki ~~Wojewoda~~ (1350–1366) Bogdan syn Janę z familii serbsko-bułgarskich królów do Multan (Maramaszy) z Siedmiogrodu założył pierwsze Kolonie pomiędzy Mołdawą i Seretem rzekami na ~~spokojnie~~ w Kraju około r. 1330. Syn jego Stefan pospolicie Dragosz zwany założył miasto Suczawę i ~~[illegible]~~ zorganizował państwo Multańskie stając się oraz ojcem dynastyi Dragoszów czyli Dragoszytów:

1. Stefan Dragosz (od r. 1350) także (właściwie Bogdanem) (Dragosz 1354) zwany, buduje Suczawę, organizuje Multany, daje krajowi za herb Żubrzą głowę; zajmuje Bukowinę od Rusinów zamieszkałą i zarząd jej powierza Jaczkowi Rusinowi. Pobił wojska węgierskie króla Ludwika na Mindowem polu. † 1359. Kroniki zowią go Stefan stary albo Bogdan albo Dragosz, ~~[illegible]~~ a czasem Sas. Leży pochowany we wsi Wołowec na Bukowinie, który to kościół zbudował (a później Stefan dobry wymurował każąc przy drewniany kościół przenieść do Putny. – Małgorzata żona Stefana Dragosza 1380 w Seret buduje Klasztor Dominikanom.

2. Stefan II ledwie co po ojcu (Stefanie I Dragosz) objął panowanie, zaraz 1359 wygnany został przez brata swego młodszego Piotra. Udał się więc do Króla polskiego Kazimierza wielkiego o pomoc który wysłał wojsko polskie do Multan; lecz to w lasach Połonińskich ~~[illegible]~~ (bukowińskich) pod Sepeninią (czyli Sepenetz dziś Schipinitz) pobite zostało 1359 od Piotra któremu Węgrzy pomagali. (Podług kronik był 2 Księciem, panował 4 lat i zwał się Sas ?)

3. Piotr I (brat Stefana) 1359

4. Alexander I (Laczko) brat Stefana II i Piotra I a syn Dragosza; przyjął wyznanie rzymskokatolickie, założył miasto Seret a w nim r. 1370 biskupstwo katolickie; † po r. 1372. Miał córkę którą wydał za bojara Kostę Mussatu. (Podług niektórych kronik ten to Laszko był 3 Księciem i synem Księcia Sas panował 8 lat) R. 1371 wpada do Siedmiogrodu i wojuje z wojskiem Ludwika które poraża

[illegible]

(Po Alexandrze kroniki wołoskie jako 4 Xsięcia wymieniają Bogdana, panował, 6 lat)

5\. Piotr II Mussatu (Muschat) (syn bojara Kosle Mussatu i córki Xsięcia wołoskiego Lacka (Alexandra) według przywileju 1374–1390) zięć Króla Władysława Jagiełły – R. 1387 hołduje Jagielle (Dogiel) – r. 1388 pożycza Jagielle 4000 rubli srebra frankońskiego (friazkago) i bierze za to w zastaw Halicz (Akty archeogr. Komiss. I) (są jego monety z napisem ruskim) – r. 1389 zawiera związek z Jagiełłą i Mirczem I Bassarabą wojewodą wołoskim przeciwko Zygmuntowi Królowi węgierskiemu (Dogiel) (Podług kronik miał 16 lat panować) (są jego srebrne denary) [illegible] Piotr II zostawił dzieci: Romana I, Iwaska i Wilczona (Eliasza) Jerzy (hospodar Juga? po Piotrze II) Koryatowicz r. 1377

6\. Roman I hołduje Jagielle r. 1393. (Dogiel) – Swidrygał bierze Romana I w niewolę na rozkaz Jagiełły, z której to niewoli dopiero bracia Iwaszko i Wilczo (Elias) wykupują z niewoli r. 1400 (ustąpiwszy summy pożyczonej przez Piotra II Jagielle oraz Halicza, Pokucia i Szepeniny). Wzięty był w niewolę podobno za zabicie Jerzego Xięcia Koryatowicza. Miał syna Alexandra i Eliasza (Przeniósł stolicę do miasta Roman przez się zbudowanego 1392)

(syn Piotra) (wstąpienie brat Piotra)

7\. Stefan III (bratanie Piotra II Mussatu) podczas niewoli i zrzadzenia z hospodarstwa Romana I r. 1395 zostaje hospodarem i hołduje Jagielle (Dogiel – Akty archeograf. I) odstąpiwszy Pokucia, Śniatyna Kołomyi (są jego denary srebrne) – Król węgierski Zygmunt wdziera się do Multan i nadaje rządy takowych Ściborowi z Ściborzyc. [illegible]

(Iwaszko Getrylowicz hospodar 1400? Juga?) (przez 2 lata)

8\. Alexander I (Lacko) zwany Dobry (syn Romana I) wojewoda Moldavianus składa hołd Jagielle r. 1402 i 1404 (Dogiel) – R. 1412 Jagiełło z Zygmuntem Królem węgier. robią układ przyszłego podziału Multan. (są jego denary srebrne i miedziane) – Cyganie przybywają do Multan – Ormianie osiadają w Suczawie r. 1418. – Roman I po powrocie z więzienia dostaje część Multan – Hołduje Jagielle w Śniatynie 1415 i 1419 (Dogiel) – R. 1421 zapisuje Ryngali siostrze Jagiełły rocznego dochodu 600 czerw. zł. i posiadanie miast (Kołkowiec, Wołchowiec) i Seret podczas jej życia (Dogiel) – R. 1407 kupcom lwowskim nadaje ustawę celną w [illegible] Multanach (Akty archeograf. I) urządza 2 biskupstwa wprowadza księgi cerkiewne słowiańskie usuwa urzędy Dominikanów

(Podług kronik też Piotr II był bratem Stefana II a synem Stefana I Bogdana)

Joannes Albi palat: wyd Bassarabskie 1403 [illegible]

R. 14[illegible] 1435 Po śmierci Alexandra dzielą się krajem jego 2 synowie Eliasz zostaje całe Multan... Stefan Ostrów... Eliasz... Stefan hołduje... Polsce

9\. Eli[illegible]

r. 1437 obiecał wrócić Polsce powiat chocimski

10\. Ste[illegible]

są srebrne denary z wspólnym napisem Eliasza i Stefana.

R. 1411 pożycza Jagielle pieniądze na wojnę Krzyżacką, w zastaw bierze część Pokucia

Posiadał Suczawę, Sepeniec, Jassy (czyli Jasnyszator) Ber=
Tad, Kilię, Akierman (Białogród czyli Fejervar) – Zaprowa=
(są jego monety)
dza Kodex prawny cesarzów greckich Bazylego, Leona i Kon=
stantyna, złotemi literami pisany [illegible] w Multa=
czyli Basilicon (R. 1420 Turcy zajmują Akierman)
nach (Chryzon) – Ma dwór z urzędami dworskiemi postel=
nik (marszałek) poharnik ([illegible] podczaszy) wisternik
(σπαϑαρης byzantski)
(podskarbi) spatar (hetman) burkołab (starosta) wornik
(judex curiae) (λογοϑετης byzantski)
(rodzaj kasztelana) logoftet (Kanclerz), bojary (szlachta)
Komis (Koniuszy, κομης byzantski) stolnyk (ochmistrz nadworny)
– R. 1431 wszedłszy w tajemne związki z Swidrygiełłem niszczy
Kamieniec, Śniatyn, Halicz; Jagiełło go wojskiem zwyciężą
lecz mu przebacza (Dogiel) r. 1432. – Alexander + 1432
zostawia synów: Eliasza (Iliaszko) Stefana (Steczko)
(z drugiej żony?) (Ryngałłę siostrę Witolda)
oraz z nieprawego łoża: Bogdana i Piotra.
sprowadził Ormian do Multan – Miał podobno za żonę [illegible] siostrę
Jagiełły, którą utopić kazał około r. 1421 (podobnie jak żonę kazał Ilija ... macochę)

9. Ilija (Eliasz) syn Alexandra I. hołduje Jagielle 1433 (Dogiel)
(żyje 1455) (żoną)
żona Maria Księżniczka Kijowska siostra (żony Jagiełły –
r. 1437 obiecał wrócić Polsce powiat chocimski
wygania go r. 1433 brat [illegible] Stefan. – Ilija chroni się do
pojmany od Jana Koli z Dalejowa
Polski gdzie na żądanie Stefana (osadzony w Sieradzu w Wię=
zieniu z którego dopiero 1435 puszczony; rządzi wspólnie z bratem
Stefanem który go oślepić kazał, + 1445. Synowie Roman i Alexander
(Marynka?) a żona Maria która r. 1448 od króla polsk. dostaje Kołomyję krewna Jagiełły

10. Stefan IV syn Alexandra I. a brat Ilij. Wygnawszy Iliję
~~i hołduje~~ Jagielle
rządzi od 1433 sam; lecz gdy Ilia wyszedł z więzienia 1435
za radą Władysława Warneńczyka
podzielono Multany na dwie części: Ilija dostał Suczawę
(czyli górne Multany) a Stefan: Akerman (czyli dolne Mul=
Bessarabia – Władysławowi Warneńczykowi
tany) – Oba hołdują Jagielle r. 1435 (Dogiel I) – Ilija
obowiązuje się roczny mały haracz Polsce płacić (Dogiel I)
r. 1436 oraz oddaje Polsce Sepeniec Chocim (Stefan r. 1433 był
wprzód hołdownikiem węgierskim) [illegible] a r. 1442 zawiera
sojusz z Królewiczem Kazimierzem w. Księciem litewskim
(Akty archeogr. I) – R. 1443 brat kazał Ilii oczy wyłupić
r. 1446 Ilija umiera – Stefan od r. 1445 sam panuje – R. 1434 Stefan
daje ustawę celną dla kupców lwowskich w [illegible] Multanach

1435 Po śmierci Alexandra dzielą się krajem jego 2 synowie: 1) Eliasz dostaje część Multan 2) Stefan Bes=
arabię do Dniestru – Oba hołdują Polsce

są rebne denarki z wspólnym napisem Eliasza i Stefana.

R. 1445 Stefan hołduje Polsce (Dogiel I) – Zabija go wreście (Alexy Olechno) i Bogdan,
syn Ilij
bratanik Roman około 1447. Synowie: Piotr (później hospodar)
Władysław Jagiełło II 1434 nadał Stefanowi powiat chocimski
w Suczawie 7. octobr. 1443

11. Alexander (Lacko) syn Ilii – hołduje Polsce (Dogiel)
– jako młodszy brat ustępuje Romanowi zaraz. – Król Kazimierz
Jagiellończyk r. 1450 ma plan wcielić Multany do Polski i dać mu w
ziemi an włości czerwonoruskie, lecz sejm się temu sprzeciwił.

12. Roman II brat starszy Alexandra a syn Ilii po krótkim
panowaniu wygania (1446) go Piotr (syn Stefana). Roman otruty przez brata
+ 2 lipca 1448 (krewny królowej Zofii żony Jagiełły) Siostra Romana
była za Władem hospodarem wołoskim
zwany Petryło
(żona jego siostra Jana Huniada)

14. Piotr III Aron (syn Stefana IV) Czuber zwany, za pomocą króla
węgierskiego i wojska siedmiogrodzkiego wypędza Romana
~~już 1456 hospodarem~~ R. 1448 w sierpniu składa królowi polskiemu przysięgę wierności
– R. 1449 polski król wchodzi z wojskiem do Multan i osa=
wchowniej
dza na hospodarstwie Alexandra II – Piotr Aron bawi w
Polsce – r. 1469 gdy chciał wrócić do Multan, zabija go Stefan Woda
syn jego: Eliasz. Piotr Aron zaczął r. 1456 Turkom haracz płacić pierwszy.

15. Alexander II (Lacko) syn Ilii (Ilichnowicz) r. 1449
lecz go wygania Bogdan + w Białogrodzie wołoskim.
(syn przyrodni Alexandra I)

16. Bogdan (brat przyrodni Eliasza i Stefana IV – r. 1450 wy=
pędza Alexandra II – Polacy 1450 wojują z Bogdanem i chcą
biorą Niamcz, Chocim, Suczawę i staczają bitwę pod Wasłuj
osadzić na hospodarstwie Alexandra II – Bogdan zabi=
ty przez Piotra Arona Czubera (r. 1455) r. 1451. – Uposaża klasztor w Radow=
cach – R. 1450 Jan z Sienna Oleski zdobywa Suczawę, dla Ilichny (syna
Eliasza hospodara) Polacy staczają bitwę pod Wasłuj w której poległ Mikołaj Potra=
wa starosta halicki, Michał Buczacki i Alexander Odrowąż.
(pierwszy z nowym Stowiańskim bitwo: nowy w ukraińskie)

17. Alexander II (Lacko) syn Ilii – hołduje znowu Polsce 1456
+ 1453 i 1455 otruty ~~przed~~ r. 1456. (syn Piotr)

18. Piotr IV (syn ~~Stefana przez Alexandra~~ Alexandra naturalny) r. 1456 daje 2/ przywileje kup=
Sodawszy 1456
com lwowskim, hołduje Polsce 1456 (Dogiel I) – Płaci Turkom haracz
i Polsce. – Umiera przed 1460 – Po jego śmierci Piotr (Aron)
czyli Czuber i niejaki Berendej chcą zawładnąć Multanami – lecz
ich wypędza Stefan, a nawet Piotra podżeganego przez Węgrów zabija
1469
(19. jego denarki rzadkie)

19.
Stefania 5ta in crastino exaltat. S. Crucis in loco
campestri circa Colomiam) Sąjęcz monety
w Woło: szczyźnie.
21.
1509 d. okt.
Polacy oblegają Suczawę
22.
23.
zajmuje Suczawę

1459

19. Stefan V Woda wielki czyli dobry (syn Bogdana)
hołduje Polsce 1460 – Daje kupcom lwowskim r. 1460 i 1462 przywi-
leje (w których Stefana IV zowie swym wujem. – R. 1462
hołduje powtórnie Polsce – R. 1468 wojuje z Węgrami – niszczy Siedmiogród
1475 poraził 120000 Turków pod Rakowcem d. 17 Stycznia. Tatarów 1476
składa hołd we Lwowie – R. 1476 wojuje Turki i Tatary, r. 1470–1476
Turcy 1476 oblegają Suczawę nadaremnie
Raduła III (Drakula) – R. 1480 w Radowcach odnawia klasztor i stawia
grób przodkom. – R. 1485 hołduje znowu Polsce (Przysięga Statut
Przysięga ta w Łaskiego Statucie fol. 167) r. 697 1465 w Wołoszczyźnie
Opiera się Turkom – Zakłada klasztor w Putnie – Podług
1a żona Eudoxia
nagrobku w Putnie + 1492 mając lat 47 – Tamże pochowani
2a żona jego Maria (córka wojewody wołoskiego Raduły III) oraz
synowie Bogdan, Piotr wojewodzina i córka Maria (+1518) na których się
dynastyja Dragoszów skończyła. R. 1475 zbił Turków pod Rakowicą w Besarabii do czego mu Kazimierz Jagiel[lończyk] pomagał. lecz r. 1476 porażony od Turków w dolinie Rosboeni

20. Stefan VI podług polskich pisarzy też sama osoba co
chcąc osadzić królewicza Zygmunta na hospodarstwie oblegają Suczawę
Stefan V. Polacy r. 1497 robią wyprawę do Multan dość Władysława króla węgierskiego F
chcąc królewicza Zygmunta osadzić na hospodarstwie
nieszczęśliwą stracają walkę w lasach bukowińskich koło zajmuje Jassy
i hołdował jednocześnie Kozminskim
Kutnaru – Stefan 1498 wpada do Polski (oblega Lwów, lecz
godzi się z Królem Polskim 1499 (Dogiel I) – Polacy na zgadanie jego
sinają Eliasza syna Piotra Arona III – R. 1503 napada Pokucie – R. 1366
+ 2 czerwca 1504. (synowie Bogdan i Piotr)
zdobył Kiliję

21. Bogdan jednooki (syn Stefana V) stara się r. 1505 o rękę
której mu król Alexander 1506 obiecał lecz Zygmunt I nie dał
polskiej Królewny Elżbiety – odstępuje Polsce Szymanicz i Cieszy-
bieszy – R. 1506 napada Pokucie – R. 1509 oblega Lwów, lecz
hołduje 1510 potem Polsce pobity od Polaków – R. 1511 Turcy
r. 1512 zmuszony
zajmują Multany a Bogdan zmuszony im hołdować. + 1517
R. 1509 chciał unię katolicką przyjąć – 1514 bije monetę.
syn: Stefan i Piotr

22. Stefan VIII Stefanica Voda (syn Bogdana jednookiego) lubo poddany Turcyi r.
1518 zawiera układ z Polską (Dogiel), składa hołd Polsce 1524.
ostatni z dynastyi Dragoszów. + w Chocimiu pochow. w Putna
+1527

23. Piotr (Petryło) Raresz (syn z nieprawego łoża Ste-
fana podług jednych a podług dyplomatów syn Stefana
V wody i brat rodzony Bogdana) zawiera układ z Polską
1527 (Dogiel) – Poddaje się Turkom zupełnie – Polacy porażają
go pod Obertynem 1531. – Złożony przez Turków z hospodarstwa
r. 1537 – R. 1510 jako pretendent uciekł do Polski trzymany w zam-
ku malborskim i niewydany Bogdanowi – R. 1529 wpada do Sie-
dmiogrodu

Margin notes: Stefan 5 św. Castrum ... Colloniam ... bije monety
w Wołoszczyźnie
1509 d. Pokt. Polacy oblegają Suczawę
Stefan Soliman zajmuje Suczawę

24. Stefan VIII Locusta (brat Petryły) został Turkiem – zabity 1538 (podług
Lelewela był synem Alexandra) zwany Locusta (szarańcza)
panował 1538 – 1540
25. Alexander III (syn Eliasza ściętego a wnuk Piotra Arona III)
zabity 1538.
27. Piotr II (Petryło) Raresz powtórnie 1539 – zabity 1546.
(paszą w Dristor, † w więzieniu w Bruszie)
28. Ilia II (Eliasz) syn Piotra Raresz 1552 zostaje Turkiem
(syn Bogdana) (wojewoda Łopuszański) Lepusznano, Lapuszneanu
29. Alexander Piotr Lapusznianus (wprzód stolnik) obrany
przez miłosąja Sieniawskiego hetm. w. kor. hołduje Polsce
przez Polaków 1552. [illegible]
ustępuje. Heraklidesowi 1561 ma córkę Piotra Raresz Roxandę za żonę (wdowę zołdy) zaś 1555
zostawił synów Bogdana i Piotra II, córki młodszy widać z Płaszczennicy w Pereiaslawiu w mo. nastęcze; rodzecią
30 Stefan (brat Ilii a syn Piotra Raresz 1554 ubity 1558 (syn-
hołduje Turkom. na nich ustaje ród Stefana Wielkiego. (1552) mi matkę swoją.
31. Alexander Piotr powtórnie 1558 ustępuje Aronowi 1561
z jego denary srebrne z r. 1558.
32. Aron wsadzony na hospodarstwo od Węgrów, wygnany od Ale-
xandra Piotra, którego wygania znów Heraklides 1561 – żona: Maria
rodem z Krety (d. 10 listop.
33. Jakob Heraklides Basilius Bazylik Despota z Morei (r. 1561 hospo-
z Węgrów
magany od Łaskiego zajmuje Suczawę, ubity od Stefana Tomszy
zakłada drukarnię w Kotnarze.
(wornika) 1563 d. 8 listopada pod Suczawą – trzymany w więzieniu w Suczawie
(bił dukaty, talary, denary)
34. Stefan Tomsza umknął do Polski – ścięty we Lwowie 1564 d. 5
maja 1564 za wiarołomne wydanie Dymitra Wiśniowieckiego Turkom.
35. Alexander Piotr po raz trzeci wraca 1563 + 1566 żona
za pomocą Tatar
R. 1565 Iwon Łaśko który się mienił synem Piotra hospo-
Roxanda syn Bogdan. dara wołoskiego, chciał ubiedz hospodarstwo Alexandrowi
lecz schwytany u Piatowskiego ścięty w Piotrkowie 1565
36. Bogdan (syn Alexandra Piotra) 1569, pojmany od Zborowskiego,
go 1571. uciekł do Rossyi gdzie utopiony; miał za żonę córkę Jana
Tarły 1566. Żonasik
37. Jan (Iwonia) (podług niektórych potomek z rodziny Dragoszów
lub Ormian
podług innych Polak rodem 1572 r. 1574 zabity od Turków
są jego miedziane, które z r. 1573.
38. Piotr (Petrassku) Petryło kulawy książę wołoski, r. 1572 zostaje
hospodarem; r. 1578 wypędzony przez Jana Podkowę (1574–1580)
(brat hospodara wołoskiego)
39. Jan Podkowa wprzód Kozak 1578 ścięty we Lwowie
40. Piotr (Petryło, Petrassku) Kulawy powtórnie 1578 (1584–1591)
41. Alexander brat Jana Podkowy, pojmany od Turków 1580
42. Jan Kuta (Niemiec z Siedmiogrodu) uciekł do Polski ścięty we
Lwowie 1582 (panował 1580 – 1581)
43. Piotr (Petrassku, Petryło) Kulawy po trzeci raz, zostaje mnichem.
r. 1591 uciekł do Polski a z tamtąd do Węgier

54.

44. Aron (grożny) (sekretarz jego wornik nestor Urek pisze kronikę od 1354-1594) poddał się xięciu siedmiogrodzkiemu 1594 pojmany umarł więzieniu siedmiogrodzkiem. r. 1592 zrzucony z hospodarstwa Piotr hospodar mieniąc się fałszywie bratem hospodara Bogdana 1592 wzięty do Konstantynopola r. 1593 pow[r]aca

45. Stefan Rozwan 1595 wsadzony od Siedmiogrodzan lecz zrzucony przez Jana Zamojskiego 1595 ścięty od Jeremiasza Mohiły Grzegorz Urek wornik 1594 pisze kronikę multańską którą dalej ciągnie do 1662 Kostin

46. Jeremiasz Mohiła (syn Jana bojara i Despotowny) wsadzony przez Polaków na hospodarstwo 1595; zakłada klasztor w Suczawicy będąc marszałkiem wołoskim otrzymał indygienat polski 1593. z familii Wintylów.

47. Michał Viezza albo Vitezul hospodar wołoski wypędza Jeremiasza Mohiłę 1600 i zamordowany 1601. Jan Zamojski r. 1600-1601 zajmuje Multany dla Mohiłów.

48. Jeremiasz Mohiła wraca powtórnie 1601 lecz tylko częścią Multan rządzi †1608 pochowany w Suczawicy. Żona Elżbieta Czamartówna (z Siedmiogrodzia) pojmana od Turków; (żyła 1613 wolno) Syn jego Konstanty dziedzic Uścia - córki za Polaków wydane (za Samuelem Koreckim jedna) (Movila) (1603-1608)
†1603 d. 30 Junia
posiadał dobra Uście

49. Szymon Mohiła (brat Jeremiasza) wsadzony na hospodarstwo jeszcze r. 1600 przez Michała Viezza hospodara wołoskiego, po którego to Michała śmierci chciał Wołoszczyznę zagrabić, prowadził wojnę z Polakami, z Tatarami, z Trzech braci archontów Buzestidów wygnało go z kraju 1608 † (1605) (1608) +1607 d. 14 września otruty od swej żony (Melanii) pochowany w Jassach Suczawicy - Pod pozorem małoletności Konstantego Mogiły jako opiekun jego zagrabił rządy 1606
Syn Piotra Mohiły polity[?] kijowski

50. Marek obwołany wojewodą nie utrzymał się

51. Michał Mohiła (syn Szymona) 1608 wypędzony 1611

52. Konstanty Mohiła Wintylas (syn Jeremiasza Mohiły) mając lat 13 przez szwagra Stefana Potockiego wprowadzony na hospodarstwo [redacted] 1611 wypędza Michała Mohiłę (syna Szymona który to xięstwo po śmierci ojca r. 1608 objął) lecz dziedzic Uścia opadniony od Tatarów sam r. 1612 wygnany w bitwie pod Sasowem rogiem dostał się w niewolę turecką wraz z (Stefanem Potockim, Elżbietą) matką i braćmi Alexandrem i Bogdanem Sam umarł w niewoli a bracia przyjęli wiarę turecką. Konstanty był hołdownikiem Zygmunta III dał Polsce zaraz 40000 czerw. zł. karaczy

53. Stefan Tomsza albo Tomszewicz obrany od Turków 1612 złożony od Turków 1613 czy przez wsp... R. 1615 Michał Wiśniowiecki, Korecki pobili Tomszę i wsadzili 14 letniego Alexandra Mohiłę przez Jeremiasza na hospodarstwo lecz r. 1616 tenże Alexander od zbuntowanych Wołochów wypędzony ledwie do Chocimia uciekł.

54. Kasper Graciani rodem ze Styryi od r. 1619 pomagał Żółkiewskiemu pod Cecorą; uchodząc zabity

R. 1617 ustaje hołdownictwo Polsce od r. 1396.

54. Radul Michnia wprzód hospodar wołoski zwany długi albo wysoki + 1622. panował podobno tylko wczęści gdzie Jassy a wdrugiej części Kaspar Gratiani. (Podług kronik greckich został r. 1610 hospodarem wołoskim przez Turków mianowany, z wojskiem wołoskiem i polskiem wkroczył do Siedmiogrodu i koło Brassowa wziął w niewolę żonę i dzieci Betlen Gabora, zdobytych 150 chorągwi posłał cesarzowi, panował 6 lat na Wołoszczyznie – Pomógł) R. 1621 pomagał do negocyjacyi Turków z Polakami pod Chocimem.

56. Alexander Eliasz Grek wsadzony 1622 od szwagra Konstantego Maurokordato który był Dragomanem przy Porcie na hospodarstwo najprzód wołoskie a r. 1622 na multańskie Mojży Mogiła wojewoda 1634.

57. Miron (Dragomir) Barnawski Mohila miał za żonę Elżbietę córkę Mojżesza Mohiły za którą wziął dobra Ujście (w Galicyi) wybudował klasztor w Jassach otrzymał indygienat polski; wstąpił na hospodarstwo 1626; po czteroletnim panowaniu niebędąc w stanie wysokiego haraczu Turkom zapłacić podług jednych uszedł 1630 do Polski a podług drugich r. 1633 udał się do Konstantynopola gdzie mu zabrano majątek i gdzie go ścięto. R. 1624 był hetmanem i purkułabem suczawskim.

58. Mojżesz Mohiła (syn Szymona) od 1631 r. 1634 otrzymawszy rozkaz zebrać 18000 Wołochów przeciw Polsce, obawiając się zdrady ledwie po rocznem panowaniu umknął do Polski z majątkiem swym gdzie dobra wielkie oczy posiadał (brat Piotra metropolity)

59. Wasyli Lupul rodem Albańczyk wprzód kupiec w Konstantynopolu został hospodarem 1634 – jeden z najzasłużeńszych hospodarów kupił zwłoki S. Paraskewii dla których klasztor w Jassach założył podobnie jak i drukarnię tamże w której zebrany kodex praw drukować kazał. Zakładał szkoły. Sprzyjał Polsce – R. 1650 dobywał go Bogdan Chmielnicki w Jassach a r. 1652 musiał Bazyli dać swą córkę Rozandę za żonę Tymoteuszowi Chmielnickiemu, druga starsza była za Janusz[e]m Radziwiłłem. R. 1653 Mattej Bassaraba hospodar wołoski wspólnie z Rakoczym oblegli Suczawę, zginął tam Tymoteusz Chmielnicki. Sam Wasyli udał się o pomoc do Tatarów sypiąc bogate swe pieniądze pomiędzy Tatarów

nadciągnęło 2000 Tatarów jednak za pozno, bo zięc Tymoteusz
poległ a żona Wasylego Irena wraz z synem Stefanem dostała się do niewo=
li, skarby zaś zabrano. W rozpaczy stracowszy wszystko rzucił
się Wasyli na Hana tatarskiego który go kazał ubić. 1653.
– Przed owym trzechmiesięcznem oblężeniem Suczawy, wsadzili
Mattej Bassaraba wspólnie z Rakoczym 1653 na hospodarstwo
kanclerza (logotheta) Stefana Jerzego, oparł mu się Wasyli i rozbił
wojsko jego pod wsią Finta (mając wpomocy Tymosza Chmielnickiego)
tak iż ~~poszedł~~ Stefan Jerzy do Siedmiogrodu uciec musiał; i wte=
dy to Bassaraba z całą siłą wraz z Rakoczym zdobyli Suczawę.
Roxanda wdowa po Chmielnickim r. 1661 była 2o voto za Złotapenkiem pułkown. Ko...
60. Stefan Jerzy zwany Burduse czyli Tłusty, r. 1653 wsadzony
na hospodarstwo przez Bassarabę. Był synem Stefana Logoteta
(kanclerza) r. 1654 otrzymał indygienat polski; był przyjacielem
Polski. Na żądanie Rakoczego r. 1658 zsadzony od Turków
z hospodarstwa, uszedł do Siedmiogrodu (1654–1658)
61. Jerzy Ghika Albańczyk wychowany w Konstantynopolu gdzie w
dworze Sułtana był zrazu pachołkiem wprzódy potem Kihają. Za
wstawieniem się ziomka Mehmeda Kiuprili r. 1658 mianowany
hospodarem. R. 1659 zajął Wołoszczyznę wygnawszy hospodara Mich=
nę któremu pomagali Siedmiogrodzianie; Ghika miał pomoc 20,000
Tatarów pod Gałgą-hanem. + 1660. w Konstantynopolu osadzony
przez syna w domu szalonych. (1658–1659) od 1660 r.
62. Stefan XII Stefanica (syn Wasylego Lupul panował 1/2 lata + 1662
(zwany Stefanica) (Ostafi) (1659–1662)
63. Eustrat czyli Eustat Dabiża od r. 1662 opój wielki, zało=
żył Czarny klasztor w Jassach, wojował z hospodarem wołoskim
Grzegorzem Ghiką i z Turkami pod Ungwarem. Otrzymał kaf=
tan honorowy od Sułtana. Panował 4 lat. + 1665. bił monety
(solidy) miedziane w Suczawie
Alexander Stary
64. Duka II Albańczyk był najprzód podskarbim u Wasylego Lupuli
r. 1665 wymierzony na hospodarstwo; ~~...~~ po sześciu miesiącach wyg=
nany, znowu później r. 1669 zajął Multany; i lecz gdy sułtan Mechmet
IV szedł pod Kamieniec znowu wygnany (był kupczykiem pierwot=
nie.)
65. Iliasz III (syn hospodara Alexandra Iliasza Greka, 1666 lecz
wygnany przez Dukę, znowu powrócił i r. 1672 ustąpić musiał pobity
pod Kiszyniewem uciekł z hospodarstwa. (Iliasz–Alexander)

66. (Alexander) Duka powtórnie 1669/1671 lecz r. 1673 ustąpił na hospodarstwo wołoskie.

67. Stefan Petryczejko obrany 1673 sprzyjał Polsce i Polakom do odzyskania Kamieńca dopomógł; r. 1674 musiał umknąć do Polski gdzie dostał Jazłowiec.

68. Demetraszko (Dymitr) Kantakuzen handlarz kosztownościami r. 1674. zsadzony wkrótce. (z Carogrodu)

69. Anton Rozetti złożony 1678. (Rosset 1677) 1676

70. Serban Kantakuzen 1678 lecz zaraz osiadł na hospodarstwie wołoskiem

71. (Alexander) Duka po trzeci raz od 1678 podczas gdy Duka pomagał Turkom pod Wiedniem 1683 zagarnął znowu Stefan Petryczejko z wojskiem polskiem (pod Jędrzejem Potockim Kaszt. krak.) i Kozackiem (pod Kunickim) Multany a nawet Dukasa pojmał i do Polski odesłał gdzie osadzony najprzód we Lwowie 1684 potem w Warszawie wkrótce umarł.

72. Stefan Petryczejko powtóre (osadzony przez Polaków) r. 1683 objął Multany lecz r. 1684 przed Turkami uszedł na Podole gdzie +

73. Demetraszko Kantakuzen r. 1684 powtóre lecz zaraz w grudniu 1684 znowu zsadzony.

74. Konstantyn I Kantemir (stary) z pokolenia tatarskiego; w młodości służył wojskowo w Polsce od 1684 hospodarem — z razu sprzyjał Polsce — Jan III wojuje w Multanach 1686 i 1689 + 1693 Po jego śmierci obrany wprawdzie na hospodarstwo syn jego Dymitr ~~[illegible]~~ Kantemir lecz go Turcy nie potwierdzili. — Miron Kostin logofet ścięty r. 1692 pisze Kronikę

75. Konstantyn Dukas II syn hospodara Duka, od r. 1693 zięć hospodara ~~[illegible]~~ wołoskiego Konstantyna Brankowana Bessaraby. Gdy prześladowani od niego bojarzy udali się do Polaków o pomoc i do Selim Gereja hana Krymskiego i gdy Polaky Jassy wzięli, uszedł Konstantyn Dukas (hospodar. 1695)

76. Dymitr ~~[illegible]~~ Kantemir powtórnie 1695, lecz tegoż samego roku spuścił hospodarstwo swemu bratu

77. Antioch (Konstantyn) (Kantemir ~~[illegible]~~ (starszy brat Dymitra) od r. 1695 – r. 1700 złożony z hospodarstwa.

78. Konstantyn Dukas powtóre 1701. + 1704.

79. Antioch (Konstantyn) Kantemir powtórnie 1704 – 1708

80. (Konstanty) ~~Michał~~ Rakowizza Dzihan szwagier Kantemira złożony 1709 – R. 1709 Rossyjanie zdobywają Czerniowce w których się szwedzki ~~[illegible]~~ pułkownik Gyllenkrok bronił

81. Mikołaj (Alexander) Maurokordato Fanariota r. 1709. – R. 1710 przez Rossyjan złożony

82. Dymitr III Kantemir osadzony przez Rossyjan 1710 – r. 1711 uszedł do Rossyi gdzie + 1722 był pisarzem rossyjskim. – Mikołaj Kostin logofet pisze kronikę 1711 + 1716. (syn Mirona Logotety kształcił się w akad. Krak.)

83. Mikołaj Maurokordato powtórnie 1711 u niego bawił Stanisław Leszczyński r. 1713. – Zostaje hospodarem wołoskim 1719

84. Michał Rakowizza powtórnie 1717 zaraz następnego roku złożony

85. Mikołaj Maurokordato po raz trzeci 1718. zsadzony 1718.

86. Grzegorz (Alexander) (Ghika II od 1726 – 1733 zostaje hospodarem wołoskim ~~m~~ szwagier Mikołaja Maurokordato.

87. Konstantyn (Mikołaj) Maurokordato IV 1733 – 1735

88 Grzegorz Ghika powtórnie 1735 – 1741
Jan Neculce 1743 historyk (Michał Czehan)

89. Konstantyn (Rakowizza) Maurokordato 1747 – 1748.

90 Matthei Ghika syn Grzegorza 1752 – 1753.

91. Konstantyn Rakowizza powtórnie ~~[illegible]~~ 1753 – 1758

92. Grzegorz (Jan) Kalimachi Dighori 1761 + 1769 ścięty
Jan Kantakuzen Spatar historyk 1760

93. Konstanty Maurokordato powtórnie 1769 + 1769 Multany dostaje organizacyją od Rossyi.

94. Grzegorz Ghika po raz trzeci 1772. R. 1769 Rossyja odrywa Bukowinę od Multan – d. 1 października 1774 oddaje Austryi która 25 lutego i 2 czerwca 1777 wcieła do Galicyi. Ghika złożony 1777. i ścięty

(Ob: J. Wenelin: włacho-bołgarskija i Dako-sławianskija gramoty. Petersburg 1840. – J. A. Vaillant: La Romanie ou histoire des Wallaques et Moldaves. Paris 1843. 3 vol. – Neugebauer: Beschreibung der Moldau und Walachei. Breslau 1854 – Rogalski Leon: Dzieje Księstw naddunajskich, t. j. Multan i Wołoszczyzny. Warszawa 1861. 2 tomy – Hasdeu: Istorja critica – Hasdeu: Archiva – Miron Costin (w Letopiset. ed. ~~Alexander Maurokordato~~ Kogalniceanu)

Callimachi 1812.

O przybyciu Wojewody Bogdana (Stefana I) z gór Marmaroszu i osiedleniu się w Multanach r. 1350 mówią Thurocz (apud Schwandtner Scriptores I. 245), Chronicon Budense (ed. 1835 p. 337), Fejer (Codex IX. 2 p. 159) – Podług źródeł wołoskich (mianowicie Kroniki Putny) panował Bogdan (Stefan I) 1350 + 1366; a po nim syn jego Łaczko Alexander 1366 + 1374; po tym zaś krótko Juga Koriatowicz, lecz go ~~pod~~ Bertadem r. 1374 pobił Piotr Muszat przy pomocy Mircea I Księcia Wołoszczyzny (Inventar. privil. in castr. Crac. Paris 1862)

88 Grzegorz Ghika II powtornie 1735-1741
Konstantyn Maurokordato II powtorn. 1741-1743.
Jan Maurokordato III 1743-1747
Grzegorz Ghika II trzeci raz 1747-1748
Konstantyn Maurokordato trzeci raz 1748-1749
Konstantyn Rakowizza II 1749-1753.
Matthei Ghika III 1753-1756.
Konstantyn Rakowizza II powtornie 1756-1757
Skarlat Ghika IV 1756-1757
Joan Theodor Kallimachi I 1757-1761
Grzegorz Kallimachi II 1761-1764
Grzegorz Ghika V. ~~[illegible]~~ 1764-1766
Grzegorz Kallimachi II powtórn. 1766-1769
Konstantyn Maurokordato II czwarty raz 1769-1772.
Zajęcie Mołdawii przez Rossian 17
Grzegorz Ghika V (piąty raz) 1774-1777
Konstantyn Moruzzi 1777-1782.
Alexander Maurokordato 1782-1785 (syn Konstantyna)
Alexander Ypsilanti 1785-1787
Alexander Maurokordato (drugi raz) 1787-1789
Alexander Ypsilanti (drugi raz) 1789-1792
Alexander Moruzzi 1792-1793 (dragoman Porty)
Michael Sutzo 1793-1795.+
Alexander Kallimachi 1795-1797.
Konstantyn Ypsilanti 1797-1800
Alexander Sutzo 1800.-1803.

Alexander Moruzzi (2ᵍⁱ raz) 1803–1806.
Skarlat Kalimach 1806–
Konstantyn Ipsilanti (2ᵍⁱ raz) 1806–1809
Rządy rossyjskie 1809–1812.

Bogdan czyli Stefan Dragosz albo Sas zwany też Stefan stary
wyszedłszy tajnie (około r. 1350) z Marmaroszu (mare-moroka t. j. wielkie lasy) w Węgrzech [zbuntowawszy się przeciw Ludwikowi I.], osiada na dzisiejszej Bukowinie czyli Zadniestrzu pomiędzy rzekami Dragosz i Frumosz, tworząc (może za pomocą Litwinów) osobne księstwo, które od rzeczki Mołdawy nazwał Mołdawią; nadał swemu księstwu herb: żubra głowę i bił miedziane denary mające z jednej strony głowę żubra z księżycem i gwiazdą po bokach z napisem: Mon(eta) Moldavie, a z drugiej stronie tarczę w któ rej z prawej strony 2 lilie (andegaweńskie) a z lewej 3 belki czyli rzeki (węgierskie) z napisem: Bogdan Waiwo(da). + 1359 pochowany w cerkwi Wołowec.
Żona: Małgorzata r. 1380 w Suczawie wystawiła klasztor Dominikanom.
(podług Wickenhausera Saxonka)

I. Stefan (1359, wygnany przez brata młodszego, pomaga mu Kazimierz wielki, lecz porażony od Piotra w lasach Potoninskich 1359. (podług Długosza Stefan + 1359

I. Petryło (Piotr) wyga: nia brata Stefana r. 1359 za pomocą Węgrów

I. Aleksander (Łaczko) panuje od r. 1364, przyjmuje wiarę rzymsko-katolicką, zakłada miasto Seret i w nim r. 1370 biskupstwo katolickie; r. 1371 + po r. 1372 (1373)
Ż. N. (Małgorzata + 1411 pochowana w Serecie)
Ż. Anna
Po śmierci Alexandra uzurpuje księstwo Juga Koriatowicz 1373 lecz pobity koło Bertadu 1374 przez Piotra Muschat przy pomocy Mirczy I wojewody wołoskiego.

1) Bogdan Muschat wojewoda 1373-1379
Żona: Kniatynia Muszata 1393 żyje. (dypl.) kreiona Jagiełły

d. 2) II 2. Piotr (Muschat) (pie[illegible]) [: podług niektórych mylnie syn bojara Koste Mussetu i córki wojewody Łacka :] wojewoda 1379-1389 hołduje Polsce 1387. Zięć Jagiełły – bije grosze srebrne z napisem: Signum Petri Voivode – Moldaviensis + 1389.

3) 1. II Stefan (Steciko) wojewoda 1389-1392 poddał się Węgrom lecz zwyciężony przez swego synowca Romana – rządzi powtórnie 1395-1399 – r. 1395 hołduje Jagielle – bije grosze srebrne z napisem: S. Moneta – Stephan Woioda.

Michał bratowojewodyn 1395.

Nastasia + 1420 d. 26 marca żona Kozmy (jej nagrobek w Radowcach.) (żona Kosty Muschat 2.) pochowana w Romanie cerkwi bisku[illegible]
Stefan 1393 (Steczko) — maria

5) Roman po[illegible] Hormuzaki

d. 1393 Roman wojewoda 1393 hołduje Jagielle – r. 1395 wzięty przez Swidrygiełłę w niewolę (za zabójstwo Koryatowicza), wypuszczony r. 1400 za staraniem Iwaszki.
Ż. Nastasia + 1420 d. 26 marca
założył Roman (Nowy horod) (dobry targ)

Iwaszko 1400 hospodar (2 lata) (Jan Albi palatinus Bessarabiae 1403 może – lubo się pisze: Iwan Mirza hospodar bessarabski)

Wiktzon (Eliasz 1400

2 Juga 1399 hospodarem (Koriatowicz?)

2 Alexander

Roman wojewoda

(wspomn. 1392)
Aleksander II (Laćko)
dobry 1400 + 1432 – przenosi 1402
ciało S. Jana z Novi, do Katedry w Suczawie
za czasów swej żony Anny i metropolity biskupa
Józefa

Ż. – 1) Anna + 1415.
2) Ryngala (Maria)
podobno siostra Witolda –
rozwiedziona 1421 – (2). ~~żyje ... 1456~~
żyje z mężem 1428
(pisownia w Żółkwi)

Bogdan (1393 żyje)
wspomn. (1392)

Alexander I funduje Kościół Katedralny w Suczawie,
biskupstwa w Radautz i Roman r. 1420

**) Marina żona Stefana wielkiego wspomniana w
dyplomacie z r. 1464 (widocznie pierwsza żona)

1412, 1436 wspólnie z bratem Stefanem.
1437

(1428) 1. (1429) (Ilichno) syn Anny (hospodar 1437) 1435
Eliasz (Ilijà) otrzymuje (w dziale
Mołdawię do Prutu 1435 + 1445
oślepiony (Suczawę Chocim, Roman)
Ż. Marka (Maria) córka Zygmunta Kiejstu-
towicza – żyje 1456, 1458
właściwie Maria (córka Andrzeja Iwanowicza Księcia Druckiego)
siostra Zofii żony czwartej Jagiełły

(1412) (1443 panuje) san
hospodar 1432
III 2. syn (Ryngały) (Steiko)
Stefan otrzymuje
w dziale 1435 Bessa-
rabię do Dniestru
mieszka 1435
w Bertadzie
+ 1447 zabity
pod Chocimowem.
od Romana
Żona N. 1447.

(1431) (1443)
zaczął płacić haracz 3 Turkom 1456
Piotr III
Aron
1442 wygnany 1457
+ 1469 ścięty od Stefana
(Petryło)
Ż. N. siostra
Jana Huniada.

Ż. 22?
Bogdan II
1449 – 1452
ścięty w Reuseni
przez Piotra Arona
Ż. Stana

Y Wasilij, Bertad,
Jeremię, Kiliję i
Akerman.

Roman
syn 1409.
niewspomniany
4
wspomniany między synami 1421
Alexander
1430
1429 r.
1431 nie żyje

1442
Aleksander II
1453 wojewoda 1449 do r. 1453
zabity od Piotra
Arona

III
Iliona
– 1448.

(1436 żyje) 1437 żyje
Roman
1435 – 1438.
+ 1448
(1434 wspomniany jako syn)
wojewoda
1448 (po
nim 1448
Piotr Aron)

Anastasia
Zanna
1456.
za Władem hospo-
darem wołoskim

Piotr 1447
~~1449~~ 1449

r. 1461 wpadał do Sie... Amiogrodu

(Eliasz ścięty 1501)
w marach ... Czechowie ... na zadanie Stefana ... na wojnie
Stary IV d. 12 April
Stefan
wielki do r.
1457 Woda
+ 1504 d. 2 czerwca (lipca)
1463 Jemrzenowna z Kijowa (zaśl. 1463)
Ż. 1) Eudokia + 1467 d. 2 Novemb.
**)
Ż. 2) Maria + przed 1489 z n.
córka Raduła (Maria (Mangop)
Księżniczka)
wojewody wołosk.

2a żona Stefana: Maria córka greckiego
Księcia Izaikos z Mankop w Krymie zaśl.
14 Septemb. 1472. Księżniczka z Mankopu.
3a żona: Wojkitza (Maria)
3) Maria + 1513
córka Radu III Djacu
zaśl. 1475. + 1477

Piotr
1520

Piotr Raresz
+ 1546 (?) d. 4 Sept.
maria
Ż. 1) N. + 1529 w Putnie)
2) Elina córka
Despoty 1536

Wład
Bogdan + 1479 dzieckiem
Piotr + 1480 dzieckiem

Maria + 1518

Iliasz (1473)

a)
Aleksander
żył 1464 (1475)

Stefan Lo... 2 zosta 1540

b) bastard (1475)
2
Piotr
1527 (1536)
Raresz
1531 pobity pod Obertynem + 1529 (?)

1513 (Roxanda)

c) 1. żył 1464 (1475)
Bogdan
2a żona ... jednooki
1505 + 1517
d. 18 April. żona: Roxanda zaśl. 1513

1517

Helena
za Iwanem
Groźnym
Moskiewskim

1528
Bogdan
1533

(syn Heleny Raresz)
Ilia
został Turkiem
paszą w Silistrii
1551
hospodar
1546 – 1552

(Locusta)
konstantym 1546

Stefan
1551 +
1552 d. 1
Sept.
ubity

+ 1569
Roxan-
da żona
Alexan-
dra woje-
wody 1552
wdowa
(Lopusz-
nano)

Piotr Raresz
1527 – 1537

Bogdan

(Piotr Bogdan

2
Ale-
xander
1554
(Lopusz-
nano)

+ 2
Stefan V.
1517 + 1527
Okrutny
1517 +
1527 d. 14
Januar otruty przez żonę
Z. Mitrofana
(Pomiennik Stawropig.
Lwow.)

2
Piotr
+ 1526
d. 20
Septemb

3
Ilia
1516
+ przed
1517.

po Piotrze Rarechu:

Stefan Locusta
+ 1540 zabity w Suczawie.
Alexander rogaty
1540

Ilia (syn Piotra
Raresz) 1546

Alexander Lopusznian
r. 1566 zostawszy mnichem
(Pachomij) + 1566 otruty
przez żonę Roxandę ... n. za Kasp.

(Bogdan Piotr
1568 – 1574 Petryło, Petraszko
... zostaje mnichem
... Pamiątkin ... – 1591

Podług dokumentów:

Alexander dobry + 1432 Ż. Maria

Bogdan wojewoda + 1452 ścięty w Reuseni
(syn pobożny)

Ż. Maria (~~córka Radu-voda~~)

Stefan wielki + 1504

Ż. 1) Eudoxia 1466
2) Maria (córka Radu-voda?)

1 Alexander 1466

1(b) Helena 1466 za Iwanem moskiewskim

Petr 1472

Maria + 1518 lub 1524 za Teodorem Sanguszką z Niśmiey

hospodar 3 Bogdan 1489 148 + 1517 jednooki Ż. Roxanda 1515
{ 1. Joan 1515
2. Stefan 1515 ... hospodar 1517 młody (tenere)
3. Piotr 1515. 1517
4. Iliasz 1515 }

4 Wład 1489 1480

2 Petr. 1472 (Raresz?)
Ż. Helena

Bogdan 1530

Raresz Iliasz 1535 hospodar 1546–1552

Stefan 1535 1546

Konstantyn 1546

Córki Stefana-vody:

1) Helena za Iwanem Iwanowiczem (synem cara Iwana III) których syn Dymitr.
2) Maria za Fedorem Sanguszką z Wiśniowca (ich córka Anna za Janem Sapiehą.

(brat Szymona † 1611)
Jeremiasz (Mohila + 1608 synowie 1) Konstanty wypędzony przez Stefana Tomszę. 2) Alexander.
3) Bogdan

Wojewoda Jeremiasz Mohila 1595 - 1607
Simon Mohila (brat) 1607 - 1609
Konstanty Mohila

1606 Mihai Wojewoda
Gawryl "
Petraszko "
Paweł "
Jon "
Mojsej "

Jeremiasz Mohila ma córki: Irena, Maria, Katarzyna - syn Konstanty 1597.

ствахъ имущественныхъ и объяснительной къ сему проекту записки.

№ 1150.

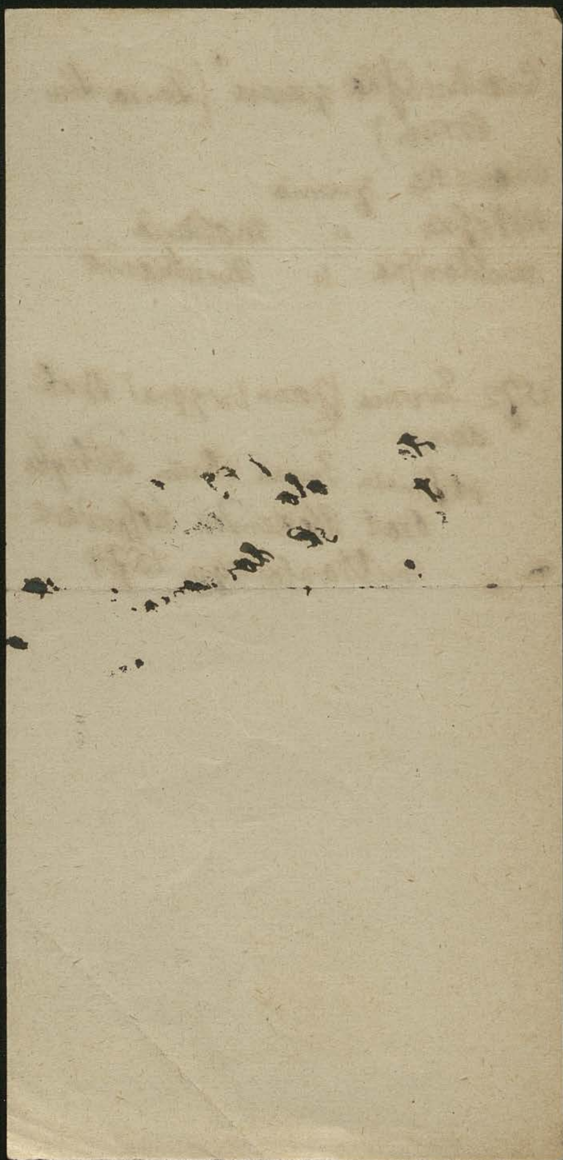
5 Іюня 1886 года

Его Высокопревосх. Р. М. Губе.

61

Czakielska ziemia (Terra Siculorum)
Raczka ziemia
Wołoska " Moldavia
multańska " Munteania

1572 Iwonia (Jonn) wygnał Bohdana
po śmierci Iwonii obran Petryło brat Alexandra hospodara multańskiego 1574

Jan Mohiła logofet mołdawski (Kanclerz) przed r. 1589.

Żona: Maria Despotówna 1589.

Jeremiasz
hospodar mołdawski 1595–1600. 1601 + 30 Czerwc. 1606. ? + 1607.
Ż. Elżbieta Csamartówna 1613–1616 w niewoli tureckiej.

- **Konstanty** hospodar mołdaw. 1608–1612; utonął w Dnieprze. Kupił Uście na Rusi + d. 10 Julii 1612 w niewoli tatarskiej pojmany
- **Alexander** hospodar mołdawsk. 1615–1616 dostał się do niewoli tureckiej. hospodar 1613
- **Bogdan** 1612; dostał się do niewoli 1616, został Turkiem i Kapidżibaszą.
- **5 Córek:**
  - a) Regina (Irene) za Wiśniowieckim Michałem.
  - b) Maria za Stefanem Potockim wojew. bracław. 2° za Firlejem Mikołajem.
  - c) Katarzyna za Samuelem Koreckim.
  - d) Anna za Maksymil. Przerębskim, 2° za Janem Czarnkowskim, 3° za Władysł. Myszkowskim; 4° za Potockim Stanisł. hetmanem Kor.
  - e) Samfira panna + 1596 d. 7 Marca.

Jerzy episkop
radowiecki 1582; arcybiskup metropolita suczawski 1589 + około 1598. – r. 1596 otrzymał indygenat polski.

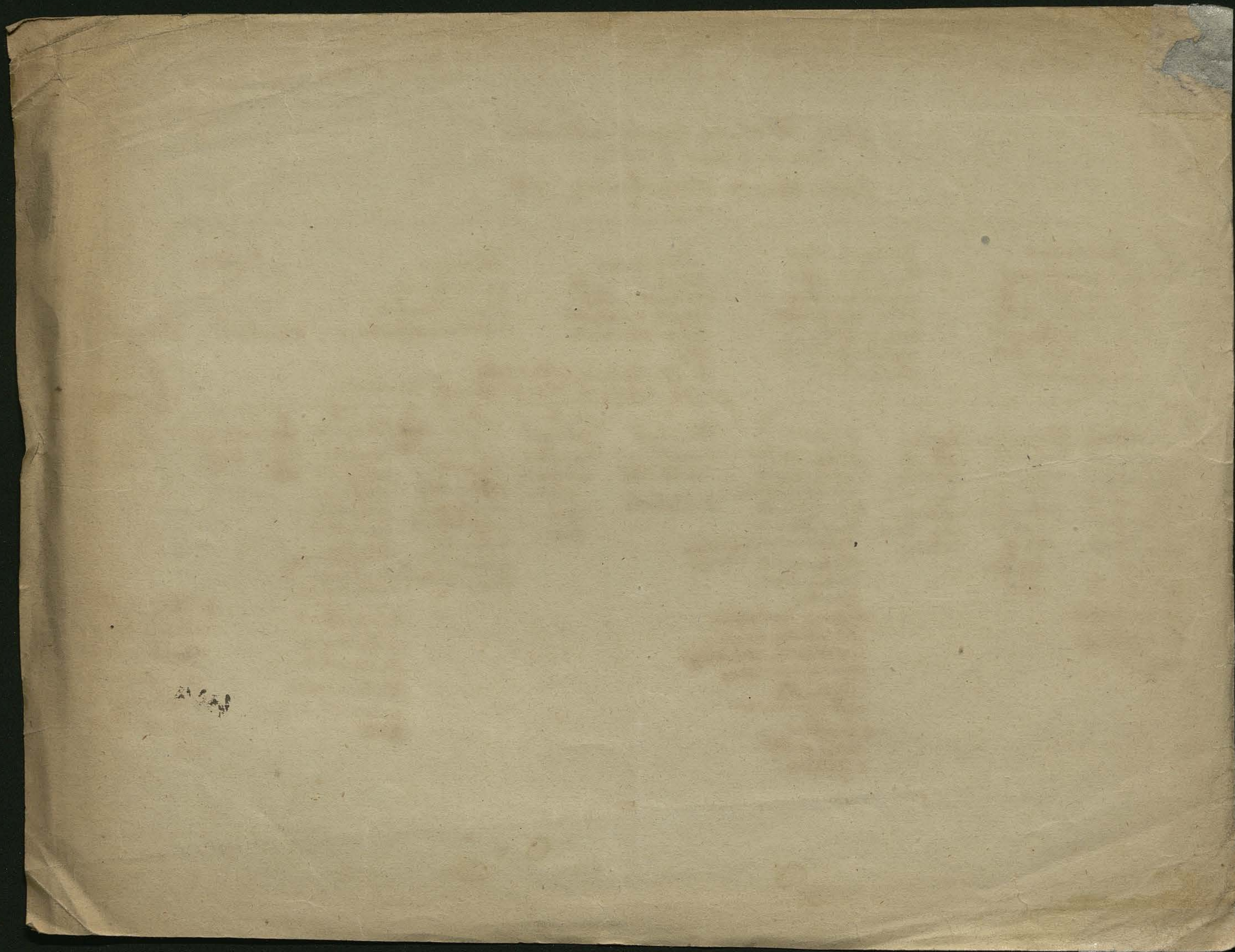
Szymon
hetman i purkułab suczawski 1598 – hospodar mołdawski 1606 + 14 Września 1607.
Ż. Melania (w dokumentach zowie się Margita, dawniej Marikuła) z r. 1608

- 1 **Michał** hospodar mołdawski 1608. Ż. Elżbieta.
- 2 **Gabryel** hospodar mołdawski i wołoski 1617. 1620.
- 3 **Piotr** metropolita kijowski 1633 + 1647 d. 1 Stycznia, mając 50 lat. był wprzód archimandrytą kijew. pieczars.
- 4 **Paweł** 1606
- 6 **Mojżesz**, hospodar mołdawski 1631 – żył w szczęściu dobrach Wielkie Bory. Ż. Anna dziedziczka Uścia.
  - **Elżbieta** za Mironem Barnawskim Mohiłą hospodarem mołdawsk. + 1626.
- 5 **Jan** 1618. 1606
- **Teodozya** + 1597.

Marya
za Izaiaszem Herburtem hetmanem mołdawsk.

Stefan ?
- **Michał.**
- **Bazyli.**
  - **Miron, Barnawski** *) + 1633 [illegible] Anna.
    - **Skripka** córka 1633 w Uściu.

*) Miron Bernowski Mohiła hospodar mołdawski r. 1628 posiadał Uście nabyte od Potockiej Mohilanki fundował Klasztor Bonowa

63

7028
5508
1520
0 2 8

Bogdan II
Bogdan
Roman
Bogdan I
Lacko I
Anastasia
Stefan + 1447 (No 4)

Radowce

nagrobki Bogdana I + 1370

Lazku - . . . + 1370

Roman I . . + 1392

Stefan I - . . + 1398

Bogdan II - . . . + 1451

Maria córka Anastazyi a wnuczka księcia Lazku

ta Anastazya darowała dobra monasterowi Kozmań (żona Romana I zmarła 1420)

1599 ks Aleksander Lapuszneanul dobudował przedsionek

1882 odnowiona rostowano al fresko

Biskupstwo ma zapisy

1413 d. 8 Sierp.

1420.

przeniesiono stolicę do Jas 1564

Biskupi Joanniki

1492 – 1502.

64

Peczat Jao Romana Wojewody zemlie moldawskoj 1393

Peczat Jao Stefana wojewody zemlie moldawskoje 1395
Pan Michał brat wojewodin witiaz, dwornik

1400 Iwaszko syn Petrow diedicz Walaski - za hospodara Romana ręczy
Ulaniecki № 12

1402 Peczat Jao Olexandra wojewody hospodarie zemli moldawskoi Ul. № 15

~~1411 Dolinski tor~~

1412 Alexander - Zwi Fratowski, Stojan
Proczialnik
stolnik (dapifer), wistiarnik (camerarius)

~~ap. I~~

1425 Alexander hosp. syn Iliasz, syn Stefka

1431 Alexander hosp. syn Stefan Petr

Aspita K Д w Sorzanie
1434 Stefan wojewoda
stolnik wasznik spatar
Ulan 36

Octobr. 18 w Chotyn
1434 Iliä wojewoda nadaje w Cieszyńskoj
derzawie sobraniec i Waszkowcy
syn wozlublennyj Roman

1436 Iliä wojewoda i brat Stefan
wojewoda hospodary z.wolo
Biela Krynica

1443 (6951) Maja 30 Stefan hospodar
wie brata naszego Petra wojewody

Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki
Ko ... i ki Volum I Partea 2 (1346-1450) Bucureşti 1890. 4°

Theiner Augustin ur. 1804 w Wrocławiu +
11 Sierpnia w Civita = Vecchia.

Wołoszczyzna sięgała pierwotnie aż do morza czarnego zwała się Valachia Transalpina. Najdawniejszym Księciem panującym był

1. Tugomir z rodu Bassaraba (r. 1300)

2. Alexander I Bassaraba (syn Tugomira) 1320–1363 zostawił 3 synów: Radu Negru, Vlad I (Maurycy?) (Rudolfa?) (Rafała?)

Mircea (I stary (syn Radu (Negru) 1383–1419 pisał się: Miricius Woiewoda Transalpinus, Dux in Fogaras et Omlas, Severini (Zeu=rin) Comes, terrarum Dobrodicii (Dobrucza) et Tristri dominus – r. 1396 walczył przeciw Turkom, którym się r. 1419 musiał poddać i haracz płacić. + 1419. Za jego srebrne monety z napisem sławiańskim. (Bassaraba)

Mircea II (syn naturalny Mircea I). Zabił go stryj rodzony Dan (Daniel) (syn Radu Negru) przy pomocy Cesarza byzantyńskiego i Turków. 1419 + 1420 (Bassaraba)

Vlad II Dracul Bassaraba (syn Mircea I) r. 1396 powstał przeciw ojcu, potwierdzony od Jagiełły i Jadwigi jako Książę wołoski. Ojciec pojmał go i do króla Węgier odesłał, skąd od

./. Vlad uciekł do Polski, a z tamtąd do Konstantyno=
pola. Po śmierci ojca i swego przyrodniego brata
objął Województwo Wołoskie, lecz musiał z razu
od r. 1432 - 1438 być sprzymierzeńcem Turków;
dopiero r. 1444 pomagał Władysławowi Królowi
węg. w bitwie pod Warną. Jan Huniad, którego
Vlad r. 1444 pojmał, wyszedłszy, wpadł r. 1445
do Wołoszczyzny, osadził Dana na Wojewódz=
twie przeciw któremu w bitwie Vlad Dracul po=
legł. Są srebrne jego denarki z napisem sławiańskim

Joan I Alexander Kusa 1848, zrzucony przez bunt 1866 + 1870.

Na Wołoszczyznie panował Alexander Bassarabi Vojwoda
Transalpinus pierwotnie hołdownik Węgier, lecz później
zrzucił jarzmo węgierskie i r. 1330 Karolowi I Królowi
Węgierskiemu zadał wielką porażkę. Był to widocznie
jeden z możniejszych książąt na Wołoszczyznie, których jak
widać z bulli Klemensa VI r. 1345 wielu na Wołoszczyznie
rządziło udzielnie (Theiner: Vet. Mon. Hung. I. 691). Ale:
xander poddał się dopiero r. 1342 Ludwikowi węgierskiemu.

Multany (Moldavia) pierwotnie w XII wieku należała do księstwa
halickiego, podbita później przez Tatarów, miała rządką lud:
ność kumańską i wołoską. Po opuszczeniu Tatarów stał ten
kraj pustkowiem dopiero pomiędzy r. 1347 – 1358 Bogdan
Dragosz jeden z panów [illegible] wołoskich osiadły w Marma:
roszu obwodzie wołoskim do Węgier należącym, opuścił
z Wołochami swemi prowadzącemi życie skotarskie tajnie
Marmaryję, udał się do Multan i zajął pustą ziemię po
Tatarach pomiędzy rzekami Dragosz i Frumos i utworzył
odrębne udzielne niepodległe państwo Multańskie.
Opuszczone zaś przez niego posiadłości w Marmaryi na:
dał Król Ludwik I r. 1365 niejakiemu Balk filio Saaz Mol:
davo Waywodae Marmarusiensi i jego krewnym Drag, Drago:
mer i Stefanowi. (Fejer IX. 3 pag. 469.). Bogdan zaś koloni:
zując kraj napływającymi Wołochami rozszerzył znacznie swe pań:
stwo w Multanach.

Miklosich – Kałużniacki: Die Wanderungen der Rumänen (Denkschriften der Wiener Akad. d. Wiss. 1879 Phil.-hist. Classe. Bd. XXX p. 38)

Hunfalvy P.: Die Rumänen und ihre Ansprüche. Wien 1884.

Documente privitóre la istoria Romanilor, culese de Eudoxiu Hurmuzachi – Densusianu. Bucuresti 1878–1880. Tom [illegible] III. VI. VII. (tyle wszystko obejmują 1200 dokumentów) Tom I (dokumenta z r. 1199–1345)

Rösler Robert: Romänische Studien. Leipzig 1871.

Pič Jos. Lad. Über die Abstammung der Rumänen. Leipzig 1880. + 1834 (Starosta) (ur. 1812 [illegible])

Hurmuzaki E.: Fragmente zur Geschichte der Rumänen. 2 Bde (4 Hefte) Bukarest (Zuntsch) 1878 (Socec et Comp.)

Sinkai G. Hronika Romanilor. Jasi 1853.

Cogalniceanu M. Letopisitele terii Moldovii. Jassi 1852. Tom I (Kronika Ureche)

Melchisedek episkop romański: Papismul si starea actuala a bisericei orthodoxe in regatul Romaniei (Papiestwo i stan aktualny kościoła prawowiernego w Królestwie Rumunii). Bukuresti 1883. 8o str. 109.

Melchisedek (episcopul): Chronica Husszilor. Bukuresci 1869 (bisk. w Huszi)

" " Chronika (biskupstwa w Roman) Tom I. II.

Erbicianu Konstantin: Historia metropolii mołdawskiej i suczawskiej oraz metropolii w Jassach. Bukureszci 1888.

Kodreskul: Urikar (Kodex dyplomów). Jassi 1825–1888. 10 tomików.

Poczet hospodarów wołoskich

W XVI wieku zwana Valachia transalpina – multania – Mołdawskie hospodarstwo. pisali się w przywilejach wojewodami Ugrowlachii

Wołoszczyzna tworzyła część Dacyi, od r. 678 część Bulgaryi; (Ungrowlachii i Kutzowlachii. Państwo założone r. 1241. (Terra romanesca czyli muntanesca (Żara munteraska)

Radu (Radul) (Rudolf) Negru z familij bulgarskiej Basaraba przyszedłszy z Siedmiogrodu 1241 został pierwszym księciem Wołoszczyzny, zbudował miasta Campulungu, Pitesti, Argesu, Tirgowiste, Bukarest. + 1265 (podług Engla mylnie Radu znaczy Gaudentius

Michał I Basaraba od 1265 – 1284. (Michai Voda) brat Radula

Dan I (Dionizy) syn Radu Negra 1284 + 1298 / Tugomir Bassaraba / 1300

Stefan I Mailat z familii Basaraba 1298 + 1324 / Alexander I Bassaraba 1320–1363. Ojciec Włada I

Jan I Basaraba ban Krajowy i hołdownik Węgier + 1340.

Władysław (Wład) I Bassaraba vaivoda transalpinus brat Jana I do 1342. (czyli Włajko) (1360–1373)

Alexander I (Aleko) brat Jana I Besaraby od 1342 + 1352 (Łacko) żona Klara wdówka – córka za carem bulgarskim Straszymirem

Mikołaj I (syn Alexandra I) od 1352 + 1366 leży w Campulungu. czyli Łankrau

Radu II (brat Władysława I) 1366 + 1376.

Dan II (syn Radu II) 1376 + 1382 stary od 1383

Mirce (Marek) I Basaraba Mircza (syn Radu II) od 1389 – On w r. 1389 wspólnie z Księciem multan: Piotr Mussatu zawarli ~~z Do~~ sojusz z Władysławem Jagiełłem w Radomiu 10 Grudnia 1389; układ ten potwierdził Mirce w Lublinie 20 stycznia 1390 później 15 listopada 1390 robił układ w Suczawie z polskiemi posłami Gniewoszem z Dalejowic i Benkiem z Żabokruk i potwierdził pierwszy sojusz z Władysławem Jagieł. we Lwowie 6 lipca 1391. – R. 1392 zaczął płacić haracz Turkom – R. 1411 zawarł nowy traktat z Władysławem Jagiełłem w Smojow (Dogiel I 600 gdzie się zowie Mucha vajvoda i gdzie mówi że był krewnym Jagiełły) + 1418 (Vajvoda transalpinus. Dux de Fogaras) (Engel go zowie Maurycy) Po jego śmierci rwali się do rządów jego synowie naturalni: Wład II ban Krajowy; Mirce II i Michał wojewoda w Argessu syn przyrodni Mirce I go – niejaki czas trzymał się

(Mucha) syn jego Łayko wychowany na dworze cesarza Zygmunta uciekał do Polski lecz go r. 1430 w Tatrach dogonił Marcin Turzo i nazad cesarzowi odesławił. (Cf. Wagner Analecta Scep. IV. 61)

Mirce II Basaraba 1418 + 1420 (syn naturalny Mirce I go) hołd

(Władysław)
Wlad II. (syn naturalny Mirce Igo) 1420 + 1422 (tego opuszczają)
właściwie II Dracul, Władysław Bassaraba (1431–1445)
Wlad III (Dragu (syn Mirce Igo 1422. Za niego Dan III
króla węgier Zygmunta „1420
(syn Wlada II) za pomocą Turków opanował część Wołoszczy=
zny i chciał zostać Xięciem lecz zabity 1427 – Inny preten=
dent był Alexander 1435 – i Radu (zwany Praznaglava
osadzony od Turków lecz zabity od Drakuly r. 1427
r. 1445 – Wlad III Dragu (drogi czyli luby) potem dla okru=
cieństw zwany Dracu (djabeł) czyli jak go Polacy zowią
Drakuła posiłkował Władysławowi Jagiellończykowi
czyli raczej od Janes Huniada
pod Warną 1444 – R. 1446 został ścięty od Dana IV
R. 1430 umarł Dan wojewoda którego wojował Radul Praznaglawa
Dan IV (syn Dana III) 1446 + 1448 z nim osiadał 1430 syn wst. Myrzel Pankracego zmarłego wojewody (syna)
Wlad IV (synowiec Mirczy I a podobno syn Dana IV) + 1453 zabity,
od Jana Huniada (r. 1443)
Radu III (syn Wlad III Drakuły) Piękny ([illegible]) panował rok 1454.
właściwie IV
Wlad V Dracu zwany Cepelussu czyli Czepussu t. j. kat
(syn Wlada III. Drakuły) od 1456 – wypędzony 1462 [illegible]
i osadzony w więzieniu w Węgrzech (1456 – 1462)
Radu III Dracu (Piękny) (syn Wlada III Drakuły) znowu od 1462
pobity od Stefana wielkiego Xięcia multańskiego 1474
Wlad VI (Mnich kaluger) wsadzony na tron od Stefana Xięcia multańskie=
go, panował miesiąc 1474 wypędzony od Radu IIIgo.
Radu III Dracu powtórnie od 1474 + 1476 ścięty od Stefana Ks: mult.
(Vladislaus Dracula)
Wlad V Dracu Cepelussu r. 1477 wsadzony na tron od Węgrów;
którego z więzienia puścili
zamordowany + 1479 od sług własnych – podług Miechowity zamordowany 1477
właściwie V Bassaraba
Wlad VII (syn Radu IIIgo) wsadzony na tron od Turków 1479.
wypędzony od Turków 1493. (1479 – 1492)
wielki
Radu IV (syn Jana Kalugera t. j. Mnicha (może syn Wlada VI
a podług niektórych syn Wlada V) 1493 + 1508. w gorączce
(Drakuły)
Michne I (syn hetmana Drace (ze wsi Moineszty) wsadzony od
Turków 1508 zwany: Zły – wypędzony od Turków 1510 + 1510 zabity (zwany
od Engla Michał)
Radu V Vladuzza (syn Radu III a wnuk Wlada V Drakuły)
1510 + 1512 zabity. Zygmunt I pisze list do Vladum vojevodam Valachiae
Transalpinae z kondolencją śmierci brata jego Raduła r. 1511 w grudniu.
Niagu
Neagu (czyli Nagul) I Bassaraba od 1513 + 1521. zosta=
wił syna młodego Teodozego którego Bojary niechcieli za Xięcia

który dnia 1431 w Norymberdze Zygmuntowi król. węg. który mu dał order smoka skąd jego nazwa Drakul

Radu VI (poprzednio mnich z Buzeu rodem) 1521 pojmany od Turków i zabity 1521.

Radu VII (synowiec Neagu I) bojar ze wsi Afumatze 1521. wypędzony 1522.

Wlad VIII bojar; wsadzony od Turków; wypędzony 1523.

~~Radu~~ Radu VII powtórnie 1523 od Turków wsadzony + 1529 ścięty.

Moizesz I (syn Wlada VIII) od 1529 – wypędzony 1530 zginął 1530 w bitwie

Wlad IX od 1530 + 1533 (utonął)

Wintila I (z miasta Slatina) 1533 + 1534 zamordowany

Radu VIII zwany najprzód Piotr z familii Dan – po śmierci żony wstąpił do klasztoru i otrzymał imię Paisius; lecz obrany 1534 na Księcia od bojar przezwał się Radu – był z miasta Ardzesoir – strącony od Turków 1541 umarł w Egipcie jako mnich.

Radu IX (syn Radu VII) od 1541 – 1545 wygnany od Turków

Mirce III (syn Mihne I) 1545 – r. 1552 wypędzony przez Radu Eliasz

Radu X Elias wsadzony zapomocą Węgrów 1552 lecz 1553 wypędzony od Mirce III

Mirce III powtórnie 1553 – 1554 wypędzony od Turków

Petrassku (Petraszko czyli Piotr) I (syn Radu VIII) 1554 + 1557.

Mirce III potrzeci raz wsadzony od Turków 1558 + 1559.

Piotr II (Petrassku) ~~Kulawy~~ Chromy (syn Mirce IIIgo) od 1560, wypędzony od Turków r. 1567 został 1572 Księciem Multan po Iwonii

Alexander II (brat Piotra II) od 1568; wypędzony 1572 od Iwonii czyli Jana Srogiego hospodara multańskiego

Wintila II 1572 wsadzony od Iwoni hosp. mult. panował tylko 4 dni

Alexander II powtórnie 1572 + 1577.

Mihne Mirce II (syn Alexandra II) 1577 (za niego 1581 bojarzy obrali hospodarem Księdza: Radul Popa; lecz pobity od Michny II uciekł) – wypędzony od Turków 1583 żył w Tripolis – za niego 1580 pierwsza książka wołoska Kirylicą drukowana w Kronsztadzie Kazania przez Kresstel Lukatsch luteranina.

Piotr III (Czercel czyli Kulczyk) (syn Piotra I) od 1583 — wypędzony 1585 od Turków; uciekł do Polski.

Mihne II powtórnie od 1585; wypędzony od Turków 1591 — został Turkiem i paszą Aleppu.

Stefan II Surdul (głuchy) (syn Petraszka I) obrany 1591 — wygnany 1592.

Alexander III (pochodził z familij Wołoskiej; podług niektórych brat Stefana II) 1592; zsadzony przez Turków 1592 i uduszony w Konstantynopolu.

Michał II (Śmiały (syn Petraszka I) (a podług innych Grek z miasta Floci) od 1592 (pomimo że Sułtan 1594 wybrał na hospodarstwo wołoskie Bogdana syna Jan Kuty czyli Jana hospodara multańskiego przecież utrzymał się na księstwie. Michał II — r. 1598 poddał się dobrowolnie cesarzowi niemieckiemu Rudolfowi II — r. 1599 podbił Siedmiogród zawojowawszy Andrzeja Batorego i poddał Rudolfowi II — R. 1600 pobił Jeremiasza Mogiłę (któremu Polacy posiłkowali) hospodara multańskiego i zabrał to księstwo — Lecz r. 1600 został pobity w Multanach od Jana Zamojskiego — Zamordowany 1601 d. 19 Augusta pod Torda z rozkazu Jerzego Basta wodza siedmiogrodzkiego. Najsławniejszym był hospodarem Wołoszczyzny. (1593 – 1601)

Mihai Viezza czyli Vitezul

Radu Serban I (z familii Bassaraba) od 1601 czyli Serban I utrzymał się pomimo że 1603 Turcy na księstwo wsadzić chcieli Stefana Prodiku (syna naturalnego Piotra III) — jednak Gabriel Batory książę siedmiogrodzki wygnał go 1610.

Radu X (syn Mihne II) 1611. wsadzony od Turków lecz wygnał go Serban I

Serban I powtórnie za pomocą Polaków i Konstantego Mogiły 1611 wtargnął do Wołoszczyzny lecz wypędzony uszedł najprzód do Polski, potem do Wiednia

Radu X powtórnie 1611. on sprowadził najprzód na dwór Greków Fanariotów. — R. 1616 zsadzony przez Turków żył na wygnaniu w Konstantynopolu.

Alexander IV Elias zlija od 1616 (rodem Grek wychowany na Wołoszczyznie — wygnany przez bojara Lupul z Mehedintzi r. 1617.

Gabriel I Moghila (syn Simeona Mogiła) od r. 1617 panował 10 miesięcy zsadzony uszedł do Siedmiogrodu.

Radu X (syn Mihne II) po raz trzeci od 1617 – lecz r. 1623 †1626 przez Turków mianowany hospodarem multańskim, a na jego miejsce został mianowany:

Alexander V (syn Radu X) ~~…~~ od r. 1623 – zsadzony 1628.

Alexander IV Elias powtórnie 1628 od Turków wsadzony – R. 1631 został hospodarem multańskim; a na jego miejsce:

Leo II Lew (syn Stefana Tomszy hospodara multańskiego) od 1630 zsadzony 1633 żył w Konstantynopolu.

Radu XI (syn Alexandra IV) 1633. panował 2 miesiące.

Mattei I (Mathaeus) Basaraba 1633; założył w Bukareszcie drukarnię w której Prawny Kodex 1652 drukował (Kodex ten tłomaczony z greckiego cesarza Jo. Komnena) – R. 1653 pobił Bazylego Lupule hospodara multańskiego i Tymoteusza Chmielnickiego. †1654. R. 1643 Rakoczy założył drukarnię wołoską w Karlsburgu w której druk. Biblia łaciń.

Konstanty I Besaraba (syn naturalny Serbana I) od r. 1654 r. wypędzony 1658 uciekł do Siedmiogrodu.

Mihne Radul III (Michał) (syn Jana czyli Jeni Surdul Greka ślusarza) 1658 wypędzony 1659. uszedł do Siedmiogrodu. †1660 Dz. … Gresz.

Jerzy I Ghika wprzód hospodar multański; r. 1659 został xięciem wołoskim. ~~…~~ panował 9 miesięcy zsadzony 1660.

Grzegorz I (Grigoraskii) Ghika (syn Jerzego I Ghika) od 1660. – 1664 uszedł do Polski a potem do Niemiec

Radu XII (syn Leona I) zwany Stridiadzi (t. j handlarz ostrygami) od 1664 – zsadzony 1669.

Antoni I (dwornik z Popeszty) 1669 zsadzony 1672

Grzegorz I Ghika powtórnie obrany 1672 – zrzucony 1673 umarł w Konstantynopolu.

Duka I (kuperyk z Albanii poprzednio hospodar multański) obrany 1673 – zsadzony 1678 został znowu hospodarem multańskim. – umarł na wygnaniu.

Serban II Kantakuzen 1679 †1688 Za niego żył Radul Greczani wielki kanclerz który napisał Litopisica tęże i Romaneszty pierwsza kronika wołoska.

Bassaraba de
Konstanty II (Brankowan obrany 1688 – R. 1714
z sądzony o porozumienie się z Rossyją i, 1714 wraz z 4 synami
ścięty w Konstantynopolu d. 26 Sierpnia.

Stefan III Kantakuzen od 1714; ścięty wraz z swym
ojcem Konstantym 1716 w Konstantynopolu d. 7 Czerwca.

Mikołaj I Maurokordato Fanariota od 1716 (wprzód hospodar
multański) 1716 w Grudniu pojmany przez Austryjaków
i odwiedziony do Hermanstadu – (po nim obrali wprawdzie bojary Jerzego Kantakuzena; lecz sułtan
zesłał Jana Maurokordato)

Jan Maurokordato (brat Mikołaja I) 1717. otruty 1718

Mikołaj I Maurokordato powtórnie od r. 1719 (za niego
od r. 1719 – 1822 wygnano język wołoski z użycia a mówiono i pisano nowogreckim) + 1730

Konstanty Maurokordato (syn Xięcia Jana Maurokordato) 1730 panował tylko 4 miesiące zrzucony

Michał Rakowizza (zwany Dzihan czyli świat) od
1730 strącony 1731.

Konstanty Maurokordato powtórnie; 1731; strącony 1733.
i wysadzony na hospodara ~~od~~ multańskiego

Grzegorz Ghika wprzód hospodar multański – od r. 1733 –
r. 1735 strącony i na hospodarstwo multańskie przywrócony, a na jego miejsce powrócił

Konstanty Maurokordato po raz trzeci od 1735 – r. 1741
strącony, a na jego miejsce nastąpił

Michał Rakowizza powtórnie r. 1741 – r. 1744 oddalony
żył na wyspie Mitylene.

Konstanty Maurokordato po raz czwarty od 1744 – r.
1748 został hospodarem multańskim.

Grzegorz Ghika powtórnie 1748 (z hospodara multańskiego) † 1752 70

Mattei Ghika (drugi syn hospodara Grzegorza Ghiki) wprzód dragoman Porty – od r. 1752 – R. 1753 postany na hospodarstwo multańskie.

Konstanty ~~Michał~~ (Dzihan Rakowitza (syn hospodara Michała Rakowizzy) od 1753 – 1756 został hospodarem multańskim

Konstanty Maurokordato po raz piąty od r. 1756 – r. 1758 odwołany na wygnanie do Mityleny.

~~Kozzo~~

Skarlat (Karol) Ghika (syn Grzegorza Ghiki hospodara starszy) od 1758 – R. 1761 odwołany.

Konstanty Maurokordato po raz szósty od r. 1761 – zsadzony 1763.

Konstanty ~~Michał~~ (Dzihan Rakowizza po raz drugi od 1763 † 1764.

Stefan Rakowizza (brat Konstantego Dzihan) od 1764 – zsadzony 1765

Skarlat Ghika powtórnie od 1765 † 1766

Alexander Ghika (syn Skarlata Ghiki) od 1766 – zsadzony 1768

Grzegorz Ghika (młodszy syn Skarlata) od r. 1768 – R. 1769 przy wkroczeniu Rossyjan uciekł, pojmany siedział w Petersburgu. Rossianie zajęli Wałachią 1769 – 1774.

Manolaki Rosetti od r. 1770 tylko cztery miesiące był xięciem wypędzony przez Rossyjan (zwany Manoli Voda)

Stefan Preskowan (z Krajowy) obrany 1774 przez Rossyjan lecz nie potwierdzony przez Turków – ustąpił.

Alexander VII Ypsilanti, od 1774 – 1782 złożył hospodarstwo

Mikołaj III Karadża (wprzód dragoman Porty) od r. 1782 – złożony z urzędu 1783.

Michał IV Soutzo (wprzód dragoman Porty) od 1783 – R. 1786 złożony

~~[illegible]~~ IV

Mikołaj Maurojeni (wprzód dragoman Porty) od 1786 – ~~[illegible]~~ R. 1790 ścięty od Turków – Austriacy i Rosja, nie zajmują Walachią 1789–1791

Alexander Maurokordato zwany Délibeg (t. j. książe mężnych) – nominowany od Turków nie był hospodarem tylko tytularnym.

Michał IV Soutzo 1791–1793 (drugi raz)

Alexander Callimachi 1794 (niepotwierdzony)

Alexander VIII Moruzi 1793 – 1796

~~Konstanty~~ Ypsilanti ~~1799~~

Alexander VII Ypsilanti 1796–1798 powtórnie

Konstantyn V Chandzerli 1798 + 1799 d. 18 Marca ścięty

Alexander VIII Moruzi po drugi raz 1799 – 1801.

Michał IV Soutzo po trzeci raz 1801 – 1802

Alexander IX Soutzo 1802

Konstantyn VI Ypsilanti 1802 – 1806

Alexander IX Soutzo drugi raz 1806

Konstantyn VI Ypsilanti drugi raz 1806 – 1808 (Rosjanie zajmują Walachią 1808 – 1812)

Joan II Karadża 1812–1818

Alexander IX Soutzo trzeci raz 1818–1820 (Powstanie Greków 1821–1822)

Grzegorz IV Gika 1822–1828 (Rosjanie zajmują kraj 1828 – 1834.

Alexander X Gika 1834–1842

Grzegorz I Bibesko 1843–1848 (Powstanie 1848)

Barbu Stirbej (brat Grzegorza Bibesko) 1843–1848,

Joan Alexander Cuza – Karol I von Hohenzollern

<u>Bogdan</u> jednooki (syn Stefana Wody wielkiego) wpadł r. 1509 do Polski, zajął Kamieniec podolski i Ruś aż do Rohatyna. Polacy pod dowództwem Kamienieckiego wpadli do Mołdawii, spa=lili Czerniowce, Chocim, Botuszany i d. 1 Pazdziern. 1509 oblegając Suczawę. Bogdan zawiera d. 23 Stycznia 1510 pokój (będąc pobity od wojsk polskich d. 4 Pazdz. 1509). – R. 1511 Selim sułtan turecki wkroczył, do Mołdawii, zajął Akerman, Kiliję, a Bogdan zmuszony był zawrzeć z nim traktat zaczepny i odporny, zobowiązawszy się dostawiać Turkom w razie wojny 2000 wojska i płacić roczny harácz 4000 czerw. zł., 40 Koni i 24 sokołów. + 1517 d. 20 Kwietn. pochowany w Putnie; z żony Roxandy zaśl. 1513 zostawił 2 synów Stefana i Piotra (+ 20 Września 1526)

<u>Stefan</u> czyli Stefanica Voda (syn Bogdana) zwany okrutnym panował od 1517, zawarł r. 1518 układ z Polską, następnie składa hołd Solimanowi II + 1527 d. 14 Stycznia w Chocimiu, pochowany w Putnie; otruty przez żonę Mitrofanę.

<u>Piotr</u> czyli Petryło Raresz (syn Stefana Wody wielkiego, podług niektórych poboczny, już r. 1509 występował jako pretendent prze=ciw Bratu swemu Bogdanowi, lecz uszedł do Polski i trzymany był w zamku malborgskim) panował od 1527 i wtedy zawarł traktat z Polską. Mimo tego chcąc zająć Pokucie, składa hołd Solimanowi II w Budzie r. 1529 i wkracza na Pokucie, lecz pobity 1531 pod Oberty=nem. Wskutek ciągłych skarg Polaków i Węgrów, wkroczył Soliman II do Mołdawii, zajął Suczawę 1538 i złożył z hospodarstwa Piotra który z żoną Heleną Despotówną, synami Iliją i Stefanem, Konstantynem oraz córką Roksandą schronił się do Węgier.

<u>Stefan</u> zwany Lokusta (podług niektórych brat Piotra Raresz) miano=wany 1538 hospodarem przez Solimana II panował tylko 2 lata i 3 miesiące, zamordowany od bojar w Suczawie r. 1540.

<u>Aleksander</u> Korne czyli rogaty (syn Eliasza ściętego r. 1501 w Chocimiu, a wnuk Piotra Arona ściętego r. 1469) lubo obrany przez Bojar r. 1540 nieutrzymał się na hospodarstwie, bo go Sułtan turecki niechciał uznać. Zamordowany r. 1540.

Piotr Raresz r. 1541 wrócił powtórnie na hospodarstwo, poparty przez Turków, których przebłagał. Umarł r. 1546 d. 4 Września, pochowany w monasterze Probata, który fundował (podobnie jak i monaster Mołdowicę r. 1532).

Ilija (syn Piotra Raresz i Heleny) panował od r. 1546 do r. 1551: oskarżony przez swego brata Stefana o zdradę, musiał ustąpić, i zostawszy muzułmanem, mianowany paszą Sylistryi, zmarł w Brussie.

Stefan (syn Piotra Raresz i Heleny) objął hospodarstwo r. 1551 lecz tegoż samego roku 1552 zamordowany od bojarów, w Wrześniu.

Żołda bojar, który pojął za żonę Roksandę córkę Piotra Raresz, obrany r. 1552 przez arystokratyczną partyję bojar, nieutrzymał się, wypędzony.

Aleksander Piotr Łopusznano (wojewoda łopuszański - syn (wojewody jednookiego) Bogdana) wprowadzony na hospodarstwo przez Mikołaja Sieniawskiego hetmana w. Kor. 1552 będąc wprzódy stolnikiem; pojął za żonę Roksandę córkę Piotra Raresz a wdowę Żołdy, r. 1555, hołdownik Polski, r. 1558 fundował monaster w Slatinie. - Miał on współzawodnika niejakiego Arona, którego Węgrzy r. 1552 chcieli osadzić na hospodarstwie. Alexander Piotr Łopusznano zrzucony został z hospodarstwa r. 1561 przez Olbrachta Łaskiego, i zmuszony uciec do Konstantynopola.

Jakob Heraklides Bazylik despota Morei, wspierany od Olbrachta Łaskiego zajmuje d. 10 Listopada 1561 hospodarstwo i Suczawę. Założył gimnazyum i drukarnię w Kotnarze. Bił dukaty, talary, denary. Ubity r. 1563 d. 8 listopada pod Suczawą od Stefana Tomszy. Heraklides wezwał z Krakowa na profesora sławnego Jana Rhaeticus'a i na superintendenta z Polski pastora Łusińskiego. Ufortyfikował Suczawę; starał się o rękę Krystyny córki Marcina Zborowskiego.

Stefan Tomsza od 1563 d. 8 listopada, panował tylko 5 tygodni, wskutek buntu uciekł do Polski, ścięty 1564 d. 5 Maja we Lwowie za zdradzieckie wydanie Dymitra Wiśniowieckiego Turkom.

Aleksander Piotr Łopusznano r. 1564 przywrócony na hospodarstwo przez Turcyę za staraniem Jana Zygmunta Zapolii młodszego. R. 1566 znienawidzony jako tyran złożył rządy i został mnichem pod imieniem Pachomiusza, lecz wkrótce otruty 1566 przez swą żonę Roksandę oraz bojarów Spanczoka i Stroicę. Zostawił 2 synów: Bogdana i Piotra oraz córki ./.

z których jedna była za Kasprem Paniewskim, druga zaś zaręczona
Krzysztofowi Zborowskiemu. – R. 1565 niejaki Paweł Pasko, który
~~Bogdana~~ się mienił synem Piotra hospodara, chciał zbiedz hospodar=
stwo Alexandrowi Piotrowi, lecz schwytany u Piatowskiego, ścięty
w Piotrkowie 1565. – Alexander Piotr przeniósł stolicę do Jass z Suczawy 1564.

<u>Bogdan Lopusznano</u> (syn Alexandra Piotra i Roksandy)
mając dopiero lat 15, objął hospodarstwo 1566 pod opieką matki.
R. 1577 wyjechał do Polski na Podole; tu pojmał go Krzysztof Zbo=
rowski i za niedotrzymanie słowa (co do oddania sobie siostry jego za
żonę) więził go żądając okupu 6000 czerw. zł.; dopiero r. 1571 uciekł
z więzienia do Rossyi, gdzie go w Moskwie car Iwan Groźny kazał
utopić jako heretyka. Bogdan złożył przysięgę wierności królowi
polskiemu i miał za żonę córkę Jana Tarły (r. 1566) chorążego lwow.

<u>Iwonia</u> (Jonaszk) podług jednych potomek rodziny książęcej
Dragoszyców, podług innych zaś Ormianin lub Polak, który z szlach=
cicem (pokrewniakiem) Czarneckim udał się do Turcyi i tam trudniąc się kupiectwem
znaczny zebrał majątek. Na czele 20000 Turków, r. 1572 wkroczył
do Mołdawii i zajął hospodarstwo. R. 1574 zażądał Selim III od niego
(zamiast 60000 czerw. zł.) 120000 ~~[illegible]~~ czerw. zł. haraczu; Iwonia nie=
chcąc płacić, wezwał na pomoc Kozaków zaporoskich i dzielnie się bro=
nił Turkom; ulegając przemocy, zmuszony był kapitulować i wtedy to
zarąbany został w obozie tureckim przez Janczarów 1574 r.

<u>Piotr chromy</u> czyli Petryło lub Petrasku (syn Mirczy II. woje=
wody wołoskiego) był od r. 1560 do 1567 wojewodą wołoskim; wypędzo=
ny od Turków, którzy brata jego osadzili na województwie wołoskiem;
obiecawszy Turkom płacić haracz wyższy, zajął przy ich pomocy
r. 1574 d. 25 Czerwca hospodarstwo mołdawskie, z którego r. 1577
wyparty został przez Iwana Podkowę.

<u>Iwan Podkowa</u> Kozak, głosząc się za brata Iwonii na czele 400
Kozaków zaporoskich d. 23 listopada ~~[illegible]~~ 1577 zajął Jassy i hospo=
darstwo mołdawskie. Po dwóch miesiącach, widząc iż książę siedmio=
grodzki Krzysztof Batory z Turkami ciągnie przeciw niemu, uszedł r.
1577 do Polski, gdzie na żądanie Turcyi ścięty został we Lwowie r. 1578.

<u>Piotr chromy</u> zajął znowu powtórnie hospodarstwo mołdawskie r.
1577 w listopadzie; lecz już r. 1579 musiał ustąpić przed nowym
pretendentem Aleksandrem.

Aleksander Podkowa brat Iwana Podkowy ściętego przy pomocy Polaków zajął 1579 Jassy i hospodarstwo mołdawskie, na którym ledwie miesiąc zdołał się utrzymać; rozbito jego wojsko, a sam pojmany, stracony został od Turków. Po nim starali się Polacy wprowadzić na hospodarstwo niejakiego Konstantyna i drugiego jeszcze pretendenta r. 1579, jednak bezskutecznie.

Jankul czyli Jankuta, Sas z Siedmiogrodu Luteranin, mając bogatą żonę, wyjednał sobie r. 1580 za pieniądze hospodarstwo wołoskie u Turków. Zmuszony uciekać do Polski, został 1582 d. 28 Września ścięty we Lwowie na żądanie Turków. Widać, że przez żonę był spokrewniony z Dragoszycami, bo w przywilejach swoich nazywa Stefana wielkiego (+1504) dziadem, a Bogdana (+1517) stryjem swoim. Zostawił syna Bogdana.

Piotr chromy po raz trzeci objął hospodarstwo mołdawskie r. 1582. Nie mogąc Turkom zapłacić wygórowanego haraczu, złożył 1591 hospodarstwo, a zostawszy mnichem, wyjechał 1591 do Polski, a z tamtąd do Węgier. Kozacy osadzają na hospodarstwie niejakiego Piotra który się mienił bratem hospodara Bogdana; lecz ledwie 2 miesiące trzymał się w Jassach, pojmany 1592 przez Arona i Turków odesłany został do Konstantynopola.

Aron zły; wsadzony na hospodarstwo od Turków r. 1591, miał być poprzednio woźnicą bojarskim. R. 1592 zajął hospodarstwo za pomocą Kozaków pretendent Piotr (podobno brat hospodara Bogdana) lecz po 2 miesiącach pojmany przez Bogdana, odesłany do Konstantynopola 1593 r. Aron trzymał się na hospodarstwie do r. 1595, w którym pojmany przez Zygmunta Batorego, odesłany do Siedmiogrodu, zmarł w więzieniu.

Stefan Rozwan z rodu Cygan objął hospodarstwo r. 1595, lecz wkrótce pobity przez Jana Zamojskiego i Polaków, stracony r. 1600 został (pisał się hospodarem jeszcze do r. 1600) [illegible] przez Jeremiasza Mohiłę.

Jeremiasz Mohiła (syn Jana bojara mołdawskiego i Maryi Despotówny) osadzony r. 1595 przez Polaków na hospodarstwie, trzymał się aż do r. 1600, w którym pobiwszy swego przeciwnika Stefana Rozwana, roszczącego sobie władzę hospodarską, zmuszony był ustąpić.

Michał chrobry (Viazza czyli Vitezul) syn Piotra I wojewody wołoskiego, od r. 1592 wojewoda wołoski, zajął r. 1600 Suczawę i hospodarstwo mołdawskie i koronował się w Jassach. Pobity od Polaków i Jana Zamojskiego uszedł do Siedmiogrodu, gdzie z namowy Jerzego Basty pod Tordą zamordowany r. 1601 d. 19 Sierpnia.

Jeremiasz Mohiła, po raz drugi hospodarem od r. 1601; umarł r. 1606 d. 30 czerwca, pochowany w monasterze Suczawicy. Jeremiasz Mohiły pochodził z starożytnego mołdawskiego rodu Wintylów; r. 1593 otrzymał indygenat polski; ożeniony z Elżbietą Czamartówną Siedmiogrodzianką, zostawił 3 synów i 4 córki wydane za panów polskich.

Szymon Mohiła (brat Jeremiasza) jako opiekun synów brata swego Jeremiasza, zagrabił r. 1606 hospodarstwo mołdawskie. Umarł r. 1607 d. 14 września, otruty przez własną żonę Melanię, z którą zostawił 4 synów i córkę. Po śmierci Szymona Mohiły wystąpił jako pretendent do hospodarstwa niejaki Marek, lecz się nie utrzymał.

Michał Mohiła (syn Szymona) zajął hospodarstwo r. 1608, lecz tegoż roku zrzucony z niego przez Konstantyna Mohiłę i pokrewnych mu Polaków. Michał Mohiła miał żonę Elżbietę.

Konstanty Mohiła (syn Jeremiasza), r. 1608 osadzony na hospodarstwie przez Polaków. Pobity od Tatarów pod Sasowym rogiem r. 1612 dostał się wraz z matką, braćmi i szwagrem Stefanem Potockim do niewoli tureckiej. Ratując się ucieczką z niewoli na Ukrainę Konstanty utonął w Dnieprze. Był hołdownikiem Polski.

Stefan Tomszewicz (syn Stefana Tomszy hospodara ściętego r. 1564) osadzony r. 1612 na hospodarstwie przez Turków; wróg Polaków pobity został r. 1615 przez Michała Wiśniowieckiego i Koreckiego, ratował się ucieczką do Konstantynopola. (Stefan Tomszie)

Aleksander Mohiła (syn Jeremiasza) osadzony r. 1615 na hospodarstwie, niedługo się trzymał, pobity r. 1616 przez wysłane wojsko tureckie dostał się powtórnie do niewoli tureckiej, odesłany wraz z matką Elżbietą i bratem Bogdanem do Konstantynopola, gdzie Bogdan przeszedłszy na wiarę muzułmańską, został Kapidżibaszą.

Radul Michał (syn Michny czyli Michała chrobrego wojewody mołdawskiego i wołoskiego) od r. 1611 wojewoda wołoski, r. 1617 od Turków przeniesiony na hospodarstwo mołdawskie. Niedługo jednak rządził, bo r. 1618 powrócił na województwo wołoskie. Współzawodnikiem jego był Gabriel Mohiła (syn Szymona) który r. 1617 przez 10 miesięcy tytułował się hospodarem mołdawskim i wołoskim.

Gaspar Graciani, rodem Styryjczyk będąc dragomanem przy Porcie wyjednał sobie u Turków hospodarstwo mołdawskie r. 1618. Pomagając Żółkiewskiemu, po porażce cecorskiej r. 1619 ratując się ucieczką, zabity od wołoskiego hetmana Szeptylicza.

Alexander Ilija (Eliasz) wnuk hospodara Piotra Raresz, wrodzony i wychowany na wyspie Rhodos, był poprzednio r. 1617 wojewodą wołoskim, r. 1620 przez Sułtana Osmana osadzony na hospodarstwie mołdawskiem. Po nieszczęśliwej dla Turków wyprawie chocimskiej, odebrał mu Sułtan hospodarstwo 1622 r. Aleksander Ilija sprowadził do Mołdawii i Wołoszczyzny wiele Fanaryotów Greków. Za staraniem swego szwagra Konstantego Maurokordato otrzymał województwo wołoskie.

Stefan Tomszewicz po raz wtóry hospodarem mołdawskim od r. 1622 do r. 1623.

Raduł Michał po raz wtóry, przeniesiony na hospodarstwo mołdawskie r. 1623, z województwa wołoskiego. Umarł r. 1626 pochowany w Tyrgowiszczu. Zwano go także Radul Michne wysoki.

Miron (Dragomir) Barnowski-Mohiła od r. 1626 (poprzednio r. 1624 hetman i purkułab suczawski; r. 1626; niebędąc w stanie wypłacić wygórowanego haraczu Turkom uszedł r. 1630 do Polski, gdzie poprzednio otrzymał indygenat. R. 1633 pojechał do Konstantynopola gdzie go ścięto. Miał on za żonę Elżbietę (córkę Mojżesza Mohiły i Anny), za którą wziął dobra [illegible] Uście.

Mojżesz Mohiła (syn Szymona) otrzymał r. 1630 hospodarstwo mołdawskie po zięciu swym Barnowskim, lecz r. 1631 odebrał mu rząd turecki takowe.

Aleksander (syn wojewody Raduła Michała), był od r. 1623 wojewodą wołoskim; r. 1631 osadzony przez Turków na hospodarstwie mołdawskiem, [illegible] rządził tylko 5 miesięcy, gdyż mianowano innego hospodara r. 1632.

Aleksander Ilija (Eliasz) po raz wtóry od r. 1632 – 1633 hospodarem mołdawskim.

Mojżesz Mohiła po raz wtóry hospodarem mołdawskim od r. 1633. Otrzymawszy r. 1634 od Amurata IV rozkaz zebrać 18000 wojska przeciw Polsce, umknął do Polski, gdzie posiadał dobra Wielkie-Oczy.

Bazyli Lupul, jeden z najsławniejszych hospodarów mołdawskich. Pochodząc z rodziny albańskiej należał on do majętniejszych bojarów i r. 1619 piastował urząd wisternika i dwornika, przytem posiadał wielki majątek. Roku 1634 obrany hospodarem przez 20 lat panował. Córka Rozanda wdowa po Tymoszu Chmielnickim zamordowana 1686 przez rabusiów; druga Maria za Radziwiłłem r. 1645.

Georgi Stefan zwany Burduse 1653-1658.
Georgi Ghika 1658-1659. (+1660) we wsi Luzeni koło Tekini
Stefanica Lupul 1659+1662. (Stefan Wasilie)
Eustrati Dabiza 1662+1665.
Alexander Dika 1666-1667.
Ilija (syn Alexandra Ilii) 1667-1669 (Ilija Alexander)
Alexander Dika (2gi raz) 1669-1672.
Stefan Petryczejko 1672-1673 i 1683-1684. (Żona: Maria)
Dymitr (Demetraszko) Serban-Kantakuzen 1673-1676.
Antoni Rozetti (Kiryk Drako-Rusett) 1676-1679.
Alexander Dika (3ci raz) 1679-1684 (wojewoda Mołdawii i Ukrainy).
Dymitr Serban Kantakuzen (2gi raz) 1684.
Konstantyn Kantimir 1684-1693.
Konstantyn Dika (syn Alexandra) 1693-1696.
Antioch ~~[illegible]~~ Kantimir (brat Konstantyna) 1696-1700.
Konstantyn Dika (2gi raz) 1700-1704.
Michał Czehan Rakowica (Dżihan) 1705. ~~[illegible]~~
Antioch Kantimir 1705-1708.
Michał Czehan Rakowica (2gi raz) 1707-1709.
Mikołaj Alexander Maurokordato 1709-1710.
Dymitr Kantimir (brat Antiocha) 1710-1712.
Mikołaj Alexander Maurokordato (2gi raz) 1712-1716.
Michał Czehan Rakowica (3ci raz) 1716-1727.
Grzegorz Alexander Ghika 1727-1733.
Konstantyn Mikołaj Maurokordato 1733-1735.
Grzegorz (Alexander) Ghika (2gi raz) 1735-1741.
Konstantyn Mikołaj Maurokordato (2gi raz) 1741-1744.
Joan Mikołaj Maurokordato 1744-1747.
Grzegorz (Alexander) Ghika (3ci raz) 1747
Konstantyn Mikołaj Maurokordato (3ci raz) 1748-1749.
Konstantyn Michał Dżechan Rakowica (syn Michała) 1749-1753.

Mathei Ghika (syn Grzegorza) 1753-1756.
Konstantyn Michał Dzechan Rakowica (2ᵍⁱ raz) 1756-1757.
Skarlat (Karol) Grzegorz Ghika 1757-1758.
Joan Theodor Kalimach 1758-1761
Grzegorz Joan Theodor Kalimach 1761-1764
Grzegorz Alexander Ghika (4ᵗʸ raz) 1764-1766.
Grzegorz Joan Theodor Kalimach (2ᵍⁱ raz) 1766-1769.
Konstantyn Mikołaj Maurokordato (4ᵗʸ raz) 1769-1777
Grzegorz Alexander Ghika (5ᵗʸ raz) 1774-1777.
(Austryacy zajmują d. 1 Październ. 1774 Bukowinę na mocy traktatu zawartego w Kuczuk-Kajnardzi d. 27 lipca 1774

77

Hospodarzy moldawscy
(podług Dionis. Fotino)

1. Dragosz Voda syn Bodana 1352
Sas 1354
Ilija 1358
Bogdan I 1366
Piotr syn Muszata 1372
Roman I 1388
Stefan I 1391
Piotr II 1392
Juga 1399
Aleksander I 1401
Iliasz Woda II i Stefan Voda II 1438.
Roman 1445.
Piotr III (Aaron) 1446
Stefan III 1451.
Bogdan II i Aleksander II (syn Iliaszka)
1452.
Piotr IV. aron 1454
Stefan IV. ~~Wielki~~ 1456 (syn Bogdana II
Bogdan ~~III~~ 1503
Stefan V Teneru 1517.
Piotr Raresz 1530 bastard Stefana Wielk.
Stefan VI 1539 (Lokusta?)
Alexander III Cornea ~~1540~~ 1540.
Piotr Raresz 1540

Ilia III (syn Piotra Raresza) 1547
Stefan VII 1554
Aleksander IV Lapuszneanu 1557
Jakob Heraclides Despota 1562
Stefan VIII Tomsza 1564
Alexander IV Lapuszneanu 1564
Bogdan IV 1569
Jona (Iwonia) I 1570
Piotr VI Sziopulu 1570
Jakub Sas 1581
Piotr Schiopulu 1584
Aron I 1591
Jeremiasz Vintila (Mohila) 1595
Simeon I Movila 1600
Constantin I Movila
Stefan Tomsza 1610
Bogdan V. 1615
Radu I Michnea 1616
Gaspar 1619
Aleksander V Iliaszin 1621
Stefan Tomsza 1622
Radu Michnea 1623
Miron Barnawski Movila 1626
Moises syn Simona 1630. Movila
Alexander Iliaszu 1631
Moises Movila 1633
Wasyl I 1634 Lupul

George Stefann IX. 1654
George Gika 1658
Stefan syn Wasyla Lupul 1660.
Eustrat Dábija 1662
Duka I 1666
Iliasz syn Alexandra 1667.
Duka 1669.
Stefan Petreceiku 1672.
Dumitraszku Kantakuzino 1674
Antoni Roseti 1676.
Duka 1679
Dumitraszku Kantakuzino 1684
Konstantin Kantemir Betrann 1685
Konstantin Duka 1693
Antioch Kantemir 1696
Konstantin Duka 1701
Michai Rakowica 1704

78

Tugomir Bassaraba 1300

Alexander I. Bassaraba (1320-1364)
pobił Ludwika i Węgrów

Vlad I Bassaraba (1360-1373)
pobił Węgrów

Mircea I Bassaraba Stary
1383-1418

Mircea II Bassaraba 1419-1420

Vlad II Bassaraba Dracul (1431-1445)
(Władysław)

Vlad IV. Bassaraba Zepelnik
1456-1462

79

Chronique de Moldavie depuis le milieu du XIVe siècle jusqu'à l'an 1594 par Grégoire Urechi texte roumain avec traduction française, notes... par Émile Picot. Paris (Leroux) 1878. 8° 20 frcs.
Fasc. 1-V. pp. ~~XIX~~ LXXVII 662.

1374 le 3 Juin Berlad. – Jurg Korjatowicz wojewoda hospodar zemli Moldawsk.

Publications de l'École des langues orientales vivantes.

(Dragosz)

Bogdan I 1359 – 1365
Laczko 1370 – 1372
Juga I Koriatowicz 1374
Kosta Muszat ?
Piotr I Muszat 1387 – 1389
Roman I 1394 – 1397
~~Rom~~ Stefan I 1394 – 1397
Roman II 1399 – 1400
Juga II 1400
Alexander Dobry 1401 – 1433
Eliasz I 1433 – | Stefan II 1433
~~St~~ Stefan II sam 1433 – 1435
Stefan II 1435 – 1444 || Eliasz I 1435 – 1444
Stefan II sam 1444 – 1447
Piotr II 1447 – 1448
Roman III 1448
Piotr II 1448 – 1449
Alexander II 1449
Bogdan II 1449 – 1451
Piotr II 1451
Alexander II 1451 – 1454
Piotr II 1454 – 1455
Alexander II 1455 – 1456
Piotr II 1456
Stefan wielki ~~[illegible]~~ 1456 – 1504.

Bogdan III le borgne
Stefan IV młodszy
Piotr III Raresz
Stefan V Lacusta + 1540
Alexander III Kornea + 1541
Piotr III Raresz 1541 / + 1546
Eliasz II Raresz 1546 – 1551
Stefan VI Raresz + 1552
Zolda 1552
Aron I IV
Alexander Lapusneanul
Jakob Herakl(i)des Despota
Stefan Tomsza + 1564
(żona Roxanda)
Alexander IV Lapusznean + 1568
Bogdan IV Lapusznean – 1572
Jan II Ormian + 1574 (Serpicha – Iwonia)
(Piotr IV chromy kulawy – 1577
Karabied Szerbega (Serpicha ?) zwany Jan II ojgh
Iwan Podkowa Kreczul + 1578
Piotr IV Kulawy (Schiopul)
Alexander V Szerbega + 1578
Piotr IV Kulawy
Jankul Sas
Piotr IV Kulawy + 1594 w Botzen
Aron II – 1592

Piotr V Kozak + 1592
Aron II + 1597
Stefan VIII Rozwan 1595
Jeremiasz Mohila 1595–1600
Michał I. 1600
Jeremiasz Mohila + 1608.

Zeszyt I p. 117 genealog Basarabów

Melchisedec: Chronica Husilor şi a Episcopiei cu asemenea numite. Bucuresci 1869. 8.

" ~~Bucu~~ " Chronica Romanului şi a Episcopiei de Roman. Bucuresci 1874–1875. 8º. 2 Vol.

E. Golubinski Kratkij oczerk istorii prawosławnych cerkwej bołgarskoj, serbskoj i rumynskoj ili mołdo-wałaskoj. Moskwa 1871. 8º.

80

Radu dela Affumati 1521–29 Wołoski

Radu Paisie 1536–46 Wołoski

Petrașcu cellu Barn
1554–57. Wołoski – bastard

Vintila 1574

Petru Cercellu 1583–85 Wołoski

Michaiu cellu Viteazu 1593–1601 Wołoski

Stefan Woda 1456 – 1504

Bogdan 1504 – 1517 — Piotr Rareș 1527 – 1546 (bastard)

Sharbăg* — Armenea; Stefan Tenerul 1517 – 1527; Alexander Lapușneanu 1552 – 1566 bastard; Despina — Mircea II 1546 – 1559 Wołosk.

Iwan (Armiani); Alexander

Haroia — Jan Cumplitul bastard — Basca; Bogdanu

Petru

Stefanu Surdu (bastard)

Petru Schiopu Wołosk. 1578

*) Carabied Serbega

82

Mohiła. Pomimo iż Okolski ród ten (Orbis T. II. 229) wywodzi od rzymskiego Mucyusza Scewoli, źródła mołdawskie za protoplastę tej rodziny wymieniają niejakiego Perigę herolda, któremu wojewoda mołdawski Stefan IV wielki w skutek okazanego męztwa r. 1486 nadał bojarstwo i nazwę Mohiła.

Jan Mohiła (zostawszy czernem zwany Joannikij) logofet mołdawski miał za żonę Maryę córkę hospodara z której zostawił 3 synów Jeremiasza, Gawriła i Symeona. Z tych a) Jeremiasz był hospodarem 1595-1606 b) Gawrił metropolitą 1587-1589 skłaniał się do Unii rzymskiej. c) Symeon był hospodarem Wołoszczyzny 1601 a Mołdawii od 1607. Miał on 5 synów: Michała, Gabriela wojewody mołdaw., Piotr metropolita kijow. Jan służył wojenno w Węgrzech i Mojżesz po dwakroć hospodar multański.

Piotr Mohiła urodz. 20 grudn. 1596, służył najprzód wojskowo w wojnie chocimskiej r. 1621

O wywodzie rodu Mohyłów od Rurika pisze: Patauzow: Rumynskija gos: podstwa Moldawija i Walachija w isto: riko polit. otnoszen. 1859 (w Otecestw. Zapisk. №. 9-12, goda 1859)
Jeremiasz Mohiła otrzymawszy r. 1593 indygenat polski: przyjęty został przez Jana Zamojskiego do herbu Jelita.
(3 Kopie)

Godności dworskie mołdawskie: Logofet (Kanclerz), Dwor=
nik czyli Wornik (marszałek, sędzia), Porkałabowie (Kasztelani, starości)
chotyński, njamecki, suczawski, nowohradski (romański
czyli semendryjski), orhejski, białogrodzki (akermański
kilijski), Portar (burgrabia) suczawski, Spatar (miecznik)
Wysternik (podskarbi), Postelnik (podkomorzy), Stolnik (pod=
stoli), Czasznik (podczaszy), Hetman (dowódca wojsk), Komys
(Koniuszy) — W XVII wieku dodano: Gumennik, Medelniczar
(magazynier), Kluczar (skarbnik), Żytniczar, Wamisz (naczel=
nik myt), Pitar (Kuchmistrz), Pohernik (cześnik), Szatrar
(obozny), Uszer (pocztmistrz), Armasz (naczelnik więzień), Aga
(dworzanin) — w XVIII wieku przybyli Ispravnicy (sędziowie
gminni) przejści od Rossyi. — Procziałnik
Stany: Bojary (bojeri) więksi (Łupany) posiadający godności nadworne, (Witzasie)
Bojary mniejsi (Masile = drobna szlachta), Reseche (Kmie=
cie wolni), poddani (Hörige), parobcy roby (Leibeigenen), niewolnicy
(Cyganie, Tatarzy) = Hotar (Weichbild, Gränze)

Godności rumuńskie 84
r. 1401.

Logofet wielki
Wornik wielki ceara de giose
" " " de suse
Purkułab Chocimski
Hetman i Purkułab Suczawski
Postelnik wielki i Purkułab Jassi
Szpatar wielki i Starosta Czerniowiecki
Poharnik.

85

Iwan Petryżycki hetman wojska J. K. M. zaporoskiego
3) 1632 w marca.

4) Nestor Urjeke wielki dwornik ziemi mołdawskiej 1612.

Hochachtung

Biskupstwo prawosławne w Radowcach (na Bukowinie).

Radowce (Radautz) niegdyś wieś, a od r. 1782 miasteczko, należy do najdawniejszych osad (na Bukowinie). Już r. 1393 w przywileju Romana wojewody mołdawskiego wspomniane jest jako „Radomirowo seło." Tu przy cerkwi S. Mikołaja powstał rodzaj monasteru bez uposażenia (obitel-). Roku 1407, a podług niektórych, dopiero r. 1420 d. 8 Sierpnia fundował przy tej cerkwi Aleksander dobry wojewoda mołdawski biskupstwo radowieckie, uposażywszy takowe posiadłością (Kluczem) Kuczelmina, obejmującą 7 wsi jako to: Kocman, Lastiówka (Sadowa), Suchowercha, Kliwodyn, Dawidowce (Dawidestie), Rohozna i pasiekę pod Czerniowcami; oprócz tego poddał pod władzę biskupa 50 cerkwi, których popi obowiązani byli płacić biskupowi rocznie biskupszczyznę z skórąlisa. Około r. 1480 Stefan wielki hospodar mołdawski odrestaurował starą cerkiew, wystawiwszy w takowej nadgrobki dla swych przodków, i następnie r. 1486 d. 13 Listopada uposażył katedrę 3 rodzinami poddańczemi Cyganów. Następnie potwierdził tenże Stefan przywilejem danym w Suczawie d. 15 Marca 1490 posiadanie biskupstwu 50 cerkwi w włościach suczawskiej i czerniowieckiej; darowanych poprzednio przez Aleksandra. Popi tychże cerkwi obowiązani byli płacić pokłon biskupowi radowieckiemu wraz z innemi daninami. Cerkwie te wymienione w przywileju były następujące. 1) Łukowica, 2) Sadowa, 3) Stankowce (Stanestie), 4) Storożyniec, 5) Balinowa nad Seretem (?), 6) Nashistie nad Seretem (Robcze), 7) Hłuboka, 8) Berlince, 9) Teterna (Tereszeni), 10) Czerepkowce, 11) Wołczyniec, 12) Oprysze (Opriszeni), 13) Baince 14) Telebjeczynce (Terebleszcze), 15) Bransa (Briaza), 16) Synowce (Sinontz), 17) Drazec (?), 18) Władowce (Władeni, Władontz), 19) Rugaszewa (Rogozestie), 20) Sławontz, 21) Kalinowce (Kalinestie), 22) Dobronowce, 23) Zamostie, 24) Basnicz (?), 25) Banila, 26) Grama (Gramestie),

27) Kalafendestie, 28) Kalinoutz (?), 29) Roman (Romanestie)
30) Kraniczestie, 31) Badeutz, 32) Iwanczikoutz (Iwankoutz),
33) u głupiego Jogi (?), 34) Dołhow (Dołhopole, Kimpolung), 35) Hlia-
37) Walihowetz druga cerkiew
szynce (Hliszestie), 36) Walihowetz (Wołowetz), 38) Sołonetz
powyżej górnego władu, 39) po niżej górnego władu, ~~39~~ 40) So-
lonetz przy wyściu, 41) Solka przy wyściu, 42) Kostyna przy
wyściu, 43) Balaczana, 44) Kostyna druga cerkiew w Szoracie
Dragomira, 45) Czerniowce, 46) Czerniowce druga cerkiew, 47)
Kuczur (Kuczur), 48) Kuczur druga cerkiew, 49) Kuczur trzecia cer-
kiew, 50) Mihalcze. Cerkwie (od nr. 45 do 50 w wołości czerniowieckiej
nadał Stefan w zamian cerkwi: a) Klimoutz, b) Wigszany,
c) Fratowce (Fratautz), d) Balasenesti, e) Szykow górny, f) Macz-
katesti oderwanych od eparchii radowieckiej a przyłączonych
do suczawskiej, nadanych zaś dawniej przez Aleksandra dobrego
pod władzę biskupa radowieckiego. — R. 7023 (1514) d. 8 Grudnia
darował Bogdan (jednooki, syn Stefana wielkiego) wojewoda hospodar
ziemi mołdawskiej do cerkwi biskupiej S. Mikołaja w Radowcach i bis-
kupowi Pachomiuszowi 800 złotych, aby za życia jego co roku w siódmy dzień po
Wyronosie w wieczór odprawiano Paraklisią do Bogarodzicy, a nazajutrz
niedzieli rano służbę bożą (liturgia), po śmierci zaś uroczysty Parastas z nabożeństwem
rannem. Dokument ten wyryty w języku cerkiewno-sławiańskim na pły-
cie kamiennej znajduje się na wewnętrznej ścianie w presbyterium
cerkwi radowieckiej. — R. 7028 (1520) d. 6 Października w Chotowie
przywilejem potwierdza Stefan III młodszy (Stefanica syn Bogdana)
hospodar mołdawski wszystkie posiadłości nadane cerkwi S. Mikołaja
w Radowcach przez swych przodków, mianowicie sioło Radowce, Wiel-
ki Kocmań z przysiołkami, Hawryłowce (Hawrilestie), Chliwiszcze (Chlis-
westie), Dawidowce Dawidestie, Sadków (Laskowa), Klywodyn (Kliwodyn),
Bhidna (Bluthina), Suchowierzch (Suchowercha), Czaplince i Welewa, owe
wieś Rohozna, i pasiekę na granicy Czernowskoho torha (Czerniowiec)
którą to wieś i pasiekę nadaje Stefan, jako też pasiekę w Korlichaturach
na granicy wsi Worowesze (Woronetz ?) którą kupił biskup Pachomiusz.
(Przywilej ten drukowany w Dodatku tygodniowym do Gazety lwowskiej
1857 Nr 13.14). — R. 1782 do biskupstwa radowieckiego należały dobra: Radowce wieś
(administrowane przez samego biskupa - stołowe dobra) oraz: Kotzman, Suchowercha,
Kliwodin, Dawidestie, Lastiówka stara i nowa - oraz za granicą w Multanach:
Haworna, Nowosielica i część w Balilestie. Dobra te r. 1783 zajął rząd austry-
acki na fundusz religijny, wyznaczywszy biskupowi 6000 złr. rocznej pensyi.

W hierarchii mołdawskiej zajmował pierwsze miejsce arcybiskup metropolita suczawski, [który podlegał metropolicie w Ochridzie,] po nim drugie miejsce biskup romański, trzecie biskup radowiecki, czwarte biskup z Huszt. Metropolita tylko nosił mitrę i żezł srebrny (pastorał), biskupi zaś nosili sakkos i laskę czarną z białą gałką. – Po utworzeniu biskupstwa w Czerniowcach r. 1782 i po zajęciu dóbr biskupstwa radowieckiego na fundusz religijny, r. 1783, poddano tegoż roku biskupa czerniowieckiego Dozyteusza Chereskul pod władzę prawosławnego metropolity karłowickiego Mojżesza Putnika w sprawach duchownych.

Szereg biskupów radowieckich.

1. Joanniki 1472 + 1504 pochowany w Radowiach.
2. Pachominsz 1504 – 1520.
3. Prokop. 1520.
4. Teofan I. 1528. — 4a Jerzy I. 1544.
5. Teodozy I. 1548.
6. Mitrofan 1551. – 1560
7. Euthiminsz 1552, leży pochowany w monasterze Homor, gdzie poprzednio był mnichem. – R. 1570 został biskupem w Roman
8. Izaiasz 1572, posłował od hospodara mołdawskiego do Iwana groźnego cara moskiewskiego. R. 1580 złożony z biskupstwa, został schimnikiem w monasterze Agapia. Umarł 1592 w Radowcach d. 4 Stycznia.
9. Jerzy II Mohiła 1580, w którym to roku wraz z bratem swym Jeremiaszem fundował monaster w Suczawicy; r. 1589 został metropolitą suczawskim.
10. Gideon I. 1589
11. Anastazy Krymkowicz 1592 (1577 w dypl.)
12. Teodozy II. 1592.
13. Amfilochiusz 1597 – 1598
14. Teodozy III. Barbowski 1600 – 1604; został metropolitą suczawskim, pochowany w Suczawicy.
15. Jan ~~1607~~ 1605 – 1607.
16. Efrem I. 1609 – 1612. Umarł w monasterze Mołdowicy r. 1618.
17. Athanazy I 1615 – 16?? Filoteusz 1613. r. 1616 został biskupem w Roman.
18. Efrem II. od r. 1616 – 1620; był poprzednio biskupem w Husch.
19. Eulogiusz I. 1623 – 1627.
20. Dyonizy 1627 – 1631 przeniesiony na biskupstwo w Roman.
Eulogiusz II. powtórnie 1631 – 1637; r. 1642 biskupem w Roman.
21. Anastazy II. 1639 – 1651 przeniesiony na biskupstwo w Roman.

Stefan 1645

22. Sabbas z biskupa w Husz t, przeniesiony na radowieckie 1651 – 1656 – zostaje biskupem w Roman, w końcu metropolitą r. 1686.

Jozef 1657 z biskupstwa w Huszt przeniesiony do Radowiec

23. Theofan II., zakonnik z monasteru Putny, został najprzód biskupem w Huszt, a r. 1658 (1646–1651) w Radowcach. Zrezygnował r. 1667 i umarł 1670 jako schymnik w Putnie.

24 Teodozy IV. r. 1667. (?)

25. Serafim, mnich z monasteru Agapia, został 1667 biskupem w Radowcach. Zrezygnował r. 1685 i żył jeszcze r. 1691 w monasterze Agapia.

26. Misail z monasteru Sekul, 1685, postąpił 1686 na biskupstwo romańskie; r. 1704 był metropolitą w Jassach.

Nikanor 1694. Jerzy III. 1684.

27. Laurenty hegumen monasteru Bogdana, został 1686 biskupem, założył r. 1696 monaster w Żubrawicy; r. 1707 przeniesiony na biskupstwo romańskie.

Mikołaj 1701.

28. Gedeon mnich z monasteru Agapia, biskupem 1701 (1703–1706), został metropolitą r. 1709.

~~Mikołaj 1701~~

29. Kalistru hegumen monasteru w Putny, zostaje biskupem r. 1709. – R. 1713 Turcy zajmują Chocim należący do biskupa radowieckiego dyecezyi, zakładają nowe biskupstwo w Chocimiu które poddają metropolicie w Brailowie (Biskupstwo chocimskie przeniesiono około r. 1778 do Kiszyniewa.) R. 1728 zrezygnował Kalistru z biskupstwa i osiadł w Putnie.

30. Atanazy II. r. 1728. (?)

31. Antoni mnich z monasteru w Putny, r. 1729 został biskupem później metropolitą

Mizail 1733.

32. Warlaam biskup w Huszt, przeniesiony r. 1735 na katedrę radowiecką; założył w Radowcach drukarnię, w której r. 1745 wydrukowano Katawazię (Nabożeństwo poranne). R. 1745 został metropolitą.

33. Mizail r. 1745 (?) Atanazy III. 1737 (?)

34. Jakob hegumen z Putny, biskup radowiecki od r. 1745, został metropolitą r. 1749. R. 1747 założono przy cerkwi katedralnej w Radowcach szkołę dyecezalną.

35. Dozythej Cherestkul hegumen w Putnie, obrany d. 13 listopada 1750 biskupem radowieckim. Po zajęciu Bukowiny r. 1774 przez Austryę, przeniesiono r. 1781 katedrę do Czerniowiec, odłączono dyecezyję od związku z metropolią mołdawską w Jassach (po zrzeczeniu się supremacyi i dochodów d. 24 Kwiet. 1781 przez metropolitę Gabriela Kalimacha) i utworzono biskupstwo w Czerniowcach d. 13 lutego 1782, którego pierwszym biskupem został tenże Dozythej Chereskul † 1789 d. 2 lutego. Biskupstwo poddano pod władzę metropolity karłowickiego.

Biskupi czerniowieccy.

1. Dosithej Cherestkul biskup radowiecki od r. 1750; – po zrzeczeniu się metropolity mołdawskiego w Jassach Gabriela Kalimachi jurysdykcji z swej części na Bukowinie r. 1782; po przeniesieniu katedry biskupiej z Radowiec do Czerniowic, został d. 13 Lutego (1782) Dosithej Chereskal instalowany jako biskup czerniowiecki podległy metropolii karłowickiej. Umarł d. 2 Lutego 1789.

2. Daniel Wlachowicz (1789 † 1822, d. 20 Sierpnia w Dorna-Vatra), Serb z monasteru Kowilj w Węgrzech

3. Izaiasz Baloscheskul 1823 † 1834. d. 14 Września, urodz. 1763 w Putnie

4. Eugieniusz Hackmann (ur. 1793 w Waslautz) 1835 – r. 1873 po podwyższeniu biskupstwa na metropolię, mianowany arcybiskupem czerniowieckim. † 21 Marca 1873 w Wiedniu

5. Teofil Bendella urodzony 1814 w Czerniowcach, od 1836 mnich w monasterze Dragomirna, od r. 1837 wyświęcony (hieromonach), od r. 1839 prefekt seminarium, umarł 1895 d. 2 Sierpnia w Franzensbad.

6. Theoktyst Błażewicz jeromonach z Dragomirny monasteru, ur. 1807 w Tiszauc, 1832 wyświęcony na kapłana, proboszczem w Storożyńcu, r. 1837 po śmierci żony został mnichem, od 1877 arcybiskupem † 9 lipca 1879

7. Sylwester Morariu-Andriejewicz Dr. († 1881), ur. 14 listop. 1818 w Mitokul-Dragomirnej, syn popa, r. 1843 wyświęcony, proboszcz w Czachor, profesor w seminarium czerniowieckim, r. 1874 po śmierci żony został mnichem archimandrytą, d. 20 Marca 1880 arcybiskupem; sufragani jego z biskupi w Zara i Kataro.

(Ob. Petruszewicz A. S.: Radowecko-Czernoweckaja eparchia i swiatyteli jeja, s kratkim oczerkom Zaprutskoj i Naddunajskoj Rusi: w pismie: Zorja Bukowinskaja. Czerniowcy, 1870 Nr. 7 i t. d.)

Wickenhauser Franz Adolf: Geschichte des Bisthums Radauz und des Klosters Gross-Skit (Molda oder Beiträge zur Geschichte der Moldau und Bukowina. IV Band) Czernowitz 1890. 8vo str. 192.

Golubinskij E.: Kratkij oczerk istorii prawosławnych cerkwej bołgarskoj, serbskoj i rumynskoj ili mołdowałaszskoj. Moskwa 1871. 8o 2 Aubl.

Melchisedec (episcopul): Chronica Huszilor szi a Episcopiei cu aseminea numire. Bucuresci, 1869. 8o (Historia biskupstwa w Huszt).

Melchisedec: Chronica Romanului szi a Episcopiei de Romanu. Bucuresci 1874-1875. 8o Tom. I. II.

Melchisedec: Papismul si starea actuala a bisericei orthodoxe in regatul Romaniei. Bukuresti 1883. 8o str. 109 (Papiestwo i stan aktualny Kościoła prawowiernego w Królestwie Rumunii.)

Erbicianu Konstantin: (Historia metropolii mołdawskiej i suczawskiej oraz metropolii w Jassach). Bucuresci 1888.

Scriban: Historia metropolitów mołdawskich.

Schematismus der Bucovinaer gr.-or. Archiepiscopal-Diöcese für das Jahr 1892. Czernoviz, erzbischöfl. Typographie 1892. 8vo

Radowce (na Bukowinie). Alexander (Łaczko) zwany dobrym 1420 d. 8 sierpnia fundował tu biskupstwo podlegające metropolii w Suczawie. Biskupami w Radowcach byli 90

Joanniki 1472–1490
Pachomij 1515–1520 Teofan Teodozy Metrofan
Efthimi 1552
Anastazy 1577
Jerzy Mohila (brat Jeremiasza) 1582 – r. 1589 zostaje metropolitą suczawskim
Gedeon 1589
Amfiloch 1598 1597.
Jan 1605
Efrem 1609–1610 +1619 Paweł 1615
Athanazy 1615–1623
Eulogi 1623–1635
Serafim 1676 został metropolitą w Jassach
Kalistrat 1709–1719
Antoni 1730.

biskup radowiecki od 1750 112

Dosithej Chereskul ~~1767~~ – przeniesiony do Czerniowiec gdzie d. 13 Lutego 1782 instalowany jako biskup czerniowiecki po zrzeczeniu się juryzdykcyi Gabryela metropolity suczawskiego w swej części Bukowiny. Biskupstwo czerniowieckie poddane pod metropolię Karłowicką. – Szereg biskupów czerniowieckich.

1. Dosithej Chereskul 1782 + 1789 d. 2 Lutego
2. Daniel Wlachowicz +1822.
3. Izaiasz Baloscheskul 1823 +1834.
4. Eugeniusz Hackmann 1835 + został arcybiskupem metropolitą
5. Teofil Bendella archiepiskop ur. 1814 w Czerniowcach, 1896 wstąpił do zakonu w Dragomirnie, r. 1837 wyświęcony, od r. 18[illegible] prefekt seminar. + 2 August 1875 w Franzensbad.
6. Sylwester Morariu Andrejewicz. 1890 [illegible]

6. Theoktyst Blażewicz ihumen w Dragomirny +

R. 1783 rząd zajął dobra ~~[illegible]~~ monasterów i biskupstwa w Radowcach na fundusz religijny.

(Cf. Radowecko-Czernoweckaja eparchia i swiatyteli jeja, s kratkim oczerkom Zaprutskoj i naddunajskoj Rusi przez A. S. Petruszewicza (Zorja Bukowinskaja – Czernowcy 1870 Nr 7 i t. d.) – Melchisedek: Kronika biskupstw Roman i Husz Tom I. II.

Cerkiew parafialna S. Piotra i Pawła we wsi Solka na Bu=
kowinie, wystawiona z muru pierwotnie r. 1502 przez Łukasza
Arbure porkołaba (starostę) suczawskiego (przy której r. 1613 Stefan
Tomszewicz wojewoda mołdawski założył i dobudował monaster,
r. 1785 d. 29 Kwietnia supprymowany) – tak pod względem architektu=
ry, pomników i malowideł ściennych zasługuje na uwagę. –
Sama cerkiew 15° długa, 6° szeroka z 3 kopułami ma przy wejściu
nad drzwiami tablicę kamienną z napisem cerkiewno-sławiańskim, gło=
szącym: „iż tę cerkiew na cześć Św. Jana Chrzciciela r. 1502 za cza=
„sów panowania Stefana wojewody mołdawskiego wystawił Łukasz
„Arbure porkołab suczawski, syn starego (Łukasza) Arbure porko=
„łaba niemeckiego, która to budowa trwała od Kwietnia do 29 Sierpnia
„1502 r." W przedsionku cerkwi po prawej stronie znajduje się w niży
kamienny grobowiec (kiwot) pod którym leży pochowany
fundator Łukasz Arbure porkołab suczawski (który był edukatorem
Stefana okrutnego, wojewody wołoskiego r. 1513, a którego tenże Stefan
jako podejrzanego o spisek kazał ściąć w zamku Chyrlowie, w Kwiet=
niu 1523 r.) i jego żona Julianna; grobowiec ten wystawił Ar=
bure za życia r. 1503 dla siebie, swej żony, i swych 2 synów (Teodora
i Nikity ściętych razem z ojcem 1523 r.). – Malowidła ścienne na
zewnątrz cerkwi przedstawiają wizerunki Świętych, oblężenie Caro=
grodu przez Turków, Sąd ostateczny, Piekło, Raj, sceny męczenni=
ków i.t.p. – Wewnątrz cerkwi (w nawie na ścianie) wymalowany Chrystus siedzący
na tronie, któremu stojący fundator Łukasz Arbure podaje swą wysta=
wioną cerkiew; za nim stoją jego dzieci: czterech chłopców i jedna dziewczy=
na, a za niemi ich matka a żona fundatora. Wszystkie te osoby owej rodziny
mają na sobie bogate szaty z materyi przetykanej kwiatkami złotemi;
córka ma czepiec ozdobiony perłami, a żona fundatora dyadem z pereł na
włosach, kolczyki i naszyjnik. Oprócz tego malowidła jest i drugi wizerunek

(To dotyczy podobno cerkwi S. Jana Chrzciciela w Arbure czyli Niższej Solce)

(w Górnej Solce cerkiew SS. Piotra i Pawła zbudowana 1613 przez Piotra Tomszewicza wojewodę, długa 16° 2'; szeroka 4° 1'; wysoka 12° 2'; przy niej był monaster.)

fundatora nad jego grobowcem. Piękny ikonostas tej cerkwi zabrany
został do monasteru Dragomirny, w zamian za inny. Małe drzwiczki
w bocznej ścianie nawy prowadzą kręconemi kamiennemi schodami do
skarbnicy. Cerkiew otoczona jest murem czworobocznym. Wewnątrz
dziedzińca stały drewniane zabudowania dla mnichów, których tu
w czasie supresyi, 11 mieszkało. – Zabudowania klasztorne stanęły r.
1623 i wtedy cerkiew otrzymała tytuł S. Piotra i Pawła. – W cerkwi tej
przechowują felon zielony z kwiatami na którego kołnierzu wyszyty
napis srebrnemi nićmi, iż go sprawił Stefan Tomszewicz wojewo-
da mołdawski r. 1614.

Cerkiew we wsi Badeutz (przy ujściu Suczawicy do rzeki Suczawy)
murowana na cześć S. Prokopa, wystawiona r. 1487 przez Stefana
wielkiego wojewodę mołdawskiego na pamiątkę zwycięstwa otrzymanego
d. 15 listopada 1474 pod Rymnikiem nad Władem (Drakula) Czepelussu (Katem) hos-
podarem wołoskim, sławną jest z starożytnych malowideł ściennych.
Sama cerkiew 12½° długa, 5° szeroka, z kopułą 4° 4' wysoka, ma mury
na 4' grube. Ma ona przedsionek z wchodem od północy, nawę z kopułą, w
nawie na prawo murowany ambon, oraz przed ikonostasem wiszący okrągły pa-
jąk z żelaza na 12 świec. W nawie głównej na ścianie ciekawe malowidło (fres-
ko): na tronie siedzi Chrystus, lewą rękę ma wspartą na ewangelii, prawą zaś bło-
gosławi stojącego u stóp tronu Stefana Wielkiego wojewodę trzymającego w lewej
ręce cerkiew; Stefan ma na sobie szubę z czerwonej z złotemi kwiatami materyi,
bramowaną złotemi galonami z szerokiemi rękawami; na głowie ma koronę o
5 szczytach; przed nim stoi młody syn Bogdan w szubie i w koronie;
po lewej stronie stoi S. Prokop trzymając prawą rękę nad cerkwią, a
w lewej mając zwój z pismem. Za niemi stoją żona Bogdana z córeczką:
ubrane są w szuby podobnego koloru jak Stefan tylko bez rękawów (płaszcze);
pod któremi mają niebieskie suknie z rękawami obramowanemi perłami; u
skroni na szyi wiszą sznury z perłami. Matka ma głowę pokrytą chustką
spadającą aż do ramion i spiętą na czole bogatą czapragą; na tej chustce
ma na głowie koronę o 9 szczytach, przyczem każdy szczyt zakończony jest
perłą. Córeczka zaś ma na głowie czepiec perłami ozdobiony. Sam Stefan
wojewoda niskiej postaci ma długie włosy spadające na szyję i krótką
brodę. Nad osobami są sławiańskie napisy: „Św. Prokop – Stefan wojew.
– Bogdan – Roksanda." – W cerkwi tej znajduje się Księga Ewan-
gelii, pisana we Lwowie r. 1444.

Cerkiew w miasteczku Radowcach (Radautz) murowana pod tytułem S. Mikołaja jedna z najstarszych na Bukowinie; albowiem przy takowej fundował r. 1407 czyli raczej r. 1420 d. 8 Sierpnia Aleksander dobry (Laczko) wojewoda mołdawski biskupstwo radowieckie podlegające metropolii w Suczawie, r. 1782 przeniesione do Czerniowiec. Cerkiew tę odbudował r. 1480 Stefan wielki wojewoda i wystawił w niej nagrobki dla swych przodków. – Cerkiew malowana (fresko) wyobrażeniami świętych. Na bocznej ścianie pomiędzy przedsionkiem a główną nawą między innemi wyobrażona jest Anastazya (Nastasia) żona wojewody Romana (zmarła r. 1420) w szubie złotem haftowanej, obwiązana białą chustką pod szyję, w koronie pięciozębowej, stojąca przed Bogarodzicą. – W przedsionku na północnej ścianie płyta kamienna z napisem cerkiewnym: 1) Jo. Stefan wojew. hospodar „zemli mołdawskoj w lieto 6988 miesiaca 1 Apr. ukrasi grob swojej „predjediczi kniaźgna Nastasina (iże obitki ... da) .... de Kocmanów, i tjelesnoj dszczery „Lacka wojew. ona prestawi sia 6928 misiaca Mart. 26." – Prócz tego są przy południowej ścianie w nawie nagrobki marmurowe: 2) „Jo. Stefan „wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, syn Bohdana wojewody ukrasi „hrob sej swojemu prydidu Bohdanu wojewodi w lito 6988 (1480) mi„siaca Jennara 23. sji hroby czynił majster Joan." (i herb: głowa żubra). – 3) „Jo Stefan (Błahoczestywy) prydidu Jo. Lacka wojewody, w lito „6988 (1480) (miesiąca Jenwara 20)" – Prócz tego są grobowce: 4) „Jo Stefan .... prydidu Jo. „staromu Stefanu wojewodi; iże pobi Uhry na Chindowi ... w „lito 6988 (1480) (misic. Maja 20) – 5) „Jo Stefan .. prydidu Romanu wojewodi hospo„daru zemli mołdawskoj ... w lito 6988 (1480). – 6) „Jo. Stefan ... „didu Jo. Bohdanu wojewodi brata Aleksandra wojewody ... w lito „6988 (1480) (misiac. Jenwara 30) – 7) „Jo. Stefan .... unuku swojemu Jo. Bohdanu wojewodi synu Aleksandra wojewody .... w lito 6988." (1480) – Wszystkie te 7 nagrobków są z marmuru (z herbem wojewodów mołdawskich. (na podmurowaniu przyparte do ścian bocznych) – Prócz tego jest tu nagrobek dla żony logofeta Alexa Mikołajeskul z Wołoszczyzny + 1770. (r. 7023 (1514) d. 8 grudn.) (na północnej ścianie w presbyterium) (r. 1515 – 1520)

Prócz tego jest tu płyta z napisem głosząca iż Jo. Bohdan wojewoda hospodar ziemi mołdawskiej zapisał Kościołowi metropolitalnemu S. Mikołaja w Radowcach i biskupowi radowieckiemu Pachomiuszowi 800 zł. aby nabożeństwo odprawiał co roku w dzień Myronosic tak zwany Paraklis, a po smierci: Parastas.

Przy odnowieniu tej cerkwi r. 1882 pozostawiono dawne freski.

Anastazya córka wojewody Lacka, a żona Romana Muszatinicza darowała dobra Kocman do Radowiec; umarła 1420 jej córka Maria.

(+ 1420)

(+ 1359 – lub + 1379)

(+ 1373)

(+ 1447)

(+ 1420)

(+ ~~1379~~ 1393)

(+ 1379)

Fdobudowanym przez wojewodę Alexandra Lapusznean w 1559

W przedsionku F przed drzwiami jest płyta z mocno wytartym napisem cerkiew:
no-sławiańskim: „Grob Joanicyusza biskupa radowieckiego.... Który zmarł
„za dni błagoczestywego (Stefana wojewody) w r. 70.. (może 7012 = 1504)
„miesiąca... dnia..."
Nagrobki w Radowcach, które hospodar Stefan wielki, chcąc uwiecznić
pamięć swoich przodków, r. 1480 wystawić kazał, zawierają w swych napisach
wyrytych przez kamieniarza mistrza Jana, wiele niejasności i sprzecz:
ności historycznych. Widać że te napisy kreślone były tylko z tradycyi:
albowiem niebyło wtedy jeszcze pisanych kronik mołdawskich. Radz
ca finansowy Franciszek Adolf Wickenhauser w Czerniowcach, posiada
odbicia (Abklatsche) wszystkich napisów radowieckich. Ogłosił on także
niemieckie tłomaczenie z mylnemi wyjaśnieniami z powodu nieznajo:
mości starosławiańskiej paleografii, w swém dziełku: Geschichte des
Bisthums Radautz. Czernowitz 1890, str. 7 – 11. Nagrobek 1) czyta:

Nagrobki 2. 3. 5. 4 umieszczone przy prawej połud: niowej ścianie; na drugim końcu tejże ściany zaś nagrobki 6. 7. Nagrobki zaś: 8 w posadce prawej nawy bocznej; 1 w posadce przed: sionka.

„Jo. Stefan Wojewoda Hospodar des mold. Landes im J. 7005 (1497) im Monat Sept. 1 hat ver:
„schönert das Grab seiner Urgroßmutter Maria der Nastasischen Fürstin
„(Tochter) welche Kotman diesem Kloster gegeben hat, Tochter Laczkos des
„Woew. welche gestorben ist im J. 6928 (1420) im Monate Mai 26." W objas:
nieniu pisze: iż ta Maria była córką Księżny Anastazyi córki Laczka, z matki
r. 1408 i pochowanej w cerkwi biskupiej w Roman. Przeciwnie zaś Stefan logo:
fet i Dorytensz metropolita twierdzą, iż ta Anastazya była żoną Romana a mat:
ką Aleksandra dobrego (?). Zdaje się jednak iż Anastazya była córką Laczka

Jo. oznacza tylko tytuł godności a nie imię; na wzór bi: zantyński zaczęli ten tytuł Jo. używać carowie bulgarscy r. 1018 i hospodaro: wie wołoscy r. 1403.

(Alexandra I) a żoną bojara Koste Mussatu i matką Romana. – Nagrobek 2) od:
nosi do Bogdana (Dragosza) który r. 1348 podniosłszy rokosz przeciw Ludwikowi
I Królowi węgier. osiadł na Bukowinie. – Nagrobek 3) odnosi do Laczka
który panował w Serecie r. 1372 i który zostawił jedynaczkę córkę Anastazyę
wydaną za Koste Muschat. Jej synowie Piotr i Roman Muschatowicze
po śmierci Jerzego Koryatowicza, zawładnęli Mołdawią i hołdowali polskie:
mu Władysławowi Jagielle. – Nagrobek 5) odnosi do hospodara Romana Mu:
schatowicza (1393) – Nagrobek 4) odnosi do Stefana i czyta: ... „seinem Urahne
Joan Stefan dem alten dem Woewoden, welcher erschlagen wurde bei der Burg
an der Chralowa (iże pobi w grã na chrilowje = może Horlowie ?). Im J.
6988 (1480) im Mon. Mai 20." – Nagrobek 6) odnosi do Bogdana syna Romana,
i czyta: „seinem Ahne Jo. Bogdan dem Bruder Alexanders der Woewoden. Im
J. 6988 (1480) im Mon. Jän. 25 Tag. Ihm ein ewiges Gedenkniß." – Nagrobek 7)
odnosi do Bogdana syna Alexandra i czyta: ... „seinem Enkel Jo. Bogdan dem
Woewoden, dem Sohne Alexanders des Woewoden im J. 6988 (1480) im Mon.
Jän. 30." – Prócz tego, przytacza Nagrobek 8) wytarta płyta kamienna w posadce
prawej nawy pobocznej – na którym czyta.... „Stefan Woewoda, Hospodar des
moldauischen Landes, Sohn Bogdan des Woewoden, hat verschönert dieses Grab....
welcher beigesetzt worden ist.... (niewiedzieć czyj nagrobek)

W przedsionku cerkwi S. Mikołaja w Radowcach jest płyta nagrob=kowa z napisem sławiańskim: „Błagoczestywy, Chrystusa miłujący „hospodyn Jo. Stefan wojewoda hospodar ziemi mołdawskiej „ukrasił ten grób swojej matce Stana, roku 7026 (1517) miesią=„ca Września 28, za czasów biskupa Pachominsza." — Stąd przed=sionkiem cerkwi tablica kamienna z napisem: „Z wolą Ojca, łaską „Syna i dokończeniem Ducha Św. rozpoczął i wybudował ten przed=„sionek cerkwi, błagoczestywy czciciel S. Trójcy Jo. Aleksander „(Łapusznean) wojewoda hospodar ziemi mołdawskiej r. 7067 „(1559) miesiąca Czerwca 30 d., za czasów biskupa Euthiminsza." — W przyległem zabudowaniu biskupiem wmurowana nad wejściem do piwnicy tablica nagrobka, z cerkwi tutaj przeniesiona, z napisem: „Ten grobowiec naszego wszeoswiaszczennego ojca „biskupa Izaiasza, który przeszedł do żywota (życzni) wiecz=„nego r. 7101 (1592) Stycznia 4 d."

Stana (żona Bogdana jedno=okiego) + 1517.

Cerkiew S. Mikołaja (dawniej katedralna) budowy pojedynczej, ma 16° długości, 6° szerokości, a 5° 6' wysokości; mury mają 4' grubości. Przez później dobudowany przedsionek czyli kruchtę (r. 1559) wchodzi się do pierwszej nawy czyli babieńca zajmującego całą szerokość cerkwi. Z babieńca wchodzi się do nawy głównej mającej skle=pienie beczkowate spoczywające na 4 murowanych filarach, po obu stronach nawy głównej są 2 nawy boczne których sklepienie niższe, bo nad temi nawami bocznemi znajdują się 2 skarbce, do których się wcho=dzi z babieńca po obu stronach kamiennemi wschodami. Nawę główną przedziela ikonostas od świętego przybytku (presbiterium) zakończonego w kształcie konchy. Wzdłuż ścian w nawach bocznych znajdują się po obu stronach na kształt ławek murowane grobowce, płytami kamiennemi z napisami (każda 5' długa, 1½' szeroka) pokryte, które r. 1480 wojewo=da Stefan wielki dla swej rodziny wystawić kazał. Grobowce te są: Bogdana I. ~~[illegible]~~ + 1359 (Nº 2) — Alexandra czyli Lacka I. + 1379 (Nº 3) — Maryi (córki Anastazyi a wnuczki Alexandra I) 1420 czyli raczej samej Anastazyi + 1420 (Nº 1) —

– ~~[illegible]~~ Bogdana II (Muszata) + 1379 (№ 7) – Bogdana (syna Romana I a brata Alexandra II) 1393 (№ 6) – Romana (syna Piotra Muszata) + 1420 (№ 5) – Stefana II (syna Piotra) 1392 lub Stefana III (syna Alexandra II) + 1447.

W Radowcach jest Krzyż drewniany rzezbiony, na srebrnej pozłacanej rękojeści napis: „Ten Krzyż ofiarował hetman Gabriel, panu Anasta=
„zemu (Krymkowiczowi) biskupowi Radowieckiemu 7100 (1592) Mar=
„ca 7."

Cerkiew murowana we wsi Homor (Kloster Humora) na Bu=
kowinie, pod tytułem Uspenia Bohorodycy, przy której był monas=
ter prawosławny istniejący już za czasów wojewody Aleksandra
II. dobrego r. 1429, suprymowany r. 1785 przez rząd austryacki,
została tegoż roku zamienioną w parafialną. Sklepiona i w stylu
późno bizantyńskim wzniesiona 15°1' długa, 4°3" szeroka i 5° wy=
soka, ma przedsionek (exonartex) krzyżowo sklepiony, 2 oknami
oświecony, nawę główną po bokach zaokrągloną, nad którą się wznosi
kopuła, za rzeźbionym i złoconym ikonostasem presbiterium w kształ-
cie konchy zaokrąglone i od wschodu czworograniastem oknem oświe=
cone, z 2 po bokach niszami (prothesis i diakonikon) mającemi po
małem okienku. Posadzka wyłożona kamiennemi płytami pomiędzy
któremi widać 5 wytartych tablic nagrobkowych z wyrzeźbionemi
na nich kwiatami. Z nawy głównej prowadzą małe drzwi i kamien=
ne schody do sklepionej skarbnicy. Cała cerkiew zewnątrz i wewnątrz
ozdobiona malowanemi freskami z r. 1537, tego samego pędzla i
rozkładu jak w Moldawicy. Na zewnątrz wizerunki świętych
kościoła wschodniego z zwojami, na których napisy sławiańskie, na
południowej stronie Sąd ostateczny z piekłem, przy wchodzie Oblęże=
nie Carogrodu przez Turków r. 1453. Wewnątrz cerkwi przed ikono=
stasem na ścianie malowidło freskowe ex voto: Zbawiciel siedzący
na tronie, błogosławiący prawicą i mający lewą rękę wspartą na
księdze. Przed Zbawicielem stoi wojewoda mołdawski Piotr Ra=
resz, trzymając nowozbudowaną cerkiew; ubrany w czerwony zło=
tem bramowany płaszcz bizantyński, na głowie ma koronę o 5 szczy=
tach. Przy nim stoi Bogarodzica; a za nim Helena żona woje=
wody wsparta lewą ręką na synku Stefanie przybranym także w koronę.
Żona wojewody ubrana w płaszcz złotem haftowany z kołnierzem fu=
trzanym. Z pod płaszcza widać rękawy opięte czerwonej złotem bramowanej
sukni i złote branzolety. Głowa nakryta podwiką spadającą fałdami na ra=
miona, oraz koroną ozdobioną perłowemi sznurami na skroniach. Nad oso=
bami umieszczone napisy cerkiewno sławiańskie. — W środkowej nawie

po prawej stronie tablica kamienna z napisem cerkiewno-sławiańskim:
„Ten grób ukrasił Teodor Kanclerz swej małżonce Nastasii, która
„przeszła do wiecznego życia r. 7035 (1527) Września 29 dnia." Nad
tą tablicą wymalowana na ścianie fresko siedząca na tronie Bo=
garodzica z dzieciątkiem Jezusem, przed którą klęczy z wzniesionemi
rękami Nastasia żona Kanclerza przybrana w zwierzchnią suknię
zieloną z złotemi kwiatami, z pod której od ramion widać rękawy opiętej
drugiej sukni złotem przetykanej i branzolety złote perłami sadzone.
Na głowie ma podwikę spadającą na ramiona i żółty czepiec ozdobio=
ny z złotemi różami i szeroką złotą wstęgą; kulczyki i szyja ozdobione
perłami. — Po lewej stronie w nawie tablica marmurowa z krzyżem
greckim i napisem cerkiewno-sławiańskim: „Ten kamień grobowy
„ukrasił za żywota swego żupan Toader wielki Kanclerz, za dni
„hospodara Piotra wojewody. Przeszedł do wiecznego mieszkania i tu
„pochowany r. 7047 (1539) w miesiącu Styczniu d. 1." Nad tą tablicą
wyobrażony fresko na ścianie Kanclerz Teodor stojący przed Bogaro=
dzicą z dzieciątkiem Jezus. Trzyma on w prawej cerkiew, a w lewej zwój
z napisem wyrażającym modlitwę. Kanclerz brodaty, w czapce złotem
bramowanej przybrany jest w żupan czerwony, na którym ma żółtawą
zwierzchnią suknię z niebieskiemi wyłogami i krótkiemi do ramion
tylko sięgającemi rękawami, na piersiach zapiętą. — Jako starożytności
pokazują w cerkwi krzyż drewniany, okuty w srebro. — Oprócz tego są
w cerkwi tutejszej wytarte płyty nadgrobne: Dana portara (burgra-
biego) suczawskiego (1555), Jewthymiusza biskupa radowieckiego (1552)
Salomona logotheta (Kanclerza) wielkiego (1599.) — W skarbcu cerkwi prze=
chowuje się ręką pisana księga czterech ewangelistów (Τετρα ευαγγελιον)
w cerkiewno-sławiańskim języku z XV wieku, dużemi literami (półustawem)
z miniaturami. Na początku każdej z 4 Ewangelii jest obraz odpowiedniego
ewangelisty i początek tekstu w szerokiem obramowaniu kolorowem z
arabesków. Na ostatniej karcie miniatura, przedstawiająca Bogarodzicę
siedzącą na tronie z dzieciątkiem Jezus, której klęczący wojewoda Stefan
wielki ofiaruje księgę. Wyobrażony tu Stefan z wąsami i długiem blond włosami
Na głowie ma koronę o 5 sztukach, na nogach buty czerwone, suknie obcisłe
a na nich bogaty dołman obszyty futrem, bez rękawów i na piersiach otwarty.
Przy obrazie napis cerkiewno-sławiański następującej treści jest umieszczony:

„Błahoczestywy, Chrystusa miłujący Car Jo Stefan wojewoda hos-
„podar ziemi mołdawo-wołoskiej darował, kazawszy napisać
„tę Czworo-ewangelię ręką hieromonacha Nikodyma; i dał do
„monasteru w Humor, na zbawienie swej duszy, swych rodziców
„i swych dzieci, wtedy gdy pop Gerondinsz był hegumenem."
Okładziny tej księgi pokryte są srebrną pozłacaną blachą, na
której przedniej stronie wyryte jest Zmartwychwstanie Chrys-
tusa z 4 krzyształowemi guzami, na tylnej zaś Uspienie Boga-
rodzicy. Po krajach tych okładzin napis cerkiewno-sławiański:
„Jo Stefan wojewoda z bożej łaski hospodar ziemi mołdawskiej
„kazał okować tę księgę Ewangelii w monasterze Humor, roku
„6995 (1487) Novembra 20." Późniejsze dopiski w tej księdze głoszą,
iż r. 7046 (1538) podczas napadu Turków, Tatarów i Ugro-wołochów
zakonnicy monasteru Humor obawiając się rabunku, wysłali tę księ-
gę do siedmiogrodzkiego zamku Liceu, gdzie natenczas bawił hos-
podar Piotr Raresz, z którym ta księga odbyła podróż do Carogrodu
i nazad do monasteru Humor z tamtąd przywieziona została za cza-
sów hegumena Paizyusza. Również r. 1654 Kozacy Tymosza Chmiel-
nickiego zrabowawszy monaster Humor zabrali i tę księgę, od których
nabył ją wódz siedmiogrodzki Janos Kemeny, od którego ją dnia 25
września 1657 hospadar mołdawski Georgi Stefan (Burduse) odkupił
i nazad do monasteru Humor odesłał. — Na zewnętrznej ścianie
cerkwi nad wchodem umieszczony jest kamień z napisem staro-
sławiańskim: „Z zezwoleniem Ojca, przyczynieniem się Syna i dokoń-
„czeniem przez Ducha Św., z przyzwoleniem i pomocą błagoczestywego
„hospodyna Piotra wojewody, syna Stefana wojewody, za częstą sta-
„rać ten dom boży na imię czestnego Uspienia przeczystej i wsła-
„wionej monarchini Bogarodzicy dziewicy Maryi, a dokonano kosztem
„i trudem bożego sługi żupana Teodora wielkiego kanclerza (logotheta)
„i jego małżonki, Anastazyi r. 7038 (1530) w miesiącu Sierpniu,
„15 dnia, za czasów ihumena Paizyusza."

Cerkiew murowana we wsi Petroutz (Pietrycz) na Bukowi=
nie pod tytułem Podwyższenia Św. Krzyża (Woedwyżenie Czestnaho Kresta)
fundowana r. 1487 oraz z monasterem zakonnic przez Stefana wielkiego
wojewodę mołdawskiego, na pamiątkę otrzymanego nad Węgrami zwycięztwa
pod Skeją (d. 6 Marca 1486). Po supresyi monasteru r. 1785, zamieniona
w parafialną; 8° długa, 4° szeroka, 5½° wysoka, oświecona 5 małemi oknami,
nosi na sobie ślady widoczne zniszczenia przez Kozaków r. 1653. Zewnątrz
dostrzedz można ślady dawnego malowidła fresko, przedstawiającego
sąd ostateczny. Na wewnętrznej ścianie, są również malowidła fresko
kilkakrotnie poprawiane. Między innemi malowidło na murze ex vo=
to przedstawiające Chrystusa siedzącego na tronie zaokrąglonym błogos=
ławiącego prawą ręką i wspierającego się lewą na księdze zamkniętej. Przed
Zbawiciela prowadzi Św. Piotr fundatora Stefana wojewodę, trzymającego
w lewej ręce cerkiew swej fundacyi i wskazującego na nią prawą ręką. Woje=
woda bez brody z długiemi spadającemi włosami ma na głowie koronę i przy=
brany jest w czerwony złotem i perłami bogato przetykany płaszcz byzantyjs=
ski. Za nim stoi syn Bogdan podobnie ubrany, z wzniesionemi rękami,
oraz żona Stefana z 2 małemi córeczkami. Żona wojewody ma spodnią
suknię złotem przetykaną z obcisłemi rękawami perłami obszytemi.
Na tej sukni ma czerwony złotem przetykany płaszcz obszyty perłami,
z czarnym kołnierzem bez rękawów; na głowie ma podwikę spadającą
na ramiona a na niej koronę wysadzaną drogiemi kamieniami. Córeczki
podobnie jak matka bogato przybrane w suknie perłami ozdobione
mają złote zausznice i rękawy perłami obramowane. — W cerkwi prze=
chowują kilka epitrachilów z XV. wieku, (mające [jeden] wyhaftowane wizerun=
ki 2) osób oraz napisy greckie: „Jo Stefanos Woewoda — Kyra Maria;"
wizerunki te przedstawiają Stefana i jego żonę, każda osoba ma koronę
na głowie i trzyma w ręku krzyż grecki. Twarze haftowane różnokoloro=
wym jedwabiem, a suknie złotemi i srebrnemi niciami.

Monaster w Putnie Uspenia Bohorodycy fundowany r. 1481 przez (r. 1466 i skończony)
Stefana Wielkiego wojewodę mołdawskiego, otoczony murem i baszta=
mi ma murowaną starą cerkiew klasztorną dawniej wewnątrz i zewnątrz
malowaniami ściennemi ozdobioną, które nowszemi czasy zabielone zo=
stały. Dzwon wielki zwany Buga (buhaj, byk) kazał Stefan r. 1482 odlać.
Drugi dzwon zwany Sylwan ważący 15 centnarów, kazał r. 1530 odlać Piotr
Raresz syn Stefana wojewody. – Nad bramą monasteru wykuty w kamieniu
herb wołoski (głowa żubra) z napisem cerkiewnemi literami sławiańskiemi: „Jo.
„Stefan wojewoda syn Bohdana sozda i sotwory monastyr syj u
„pamiat Presw. Bohorodycy pry archimandryti Joannykii w lito 6988 (1480)
„misiac. Junija." – Nad drzwiami baszty kamiennej: „Jo. Stefan wojewoda
„mołdawski syn Bohdana wojewody sozda i sotwory turn sej murom
„około monastyra w lito 6989 (1481) misiaca Maja." – Tamże na zewnątrz
herb Lew w kamieniu wykuty z napisem do koła: „Błahoczestywyj
„hospodar zemli Mołdawskoj unuk Aleksandra wojewody i syn
„Bohdana wojewody po swiaszczennoju koronoju Drahosza wojewody
„Jo. Stefan wojewoda sotwory obytanye sebi w manastyri Putnoj w
„lito 6981 (1473) misiaca Maja." – W samej cerkwi są (krótej otopiem) groby hospoda=
rów mołdawskich które w listopadzie 1856 igumen i archimandryta mo=
nasteru Artemon Bortnik za pozwoleniem władzy rządowej i duchow=
nej w przytomności Teoktysta Błaziewicza asesora konsystorialnego An=
toniego Schönbacha koncepisty Namiestnictwa, Antoniego Röll inżyniera
dyrekcyi budowniczej i Dra Med. Wincentego Szymonowicza d. 24 listo=
pada 1856 odkopał i zrewidował. (Wyciąg z protokołu tej rewizyi dru=
kowany w: Wickenhauser Franz Adolf: Molda oder Beiträge zur Ge=
schichte der Moldau und Bukowina III^r Band, Geschichte der Klöster
Woronetz und Putna. I Bändchen. Czernowitz, Pardinische Buchhandl.,
1886. str. 80-96). Nagrobki są następujące: a) W chorze cerkwi (Pronaos,
Narthex, Połnocnik) ~~[illegible]~~ są przy pobocznych ścianach z lewej na=
grobek (5' dług. 2½' szer.) Maryi żony wojewody Piotra Raresz z napisem cer=
kiewnym: Jo. Piotr wojewoda mołd. stawia grób żonie swej Maryi, która zmarła
7037 (1529). 28 Junija. – b) (przed poprzednim): nagrobek (6" wys) tenże stawia „unuku
swojemu Stefanu wojewodi + 7035 (1527) misiac. Januar. 12". – Po prawej
stronie: c) z herbem Bohdana jednookiego „Jo. Bohdana wojewody mołdaw.
+ 7025 (1517) misiaca Apryla 20 u połunoszczy syna wojewody Stefana" (**) – d)
tegoż siostry „Maryi Kniahyni dszczer Stefana wojew. mołdaws. + 7026 (1518) d. (***)

[Right margin:]

(jak widać z śladów na ze=wnątrz.

c) (**) z napisem: „Syj jest grob błahoczestywaho hospodyna Jo. Bohdan wojewoda hospodar zemli mołdawskoj, syna Stefana wojewoda ktytora swiatyj obiteli sej, iże prestawi sia k wiecznij obitele w leto 7025."

d) (***) z napisem: „Syj jest grob Marijej rekomyja Kniehina Dszczer Stefana wojewody hospodar. zemli mołdawskoj ktytora swiatyj obitele syj, iże prestawi sia k wiecznym obitelem w lieto 7026."

a)

b)

c)

d)

e) 18 Decembr. (z herbem). – W nawie głównej gdzie kopuła po prawej (nagrobek marmurowy z arabeskami Stefana starego czyli wielkiego lub dobrego: [e) Jo. Stefan wojewoda (mołdawskij) sozdatel swiatyi obyteli [ta lezy + 7000 (1492 ?) (wieku 47 lat) f) obok tego nagrobek kamienny mniejszy kryje zwłoki żony jego Maryi córki Izaaka księcia Mankupu: W lito 6905 (1397) misiac. Decembr. 19 + Maria żona Jo. Stefana wojew. mołdaw. g) Po lewej stronie (nagrobek Bohdana + 6987 (1479) i Petra + 6988 (1480) synów Jo. Stefana wojewody*) (ozdobione kwiatami i herbem wołoskim). h) nagrobek ozdobiony arabeskami z kwiatów Maryi córki wojewody Raduła, żony Stefana wojewody mołdawskiej + 7017 (1509) 7000 (1492 ?). – Za ikonostasem prezbiterium (rotonda?) z 3 małemi oknami, mające po bokach 2 nyże oświecone małemi okienkami. – W przedsionku jest jeszcze kamienny nagrobek z napisem cerkiewnym: („Błahoczestywyj hospodar zemli mołdawskoj) Jo. Stefan wojewoda syn Bohdana wojewody (ukrasi) postawił grób (sej) ojcu (naszemu) metropolicie Sucawskiemu (preoświaszczennomu) Kir Theoktystu [+ 6916 (1408 ?) d. 8 Novembr. – Jest tu też nagrobek Theophana episkopa radawieckiego protoschimnika Putny + 7178 (1670). – Nad wchodem do cerkwi jest też napis: Syja cerkow ponowi Jo. Herhij Stefana wojewody jewry (?) w dni Jo. Petratii Dabyza wojewody w lito 7170 (1662). – Nad żelaznemi drzwiami do skarbnicy: napis w języku wołoskim: iż drzwi te robione za czasów ihumena Pachomia 7271 (1763) (majster ich Wincenty). – Nad drzwiami letniego refektarza napis: Matko Boża przyjm modlitwę Jo. Aleksandra wojewody i różytelnicy jeho hospoży Roksanty i czada ich. – W samym monasterze jest portret Stefana wielkiego syna Bogdana hospoda mołdawsk. z r. 1456 (malowany r. 1797) i hegumenów kilku tego monasteru. – W cerkwi przechowują się następne zabytki starożytnicze: 1) Krzyż dwuramienny z cyprysowego drzewa sztucznie rzeźbiony z różnemi rysunkami świętych 45 centym. wysoki, srebrem (pozłacanym) okuty, z srebrną wyzłacaną rękojeścią z napisem cerkostawiańskim: „Jo. Stefan wojewoda (bożyjeju miłostiju) z bożej łaski Hospodar zemli mołdawskoj, syn Bogdana wojewody (sotwory i okowa) kazał zrobić ... (Krest cerkwi swojej) ten krzyż dla monasteru Putny i cerkwi Uspienia Przeczystej Bogarodzicy r. 7011 (1503) „(w 47 roku panowania swego, miesiąca Października 6.)" – 2) Dwie Rypidy (wiejaczki) z drutu srebrnego pozłacanego (robota filigranowa), każda z 5 serafinami (w medalionach), z rękojeściami z napisem kołogoza cerkiewnosławiańskim: „Jo. Stefan wojewoda „z Bożej łaski hospodar ziemi mołdawskiej, syn Bogdana wojewody kazał „zrobić te Rypidy dla monasteru Putny i cerkwi Uspienia Przecz. Bogarodzicy r. 7005 (1497) Stycznia 14."

e) [„Błahoczestywyj Hospodyn Bożyjeju myłostiju Hospodar zemli, syn Bohdana wojewody, ktytor i s(o)zdatel swiatyi obyteli] sej, iże zde leżyt i prestawi sia k wiecznym obitelem w lieto 7012 (1504)

f) g) h)

Ynapis: „Sej grob jest „Marii hospoży „dszczy Raduła „wojewody, hospodża „hospodyna Stefana „wojewody Hospoda: „rie zemli Mołdaw: „skoj, iże prestawi „sia k wiecznym „obytelim w lieto „7017 (1509).

b „iże prestawi sia w lieto 6958 (1450)."

g) *) z napisem: „Sej grob sut raby bożyi Bohdana i Petra syne Jo. Stefana wojewody hospodarie zemli mołdawskoj iże prestawize sia Bohdan w liet 6987. Petr w lieto 6988."

(był na wystawie wiedeńskiej 1873)

[ot Putenskago monastyryi ideże jest chram Uspenie Prečistyi Bohorodycy w lito 7011

(były na wystawie wiedeńskiej 1873)

Monaster w Putnie. Zabytki starożytnicze: 3) Księga Czworo:
ewangelii pisana w starosławiańskim języku ozdobnie na perga:
minie z XV wieku z srebrnemi okładzinami. Na końcu jest przypis
starosławiański: „Bogobojny hospodyn Jo. Stefan wojewoda ziemi
„mołdawskiej, kazał ten Ewangeliarz (Tetraevangelion) dla swego
„monasteru Putny napisać i okować, w 32 roku panowania swe:
„go, za czasów archimandryty Paisyusza niskiego przez mnogogrzesz:
„nego mnicha i skoropisca Paladiusza r. 6997 (1489) Septemb. 3
„zaczęto i skończono w Marcu 23." — 4) Płaszczenica z Chrystusem
którą r. 7014 (1506) darował monasterowi Putnie wojewoda Bog:
dan syn Stefana, z matką swoją Maryą. — 5) Korporał (Kelchtuch) (Wozduch)
z ciemnożółtej materyi 87 centim. szerok. 75 centim. dług. na którym
wyszyte niciami srebrnemi i złotemi oraz czerwonym i zielonym
jedwabiem dwugłowe orły z krzyżami między głowami; z napisem wyszy:
tym złotemi niciami: „Ten korporał zrobiła Elina hospodzia Piotra
„wojewody, córka Despoty i takowy dla zbawienia duszy swej da:
„rowała do monasteru Putny i cerkwi Najczystszej Bogarodzicy
„r. 7044 (1536)." (Była to żona wojewody Piotra Rarescz). — 6) Kobierzec (Katun)
nagrobny czyli Płaszczenica (Grabtuch) hospodara Stefana wielkiego
z karmazynowego aksamitu 1.64 metr. długi 1.22 metr. szeroki ozdobio:
ny kwiatami i arabeskami z napisem na dwoch listwach pobrzeżnych
złotemi nićmi wyszytemi: „Jo. Bogdan wojewoda z Bożej łaski hospodar
„ziemi mołdawskiej ukrasił i pokrył tym kobiercem grób swego
„ojca Jo. Stefana wojewody, który panował lat 47 i 3 miesiące i któ: ob. e)
„ry na wieczne mieszkanie przeszedł r. 7012 (1504) miesiąca Lipca
„dnia 2, we wtorek o 4 godzinie rano." — 7) Kobierzec (nagrobny z grubej materyi
czerwonej jedwabnej 1.70 metr. długi, 1 metr. szeroki, na nim wyszyty zło:
temi literami wypukłemi napis: „Jo Bogdan wojewoda z Bożej łaski ob. h)
„hospodar ziemi mołdawskiej, ukrasił i pokrył tym kobiercem grób
„swej w Bogu spoczywającej matki Maryi żony Stefana wojewody, roku
„7021 (1513) miesiąca Stycznia 30." — 8) Kobierzec nagrobny karmazynowy
na którym wyszyta ~~[illegible]~~ niciami jedwabnemi różnokolorowemi, złotemi ob. f)
i srebrnemi postać Maryi (córki Izaaka księcia perekopskiego z Mangub)

żony Stefana wojewody mołdaw. zmarłej r. 1492 (czyli raczej 1477)
z bogatą bordurą i napisem starosławiańskim po brzegach (Rysunek ta-
kowego i opis podał Odobesco A. J. w Drewnosti, Trudy Moskowsk. Arche-
olog. Obszczestwa, 1874 Tom IV. Zesz. I.). – 9) Kadzielnica (Turybularz) srebrna
pozłacana duża, sztucznie wyrobiona z różnemi ozdobami, zielonemi kwiat-
kami, 8 kamieniami drogiemi ozdobiona, z 5 Serafinami, 5 [illegible] łańcuszkami
z dzwoneczkami i rękojeścią srebrną z napisem cerkiewnosławiańskim:
„Tę kadzielnicę sprawił Jo. Stefan wojewoda hospodar ziemi mołdawskiej
„r. 6978 (1470) Aprila 12." – 10) Dzwon (zwany Bugaj) z napisem: „Stefan woje-
F Połunosznik albo Błahowist) „wodа, hospodar ziemi Mołdawskiej [illegible] sotworył [illegible] dzwon [illegible]
„monastyrowi swojemu Putna (za czasów archimandryty Paizyusza) wlięte 6998 (1490)."
– 11) Dzwon duży 15 centnarów ważący, zwany Sylwan, z napisem: „Jo.
„Piotr (Raresz?) wojewoda hospodar ziemi mołdawskiej, kazał ten dzwon
„odlać za czasów archimandryty bogobojnego pana Sylwana r. 7038
„(1530)." – Groby w środku cerkwi murowane z cegieł dla każdego pojedyncze:
go nieboszczyka, znajdujące się 3' pod posadzką, otwierane były r. 1856 przez archi-
mandrytę Artemona Bortnika: 1) W grobie pod kamieniem Analogion leżały w trum-
d) nie drewnianej zwłoki Maryi (córki wojewody [illegible] Stefana
wielkiego hospodara mołdaw. zmarłej 1518 d. 18 Marca; miała na głowie czepiec
z ciężkiej materyi jedwabnej obramowanej galonem złotemi nićmi przetykan-
nym, z wyszytym krzyżem, ubrana była w suknię jedwabną z złotemi wzorami
ozdobioną perłami, frędzlami złotemi i małemi wypukłemi srebrnemi guzi-
kami, pokryta była jedwabnym szalem obramowanym frędzlami złotemi
i srebrnemi; na palcach miała 2 złote pierścienie, jeden z turkusem drugi z rubinem.
a) – 2) W grobie na lewo ku północy leżały zwłoki Maryi żony wojew. mołdaw.
Piotra Raresz, zmarłej 1529 d. 28 Czerwca: miała na głowie czapkę futrzaną z
wyszytym krzyżem, w sukni z metalowemi frędzlami i 46 guzikami złoconemi;
na palcach miała 3 złote pierścienie jeden z turkusem i granacikiem, drugi
z turkusem, na trzecim była wyryta Bogarodzica z dzieciątkiem Jezus. – 3) W
c) grobie na prawo ku południowi leżał Bogdan jednooki wojew. mołdaw. zmar-
ły 1517 d. 20 Kwiet.; miał na sobie płaszcz aksamitny wyszywany bogatemi sznurami
złotemi z guziczkami małemi u kołnierza i rękawów, spięty z złotemi czaprągami
(klamrami); na głowie miał ponsową aksamitną mitrę książęcą z naszytemi sztucz-
kami złotemi ozdobionemi czerwonemi kamykami; na palcach miał 3 złote pierście-
nie, jeden w kształcie obrączki, drugi z topazem, rubinem i smaragdem, trze-
ci z krwawnikiem na którym była wyryta głowa żubra.
(W Archiwum rumuńskiem 1860 wydanym przez Kogalniczana wydrukowane
napisy z nagrobków: e) Stefana, h) Maryi córki Raduła – nagrobek metrop. Teoktysta,
1) Napis z krzyża. 10) Napis z dzwonu. – g) Stefana i Piotra. – c) Bogdana. – d) Maryi.)
Bogdana

Monaster w Putnie. Groby: 4) W grobie murowanym (na lewo od h)
grobu Bogdana) stała na kracie żelaznej drzewiana trumna z zwłoka=
mi Stefana okrutnego (syna Bogdana jednookiego) wojewody mol=
daw. który zmarł 1527 d. 14 Stycznia. Zwłoki ubrane były w płaszcz
z axamitu czerwonego z złotemi kwiatami podszyty czerwoną jed=
wabną materyą. Na tylnej powierzchni płaszcza wyszyty był krzyż
grecki jedwabiem z srebrnemi kutasikami. Prócz tego ubrane były w stułę
z czerwonego atłasu z złotemi wzorami, której to stuły końce obszyte
były taśmą z nici jedwabnych i srebrnych tkaną. Na głowie pokryte były
zwłoki bogatą mitrą książęcą: albowiem znaleziono sztuczkę złotą z
ametystem i dużą perłą, na złotem kółku wiszącą; druga sztuczka
złota miała również ametyst, trzecia złota filigranowa z kółeczkami,
czwarta z 3 rubinami; rozetki i listki złote do przypięcia lub przy=
szycia, 157 pereł żółtych. Niektórzy sądzą, że to był strój zakonny: –)
bo nieznaleziono żadnych pierścieni na palcach. 5) W grobie muro=
wanym (z wschodniej strony grobu Bogdana) leżały na wmurowanej kra=
cie żelaznej zwłoki bez trumny, mające na głowie czapkę okrągłą
futrem obramowaną i suknię z czerwonego atłasu (płaszcz) pod którą
zwłoki ubrane były zwłoki w drugiej węższej sukni zapiętej małemi
metalowemi guzikami, i u dołu rękawów płatkami naszytemi metalowemi
ozdobionej. Grób ten niesklepiony w górze, nakryty był tylko 2 płytami
Kamiennemi. Czyje by były te książęce zwłoki niewiedzieć (może kobiece). . e)
6) W grobie murowanym z kamieni, przykrytym wielką płytą kamien=
ną prawie w środku nawy cerkiewnej przed ikonostasem leżały zwłoki
Stefana wielkiego hospodara mołdawsk. fundatora monasteru Putny,
który zmarł 1504 d. 2 Lipca. Płyta pokrywająca grób miała 6' długości
i 3' szerokości; mury zaś grobu były 7' długie. Zwłoki zupełnie zgniłe
leżały na 13 żelaznych poprzecznych sztabach w płaszczu na którym
na piersiach wyszyty był krzyż złoty. Brak innych ozdób, oraz nienatu=
ralne położenie czaszki świadczyły, iż już dawniej grób ten otwierano: Kosz=
towności wyjęte z tego grobu r. 1857 metropolita Jakób kazał przerobić na
korony do obrazu Bogarodzicy. 7) Obok grobu Stefana wielkiego odkryto –)
murowany grób mniejszy dziecinny. 8) W grobie murowanym w środku

g) cerkwi, znaleziono w szerokiej trumnie drzewianej zupełnie strawione zwło=
ki dzieci Stefana wielkiego jako to Bogdana +1479 d. 26 Lipca, i Piotra +
1480 d. 1 Październ. g) W murowanym grobie w nawie cerkwi znaleziono
h) w trumnie zwłoki Maryi (córki wojewody Raduła) żony Stefana wielkie=
go hospodara mołdaw. +1513 d. 30 Stycznia, zupełnie zniszczone. 10)
f) W murowanym grobie w nawie cerkwi znaleziono w trumnie drzewianej
również zwłoki Maryi (córki Izaaka despoty z Mankupu) także żony
Stefana wojewody mołdaw. +1487 d. 19 Grudnia, zniszczone; przetoż
oba te groby nie rewidowano. — Zwłoki z grobów 1–8 przełożono do
nowych trumien, rzeczy zaś kosztowniejsze opieczętowane oddano Ko=
misyi, a inżynier dyrekcyi budowniczej Antoni Röll pozdejmował
rysunki grobów i znalezionych w takowych rzeczy kosztowniejszych.
Inne groby zostały nietknięte.

Monaster w Moldawicy Błahowieszczenia Bohorodycy fun=
dowany pierwotnie przez Aleksandra I. dobrego hospodara ziemi moł=
dawskiej r. 1402 we wsi Watra-Moldowica, przeniesiony r. 1532 na
inne miejsce w tejże wsi przez hospodara Piotra Raresz, supprymo=
wany r. 1785 przez rząd austryacki, a cerkiew monasteru zamieniona w
parafialną. Cerkiew ta otoczona murem wysokim z 2 basztami i z wieżą
wchodową, murowana w r. 1532 ma okna gotyckie. Wewnątrz zdobią ją sta=
re malowidła ścienne (freski) wykonane r. 1537 przez hegumena
Stefana. W nawie kościelnej na ścianie wyobrażony wojewoda Piotr
Raresz ofiarujący cerkiew Bogarodzicy, za nim stoją jego dwaj synowie,
żona Helena i córka Roksanda. Malowidło to ciekawe dla strojów ów=
czesnych. Na tychże wewnętrznych ścianach są wizerunki Świętych,
a na ścianie zachodniej Sąd ostateczny i piekło. Okna w cerkwi ka=
mienne gotyckie. Na zewnątrz także wizerunki Świętych, którym jak widać
Tatarzy i Turcy dzirytami oczy wykłuli. Z bocznej nawy prowadzą kamienne
schody kręcone do skarbnicy (zakrystyi). W cerkwi tej jest tablica nadgrobna
kamienna Efrema biskupa radowieckiego z r. 1619. Nad wchodem do cerkwi
płyta erekcyjna głosząca, iż cerkiew ta zbudowana przez Piotra Raresz
poświęconą została d. 10 Września 1532. — W tejże wsi nieco dalej są jeszcze
ruiny pierwotnej cerkwi klasztornej wystawionej r. 1402; widać tu jeszcze
na ścianach ślady pierwotnego malowania, między innemi 2 płaczące niewiasty
składające ciało nieboszczyka do trumny.

W cerkwi dochował się psałterz starosławiań=ski przepisany r. 1618 przez Efrema biskupa radowieckiego.

W cerkwi klasztornej w Moldawicy obraz S. Mikołaja pochodzący z zniesionego w Galicyi monasteru prawosławnego Skit wielki (czyli Skit maniawski – Skit mare) okuty blachą srebrną złoconą; na nim napis sławiański: „Ten obraz okowany został srebrną blachą w „Radowcach r. 7013 (1504) d. 18 Listopada za czasów biskupa pana „(Kyr) Pachomiusza;" na boku zaś drugi napis: „Odnowiony i pozłocony „przez arcybiskupa metropolitę suczawskiego Jerzego Mohiłę za „czasów hospodyna Jo. Jeremii Mohiły wojewody z bożej łaski hos=„podara mołdawskiej ziemi r. 7107 (1599)." W tyle zaś na przyklejonem płótnie napis: „Ten obraz Św. Ojca Mikołaja jest własnością cerkwi w „Skicie wielkim, gdzie go odnowił hieromonach Job malarz w r. narodze=„nia Chrystusa 1698 w miesiącu Sierpniu za czasów hegumena Ojca „Sofroniusza."

Cerkiew w Suczawicy pod tytułem Bohojawłenia, wraz z monasterem, fundowanym r. 1582 przez Jerzego Mohiłę biskupa radowieckiego (a od r. 1589 arcybiskupa metropolitę suczawskiego + 1598) zewnątrz i wewnątrz malowana fresko w stylu bizantyńskim z wizerunkami Świętych kościoła wschodniego, pomiędzy któremi jest także obraz Jerzego Mohiły hospodara mołdawskiego brata metropolity. Są tu nagrobki w nawie głównej; z napisami cerkiewno-sławiańskiemi, marmurowe: 1) Pan Gawrył buw Stołnyk, postawi Jo. Jeremia Mohyła hospodar zemli mołdawsk. w lito 7111 (1603) misiaca Junija 30 d. (Gabriel Mohiła później hospodar wołoski 1617, żył jeszcze 1620 – a Jeremiasz + 1606 widać, że pomnik za życia stawiany). 2) Jo. Symeon Mohyła wojewoda wałaszeskoj zemli, hospodar zemli mołdawskoj, prestawi sia 7113 (1605) d. 14 Septembr. – ojcu postawił ten nagrobek syn Jo. Hawrył Mohyła hospodar z matką Mełanią r. 7128 (1620) d. 15 Mart. (marmurowy). 3) Jo. Jeremij Mohyła wojewoda postawił córce swej Samfyrze, która zmarła r. 7104 (1596) d. 7 Marca (kamienny). 4) Symeon Mohyła hetman porkałab soczawski postawił córce swej Theodosii, która zmarła r. 7105 (1597) d. 28 Septembr. (kamienny okrągły – niedaleko ambonu). 5) Jeorhije porkałab chotymski i kniahyni jeho Kerstena postawili córce swej Anhetynie, która zmarła r. 7109 (1601) d. 4 April. 6) Kykoar tretyj łogofet synowi Prokopiju, który zmarł r. 7106 (1598) misiaca Januar. 5 d. 7) Kniahynia Iryna panu swojemu Joannu wełykomu postełnyku, który zmarł r. 7107 (1599) d. 5 Decembr. 8) Anastaza panu swojemu Heorhiju postełnyku, który zmarł r. 7109 (1601) d. 11 Novembr. 9) Archiepiskopu Fheodosiu Barbarowskomu metropolitu suczawskomu, [redacted] 7106 (1598)*) d. 23 Februar. postawił pan Tudor. = Nad głównym wchodem do cerkwi kamień z napisem sławiańskim głoszący iż ta cerkiew Bohojawłenia zbudowana r. 7106 (1598). – W cerkwi w oszklonych szafach przechowują się: a) Wizerunki Jeremiasza i Szymona Mohiłów hospodarów mołdawskich w wielkości naturalnej na czerwonym aksamicie misternie niciami jedwabnemi różnokolorowemi, złotemi i srebrnemi wyszyte r. 1606 ręką Elżbiety Mohiliny hospodarowej wyszyte. b) Płaszczenica bogata przedstawiająca Chrystusa w grobie wyszyta na czerwonym aksamicie niciami jedwabnemi, złotemi i srebrnemi, ozdobiona ametystami, szmaragdami,

*) data mylna – bo umarł później.

rubinami i wielką ilością pereł; ma ona pochodzić od Stefana wojewody mołdawskiego r. 1494. – Prócz tego są tu starożytne: 1) Ciborium z pozłacanego srebra w kształcie kościoła z trzema wieżyczkami w stylu gotyckim z r. 1591. 2) Wozduch (Kelchtuch) haftowany złotemi nitkami, na którym przedstawiona Komunia apostołów. 3) Wozduch (Kelchtuch) czerwonojedwabny złotemi nićmi haftowany, na którym przedstawione złożenie do grobu Chrystusa z roku 1602. 4) Nakrycie kielicha (Kelchdeckel) w kształcie krzyża z zielonego aksamitu, haftowane złotemi i srebrnemi nićiami, na którem wyszyci Aniołowie i w środku dzieciątko Jezus, z roku 1602. 5) Kandelabr w nawie głównej, u którego wisi warkocz włosów, który sobie odcięła Elżbieta żona Jeremiasza Mohiły hospodara w niewoli tureckiej. – 6) Obraz Bogarodzicy srebrem okowany, z tyłu jedwabiem obciągnięty z napisem starosławiańskim: „Ojciec Joakim patryarcha „antyochyjski darował ten obraz ojcu Jerzemu (Mogile) biskupowi radowieckiemu, a ten zaś dał go do nowozbudowanej obiteli swojej, ~~[illegible]~~ „monasteru w Suczawicy, gdzie jest chram Zmartwychwstania Bożego Pana naszego Zbawiciela Jezusa Chrystusa. Ktoby się poważył obraz ten „zabrać, czy to biskup, czy kaługer, ten niebędzie miał odpuszczenia od „Boga Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa i od 318 Ojców Nikejskich „i niech go dotknie los z Judaszem Iskariotem. Roku 7195 (1687)."

Cerkiew Klasztorna w Dragomirnie ma napis kamienny:
„W imię Ojca i Syna i Ducha Św. i Św. Trojcy, jedynemu Bogu i
„jego Przeczystej Matce, Św. sprawiedliwemu Enochowi, Św. Pro=
„rokowi Eliaszowi i Św. Prorokowi Bogosłowowi na cześć zbudowa=
„li tę cerkiew pokorni sludzy i czciciele Św. Trojcy, p. Anastazy
„Krymkowicz były biskup radowiecki, p. Łukasz Stroicz wielki
„logofet (kanclerz) i jego brat Szymon wielki skarbnik za czasów
„czcigodnego Księcia panującego Jeremiasza Mohiły wojewody i jego
„ukochanych synów Jo. Konstantyna, Aleksandra i Bogdana Woje=
„wodów, roku 7110 (1602) lipca 27 dnia."

<u>Malarstwo bizantyńskie</u>. – Ciekawe zabytki ma=
larstwa bizantyńskiego z XV i XVI wieku, ściennego (freski)
dochowały się w cerkwiach na Bukowinie. Widać w nich
przeważnie typ szkoły serbskiej. W cerkwi byłego monas=
teru we wsi Woronetz fundowanego r. 1488 przez Stefana
Bogdanowicza wielkiego wojewodę mołdawskiego (suprymow.
1785) są zewnątrz i wewnątrz na ścianach takowe ma=
lowidła wykonane r. 1546 nakładem Grzegorza Roszki,
metropolity suczawskiego. W przedsionku cerkwi widać na ścia=
nach wyobrażenia różnych świętych Kościoła wschodniego w
szeregu kalendarzowym (świątcy). Między innemi św. Eliasz
na wozie ognistym. Na zewnętrznej ścianie przedsionka,
tuż koło drzwi widać postać metropolity Grzegorza w stroju pon=
tyfikalnym, tylko ma czarny kaptur na głowie, w lewej trzyma żezł
(pastorał) a w prawej zwój z napisem starosławiańskim: „O Panie Jezu
„Chryste przyjm modlitwę i trudy twego sługi p. metropolity Grze=
„gorza, który na cześć twą wystawił ten mały przedsionek”.... Obok
metropolity stoi pustelnik (schimnik) Daniel (który pierwszy zamieszkał
w tem miejscu) w czarnym habicie z laską opacką w lewej i zwojem w
prawej, na którym starosławiański napis: „Zejdźcie się tu moje dziatki,
„posłuchajcie mnie, chcę was nauczyć bojaźni bożej”... – Dalej wyob=
rażone oblężenie Carogrodu przez Turków. Z drugiej strony:
Drzewo genealogiczne Chrystusa. Obok tego czterech mnichów (kaluge=
rów) niesie trumnę otwartą płaską z zwłokami św. Jana Suczawskie=
go; z bramy miasta wychodzi naprzeciw wojewoda w czarnym żupanie
z koroną na głowie, w towarzystwie swej żony (Anny), bojar i ludu, na
przyjęcie zwłok. U spodu napis sławiański: „Przeniesienie ciała święte=
„go męczennika Jana Nowego do sławnego grodu Suczawy za dni bogo= (r. 1402)
„bojnego, Chrystusa miłującego Jo. Alexandra wojewody i jego żony Anny
„oraz biskupa Józefa”. Poczynszy od poddasza aż do dołu ścian wyobrażeni

Malowidła te na ścianach zewnątrz są zupełnie świeże, tylko na północnej ścianie nieco wyblakły od deszczu i śniegu.

rozmaici Święci w postaciach stojących, lub wystający z kielichów kwia=
tów, lub otoczeni gwiazdami; niektórzy trzymają krzyż lub zwój z na=
pisem; przy każdym wyrażone imię. Między innemi widać S. Onufrego
z brodą po kostki, Św. Marek Faeskin (z Efezu?) okryty skórą zwierzęcą,
filozof Arystoteles z napisem: „Car Aristotel", filozof Plato w trójkon=
czastem kłobuku z napisem: „Helin Plato", dalej „Helin Sokrates", wszyscy
trzej mają w rękach zwoje. Na ścianie południowej wyobrażony Sąd osta=
teczny: Ręka wystająca z obłoków trzyma wagę, koło której stoi naga dusza
zmarłego sprawiedliwego, koło niej zaś anioły, z tych jeden kładzie na
prawą szalę zwój z spisem dobrych czynów a drugą ręką trzymając trójząb
odpycha czarta; lewą szalę z zwojami grzechów starają się czarci przeważyć,
i staczają walkę z aniołami. Po niżej Anioł w powietrzu daje na trąbie znak
zmartwychwstania: powstają z grobów zmarli, morze wyrzuca okręty
zatopione, i ryby wyrzucają z swych wnętrzności ciała ludzkie zatopione.
U dołu piekło w postaci smoka z otwartą paszczą ogniem ziejącą
do której wlatują dusze. Na smoku siedzi książę piekieł trzymając
czaszę cierpień wiekuistych. W ogniu piekielnym siedzą: Mahomet
w turbanie, cesarze Maximian i Licyniusz, Herod i Kajfasz, Julian
odstępca. Na samym wierzchu po nad wagą siedzi Chrystus na tro=
nie po prawej jego stoją wybrani Apostołowie, Prorocy i Święci; po
lewej zaś Mojżesz z niewiernymi Hebrajczykami, Łacinnicy i Or=
mianie. — Sama cerkiew z kopułą ma 130' długości; w przedsionku
okna kamienne gotyckie; w nawie 4 wązkie okna kamienne i kopuła;
apsyda (prezbyterium) półokrągła za ikonostasem ma jedno okno.
W nawie na wewnętrznej ścianie naprzeciw ikonostasu wymalowany (fresko)
wizerunek erekcyjny: Chrystus na tronie siedzący błogosławi prawicą,
koło niego Bogarodzica. Z boku S. Jerzy patron prowadzi wojewodę trzyma=
jącego w rękach cerkiew (Stefana), za nim stoi jego żona (Maria), przed nią
córeczka w czepcu obramowanym, a za nią syn (Bogdan). Wojewoda wąsaty z brodą,
w szatach książęcych bizantyńskich ma na głowie koronę, podobnie jak i
jego żona. Nad wojewodą napis sławiański: Stefan wojewoda, hosp. ziemi mołdaw."
nad jego żoną: „Gospoża"! — W cerkwi tej są także 2 dzwony mające napis sła=
wiański: „Stefan wojewoda z bożej łaski hospodar ziemi mołdawskiej, kazał ulać te
„dzwony w r. 6996 (1488) mies. Maja 5." — Jest tu także płaszczennica 180 centim
długa — 120 centim. szeroka z popielatej jedwabnej materyi mająca wyhaftowanego
Chrystusa w grobie z napisem sławiańskim opiewającym iż ją Gabriel Trotuszan
skarbnik darował do cerkwi S. Jerzego w Woronetz r. 7024 (1516) d. 26 Augusta.

103

W przedsionku cerkwi S. Mikołaja w Radowcach jest płyta nagrob:
kowa z napisem sławiańskim: „Błagoczestywy, Chrystusa miłujący
„hospodyn Jo. Stefan wojewoda hospodar ziemi mołdawskiej u:
„krasił ten grób swej matce Stana, roku 7026 (1517) miesiąca
„Września 28 za czasów biskupa Pachominsza." —
Nad przedsionkiem cerkwi tablica kamienna z napisem: „Z wolą Ojca,
„łaską Syna i dokończeniem Ducha Św. rozpoczął i wybudował ten
„przedsionek cerkwi błagoczestywy czciciel S. Trójcy Jo Oleksander
„(Lapuszneano) wojewoda hospodar ziemi mołdawskiej r. 7067
„(1559) miesiąca Czerwca 30, za czasów biskupa Euthiminsza." —
W przyległym zabudowaniu biskupiem wmurowana jest nad wejściem
do piwnicy tablica nagrobna (znajdująca się dawniej w cerkwi) z
napisem: „Ten grobowiec naszego wszeoświaszczennego ojca bis:
kupa Izaiasza, który przeszedł do żywota (życia) wiecznego r.
7101 (1592) Stycznia 4. — Zewnątrz cerkwi nad wchodem jest ka:
mień z napisem starosławiańskim: „Za wolą Ojca, przyczynieniem
„się Syna i ukończeniem Ducha Św., z przyzwoleniem i pomo:
„cą błagoczestywego hospodyna Piotra wojewody, syna Stefana woje:
„wody, zaczęto stawiać ten dom boży na imię czestnego Uspienia prze:
„czystej i wsławionej monarchini Bogarodzicy dziewicy Maryi i skoń:
„czono kosztem i trudem sługi bożego żupana Teodora wielkiego
„kanlerza (logotheta) i jego małżonki Anastazyi r. 7038 (1530)
„w miesiącu Sierpniu 15 d. za czasów ihumena Paizyusza." —
Oprócz tego są w cerkwi wytarte płyty nadgrobne: Dana portara (burgra:
biego) suczawskiego (1555), Jewthymiusza biskupa radowieckiego
(1552), Salomona logotheta (1599)

Monastery na Bukowinie.

Ispravnik mieszkał w Suczawie
Starosta w Czerniowcach
Czernowski de Czernauka.

104

Samostie (skit) Miron Kuranko nadał 4 części (Samostie)
wsi Samostie r. 1721; a Thodor Zinte
16 części téjże wsi 1724

Petrautz klasztor żeński miał sobie przed (Petrautz)
r. 1638 nadane wsie: Petrautz i Mirowerz

Ostra (skit) r. 1765 Chatarina żona Samsona
wieśniaka nadała swą część mojskij w
Pleschnitza i Ostra d. 15 Grudnia. — Je-
romonach Nathanail Kolmuzki od sie-
bie zbudowanemu skitowi Ostra nadaje części
wsi Berbestie d. 8 Lipca 1776.

Pereschnitza (skit) r. 1747 d. 20 Czerwca Tha- (Pleschnitza)
nasi Zinta nadał 16 części wsi Bamila.

Suczawica (klasztor) Gabriel Mikulesse nadał Mohita
wieś Trepkeutz w raji Chowinskiej 1763. —
biskup Georgi z Radautz darował d. 26
Lutego 1586 wieś Stanilestie w Chowinskiej
raji — R. 1670 posiadał klasztor wieś
Lenkeutz i Mackarocka w raji Chowinskiej
— R. 1712 posiadał wieś Machoren i pół
Hruschowetz w raji chowinsk. — Wieś
Ruschintze w Moldau — Biskup Radautki
Georgi Mohita nadał wieś Suczawica co 6 Augusta
1583 potwierdził Xże Petre — Jeremiasz
Mohita r. 1597 nadał wieś Horodnik de
sus i de zos. — Bojar Ilie Szeptilics
1654 zamieniał się z klasztorem, za wieś
Scherbeutz i 2 falcze winnic w Kotnarze
~~dostał~~ dał swe wsi: Hrinecsestie, Jasło-
wetz, Czeplinitza. — Mitropolit Georgi Mohita
nadał wieś Wollowetz 1589. — Bojar
Jordaki Kantakuzeno nadał pół wsi Plesch-
nitza, 7 mą część Kostesti, 1 część Berbesti —
Bojar Juan Salamon nadał góry Schemalou (Czumaleu)
1584 — Xże Petre 1583 nadał wieś Mundresti
w Moldau — Wieś Werbie w Moldau — Posiadłości
wsi Jubanestie w Moldau 1599 potwierdził
Xże ~~Constantin~~ Antiochi Constantin

wieś Kersteneștie w d. Mołdaw: którą Let-
raszko Kasakul z Braini r. 1622 Klaszto-
rowi w Solka sprzedał — Wieś Tschurschleștie
w Kukesulner distrikt 1617 — Pszczelnik
i zagroda we wsi Bohotin (Mold.) 1737 —
Klasztor w Suczawicy ~~zamien~~ dał klaszto-
rowi Hankul swą wieś Krakaoni za wieś
Mogura 1628 — Wies Muntieni ~~teraz~~
teraz Urseschti zwaną nad rzeką Krakau
darował Metropol. Georgi 1631. — Wieś
Dawida 1750 (mold)

Kristatick — R. 1764 George i Theodor Zinte, Ire-
na Rotopaniasza i Ilana córka Eliasza Zinte
sprzedali luteranom niemieckim z Filipiere
pół wsi Swinecze za 470 zł. — Thanas.
Kosan i Georg Karpo odkupili nazad tę po-
łowę od luteranów i sprzedali kupcowi
Teodorowi za 1000 zł który ją nadał Klasz-
torowi Kriszcralik 1768

Moldawitza Klasztor. Burlics nadał wsie Iro-
vorokie i Oprischeny d. 17 marca 1418 co r.
1503. Xże Stefan potwierdził — Xże Ale-
xander nadał Gurę Suchartul d. 15
Lutego 1410. — Pustelnik Seraphin darował
swój skit na gorze Rareul Klasztorowi
1755 — folwark Kugielnick — R. 1522 wieś
Liteni zamieniono za pół wsi Stapeschani
Xiążę Konstantyn Michaj Czechan Rackowitza
d. 17 Stycznia 1757 nadał Klasztorowi daninę
100 owiec 100 ulów, 10 bydła rogatego 300 wiad.
ra wina, 4 chłopów. — Georgi Korestenul
nadał wieś Koresteny w rzęsi chowińskiej 1667.
— Xże Stefan r. 1533 kupiwszy od Todora
Korleta wieś Berkeschesty darował
ją klasztor. w Moldawicy — Xże Alexander
d. 14 Kwietnia 1411 darował wieś Wama i
Braniste — tenże Xiąże 18 Novembr 1409 na-
dał wieś Wama klasztorowi w Moldawicy po-
siadłość tę potwierdził Xże Stefan r. 1447
Xże Duka 1683. — R. 1442 potwierdził
Xże Stefan posiadłość wsi Seariore lecz klasztor
sprzedał tę wieś 1714 Joannaszko Isreczeskulo-
wi który także od Teodora Stirche pół wsi Jacu-
beszti kupił 1715 i obie klasztorowi Ilicreștie da-
rował

Klasztor Putna wieś Stubieny in der Moldau darował
Xiąże Stephan Wojewoda 1494
wieś Stanczeny darował Xiąże Piotr 1588
~~wieś Podraga Xiąże Wasile r. 1641 darował~~
Apostol Katarczin a ten sprzedał Wielkiemu
Logotetowi Gabrilasch 1641 a Wasile
Wielk. Pokarnik r. 1764 Klasztor. w Putnie
wieś Petrekany Xiąże Petre 1542
wieś Frumosa Xiąże Stefan 1502

Szymon Mohiła 1607

Wojciech Mohiła 1631.

Klasztor Matira posiadał Mazanaestie 1737 — Alexander
Lapuszanano wojewoda r. 1559 darował wieś Melini
(na Wołoszczyznie leżał a nie w Bukowinie)

St. Onofri monaster supprymowany
1788 w Grudniu.

Klasztor Dragomirna Miron Barnowski Xiąże d. 1 Grud
nia 1627 dobra Bralinesty wieś ten klasztor sprzedał
metropolicie Sawie r. 1706 który tę wieś
znow 1712 Klasztorowi w Putnie darował
wieś Balesty 1598 — Miron Barnowski wieś Nekschenj
1626 — wsie Badinesty, Ruschodorff, Nekschenj, Salze, Bir:
rowa 1654

Klasztor Woronetz Xiąże Konstanty Mowilla r. 1609 —
nadaje wieś Suflinze; a Bojar Gri
gorcse Wornik dwie Tistieny, Ternau
ka i Hliniwode d. 1 Grudnia 1600 —
Xiąże Petr Raresz wieś Balinze 1545 — Xiąże
Bogdan syn Stefana wieś Leonty nad
Dniestrem 1513 —
Metropolita Grigori wieś Malini 1551
R. 1630 należała wieś Branistie
R. 1557 Monach Theodosie były pokarnik da
rował wsie: Dragojesty, Bolesty, Lukaczesty i Ka
tschenj — Xiąże Stefan nadał wieś
Stulpikany r. 1488 — 1622 darowano
wsie Ternauka i Treftiana (mold) — Xiąże Stefan
1472 pozwolił ryby bez myta sprowadzać

Klasztor Suczawicza Archimandryta Dorotey 1598 Xiąże Stefan potwierdził że Metropolita
wieś Oronostey — Xiąże Petre 1583 — Georgie wieś Solka darował 1598 —
wieś Zoundresty
R. 1625 biskup Radaucki Ewlogie dał swe
wsie Jubanesty i Kertynesty Klasztorowi w Sucza
wicy za wsie Hrinsest, Jaslowitz, Zepolija
Klasztorne. —
wieś Werwie biskup Georgie zu Radautz

Xżę Stefan 1615 wieś Solkę nabył za wieś Stanileşti
od Klasztoru Suczewitza i darował ją Klasztorowi
w Solce — Xżę Stefan 1616 wieś Kirchwana i wieś
Poluschani — Stefan Tomsza Xżę 1587 nadał dobra Czeplenice, Jas:
lowetz, Kanicsestie, Wollowetz, Solka. — Xżę Stefan wsie
Badeutz, Kranicześty, Iwankeutz, Berleschteny i Dragonesty
Biskup Georgi Mogilla darował wieś Grariczeştie 1588
Kalugier Wekan Ursatzky darował pół wsi Meleschkeutz 1733 drugą
połowę tej wsi darowała Maria córka Szymona Kalkintraner Klasztorowi
w Jetzkan 1732 — Bojary Luput: Jonasch Kossyrowie i Ecsiker Kula
darowali dom w Suczewie 1623

I Xżę Jankul 1582 darował wieś Satul
mare.

Klasztor Solka Xżę Stefan Tomsza wieś
Faraony 1613 — Xżę Stefan Tom
sza wieś: Mongstiren i Kostesty 1615
tenże wsie Losna pół Kalinczeny,
2 części Terska, 2 części Kalinesty
pół wsi Scherbenesty 1614

Klasztor St. Ilie R. 1546 Xżę Petr (Rareszh) nadał
pół wsi Kostinał — Xżę Stefan potwierdził r.
1613 posiadłość pół wsi Kostina, całe wsie
Satulmare, Jwojestie, Valeschenii i
Jeserceny d. 22 Augusta — pół wsi
Meleschkeutz, Marizce, Sinecheo i
Kallinesti darowała Irena córka Geor
gitzy Munzul z Meleschkeutz — wieś
Ziganestie Klasztorowi Bisericani r.
1661 Andrasch syn Teodorascha wielki lo
gofet darował którą wieś r. 1736 Xżę Grigori
Ghika Klasztorowi w St. Ilie zyjąc pozwolił.
Wieś Schulestie (wolą) należała Klaszto
rowi 1620 — R. 1613 posiadał staw
Kopurze i 24 falczów Tąk koło Suczawy
— Nastasia córka popa Joan darowała w Kot
nar 3 falcze winnic ~~1612~~ w górze
Mandra 1612 — R. 1613 posiadał Klasz
tor wsie: Draganestie, Skee, staw Kopurze, 24
falcze Tąk 6 falcze winnic

Klasztor św. Eliasza koło Suczawy fundo:
wał Stefan wielki (Woda) hospodar mołd:
dawski

Klasztor Humora Xżę Stefan 1490 darował wieś Bra:
nisztie — Xżę Alexander nadał górę Mogura —
Wieś Pertesti (oberschlb. Solonez) nadał Xżę Alexander
1415 — Wieś Romanestie 1730 — Bojar Dan Dor
tar darował wieś Michalesti i pół Pajasestie 1555
— Teodor Braha 6tą części Romanestie wsi 1751 —
Jeromonach Calistrun 3 części wsi Negotestie 1752
— Michał Trifon Wornik wsie Wleicseny i 2
falcze winnic — Xżę Jerem. Mogila potwierdza posiadłości
Lucsany, Totscheny i Trojinestie, Bubujnosky — R.
1466 Juri Serbitsch darował grunt na pszczelnik w
Slatarója.

R. 1475 Xżę Stefan potwierdza posiadłości
Klasztoru Glodieni, Stemzeni, Pertestie, Dionesti
Unguseni, Slataroje — R. 1593. Wornitscheny
Grbüryn Ostra, Korresty feredieny: Branesti —
Xżę Petru uwolnił z wojny ryb od cła 1453. — Xżę
Stefan nadał rocznie 3 beczki wina 1459
— Xżę Stefan darował klasztorowi Woronetz Bojany
w Gura Humora 1489. — R. 1514 Xżę Bog
dan darował wieś Bukurestie Klasztorowi
Woronetz

Lutna 11) Jan Stefan Wojewoda Syn Bohdana Wojewody postawił grób ojcu na-
szemu Metropolicie Suczawskiemu Kir Theoktystu który + 6916 dn. 8 Novembr. po
rusku : reszta n. p. 12) nad wchodem : Syja cerkow ponowy Jo. Heorhij Stefana
Wojewody Jewtysz (2) w dnj Jo. Petratij Dabyża Wojewody w lito 7170 13) na-
grobek rusk. Theophan episk. Radawski Proinszhemik od Lutne + 7178 14)
Nad drzwiami wieży kamień mówi że Jo Stefan Wojewoda Moldawski syn Bohdana
wojewody sozda i sotwory turn sej murom około monastyra w lito 6989
Misiaca Maja 15) nad żelaznemi drzwiami (Außenthür) powołosku że drwi za czasów
Jegumena Pachomie : zrobione 7271 dn 9 Maja Majster ich Winczentyj
16) nad drzwiami von Vorrefectorium „matko boża przym molitwe Jo. Alexan-
dra Wojew. i Sożytelnycy jeho hospoży Roksanty i czada ich. 17) herb lew do
Kota napis: Błahocestywyj hospodar zemly Moldawskoj unuk Alexandra
Wojewody y syn Bohdana Wojewody po [illegible] Koronoju Drahosza Woje-
wody Jo. Stefan Wojewoda Sotwory Obytanye sebi w manastyri Lutnoj w
lito 6981 (1473) Misiaca Maja 18) nad Thor Thürm herb Wołoski Jo. Stefan Wojewoda
syn Bohdane. sozda : sotwory monastyr sej u pamiat presw. Bohorodycy
pry Archimandryti Joanykii w lito 6988 Misiac Junija.
Portret Stefana Wojewody syna Bohdana Wojewody r. 1456 (teraz jest rok 1797 w
napisie) są inne obrazy hegumenów Monasteru (mogiły)
Suczawica 1) w trzeciem oddziele Kościoła grób założyciela Klasztoru nagrobek
marmurowy : Pan Gewryil bwo stolnyk postawił Jo. Jeremia Mohyła Woje
woda : hospodar zemli Moldawsk. w lito 7111 (1603) Misiaca Juni 30. 2) Jo Symeon
Mohyla Wojewod Wałaszskoj zemli hospodar zemli Moldawskoj + 7113 (1605) dn. 14 Septembr.
nagrobek dopiero postawił Jo Hawryl Mohyła Wojewod Hospodar ~~ojcu 2~~ matki
Metaniq ojcu (r. 1620) 7128 dn. 15 Marca (marmurowe) 3) kamienny Jo. Jerem. Mogiła
Wojewoda córce swej Sampsyra która + 7104 (1596) dn 7. Marca 5) na okrągłym Kamie-
niu niedaleko Ambony 1) Symeon Mogiła hetman perkalab Suczawski córce swej
Theodoryj która + 7105 (1597) dn. 28 Sept. 2) Jeorhie Perkalab Chotyński : Kniahyni
jeho Kerstenea córce swej Anhetynie która + 7109 (1601) d 4 April. 3) Kykoar
tretyj Logofet synu Prokopiju który 7106 misiac Janar 5. 4) Kniahynia
zryle panu swojemu Joanu welykyj postełnyk który + 7107 dn. 5 Dezemb.
5 Anastaza panu swojemu Heorhyju postełnyk który + 7109 dn. 11 Novemb.
napisy wszystkie ruskie

Na Бucεorиa Сахаπєдiєп (Сучєвицiu 1) nad drwiami Kościelnem
napis ruski ze kościół ten Bohojawlenia poświęcony za powoleniem biskupa
Radauckiego Dosytheje u mit hülfe milder Gaben ~~[illegible]~~ roku 7106 zbudowany
2) nagrobek Arkhyepiskopa Theodosie Barbarowskij Metropolyt Suczawski
+ 7106 dn. 23 Fewruara nagrobek postawił pan Tudor. (ruski)

Dragomirna.

1) w Kruchcie niebieski marmur nagrobek grecki że tu pochowany budow-
niczy tego Kościoła Dima Helen 2) Maria Irina z familij Wojewodów
Maurocordatow i z domu Magnatów Balsz + 770. 3) nad drzwiami
małego kościołka koło [illegible] der Kirch ruski napis że Kościół r. 7100
Anastazy Krymkowycz Episkop Radawski pan Lupol Stroicz Logofet
i brat jego Symeon Wetykij Wysternik r. 7100 Kościół stawiali

Jonaszko Pisecaskul z żoną ~~zbudował~~ Sandra zbudował ten Kościół
za czasów Książa Kowicz Jomie Wojewody r. 7228.

zaczął
Jan Nikulcze Hatman r. 7219 ~~zbudował~~ ten Kościół w niebowzię-
cia Maryi r. 7219 gdy tu przyszedł ruski car skończył po 9 latach
za Wojewody Michei Rakowitza
~~кънєзимъ вороньєцъ~~ Woronetz Truxantoka ~~[illegible]~~ rodzicowi swemu Flory który
nagroobek ~~który post~~
+ 7080.
Ewokia + 7076.
Monacha Theodosia (Schimnika)
i Feofana Skybnyka + 7085.

107

Bukowina. Wama słup wysoki sąg 1 i 4 stopy, 2 stop szeroki stoi na końcu wsi na wzgórzu kilka kroków od Chaussee ku zachodowi od wsi Kiczera ku północy góry Muncze ma być na pamiątkę porażki Turków 1716 którzy właśnie z łupami z Siedmiogrodu powracali

Radautz Kościół stawiany od Jana Alexandra Wojewody i Hospodara ziemi Mołdawskiej w lito 7067 Misiaca Junyja dnia 30 przy Jepyskopi Jeuftymyi. Nagrobki 1) Joan Stefan Wojewoda a hospodar Mołdawskoj syn Bohdana Wojewody ukrasy hrob sej swojemu prydidu Bodanu Wojewodi w lito 6988 Misiaca Jennara 27 i sji hroby czynył maister Johan głowa wołowa 2) Jan Stefan pradziadowi Jo. Lacka Wojewody w lito 6988 3) Jan Stefan pradziadowi Joannu Stа... romu Stefanu Wojewody iże hroby ukrył na Chindowi w lito 6988 4) Jan Stefan pradziadowi Romanu Wojewodi Hospodariu zemli Mołdawskoj w lito 6988. 5) J. Stefan dziadowi Jo Bohdanu Wojewodi brata Alexandra Wojewody w lito 6988 – 6) Jo Stefan unukow swojemu Jo Bohdanu Wojewodi synu Alexandra Wojewody w lito 6988 7) J. Bohdan Wojewoda ~~Bohdan~~ hospodar zemly Mołdawskoj kościołowi metropolitalnemu S. Mikołaja w Radautz (Radowskomu) i biskupowi Radauskiemu Pachomiuszowi zapisuje 800 złot aby nabożeństwo odprawiał zapisał. 8) nagrobek żony Logofeta Alexa Nicolajos kul ~~a~~ Mullerisi + 1770. nagrobki wszystkie 6 są z marmuru (marmor natur.) z herbem Wołoskich Książąt

Putna Klasztor. 1) nagrobek Jana Stefana Wojewody Mołdawskiej fondatel swiatyi obyteli tu leży + 7000 Octob 47 2) Maryi córki Wojewody Raduły żony Stefana Wojewody Mołdawsk + 7000 oba te nagrobki kwiatami ustrojone 3) W lito 6905 misiac Decembr. 19 + Maryja żona Jana Stefana Wojew Mołd. 4) Bohdana i Petra syna Jana Stefana Wojewoda Bohdan + 6987 Pioter 6988. Kwiaty i herb wołoski 5) Joh. Bohdana Wojewody Mołd. + 7025 Misiac Apryla 20 u polunoszczy (z herb) 6) Maryi Kniahyni dszczer Stefana Wojew. Mołdawsk + 7026 d. 18 Decembr (herb) 7) Jan Pioter Woj. Mołd. żonie swej Maryi stawia grob która + 7037 (1529) An. 28 Junie. 8) tenże unuku swojemu Stefanu Wojewody + 7035 Misiac Jennara 12. 9) Jacob Metropolit.

mold. i odnowiciel Klasztoru w Putnie + 7286 (po wołosku) 10) Hieroschimonach Andryjan i zakonnica Marianna rodzice metropolity Jakoba tu pochowani r. 7266 dn. 20 Stycznia (po wołosku)

Żołkiew pod nagrobkami r. 1810 napisy starte pod nagrob Żołkiewskich które mam
u Dominikanów 2 nagrobki marmurowe na nich 3 geniusze z alabastru niosą portrety
fundatorow 1) Marka Sobieskiego Sobieski Krasnostav. Capitaneus + 1652 Aetat 23
był to brat Krola Jana 2) Teofili a Żurow Sobieska + 1661 Aet. 54 dn. 26 Novembr.
Brzeżany Kościół paraf. nagrobki 1) Simeon Kraizer judex et civis + 1631. 2) Sophia Rem-
bowa Skarbkowa + 1609. 3) napis głosi w Kościół Adam Hieronim Sieniawski hoc... in
Brzeżany Poculator Regn. Pol. A. 1620 secto lapide fundavit nepos vicarius 1647 fundavit
Andreas Prochnicki Archiepp Leop. 1625 d. 31 Augusti Consecravit A. 1675 od Tatarów
spustoszony odbudował Kościół Crispus Liczkowski pleban poświęcił na nowo Wacł. Sierakowski
r. 1775. Spalił się Kościół r. 1810 odbudowała 1815 Izabella z Czartoryjskich Xżna Lubo
mirska
Kąkolniki kościoł zbudował Jan Skarbek Arcyb. Lwowski
Kopyczyńce w kościele obrazy: Jakob syn i matka Offka z Bestwiny Kopyczyńscy
fundatorowie Kościoła i plebana w Kopyczyńcach dobrach swoich r. p. 1443.
Dunajów przedbrama Kościoła r. 1585 jest w Kaplicy Pana Jezusa obraz klęczącego
Mikołaja Wyżyckiego Arcyb. Lwow. A. 1766 dn. 11 Maja poświecał podczas wizyty
Kościoł Arcyb. Wacław Sierakowski — Mikołaj Wyżycki Arcyb na dobrach
swoich dziedzicznych Sokołowie r. 1752 Kościołowi 6000 zło ps. zapisał aby co tydzien
za niego 3 msze odprawiano — tenże r. 1741 wystawił tamże Kaplicę Matki boiej
Jazłowiec w Kościele Exdominikanów nagrob. Alexandr. Stralon natione Scotus +
1651. w Mieście są nagrobki Ormiańskie — Palatium casti... per Castell. Cracovien.
sem patrem regis Stanislai Poniatowski
~~Stanisl.~~ Stanisławów w Kościele Exjezuitów obrazy 1) Casim. Ignat Leszczyński
Castel. Leopol. + 1730 2) obraz Victoria de Leszczyńskie Potocka Pal. ter. Kijov. + 1732
Halicz Klasztor franciszk S. Stanisława założył Bolesław Łudyk 1238 A. 1307
po zniszczeniu Tatarow odbudował Otto Capitaneus Russia A. 1704 po zniszczeniu
tureckim odbudował Stanisław z Głowna Głowiński judex terrae Halicien. w Koś
ciele tym obraz Bolesława: Copia ex imagine Boleslai pudici in Conventu S.
Stanislai Halicia reperibili desumpta.

Klasztor Illicesztie Irenie i Maria darowały swe części wsi Illicesztie Klasztorowi r. 1708 – również Theodoszka niejaka r. 1714 – Iwanaszko Isre ceszkul r. 1737 darował 3 części wsi Illecesztie, wieś Seczicsora, Balucsana, pół Jacobeszty, 4 części z Berheuts i Oroszeny wieś Orroszeny u Dor Moldaw kupił Joannaszko Isrecseszkul 1708 a żona jego Alexandria darowała Klasztorowi 1709 – Constantin syn popa Symeona darował Klasztorowi część wsi Dumeny 1769. (Illischestiè) monester Uspenia Bohorodycy 108

Seszcoria

Dragomirna Klasztor 1760 miał wsie: Lunitze Ruszczesora, Pirnova, Dragomiresti – Xżę Stefan w XVII w. nadał wieś Mathiaeni (mold) – w XVIII wieku miał Mathieni, Loszeszti, Foreszeni i Lesieresztie – R. 1754 posiadał: Druszesztie, Slotcnae, Treszeny, Uricseny, Dogmatrzeny, Flamunsy, Dragotesztie, Dobroneutz, Koreszesztie, pół Horroszekenitz i Horrodysto – Vnn Jeziora przy Toroboj należał Klasztorom: Dragomirna, Suczewitza i Lirnowa. (Klasztor zrabowali Kozacy pod Tymofiejem Chmielnickim)

Klasztor Solka Xżę Stefan 1622 nadał wsie: Schipeńtza Luszeny, Mihalcze – Bojar Miron Barnowski Hetman 1623 4 wsie: Mlineutz, Ploppeni, Uriszkany, Kaczkaczeny nadał (mold) – 1622 miał Klaszt wieś Michaelesztie (mold) – Xżę Stefan Tomsze 1615 nadał wsie: Monastiren i Kosztesztie, wieś Losna – Nastasia żona Urszula Pawlaja darowała swą część we wsi Galbini 1721 – Duka (wielki Komisarz) Konitsch nadał Grunt Balta Lucy 1623. Xżę Radul 1618 potwierdził wszystkie posiadłości klasztorne: Badeutz, Draganesztie, Kranicesztie, Iwancsi & Keutzy, Plitroszeny, Czorkaczy, Przyszeny, Stupka, Lamaszeny, Monesztireni, Kosztesztie, Iobanesztie, Dumeny, Losna, Kallinesztie, Horkesztie, Slobozia, Pololeny, Ustie, Rakszwana, Faraony Solka – Xżę Konstantyn Mihał Rakowica uwolnił Klasztor od podatków: Gostina, Desetina, Vaccarit, Kunitza, 6 Pogonów, Wadraritr. 1757. – Spór Kołab suczawski

Suczawa monaster S. Dymitra
załozył około r. 1475 Stefan Woda
hospodar mołdawski.

Klasztor Putna Xiąże Stefan 1466 kupił od bojara Stan
Babicz wieś Wikowa de Sus i darował Klasz-
torowi, tenże kupił pół wsi Zrancutz 1468 i
darował, tenże kupił wieś Balkeutz 1471 i darował
tenże darował wieś Ostritza 1472 — tenże kupił od
bojara Zmische wieś Jernauka 1479 i darował —
Kaługier Daniel Nakul 1757 pół wsi Karaptschiu
darował — Grigor Heschden darował wieś Jorda:
neshie 1761. — Xiąże Stefan kupił wieś Mikschany
r. 1488 (którą Xiąże Roman d. 18 novembr. 1400 braciom
Theodor, Petre, Michailo, Dmitre i Schurche Dragomira
nadał) i nadał Klaszt. — R. 1760 wsie należały
Tereplestsche, Kamenka, Kutschur, Petritscheny —
wieś Gretschi kupił r. 1488 Xiąże Stefan od Maryi córki
Teodora Bogdana i darował Klasztorowi
Klasztor żeński Horodnik. od r. 1490 pod zarządem Putny. Xiąże Stefan uwalnia od danin
1434 poddanych ~~wsi~~ z Ballasinestie wsi klasztoru
Horodnik — Xiąże Stefan nadał klasztorowi
w Putnie wieś mac skatowscze i przyłączył
Klasztor ~~[illegible]~~ w Horodnik ze wsią Ballasinest
do Klasztoru w Putnie 16 maja 1490. — 1645
należ. ~~[illegible]~~ Braniste (góra) — Xiąże Stefan
kupił 1490 wieś Woytinul i darował klasztorowi
równie jak i wieś Klischkeutz — Wieś Kut-
chur 1351. — Xiąże Stefan 1486 darował wieś
Kosminul — R. 1613 biskup. Philoplei von
Husch darował wieś Krasna — wieś Srudin
Maria i Jrina córki Grigor. Belkin darowały
1762 — 1587 Xiąże Petre wieś Pleschintze
Metropolicie Anastasi nadał ~~wieś~~ od dziesięciu
po śmierci jego miał ~~[illegible]~~ ~~się~~ klasztor w Putnie
tę wieś oddzierżyć — R. 1773. bojar Jordacki
Balsch zamienił wieś Suwer Stauzeny za wsie
Hlodieny, Serbie, Romanestie lub Dombrowieny z
Klasztorem w Putnie
R. 1617 Xiąże Radul poddał ~~wieś~~ Klasztor Probe...,
pod władzę Klasztoru w Putnie
Xiąże Stefan potwierdził Klasztorowi w Putnie
wsie Fratautz, Potluschana i Klimeutz d.
14 Octob. 1488 — Bojar Juga Wisternik
darował wieś Schereutzi d. 11 Febr. 1478

109

Fejleton „Czasu“ w numerze 60 zawiera następującą wielce ciekawe korespondencyę z Czerniowiec z dnia 8. marca 1857:

W miesiącu listopadzie 1856 r. odkryto na Bukowinie w gr. n. un. klasztorze Putna, groby sławnego wojewody multańskiej ziemi Stefana Wielkiego i tegoż rodziny. Ponieważ szczęśliwy ten przeciwnik króla polskiego Jana Albrechta i w polskich dziejach znakomite zajmuje miejsce, przeto niezawadzi krótką o tych grobach zrobić tu wzmiankę.

Wiadomo było tak z dziejów wołoskich jako i z kroniki klasztornej w Putnie, że w tym klasztorze leżą zwłoki wojewody Stefana Wielkiego, fundatora tego klasztoru, zmarłego w roku 1504; dalej pierwszej tegoż żony Maryi siostry ruskiego kniazia Szymona zmarłej w r. 1477; dalej drugiej żony Stefana Wielkiego Maryi córki mołdawskiego wojewody Raduła, zmarłej r. 1511; dalej zwłoki Bogdana IV. syna i następcy na województwo Stefana Wielkiego z drugiego małżeństwa, zmarłego roku 1517; dalej córki Bogdana Maryi, zmarłej 1518, również zwłoki dwojga małych dzieci Stefana Wielkiego, jako to Bogdana zmarłego 1479 i Piotra zmarłego 1480 r.; dalej zwłoki Stefana Srogiego wojewody multańskiego, syna Bogdana a wnuka Stefana Wielkiego, otrutego w roku 1527; nakoniec zwłoki Maryi, żony wojewody Piotra Raresza, zmarłej 1520 r. Mimo tego nikt niewiedział miejsca, gdzie się te groby znajdują, gdyż do podziemia kościoła klasztornego żadnego nieznaleziono otworu. Teraźniejszy przełożony klasztoru i archimandryta Artemon Bortnik pragnął odkryć te groby, i zwłoki znajdującej się w nich rodziny fundatora klasztoru a szczególnie samegoż fundatora w przystępniejszem złożyć miejscu; znaleziony wszelako w archiwum klasztornem list byłego metropolity Suczawskiego Jakowa (Jakóba) pod dniem 2g^m marca 1757 r. do Igumena klasztoru Putniańskiego pisany, wstrzymał go od przedsiębrania tych poszukiwań bez zawezwania władzy krajowej. Z tego bowiem listu okazuje się, że na rozkaz owego metropolity grób Stefana Wielkiego otworzony, i ze wszelkich kosztowności a mianowicie mitry ogołocony został, że z pereł i pierścieni z tej mitry wyjętych korony dla obrazów Zbawiciela i Panny Maryi sporządzone były. Obawiał się przeto ksiądz Bortnik, aby przy samowładnem otworzeniu wzmiankowanych grobów podejrzenie tego świętokradztwa na niego niespadło. Wniósł przeto ksiądz Bortnik już w r. 1851 do rządu krajowego bukowińskiego prośbę o zesłanie komisyi w celu wyszukania, i otworzenia pomienionych grobów.

Przy końcu listopada 1856 wysłana została do Putny komisya, która niezwłocznie rozpoczęła swę pracę. Odkryto w przedsionku (pronaos) cerkwi klasztornej napisy grobowe, z których się okazało, że pod spodem są groby Bogdana IV. syna Stefana Wielkiego, i innych członków rodziny tegoż fundatora monastyru. Zdjęto kamienną posadzkę, dalej warstwę piasku i ziemi, i okazało się sklepienie, a pod temże 5 grobów kamiennemi płytami przykrytych. Grób pierwszy mieścił w przegniłej trumnie drewnianej szczątki kosztownej sukni kobiecej, odłamki złotych pierścieni i kości z głowy, miasto ciała znaleziono czarną tylko ziemię. Są to szczątki Maryi (Knehyni) córki wojewody Stefana, zmarłej w roku 1518. — Grób drugi mieścił pobożne szczątki sukni i ozdób, kosteczki z głowy, i miasto ciała czarną przegniłą ziemię; które to szczątki są w trumnie drewnianej i należą do Maryi żony wojewody Piotra Raresza zmarłej 1520.

Trzeci grób mieści zwłoki wojewody Bogdana IV. syna i następcy Stefana, zmarłego 20. kwietnia 1517 r. Znaleziono szczątki głowy, 16 zębów a miasto ciała czarną ziemię; dalej kawałki mitry książęcej z ciężkiego aksamitu, podszyte kitajką koloru prawdopodobnie karmazynowego, 52 ozdóbek mitry z czerwonawemi szlifowanemi kamieniami, 24 ozdóbek złotych, 2 złote wisiory z ozdobami, 38 złotych blaszek, 52 mniejszych złotych blaszek, 3 złote pierścienie z rubinem, smaragdem i krwawnikiem i wyrzniętą na tychże głowę żubra.

Grób czwarty mieści zwłoki Stefana Srogiego wojewody, spoczywające w trumnie drewnianej na żelaznych w ściany wmurowanych prętach. Znaleziono tu szczątki odzieży, stółę mniszą (szkaplerz), krzyż mniszy tkany z nici jedwabnych i srebrnych, z czego wnosić się daje, że ten wojewoda przywdział habit przed śmiercią; dalej dwa wisiory złote jako ozdoby nieznalezionej mitry, 2 złote blaszki, jedną perlę, większe wisiory ze złota, 3 rubiny, 8 ogniwów łańcuszka, 6 złotych rozetek, 6 większych i 32 mniejszych złotych blaszek i 157 perełek; miasto zwłoków znaleziono tylko kostki z głowy i czarną przegniłą ziemię.

Grób piąty mieści zwłoki Alexandra syna Stefana Wielkiego, które leżą bez trumny na żelaznych w ściany wmurowanych prętach. Zwłoki najlepiej z wszystkich zachowane nie zostały ruszane, widziano tylko czaszkę i kości twarzy z zębami, płaszcz i czapkę futrzaną.

Dalej rozpoczęto poszukiwania pod posadzką samej cerkwi (naos-pomelnik), a skoro komisya wyśledziła miejsce, gdzie grób Stefana Wielkiego znajdować się miał, zadzwoniono we wszystkie dzwony klasztoru, zakonnicy wyszli w uroczystej procesyi i podczas odprawienia egzekwii odkryto grób tego bohatera ludu multańskiego i fundatora klasztoru.

Znaleziono zwłoki bez trumny na żelaznych prętach spoczywające, jednakowoż bez wszelkich ozdób książęcych. Zwłoków nieruszano; widziano tylko czaszkę i część głowy bez pokrycia, szczątki odzienia z karmazynowej materyi i krzyż ze złota wyrobiony.

W ostatnich trzech grobach odkryto zwłoki Maryi, córki wojewody Raduła, a drugiej żony Stefana — dalej zwłoki Maryi pierwszej żony Stefana; nakoniec w jednym grobie zwłoki Bogdana i Piotra synów Stefana Wielkiego w dzieciństwie pomarłych. Również i tych ostatnich zwłok, bez trumien na kamiennej posadce leżących nieruszano; poczem cerkiew opieczętowana i cała sprawa do rozstrzygnienia wyższych władz w zawieszeniu została.

Dotąd zaś wyrzeczone jeszcze nie jest, co z temi zwłokami i znalezionemi kosztownościami ma się uczynić.

zyta, wydane mu w chwili wejścia jego w posiadanie, oznaczy się przez oszacowanie wartości istotnej pomienionych rekwizytów, dobrowolne lub też przez biegłych, i od tego szacunku ogólnego odtrąci się pięć tysięcy rubli srebrem za każdą wiorstę długości kolei odkupionych. Suma ta 5000 rub. sr. reprezentuje w przecięciu szacunek rekwizytów pierwiastkowych przez używanie zdeprecyowanych.

Co się zaś tyczy zapasów paliwa i innych materyałów wszelakiego rodzaju, kompania obowiązana będzie oddać je rządowi po cenie umówionej dobrowolnie, lub też przez biegłych naznaczonej.

Kompanii na własność zostaną budowle specyalne, t. j. piece koksowe, fryszerki, warsztaty, fabryki maszyn i inne magazyny, doki etc., które ona założy po za obrębem zabudowań kolejowych, jako też wszelki majątek tak ruchomy jak nieruchomy, któryby nabyła w moc rozporządzeń §. 21.

§. 11. W ciągu peryodu §. 3 oznaczonego na wybudowanie sieci i w ciągu następnych zaraz lat dziesięciu, nie będzie się budowała żadna linia wychodząca z jakiego punktu sieci ustąpionej, którąby konkurencyę względem kompanii stanowić mogła, ani też linia mogąca służyć innemu punktowi na tejże sieci, z wyjątkiem ważnych powodów politycznych lub handlowych, uznanych i zatwierdzonych przez rząd.

W takim razie, do koncesyi nowych linii kompania ma pierwszeństwo przy równości warunków.

Maximum opłat od podróżnych i towarów, jakie kompania ma prawo pobierać, ulega następującym ograniczeniom:

Podróżni od osoby i wiorstę:

1sza klasa trzy kopiejki; 2ga klasa dwie i ćwierć kopiejki a 3cia klasa jedna i ćwierć kopiejki.

Podróżni trzecią klasą jadący w cugach towarowych, niższe jeszcze ceny płacą.

Bydło od sztuki i na wiorstę:

Woły, krowy, buhaje, konie, muły, zwierzęta pociągowe trzy kopiejki; cielęta i świnie jednę kopiejkę; barany, owcy jagnięta, kozy pół kopiejki.

Towary na pudy od wiorsty:

1. klasa. Żelazo i ołów w wyrobach, miedź, odlewy modelowe i inne metale w wyrobach lub nie, octy, wina, napoje spirytusowe, oliwy, łój, bawełna, wełna, drzewo stolarskie, farbiarskie i wszelkie zagraniczne, czerwiec, cukier, kawa, herbata, materyalia apteczne, korzenie, towary kolonialne i wyroby fabryczne, ostrygi i ryby świeże, porcelana i fajanse, przedmioty księgarskie, pióra i puch, klej rybi, rośliny, owoce, chmiel, sprzęty, instrumenta muzyczne, futra, lustra, szkła do luster, tytoń, świece woskowe, broń, materya, rzemienie, skóry, stearyna, — jednę dwunastą kopiejki.

... srebrne, merkurysz, platynę, drogie kamienie, klejnoty i inne drogocenne przedmioty. *(C. d. n.)*

Turcya.

(Bank ukonstytuował się.)

Z **Konstantynopola** otrzymał dziennik *Constitutionnel* telegraficzną wiadomość z 4. marca, że bank tamtejszy ukonstytuował się wreszcie.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Paryż, 15. marca. *Monitor* ogłasza dekret cesarski, mocą którego wdowie po ministrze restauracyi Martignac przyznano pensyę 6000 franków. — *Pays* donosi, że okręta „Adventure", „Furious", „Sidon" i „Assistance" z Portsmouth odpłynęły z wojskiem i przyborem wojennym do Chin. — Książę Danilo miał wczoraj prywatną audyencyę u Cesarza. — Wczoraj wieczór renta 3% 71.15.

Paryż, 16. marca. *Monitor* donosi, że senat jednogłośnie uchwalił dotacyę dla marszałka Pelissier.

Turyn, 13. marca. Tutejsze dzienniki donoszą z pewnością, że Cesarzowa Matka rosyjska z końcem tego miesiąca odjedzie z Nissy do Rzymu, gdzie zabawi przez wielki tydzień. W połowie kwietnia powróci i zapewne kilka dni zabawi w Turynie.

Kopenhaga, 15. marca. Wczoraj podpisali pełnomocnicy mocarstw traktat względem cła na Zundzie.

Rzym, 12go marca. Dziennik urzędowy donosi, że arcybiskup zagrebski imks. Haulik przybył do Rzymu.

Wiadomości handlowe.

Śniatyn, 2. marca. Na naszych targach z dnia 16., 20., 23. i 27. lutego były następujące średnie ceny czterech głównych gatunków zboża i innych artykułów: półkorzec (wiedeński Metzen) pszenicy 4r.28k.; żyta 1r.56k.; jęczmienia 1r.12k.; owsa 39k.; hreczki 1r.25k.; kukurudzy 1r.33k.; ziemniaków 1r.9k. Wiéd. cetnar siana 1r.34k. Sąg n. a. drzewa twardego 8r.15k. Wiéd. funt mięsa wołowego 5k. 1 miara wiédeńska (Maß) okowity 44k. mon. konw.

Kurs lwowski.

Dnia 18. marca.		gotówką		towarem	
		złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	mon. konw.	4	41	4	44
Dukat cesarski	„ „	4	45	4	48
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	8	14	8	17
Rubel srebrny rosyjski	„ „	1	36	1	37
Talar pruski	„ „	1	31	1	33
Polski kurant i pięciozłotówka . . .	„ „	1	11	1	12
Galicyj. listy zastawne za 100 złr.)		82	18	82	42

Rohatyn spustoszyli wołosi r. 1509 pod Bogdanem: ozwon do Suczawy wzięli gród spustoszyli Halicz

1537 spalili polacy Czerniowce a Piotr Raresch zas Czerwone (?) Jagełnicę

Alexander 1566 stolicę z Suczawy do Jass przeniosł bo go Despota wyploszył

Polacy spalili Suczawę 15 Oktobr. 1675

Bukowina Theil der Moldau

R. 1772 po zaborze Galicyi chciał rząd kraj ten zabespieczyć od tatrów podczas turecko-moskiewskiej wojny maryja Teresa z Rossyjanami który Bukowinę zajśli zrobiła traktat że Bukowinę Austryi odstąpiono d. 1 Oktobra 1774 wojska austryjackie kraj zajęły, wojskowy kordon ołoczyły a poseł cesarski baron Thugut zrobił to że porta d. 25 Lutego 1777 die förmliche Abtrettungs akten unterzeichnete a d. 2 Czerwca 1777 wydano Gränzscheidungs-Instrumente. Austryja otrzymała 178 □ mil z przeszło 70000 poddanych i 253 miast i wsi.

Przez Galicyję do niemiec Wrocławia szło rocznie z Wołoszczyzny do 20000 koni 5000 wołów 5000 krów 40000 ok wosku świnie, kordwanowe skóry zajęcze skórki, wino

W Bukowinie były klasztory Putna, Solka, Woronetz, Dragomirna, Humora, St Illie, Illiceshtie, Moldovitza, Skit Samoshtie, Krisstatek, Suczawica, Skit Pereschnica, Skit Ostra, klasztor kobiet Petreutz.

Klasztor Putna posiadał wsie: Wikowa de Sust, wieś Maneutz, Balkeutz, Ostritza, Ternauka, pół Karaptschin, Jordaneshtie, Wikschany (którą to wieś Xże Roman d. 18 novembr. 1400 braciom Theodor, Petre, Mikailo, Dumitru i Schurschie Dragomire nadał którą wieś Xsiąże Stefan odkupił: 15 marca 1488 klasztorowi w Putnie nadał.) Tereplettsche, Gretschi, Ballasinessy (Fratautz i Maeokatowcze) Braniste góry, Woytinul, Klischkeutz lub Ostritza, Kutschur, Kosminul (wieś tę darował klasztorowi Xże Stefan 3. April 1488) Kupka, Tomessy, Krasna, Czudin, Pleschintze, Petrischeni, Kamenka, Stauczen, Onofrey (z Turneshtie: Baneseshtie) grunta w Serecie mieście, Wikowe de Schos – domy w Czerniowcach i Senth, poddani cyganie i t. d. a w Moldau należały temuż wsie Stubieny, Stauczeny, Podraga, Petriekany Frumosa, Bratineshti

W Seret biskupstwo Tawrskie xże Lacko r. 1370 fundował

1373 Georg Koriatowicz Fürst von Suczawa ermordet.

1390 Suczawa tu wojewoda Mircet d. 15 Nov. uczynił przymierze z Jagiełłem
przeciw cesarzowi Zygmuntowi

Klasztory w Bystrycy i Moldawicy oraz biskupstwa w Roman i Radautz na początku
XV wieku załozył xże Alexander, oraz Arcybiskupstwo w Suczawie

ossa sacra Joannis novi Lipsana Trapezuntio in Moldaviam magnis curavit
adferri sumptibus easque in arce Suczaviensi collocavit incorruptum Corpus Joanes
Sobieski magna cum pompa transtulerat in Poloniam quod frustra deinde Dositheus
Patriarcha Hieros. a Polonis repetiit. R. 1418 przyjął z Grecyi 3000 familij
Ormianskich osadził ich w Suczawie i innych 5 miastach
w Lwowie
Król r. 1433 d. Decembris Eliaszowi donavit terras Cerzon, Cmielow, et territoria
inter Sniatyn et Sepin sita habentia suos limites a fluvio Colocyn usque ad magnum
fluvium Dniestr. Stefan wojewoda w Suczawie r. 1438 przysiągł Huldigung bei Michałow
Buczackiem

Suczawa tu r. 1452 podstępnie xże Bogdan opojony przez Piotra Arona został zamordo
wany

Putna klasztor S. Jerzego i P. Maryi zbudował r. 1468 Piotr Aron wojewoda Kościół na pamiątkę zwy
cięstwa nad Tatarami poświęcał Arcybiskup Teofil biskup Taras Archimandrita Józef wszystkich
duchownych 64. Ten xiąże kazał do Putny przenieść drewniany Kościół z Volowietz który jego
poprzednik Dragosch wystawił

Suczawa kość. S. Demetr. 1475 na pamiątkę zwycięstwa Kozaków pod Łobodą i Nalewajkiem
wystawił xiąże Stefan.

Beleneszt koło Suczawy Kościół wybudował 1505 xże Bogdan
Tyśmienica, Ciesybiesy zajął Stefan wojewoda r. 1505 oddał Bogdan jednooki Polsce

Monastery zakonnic:

Horodnik
Petroutz
Itzkani supr. przed r. 1780
Wischnitz skit
Woloka skit } żyły z jałmużny
Mamajestie skit

Petroutz Kościół

Leaca
Skejà

Burg

Schepteliċ oberhalb des Brückels Frigur Burg – Ringmauer mit einigen Vorbefestigungen

1390 Sigmund belagerte hier den Stephan der sich unterwarf oberhalb der Kunstbrücke bei Suczawa

Grundmauern am Bache Schiruku oberhalb dem Dorfe Putnathal
Cherulų Vale Putna

Schepteliċ przedmieście Suczawy nad Prutem
koło Skeja

Archiva istoricae a Romaniei Bucuresti 1866 pag. 153. Nr. 20 (z r. 1383 dokument)

7046
5908
1538
7046

7105
5508
1597

7023 Wornetz p. 104.

Bogdan

Documente privitóre la Istoria Românilor
culese de Eudoxiu de Hurmuzaki.
Publicate sub auspiciile Academiei Române
și ale Ministerului Cultelor și Instrucțiunii
publice. Bucurescĭ 1887.
Volumul I (1199-1345)

1237 Asan dominus Bulgarorum et Blachorum.

Volumul I Parte 2. 1346-1450. (1890)

zrgaiaj Mircy w Klaštore Cozia

Volumul I Suplement I 1518-1780 (1886)

" III Partea II 1576-1600. (1888)

Volumul IV Partea II 1600-1650 (1884)

(Jan Nowi)

S. Jan Suczawski umęczony w Bessarabii 1250
przeniesiony 1402 z Trebizondu do Suczawy
z Żołkwi wywieziony d. 28 Czerwca 1783 w Nocy,
– d. 14 Września 1783 z uroczystością wwieziony do
Suczawy. – Bazylianie w Żołkwi dostali w zamian relikwie
S. Parteniusza d. 28 Maja 1784 z Wiednia z Klasztoru
Klarysek. – Cerkiew Bazylianow w Żołkwi odrestaurowano
1782.

113

Maksym metropolita wołoski (multański) ~~1516~~ 1516 pochodził z rodu Symeona Nemanii – był zaś synem despota Stefana (który był synem Georgia despota) ~~a bratem Grigoria~~ i

(Córka Georgia despota była Maria za Amuratem ~~cesarzem~~ cesarzem tureck. a bratem jej Grigur i Stefan i Lazar który został despotą – ~~ten~~ Lazar pojął Angelię)

Maxym założył monaster Kruszedol.

Stan hierarchij

Grecko nie-unickiej na Bukowinie
w r. 1841.

Dziekanije (Protopresbiteraty)	Miejsc parafialnych (parafij)	Kościołów farnych	Klasztorów farnych	Kościołów filialnych	Kaplic	Proboszczów	Administratorów probostw	Wikarych przy Kościołach filialnych, Kapelanów	Wikarych (cooperator)	Probostw wakujących	Wikarij Kapelanij wakujących	Xięży świeckich: nowej nauki	Xięży świeckich: staréj nauki	Xięży świeckich: Razem	Xięży Zakonnych: nowej nauki	Xięży Zakonnych: staréj nauki	Xięży Zakonnych: Razem	Ludności	Szkół trywialnych wołoskich
Czerniowiecki	40	43	—	3	2	29	17	2	1	9	—	9		49				57000	7
Czeremosz	45	45	—	1	—	27	13	—	—	8	—	9		40				49071	3
Dniestr	31	31	—	—	—	19	6	—	—	11	—	6		25				30342	2
Seret	45	39	—	8	—	20	13	1	—	4	7	10		34				41303	3
Wikow	45	42	2	3	—	26	18	1	5	3	—	10		50				50335	3
Suczawa	28	25	1	7	—	14	8	1	2	4	6	5		25				24119	—
Kampolung (mold.)	21	20	—	5	—	12	8	4	—	1	1	8		24				22215	4
Kampolung (russ.) czyli Dołhopole	17	16	—	1	—	7	7	—	—	3	1	3		14				14706	—
W Czerniowcach																			
Biskup	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1					
Sekretarz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1					
Professorów świeckich	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6					
Katechetów przy szkołach świeckich	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4					
Nowo wyświęconych	—	—	+	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	9					
Zakonników	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	9	37	46		
Razem	272	261	3	28	2	155	91	9	8	43	15	54	228	282	9	37	46	283091.	22
Zakonnych												9	37	282 46					
Xięży --- Razem												63	265	328					

Biskupi Bukowińscy od czasu przyłączenia Bukowiny do Austryi: Dosithej Chereskul do r. 1789. 2) Daniel Wlachowicz od r. 1789 do 1822. 3) Isaie Baloscheskul od r. 1823 do 1834. 4) Eugen Hackmann.
Ludności ogólnej dyzunickiej na Bukowinie 283091.
Archimandrytów 3 klasztornych; Hegumenów zakonnych 3 Protosyngel zakonny 1 Erzpriester (między niemi i plebani) 10. Biskup ma przy sobie jednego sekretarza xiędza; Assesorów zaś Konsystoryjalnych 5 (są to między niemi 4 probosczów z plebanij innych; przytem jest kancellaria Konsystoryalna składająca się z dyrektora kancellaryi którego urząd pełni sekretarz biskupi z 1 aktuaryjusza 3 kancellistów i 3 sług rest = Seminarium pod zarządem zakonnych osób; professorów teologij 7 Protopresbyteratów czyli dziekanij: 8 ~~[illegible]~~ parafialnych miejsc 272 parafialnych kościołów 259 filialnych kościołów 28 proboszczów 155. administratorów probostw, 91 ~~[illegible]~~ wikarych filialnych (filial seelsorger) 9 Kooperatorów 8 Kaplic 2 Klasztorów 3 ~~[illegible]~~ Xięży świeckich 282 Xięży zakonnych 52 Xięży na Bukowinie ogółem 328. Xięży mają cych już nowe nauki ~~60~~ Xięży klasztornego dawnego wykształcenia 265. Alumnów stanu duchownego 54 Stypendystów duchownych ~~6~~ 11. Nowowyświęconych xięży 5 Dyakonów 4.

Zakłady naukowe na Bukowinie 1) Lyceum z teologicznemi naukami dla dyzunitów i filozoficznemi dla ogółu w Czerniowcach 2) Gymnasium w Czerniowcach 4) Czerniowiecka główna szkoła obwodowa 5) Główna szkoła normalna w Suczawie 6) Szkoła dla dziewcząt w Czerniowcach 7) Trywialna wzorowa szkoła w Radautz 8) Szkół trywialnych Mołdawskiej mniejszych na Bukowinie 21.
Kaplic w Czerniowcach 2 biskupia : Kryminalna; Kaplica we Lwowie dyzunicka
Klasztory: Putna Suczawitza, Dragomirna.

Miejsca parafialne

I Protoprezbiterat Czerniowiecki.

Czerniowce z przedmieściami: Klokuczka i Kaliczanka 4 Kość. paraf. (2 Kaplice dyzunick. jedna biskupia druga Kryminalna, Liceum, szkoła niemiecka obwodowa, szkoła dziewcząt, szkoła trywialna mołdawska ludności . 2907.
Rosch z Mamastyrestie (szkoła tryw.) 2389.
1383
Michalcze - - - - - 1082
Kamena - - -
Kuczurmare (z Kość. paraf. i szkoła tryw.) 4339.
2093.
Woloka - - - - - - 1120
Czahor - - - - - - 888
Korowie - - - - - - 1898
Mologia - - - - - 955.
Ostritza - - - - - 759
Horecze z Ludi Horecze - - 636.
Górna Lukowitza z Bainski - - - 666
Dolna Lukowitza z Mamornitza
Zureni (ma filialny Kość. tylko) - - 477
Bojan miasteczko (z szkołą tryw.) - - 2841.
Gogolina z Lihuczeni Tetelui i Nowoselitza czyli Górne i Dolne Strojestie 764
Slobodzia Rarancze (własność Klasztoru Slatina in der Moldau) - - 445.
1849.
Rarancze - - - - - - 2217
Toporoutz - - - - 956
Czernawka - - - - - 1037
Górne Scheroutz
Dolne Scheroutz czyli Slobozia Scheroutz (z szkołą tryw.) - - - - - 503
Nowa Żuczka - - - - - 1399
Stara Żuczka - - - - 802
Mahala z Buda i Kotul Ostritza 2153
Sadagora (miasteczko z szkołą tryw.) 919
Rohozna - - - - - 977
Zadubriwka - - - - - - 619

Schubranetz (oprócz farnego ma 2 filialny) 970
Walewa - - - - - - . 1301.
Witilinka - - - - 431
Schipenitz z Luh - - - 1862
Berhometh nad Prutem - - - 531
Rewakoutz - - - - - 580
1043
Luzan - - - - - 1062
Stare Mamajestie - - - 1501
Rewna - - - - - 250
Burdey (ma tylko filialny Kościół) - 1430
Nowe Mamajestie - - - 969.
Lencestie - - - -

II Pr. Czeremoszki

1287
Hlinitza - - - - - 1895
Draczinitz - - - - - 1072
Bobestie - - - -
Broskoutz (z szkołą trywial.) - 2091
Kostestie - - - - - 1723
Kabestie - - - - - - 646
Górne Stanestie nad Czeremoszem 903
Dolne d° d° d° 1339.
Kalinestie d° d° d° 475
Woloka - d° d° 856
Barbestie - - - - - 900
965
Zeleneu z Pleschitza, Ostra -
Górne Waskoutz nad Czeremoszem 1350
Dolne d° d° (z szkołą trywial.) 1150
Czortoreja - - - - - - 401
Karapcziu nad Czeremoszem (czyli nie Koroczyniw kamień u Nestora) - - - 2202
Zamostie - - - - - 957
Willaucze - - - - - 2075

Górna Banilla nad Czeremoszem 1388
Dólna d° d° d° 1225
Slobozia Banilla 629
Wilie 1130
Ispas 1904
Górny Wiżnitz 869
Dólny d° (miasteczko) . . . 1051
Czornohuz 989
Duboutz 823
Nepolokoutz 626
Piedekoutz z Zopeni 588
Oroscheny 1487
Laszkiwka 1016
Górny Kotzmann 919
Dólny d° (miasteczko z szkołą tryw.) 1113
Suchowercha 1098
Kliwodyn 898
Davidestie 742
Stawczani 1394
Malitinetz 909
Jużinetz . . . . . . 586.
Schiskoutz 1008
Chlivestie 832
Haurilestie 666
Oschichlib 1043
Iwankoutz 1342
Fonteniza sive Slobozia Komarestie 525

III Kr: Dniestrski

Washoutz 1312
Kuczurmik 1298
Werboutz 797
Jurkoutz 1211
Bojanczuk 595
Hroschoutz 870

Dobronoutz 828
Pareunegru 605
Onuth 417
Mossoriwka 348
Samuschyn 437
Witkeu 610
Brodok 893
Okna 1038
Pohorloutz 655
Doroschoutz 1134
Toutri 1383
Czimkou (z szkołą tryw.) . . . 1055
Wasilew 996
Repużinetz 1099
Kriszczatek . . . . 706.
Dżwineicze (z szkołą tryw.) . . 450
Prilipcze 601
Luka i Kostriżiwka . . . . 736.
Babin 1128
Boroutz (własność Klasztoru Formosa w Moldawii) . . . 1588
Kisseleu 1274
Werenczanka 2114
Kadobestie 1835
Zastawna . . . . 1740.

IV Kr: Seretski

Mihuczeni z Trestiana i Kerzera . 1095
Hliboka 1274
Praesekareni 415
Jordanestie mit Slobozia Robcze 1090
Karapczin (2) nad Seretem ma kościół filialny tylko . . . 520
Ropcze 1112
Storożinetz 1348
Panka 1322

Komareſtie (Kośc. filialny) - - - - 342
Żadowa - - - - 921
Kotul Żadowa (Kośc. fil.) - - 338
Górny Lukawetz - - 675
Dolny do. - - - 1162
- - - - 1091
Mihowa -
Berhometh nad Seretem z Schipot, Bu-
2042
suki i Lopuschna - - - 1202
Banilla nad Seretem - - 784.
Dawideni i Czereſch - 933
Budenitz z Opaetz - 1775
Krasna (z szkołą tryw.) - 1152
Czudiul - - 1534.
Idżestie - 1051
Górne Petroutz nad Seretem - - 1431
Dolne do. do. do. 709
Korczestie (filialny Kośc.) - - 1022
Kupka - - 566
Suczeweni - 1826
Kamenka i Petriczanka - 1057
Wolczinetz - -
Czerepkoutz (własn. Klasztoru Slatina w Mol- 494
dawii) - 614
Bachrinestie 266
Brainetz (Kośc. filialn) 453
Muschinetz i Banczestie
Waskoutz nad Seretem i Perżulinka 412
St. Onuphrei sive Monostiora z Draguschan- 449.
ka 718
Negostina
Sereth (miasto z Kośc. paraf. 1 filialny i szkoła 1477
trywialna)
Rogożestie z Kindestie i Gura Molnitzei 1136
518
Dolne Sinoutz 517.
Górne Sinoutz z Gersoutz 305.
Lujeni (Kośc. filialn)

Tereblecze (z szkołą tryw.) 1330
Styrcze alias Berlince 256
Oprischeni z Sloboda lui Gojan - - 990
Staneſtie nad Seretem z Praevorokie - - 1159
Terescheni (Kośc. filialny) - - 428.

V Pr. Wikowski

Radautz (z Triwial. Muster-Schule) 1927
Neu Fratautz 1699
Alt do. 565
Kostischa (ma Kośc. filialn. tylk.) 1374
Straża - 798
Putna (Klasztor) 2870
Górny Wikow 1536
Dolny do. 1741
Bilka - 944
Woitinel - 1663
Górny Horodnik 1175
Dolny do. (ma Kośc. paraf. i 1 filialny) 944
Suczewitza (Klasztor) 1998
Mardżina - 597
Solka (z szkołą trywialną) - 2422
Arbore (z szkołą trywialną) - - 1312
Kaschwana 1003
Botoschana
Komaneſtie (Kośc. paraf.) Ludi Homora (z Kośc. 1325
filialn) - 817
Dolne Partestie z Kaczika - - 666
Pojenile - 1525
Balaczana - 1200
Illischestie z Braschka - - 491
Solonetz 505
Theodorestie 880
Parhoutz 1061
Kostyna 1462
Hatna - -

Danilla	385
Meritzei (Kościół parafialny w Hatna)	800
Kalinestie lui Kuparenko i Jenaki	890
Romanestie z Jacobeştie	812
Krainiczestie	622
Gaureni z Kotul Kalinestie lui Kuparenko i Wasilaki	401
Scherboutz	689
Kalafindestie	626
Botoschenitza z Gropeni	360
Balkoutz	706
Satulmare	810
Radeutz	768
Milischeutz	1345
Jasłowetz	1161
Burla	1053
Wolowetz	1366

VI Pr: Suczawski

Suczawa z Lisaura (4 Kościoły paraf.) (główna szkoła) ludn 2297 Itzkani (Kościół filialny) ludności 221 razem ludności	2518
Mitloka Dragomirna	1226
Petroutz	1418
Miroweni	690
Buniuce (Kośc. filialny)	470
Skeja	862
St. Ilie	785
Ipotestie	870
Tischeutz (Kosc. filialny)	507
Russ Plawalar i Pojeni	1197
Uidestie i część Reussen (dobra metropolij w Jassach)	1267
Ghilischeni	231
Reussen	355
Sekuriczeni (Kośc. filialny)	144
Bossancze (w łasn. metropolij w Jassach)	2456
Strojestie	1003
Zacharetie	458
Litteni i Buneştie (Kośc. filialny)	734
Stupka	869
Dragojestie	997
Mazanajestie z Lukaschestie (wł. Klasztoru Slatina w Mołdawii) (Kośc. filialny)	447
Berkischestie	687
Korlata (Kośc. filialny)	292
Kapu Kodrului	965
Kapu Kampului	812
Walesaka (wł. Klasztoru Slatina w Mołdawii)	530
Bajaschestie	550
Brajestie	531

VII Pr: Kampulungski (moldauisch)

Dorna Kandreni z Pojana Stampi	1666
Watra Dorna	2169
Czokanestie z Kirlibaba	605
Jakobni z Waleputna (Kośc. filialny)	573
Briaza (Kośc. filial)	770
Górny Fundul Moldowei (z szkołą tryw.)	736
Dolny d. d.	713
Pożoretha (z szkołą tryw.)	1236
Gura Sadowei	710
Fundul Sadowei (Kośc. filialn.)	511
Kampulung (miasteczko 4 Kośc. parafialne i szkoła tryw.)	3107
Górna Wamma	810
Dolna Wamma	872
Frumossa	854
Watra Moldowitza	595
Russ Moldowitza i Czumerna	1364
Russ pe Boul (Kośc. filialn.)	557
Dżemene z Matiora i Ostra	977
Stulpicani z Negrileassa, Dorothea i Plotonitza	1361
Woronetz z Bukschoja i Frassin	965
Kloster Homora i Gura Homora (1 Kośc. parafialny i filialny i szkoła trywialna)	1139

VIII Pr. Dolhopolski (russ: Kampu-

lungski

Ploska i Seletin (Kamerakne)	1164
Ploska (prywatna)	678
Sergieni	1191
Storonetz lub Putilla	1209
Toraczeni	574
Kisselitzeni	759
Dichtinetz	1024
Jablonitza	906
Koniatyn	793
Dolhopole	1293
Stebni i Spytki	506
Podzacharecz i Mezibrody	723
Rostocze	1214
Petraszeni (Kosc. filialny)	377
Mareniczeni	623
Ustie Putilla	649
Schipot, Izwor, Ulma, Krasnodil i Moldowa czyli Suliza	1142.

Schematismus der griechisch-orientalischen Bukowinaer Dioecese für das Jahr 1841. Czernowitz gedruckt bei Johann Eckhardt in 8°. str. 80

Filipony

Podczas Kolonizacyj Bukowiny przez Cesarza Józefa II osiedlili się we
wsiach Fontina alba i Klimoutz należących do funduszu religijnego St.
Onuphrej rossyjscy wywołańcy religijni z nad morza Czarnego którym
cesarz zapewnił wolność wyznania religijnego i uwolnienie od wojska.
Liczba Filiponow w r. 1852 na Bukowinie wynosi 2645 dusz które zamiesz:
kują we wsiach Fontina Alba, Klimoutz i w wiosce prywatnej Berhometh
nad Seretem. Język ich rossyjski, co do wyznania religijnego są Raskolnika:
mi i dzielą się na 2 sekty z których jedna Bezpopowców niema księży i
tylko najstarszym w gminie porucza pełnienie obrzędów Kościelnych. Cerkwie
ich urządzone na sposób orientalny; grzebią się w grobach familijnych po sa:
dach a trumny mają z wyżłobionej kłody. Ubior ich czysto rossyjski. podobnie
jak jednokonne wózki. Kobiety noszą na głowie ubranie Kokosznik zwane.
W domach mają święte obrazy w wielkim poszanowaniu na ścianach które się też
zamykają. W domu niewolno palić tytuniu, kląć i nieprzyzwoitej rozpoczynać
rozmowy. Każdy Filipon wychodząc z domu żegna się zawsze przed obrazem i
nakrywa głowę w sieni dopiero; gościowi innego wyznania zaściełają do siedze:
nia dywan na ławie a gdyby tego nieuczyniono obmywają starannie miejsce
gdzie siedział niewierny. Psom niewolno wchodzić do mieszkania. Tytuniu i taba:
ki nie wolno im zażywać również przeciwne jest ich ustawom używanie lekarzy
w chorobie i szczepienie ospy. Są spokojni dobroduszni, uprzejmi w obyczajach
bardzo surowi. Trudnią się uprawą roli, ogrodów sadów owocowych (które po całej
Bukowinie dzierżawią) mianowicie uprawą lnu, pszczelnictwem, handlem owocami ~~[illegible]~~
miodem, woskiem, lnem i konopiami. Najmują się także do wybierania stawów
grobli sypania. Przełożony ich który ich od czarnego morza przeprowadził zwał się Petrowicz
r. 1817 miał 79 lat od cesarza Franciszka dostał złoty medal cywilny

(Gazeta Lwowska 1852. d. 8 Kwietnia N.ro 87)

Filipponi

Prześladowano ich srogo i razu wyniósł im się wszystkim z Moskwy
kazano część osiadła w Polsce na Podolu szczególniej na wyspie rzeki Soży
zwanej Wietka (w dzis. gubern. Mohilowsk.) Pozostałych w Rosyi Piotr
W. chciał zmusić ~~do przyjęcia~~ do odstąpienia odszczepieństwa, lecz mimo sro:
gości nikogo nie nawrócił. Uszli na Wołoszczyznę i do Turcyi nad Dunaj gdzie
pod imieniem Nekrasowców żyją. Za panowania Anny i Elżbiety w r.
1733 i 1761 wojsko moskiewskie Filiponów z wyspy Wietki gwałtem
zabierało. Ruś ich zwie Pilipony sami się zwią Starowiercami
lub też staroobradcami (raskolniki) W religijnym względzie dzielą
się na Popowców i Dyakowców pierwsi używają popów, drudzy tylko
djaków do obrzędów cerkiewnych. Popów swoich sami obierają. W modlitwach
potrzebują mieć przed oczami obrazy. Łaźni parowej prawie codzień używają
Żyją skromnie. Obcym do kościoła swego nie łatwo się Tacza. Do wiary niesząją
wiele zabobonów brody nigdy nie golą. Krzyża katolickiego w ręce nie biorą mówią
językiem więcej Rosyjskim jak Ruskim Żyją z przemysłu rolnictwa niemiło się
zaprzemysłu i konopi tkactwa Chronią się okazałości lud ich idą z siekierą na
zarobek (stawy czyszczą, Kacapy) U mężczyzn koszula długa u ściślejszych wyszyta
bywa na koszulach ~~za~~ w plecach łata na kształt kaptura Kobiety często zdobią
kolorową przeszywaną lub tkaną świecącą się zapaskę nad którą wznosi się
stroik zwe żony w tył u którego wieszają kruszcowe pieniądze i zasłonę
białą spadającą na twarz Syja wodna. Trupy w miejscach mniej przystępnych
grzebią. Wliczeniu lat trzymają się ściśle lat ery ~~konstanty~~ konstantynopolitańskiej od stworzenia
świata. Niektórzy takiej nabożni że cały dzień na modlitwach trawią. Rząd Austryjacki
zabezpieczył im wolność religijną domy ich od znaczenia liczba porządkowa a osoby od
służby wojskowej uwolnił lecz przychodniom obcym żadnego przytułku nie daje.
Żyje ich wiele w Syberyi = Nauka Filiponów w Polsce zarażona była błędami
nowokrzeszeńców jak to okazały badania za Jana III ze zlecenia Wielopolskiego
kanclerza kor. Skarani byli o winy przeciw obyczajom i sprośności ale
nie przekonani. Czacki o prawach lit. i polskich T. I str. 301.

Filipon nosi czapkę czarną baranią żupan
popielaty z czarnym pasem spodnie białe
i czerwone sandały na nogach Filiponka
ma żupan niebieski na nogach czerwone
sandały na głowie żółty zawój z złotemi
pieniądzami na wierzchu zawoja chustka
biała i ~~głow~~ twarz białym welonem obwinięty
Prosty Wołoch ma czapkę futrzaną żupan
popielaty spodnie tykowe i chodaki
Kobieta ma osłonię [illegible] głowę chustką białą
Koszulę ma na piersiach ramionach i rękawkach
czerwono i niebiesko wyszywaną pas niebieski
zapaskę w pasy brunatne czerwone i zielone
jeden bok zagina za pas pod tem spodnica
biała spodnie białe i boty czerwone
Bojar ma czapkę czerwoną z białym futrem
Żupan czerwony pas szalowy żółty kontusz
zielony z futrem białym spodnie żółto czerwone
papucie żółte Kobiety noszą Turban żółty
z zielonemi pręgami z piórami strusiemi i
Kutasem czerwonym warkoczów przypinają do
~~tur~~ turbanu na piersiach chustka biała pas żółty
~~rę~~ suknia czerwona rękawy czerwone [illegible]
na tyle żółty z futrem i papucie żółte.

[illegible] p. 1788-1789-1790-1791-1792
1793.

Numero 11. P.

R. W. [illegible]
[illegible]
17 May 1839

Numizmatyka Mołdawska i Wołoska.

Najzupełniejszy dotąd opis z rysunkami monet mołdaws=kich i wołoskich, zawiera dzieło: „Uebersicht der Münzen „und Medaillen des Fürstenthums Romanien (Moldau und „Walachei) von Demetrius Alexander Sturdza. Wien, Druck „der K. K. Hof- und Staatsdruckerei, Im Selbstverlage des Ver=„fassers, 1874 (Separatabdruck aus dem IV. Bande der „Numisma=„tischen Zeitschrift 1872" redigirt von Dr. Joseph Karabacek." 8vo str. 86 i VI Tablic sztychow. monet. – Poprzednio podał Dr. B. Koehne w wydawanem przez siebie piśmie: „Zeitschrift für Münz- Siegel- und Wappenkunde. Berlin 1841." I Jahrgang, str. 330-347 opis i rysun=ki 5 monet mołdawskich i 5 hospodarów wołoskich. – T. Żebrawski w swych „Wiadomościach numizmatycznych" umieszczonych w piśmie: „Czas. Dodatek miesięczny. Tom V. Rok II. 1857 Marzec, str. 618-640 z 2 tabl. rys. opisał półgroszek Alexandra srebrny (ob. Sturdza Tab. I. fig. 3) na którym mylnie czytał: Wd. Walachiensis, zamiast: Moldaviensis. (Nr I. 16) oraz szeląg miedziany Nr. 17 (Sturdza Tab. I fig. 4. 5). Żebrawski przypisuje te monety Aleksandrowi I (Laczkowi) +1373; Sturdza zaś Aleksan=drowi II. dobremu +1432. – Monety mołdawskie i wołoskie do XVI wie=ku są to grosze i półgroszki srebrne oraz szelągi miedziane; mołdaw=skie mają żubra głowę oraz węgiersko-andegaweński herb (belki i lilie) krzyż podwójny (węgierski a może litewsko-jagielloński) i kolumny (czyli tamgę litewsko-kiejstutowską). – Monety wołoskie (transalpina) mają w herbie orła trzymającego krzyż w dziobie. Napisy na mone=tach łacińskie: Moneta Bogd(ani) – Petri – Stephani – Alexandri – Elias – Wai=woda Moldavie; – lub cerkiewno słowiańskie: Jo. Bogdan wojewoda zemli mołdawskoj (+1452) – Jo. Stefana wojewoda hospodar zemli mołdawskoj (+1550) – Na monetach wołoskich napisy łacińskie: M. Ladizlai woiwode trans=alpini (1373) – lub cerkiewno słowiańskie: Jo. Mircza wojewod (+1419) – Jo. Władisla woiwod. h nw. (+1446). – Pierwszy: (Jakob) Heraklid (Bazylik) des=pota zacząłbił monety złote i srebrne większe na wzór innych państw. –

Monety wojewodów mołdawskich.

Bogdan I. 1350 + 1359. Szeląg miedziany: na stronie głównej: Gło-
wa żubra, między rogami gwiazda, z boku prawego półksiężyca, z le-
wego róża: Mon(eta) Moldavie; – na stronie odwrotnej: pod koroną
tarcza herbowa, na niej z lewej strony 3 belki; z prawej 2 lilie obok
siebie (herb węgiersko-andegaweński): Bogd(an) Waiwo(da).

Piotr Muschat 1379 + 1389. Grosze srebrne (10 typów): na stronie głównej
Głowa żubra z gwiazdą, półksiężycem i różą; – na stronie odwrotnej
tarcza herbowa z 3 belkami i z 2 lub 3 liliami. Napisy: + S(ignum) M(one-
tae) Petri Waiwodi – * S(ignum monetae) Moldaviensis. – Dla nie-
których napisy odwrotne: ovioV(i)rteP M(oneta) – lub sisneivadloM.

Stefan 1389–1392. 1395–1399. Grosz srebrny

cięte i na coraz to większy i ostateczny upadek skazane! Takie były, stokroć opłakane skutki téj nieszczęśliwéj kwestyi szwedzkiéj i téj lekkomyślności sejmów polskich, które obierając panujących z rodziny Wazów, rozdzielały ich interes od interesu Rzpltéj. Skutki do dziś dnia widoczne, bo dziś jeszcze ilekroć na ziemi naszéj obaczysz ruinę, chłop polski prawie zawsze ci odpowié, że ona czasy szwedzkie pamięta.

B. Kamieński.

WIADOMOŚCI NUMIZMATYCZNE.

Od nie wielu lat Numizmatyka nasza wielki zrobiła postęp: już wprawdzie uczone pisma Tadeusza *Czackiego* i Joachima *Lelewela* utorowały jéj drogę; na tej jednakże długo spoczywała, dopóki jéj K. W. *Stężyński Bandkie* szczęśliwym nie ożywił ruchem; jego to dzieło praktyczne, tanie, a tem samem przystępne dla ogółu, upowszechniło chęć przypatrywania się starym pieniądzom, ich zbierania, i coraz bliższego obznajamiania się z temi zabytkami upłynionych wieków. Ileżto dawniéj skarbów tego rodzaju przerobiono na narzędzia stołowe, lub zbytkowe drobiazgi! Dzisiaj może już nie ma złotnika, któryby się poważył rzucić w tygiel na pastwę ognia nabyte stare pieniądze, bez poprzedniego pokazania ich lubownikom albo znawcom. P. *Bandtkie* w swéj Numizmatyce objął całą przeszłość aż do obecnych czasów, a niedokładności, jakie się w nią koniecznie wcisnąć musiały, nikną obok zasługi, któréj mu nikt zaprzeczyć nie może.

Dzieło Ign. *Zagórskiego* obejmujące okres od początku panowania Zygmunta Igo aż do roku 1795, tak pod względem opisów i wiadomości mennicznych, jako też dokładności rysunku pieniędzy wszelkich odmian z téj epoki, nic więcéj do życzenia nie zostawia.

Najtrudniejsze zadanie obrał sobie K. *Stronczyński*, zapuścił się w krainę niemych, których mimiki długo się uczyć potrzeba, a i ta podobną jest częstokroć do odpowiedzi *ja* na pytanie *kto tam*? Przedsięwziął bowiem uporządkować i opisać pieniądze średniowieczne: nie ma tam liczb, któreby wiek ich objaśniały, same zaś nazwiska monarchów nie zawsze mogą być przewodnikami na tém bezdrożu, a cóż dopiero mówić o monetach beznapisowych? Żaden zbiór publiczny lub prywatny nie posiadał ich zgromadzonych razem; trzeba więc było widzieć ich wiele rozrzuconych po odległych zbiorach, wyłączyć nasze z pośród obcych, porównywać je z obcemi, objąć myślą całość, aby w niéj upatrzyć znamiona różnowiecznych ogniwek, mających stanowić nieprzerwany łańcuch. Takie to trudności miał do pokonania Autor dzieła obejmującego opis starych pieniędzy od najdawniejszych czasów aż do roku 1300: dla tego téż, jeżeli nie można przywiązać nieomylności P. *Stronczyńskiego* do każdego miejsca, jakie opisanym przez siebie monetom naznaczył, nie można również twierdzić że domysły jego nie mają swojéj podstawy: bo wyrazy stanowczego o tem sądu jeszcze w ziemi spoczywają. Dzieło wszakże numizmatyczne o którem mówimy, z wielu miar jest bardzo ważnem, a rzucenie i rozwinięcie w niem nowych myśli co do sposobu zapatrywania się na te świadki ubiegłéj przeszłości, aby je do właściwéj każdemu odnieść epoki, stanowi najistotniejszą jego zaletę.

Już więc tylko w Numizmatyce naszéj pozostaje przerwa od 1300 do 1500 roku, takiego wyrobienia potrze-

bującą, jakiem się dwa wspomnione pisma *Zagórskiego* i *Stronczyńskiego* zaszczycają. Dla tego w tym oddziale dziejów narodowych uważam za pożyteczne ogłaszanie opisów i rysunków wszelkich pieniędzy, bądź w większéj ilości, bądź pojedynczo na ziemi naszéj znajdowanych: to posłuży nie tylko do zapełnienia ustępów i spojenia przerwanéj dotąd całości, ale razem do objaśnienia wątpliwych podań, a następnie do ich potwierdzenia lub sprostowania.

Tą myślą powodowany, podaję tu opis niektórych z monet, jakie mi się zdarzyło widzieć lub posiadać; a chociaż nie wszystkie do rzędu naszych liczyć się mogą, wszystkie jednak do naszéj należą przeszłości, jako na ziemi naszéj znajdowane, i jako czcionki jéj dziejów, które umiejętnemu badaczowi do złożenia kiedyś ważnych wyrazów, przydać się będą mogły.

R. 1. Strona główna. W greckim chełmie głowa w prawą stronę zwrócona, za nią napis PACTHCA (*Rastiol*; to jest Rościsław).

Strona odwrotna. Postać człowieka w całéj osobie, nad biodrami przepasana, w lewo idąca: na prawem ramieniu niesie drzewiec, u którego obu końców wiszą na sznurach niby haki do greckiéj głoski *Λ* podobne; za sznury zaś trzyma obiema rękami: po prawéj stronie są cztery głoski, a po lewéj przy nodze dwie, tworzące razem wyraz ΓlENAZE (*penaze)*, a w innych odmianach tegóż piętna ΓlEGΓAZE (*pegnaze*, pieniaze, to jest pieniądze). Kilkanaście sztuk takich pieniędzy z czystego złota bitych, nieco miseczkowatych, to jest grubszych w obwodzie, około pół dukata wagi mających, znaleziono w Trzebowie (Trübau) w Morawie przy kopaniu wielkiego tunelu w 1844 r. prawie wszystkie dostały się do Narodowego Muzeum w Pradze. Pieniądz ten poprzednio już był znany P. *Koehne*, umieścił bowiem jego wyobrażenie, wprawdzie nie dość dokładne,

a opis zupełnie mylny, w swém piśmie czasowem 1843 r. *Zeitschrift für Münz-Siegel-und Wappenkunde 3ter Jahrgang, 1. Heft. Berlin,* gdzie go zowie gallicką monetą.

Wiadomo jest, iż Morawija aż do połowy dziewiątego stulecia rządzona była przez swych książąt, hołdujących niemieckim monarchom, dopóki Rościsław książe morawski nie otrząsł się z tego poddaństwa, uzbroiwszy swój naród tak silnie; że Ludwik Cesarz niemiecki (wnuk Karola W. a ojciec Karlomana) dla oparcia się jemu, zawrzeć musiał związek z królem Bulgarów i sam na czele swych zastępów wkroczył do Morawii. Lecz Rościsław zmusił go do opuszczenia tego kraju, pognał za nim i spustoszył całe posiadłości niemieckie na lewym brzegu Dunaju. Wtedy założył kamień węgielny królestwa Morawii, zakreśliwszy mu za naturalne granice Dunaj, łańcuch gór Morawskich i Karpat, a od wschodu Cissę. Chcąc się silniejszym jeszcze przeciw Niemcom postawić, wszedł w związki z Cesarzem greckim Michałem, a sprowadziwszy do Morawii Cyrylla i Metoda, zmienił obrządek łaciński na słowiański: było to około 863 r. [1]) i do téj epoki opisane wyżéj pieniądze z słowiańskiemi napisami, odnieść należy.

Wzmiankę powyższą dla tego tu umieściłem, iż posłuży do objaśnienia pieniążka złotego, znalezionego w okolicach Krakowa, którego opis następnie podaję.

R. 2. *Str. gł.* Głowa w hełmie w lewą stronę obrócona (w exemplarzu który mam w ręku, nie dość wyraźna) bez napisu.

Str. Odw. Człowiek z drzewcem na ramieniu i wiszącemi u niego hakami iak na poprzednio opisanym pieniądzu, po bokach zamiast napisu, kropki po 4 razem

---

[1]) Zob. Allgemeine Welthistorie 52ten Theils, 3. Band v. Gebhardi, Halle 1797.

grupowane; przy nogach z lewéj strony N lub Z, niby Z odwrócone, w tém właśnie miejscu, gdzie na powyższym półdukacie Rościsława przypada głoska Z do wyrazu *penaze* naléżąca.

Pieniążek ten również z czystego złota, gruby, ważący 1,01 grama, wnosząc z zupełnego podobieństwa jego do poprzedniego, jest ćwierćdukatem Rościsława króla Morawii. Nabyłem go w Krakowie od wexlarza, a obecnie jest w zbiorze P. Leona *Mikockiego* w Wiédniu.

R. 3. Str. Gł. Popiersie nagie męża z brodą i długiemi włosami, twarzą naprzód, na głowie korona zębata z dużym krzyżem, z lewéj strony, czyli przy prawem ramieniu długi prosty krzyż, z prawéj blisko głowy, znak A jakby reszta głoski R lub K po obłamaniu brzegów pozostała; z lewéj strony przy krzyżu, znaki V Ↄ, które podobnież jako reszty głosek V S uważać można.

Str. O. Ma wklęsłe wytłoczenie tego, co jest na stronie głównéj wypukłe.

Srebro czyste, waga 0;85 grama, grubość 0,2 millimetra, wybicie wydatne. Zdaje się nie być pieniądzem, lecz raczéj medalionikiem ku jakiej ozdobie używanym, któren obłamany został w około, z zostawieniem śladów trzech dziurek w równych odstępach, do przytwierdzenia go służących. Z rysów sądząc, wypada go odnieść do najdawniejszych u nas tego rodzaju zabytków: znaleziony w okolicach Krakowa, jest obecnie w zbiorze tym samym co i poprzedzający, i w katalogu tegóż zbioru wymieniony z rysunkiem nie dość wiernie wykonanym.

R. 4. Str. G. W obwódce gładkiéj miecz rękojeścią na dół stojący, między długiemi dwoma krzyżami, których końce gałeczkami są opatrzone, w około napis zaczynający się u dołu: ƆOLEILADIV (BOLEZIA DIV, to jest Boleslaus dux), wedle napisu druga zewnętrzna gładka obwódka.

Str. O. W obwódce gładkiéj krzyż, z ramionami równo w końcach uciętemi, między niemi zaś w trzech kątach są kółka czyli obrączki, a w czwartym trzy kropki w trójkąt ułożone, w około napis ᑕIAVNIA CIAI (PZAVNIA CIVI) to jest, Poznania civitas obwódka gładka.

Jest to pieniądz z czystego prawie srebra, kształtem głosek wielce podobny do monet Bolesława Chrobrego, (992—1025) wyobrażonych w dziele P. *Stronczyńskiego* (Pieniądze Piastów), w typach 1, 3, 6 i 9, z których pierwsza, mająca na stronie główněj dwa miecze i napis w około + DBOE-<+LAVI (D BOESLAVI) na odwrotněj zaś niby ptaka i napis w około JRAOMCVMIᑕ—| (CRAOW CYWID|— Cracovia civitas) nie za pragski jak chce mieć Autor rzeczonego dzieła, ale za krakowski uważaćby należało. Raczéj zaś typ trzeci z ręką, jaką widzimy na czeskich pieniądzach, mianowicie Jaromira, właściwszy jest monetom Bolesława Chrobrego w Pradze bitym, co potwierdza napis na odwrotněj stronie tegoż pieniądza umieszczony PRACA którego reszta zatarta lub nie wybita mogła być *civitas* albo *urbs*. Pieniądz nasz, któren niewątpliwie w Poznaniu bity do Bolesława Chrobrego należy, widziałem w zbiorze P. Anto. *Strzeleckiego* w Krakowie.

R. 5. Str. G. W gładkiéj obwódce krzyż z trójkątnemi ramionami, w około napis DOLEZLAVS+ (Bolezlaus) samym brzegiem około napisu podobnaż obwódka.

Str. O. W obwódce gładkiéj wyobrażenie głowy na przód czyli w całém obliczu, gdzie łuk półkolisty od dołu stanowi obwód dólněj polowy twarzy, pięć kropek w drugi odwrotny łuk ułożonych stanowią włosy i dopełniają obwodu głowy, zaś oczy nos i usta są czterema kropkami wyrażone: w około napis +S JOHANNES (S. Johannes), otoczony podobnież zewnętrzną gładką obwódką.

Pieniądz srebrny dość wysokiéj próby, z grubą obrączką, nieco miseczkowaty, ważący 0,61 gramów: z grubości swéj, sposobu wyrobienia i kształtu głosek, nosi na sobie tak wyraźne piętno monet Bolesława Chrobrego, że go innemu Bolesławowi przypisać niemożna. Jakoż i dziejopisarze nasi wspominają o denarach w jedenastym wieku bitych z głową ś. Jana i lud podolski dotąd *główkami ś. Jana* (Iwanowe hołowki) nazywa monety wygrzebywane z ziemi, częstokroć rzymskie; nazwa ta przeto zdawna u ludu upowszechniona, dowodzi, że znane mu były pieniądze, które rzeczywiście miały piętno z wyobrażeniem głowy ś. Jana, a kilkakrotny przechód i pobyt Bolesława z jego wojskiem w księstwach ruskich, mogły upowszechnić znajomość jego monety w tychże ziemiach. Egzemplarz z którego załączony tu zdjąłem rysunek, znajduje się w zbiorze p. Ant. *Strzeleckiego.*

Wypada tu zwrócić uwagę na podobnyż pieniądz, lecz znacznie większy, mający po obudwu stronach podobnąż główkę, napisy zaś z jednéj strony BOLZLIAS DVX, z drugiéj SCSIOHSB (Sanctus Johannes Babtista), który z rysunku tylko w Czasopiśmie p. *Köhne,* jest nie znany i powtórnie w tablicach pieniędzy pełczyskich wyobrażony pod liczbą 86, zaś w dziele p. *Stronczyńskiego* typ. 8. a który niewątpliwie do tego samego monarchy należy.

R. 6. S. G. Osoba książęca siedząca, naprzód twarzą obrócona z chorągwią w lewym ręku, któréj długi proporzec na dół zwieszony: przy prawym boku monarchy osoba mniejsza stojąca.

S. O. Trzy płatki zakréskowane w odmiennych kierunkach, zdają się być ubiorem popiersia, którego głowa przez czas zatarta.

Pieniążek ten miedziany, starożytną zielenią pokryty, gruby, nosi na stronie głównéj piętno monety srebrnéj Władysława II (1139-1148) wyobrażonéj w dziele p.

Bandtkie pod l. XL, w tabl. pien. pełczys. pod l. 4, a w dziele p. *Stronczyńskiego* typ. 22, a więcéj jeszcze podobny jest do współczesnéj prawie z dopiero wspomnionéj monety czeskiéj Władysława (1109-1125), w tomie I. str. 343 dzieła Voigta pod l. 3 wyobrażonéj; jednemu przeto z tych dwóch książąt przyznaną być może. Znaleziona była pojedynczo w Krakowie ocecnie zaś jest w zbiorze p. *Mikockiego* w Wiedniu, wyobrażona nie dość wiernie przy spisie tegoż zbioru pod l. 5.

R. 7. S. G. Rycerz w krótkiéj po kolana sukni w lewéj ręce tarczę okrągłą trzyma, w prawéj miecz w górę wzniesiony, obok rycerza lew na tylnych nogach wspięty przedniemi tarczy dosięgający, z zadartym w górę ogonem, w około perełkowa obwódka.

S. O. W podobnejże perełkowéj obwódce postać biskupa w całéj osobie stojąca, w lewéj ręce trzyma książkę na piersiach, w prawéj długi krzyż zamiast pastorału, u dołu, między łaską krzyża a osobą mały krzyżyk, po prawéj zaś stronie, (czyli przy lewym boku biskupa) głoski S A (Sanctus Adalbertus).

Pieniądz z czystego srébra, ważący 0,44 grama, pochodzi z wykopaliska Pełczyskiego. Znany już z odmienném nieco piętnem w tabl. pien. pełczys. pod l. 3. [2]) oraz w dziele Pieniądze Piastów pod l. 23, gdzie go autor Władysławowi II przypisał; główniejsze dwu tych odmian różnice są, iż na tym który obecnie mam pod ręką, nie ma wstąg u infuły, suknia nie z ukosa poprzecznie, lecz podłużnie kréskowana, zamiast gwiazdki jest krzyżyk, ramiona zaś i wierzch krzyża długiego, mają po końcach gałeczki: różnią się także co do wagi, bo tamten (w zbiorze p. *Ant. Strzeleckiego*) waży tylko 0,3 grama, to jett 3 decygramy.

---

[2]) Zob. Tablice Pienięzy w Pełczyskach wykopanych, rysowane przez T. *Żebrawskiego* 1844, roku w Krakowie.

R. 8. S. G. Wół z podniesioną głową w lewo idący, za nim drzewo, którego gałęzie nad grzbietem i pień u dołu widać, przed piersiami głoska V, w około dwie obwódki gładkie, między któremi w dużych odstępach siedm kropek.

S. O. Toż samo wklęsle, co na stronie głównéj jest wypukłe.

Brakteat z czystego srebra, ważący 0,15 grama, zupełnie podobny do brakteatu większego z napisem † DVX VLADISLAVS, znanego już w dziele p. *Stronczyńskiego* pod l. 77, i w katalogu p. *Mikockiego*, jako pieniądz Władysława III (1202—1207) i niewątpliwie do tegoż co i tamten księcia należy. W roku 1849 przy robotach fortyfikacyjnych na Wawelu, wygrzebano kilkadziesiąt sztuk monet, a w ich liczbie obadwa te brakteaty w niewiadoméj ilości, gdyż większa część dostała się w ręce oficera robotą kierującego, kilka tylko rezeszło się po mieście. Wyobrażony jest przy katalogu p. *Mikockiego*, tu jednak rysunek jego, jako dokładniejszy zamieszczam.

R. 10. G. S. W perełkowéj obwódce postać Archanioła w całéj osobie stojącego, twarzą naprzód, głowa nimbem otoczona, skrzydła spuszczone na dół: przy lewym boku ma tarczę u dołu zaokrągloną, na któréj krzyż podwójny ręce w górę podniesione, lewa trzyma miecz, ostrzem na dół ku piersiom skierowany, prawa pochwę, również na dół końcem ku kolanu zwróconą.

S. O. W perełkowéj obwódce krzyż duży, prosty z szerokiemi ramionami; w jednym jego kącie księżyc, w drugim i trzecim gwiazda sześciopromienna, w czwartym śladu czas nie zostawił.

Pieniądz ten miedziany ważący 1,15 grama, znaleziony we Lwowie 1845 r. w rzeczce Peltwi, znacznie już przez czas pogryziony, znajduje się w zbiorze ś. p. Gwalberta *Pawlikowskiego*; jest to bezwątpienia moneta

kijowska, a sadząc z rysunku postaci archanioła, wyrażonéj liniami podłużnemi i poprzecznemi, podobnie jak na brakteatach srebrnych przez biskupów krakowskich za Bolesława V (1227-1279) bitych, jakie nam przedstawiają tablice pien. Pełczys. pod l. 50 i 51 i w dziele o pieniądzach Piastów typ. 88 jako też z podobieństwa tegoż rysunku do monet miedzianych Stefana V króla Węgierskiego (1270-1272) wyobrażonych w dziele Catalogus Nummorum Hungariae instituti Szechenyiani, na których postacie osób podobnież linijami prostemi są wyrażone, ośmielam się pieniądz ten przypisać Leonowi Daniłowiczowi księciu Halickiemu, Włodzimirskiemu, Łuckiemu i Drohickiemu, który się pisał Dux Ruthenorum, a przy wymienionych księstwach i Kijów trzymał; za jego panowania (1269-1301). Lwów wznosić się zaczął a jego żona Konstancya była siostrą i wspomnianego króla Węgierskiego i Kunegundy (świętéj) żony Bolesława Wstydliwego. To więc podwójne pokrewieństwo osób i monet, zdaje się mój domysł potwierdzać.

R. 9. S. G. W obwódce perełkowéj podwójnéj, to jest zewnątrz kolistéj a wewnątrz z czterech łuków złożonéj, stoi rycerz twarzą naprzód, w szyszaku na głowie, kolczugą odziany, z pod któréj widać dłuższą suknię nad kolanami, w prawéj ręce trzyma tarczę, z poprzecznemi paskami na jéj powierzchni, w lewéj miecz ostrym końcem do góry; u dołu przy prawéj ręce są cztery kropki w trójkąt ułożone.

S. O. Ma toż samo piętno wklęsłe, które na głównéj stronie jest wypukłe.

Brakteat z czystego srebra, ważący 0,15 grama, znany już w tabl. pien. Pełcz. pod l. 59 i w dziele o pien. Piast. pod l. 96 gdzie go autor Przemysławowi księciu Wielkopolskiemu (1239-1257) przypisał. Że zaś ten książe używał podobnych znaków, przekonywa o tém

pieczęć jego przy dyplomacie w archiwum Wrocławskim, z roku 1248 pridie kalendas mai, którem potwierdza przywileje przez ojca swego Władysława, zakonnicom w Trzebnicy nadane. Na pieczęci téj wyobrażony jeździec z mieczem podniesionym i z tarczą na któréj trzy poprzeczne pasy.

O Brakteacie tym, już poprzednio znanym, powtarzam tu wzmiankę dla odmiennego piętna, na tamtym bowiem rycerz trzyma tarczę w lewéj, miecz w prawéj ręce, tu zaś przeciwnie. Znane mi kilka sztuk obu odmian pochodzą ze skarbu Pełczyskiego.

R. 11. S· G. W perełkowéj obwódce orzeł jednogłowy podobny do tego, jaki się na mniejszych pieczęciach Władysława Łokietka widzieć daje, to jest z ogonem jakby w kropidło u dołu przewiązanym, bez nóg i bez korony.

S. O. Lew w koronie, wspięty na tylnych nogach, w lewo zwrócony, z ogonem w górę zadartym w ósemkę splecionym, jaki zwykle bywa na pieniądzach czeskich; w około obwódka z perełek.

Denar ten z czystego srebra, ważący 0,34 grama, jest monetą Wacława II Czeskiego i Polskiego monarchy; służy on za dowód, że ów książe prócz szerokich groszy pragskich przez siebie do Polski wprowadzonych, bił także pieniądze wyłącznie dla tego kraju, skoro na nich godło polskie jest umieszczone. Rewers majestatycznéj pieczęci tego monarchy, przedstawia jeźdźca, z podobnymże orłem na tarczy, a lwem na proporcu dzidy. Znane mi dwie sztuki téj monety, znalezione w ogrodach krakowskich, znajdują stę w zbiorach pp. *Strzeleckiego* i *Mikockiego*, jéj zaś rysunek umieszczony w tabl. pien. Pełcz. a powtórnie w spisie wspomnionego dopiero zbioru wiedeńskiego.

R. 12. S. G. W sznureczkowéj obwódce osoba monarchy na nizkiem tronowem krześle siedząca, twarzą

naprzód, w koronie na głowie, w prawéj ręce berło przez ramię, w lewéj jabłko królewskie trzymająca, w około napis: WLADISLAVS. DI. G. REX.

S. O. Stojąca osoba biskupa, w długiéj fałdzistéj sukni, przyodzianéj krótszą po kolana kapą, głowa w infule otoczona nimbem, prawa ręka do błogosławienia podniesiona, lewa trzyma pastorał, w około drobnym sznureczkiem obwiedziony napis: S. STANISLAVS POLO. gdzie wyraz niedokończony POLO. uważać potrzeba jako należący do dopełnienia napisu strony głównéj, to jest REX POLONIAE.

Jedyny dotąd egzemplarz tego dukata jest w posiadaniu p. Erazma *Niedzielskiego* obywatela Galicyi, który opis jego z rysunkiem umieścił już w piśmie czasowém Bibliot. Warsz. 1849 r., przypisując ten pieniądz Władysławowi Warneńczykowi.

Piérwsze dukaty w Węgrzech ile dotąd wiemy, były bite za Karola Roberta (1308 — 1342), w Czechach za Jana z domu Luxemburskiego (1310 — 1346), oba téż mają podobne do siebie piętna, to jest z jednéj strony ś. Jana Chrzciciela, z drugiéj liliją florencką. Pieniądze srebrne tegoż Karola, mianowicie szerokie grosze węgierskie, mają na głównéj stronie monarchę siedzącego na nizkiém krześle tronowém bez poręczy i wezgłowia: takież samo piętno mają szerokie grosze węgierskie bite za jego syna Ludwika, które n to typ, już się za jego następców na monetach węgierskich nie powtórzył. Z naszych monet, jedne tylko półgroszki srebrne czyli kwartniki Kazimierza W. mają na sobie wyobrażenie monarchy podobnież siedzącego, jak na rzeczonych groszach węgierskich i na opisującym się dukacie.

Przejdźmy teraz do przypatrzenia się pieczęciom polskich monarchów z owych czasów: a najprzód Przemysława jako króla, pieczęć majestatyczna przedstawia nam monarchę na tronowem nizkiem bez wezgłowia i

poręczy krześle siedzącego, w koronie na głowie, z berłem i jablkiem monarszem w rękach [3]). Majestatyczna pieczęć Władysława Łokietka w przywileju z r. 1320, który mam pod ręką w oryginale, przedstawia monarchę na takimże tronie z jabłkiem i berłem w ręku. Tron Kazimierza W. na znanéj powszechnie majestatycznéj jego pieczęci, jest podobnąż nizką sofą nieco w gotyckie ozdoby przystrojoną, których jeszcze na Przemysławowskiéj nie widzimy pieczęci. Podobnyż tron przedstawia nam pieczęć Elżbiety Łokietkowny królowy węgierskiéj przy dyplomacie z r. 1339, to jest równie jak poprzednie krzesła na pieniądzach i pieczęciach wymienionych, bez nadgłowia czyli baldakimu. Lecz już na pieczęci Kazimierza W., widać za plecami monarchy rozpięte tło ozdobne, za plecami zaś Elżbiety widzimy w łuk wygiętą ozdobną poręcz krzesła tronowego. Ludwika tron jaki na jego pieczęciach widzimy, już kształtem sobie właściwym odstępuje od poprzednich, jest to wysokie krzesło wystające po nad głowę monarchy: a trony na pieczęciach Jadwigi, Władysławów Jagiełły i Warneńczyka już mają bogate gotyckie nadgłowia.

Prosty więc kształt w jakim na dukacie naszym krzesło monarsze jest wyobrażone, zbliżony najwięcéj do tego, jaki widzimy na majestatycznych Przemysława i Władysława Łokietka pieczęciach, na groszach węgierskich Karola Roberta i Kazimierza W., oraz cała postać osoby na nich przedstawionéj, są wyraźną skazówką że też grosze lub owa pieczęć dukatowi naszemu za wzór służyły, że więc jest współczesnym z pierwszemi dukatami Węgier i Czech, i że go nie komu innemu, jak tylko Władysławowi Łokietkowi (1305—1333) z całą pewnością przypisać należy.

---

[3]) Zob. jéj opis i rysunek w Bibl. Warsz. 1848 r.

R. 13. 13) *S. G.* W perełkowéj obwódce korona, w koło napis: +.MoRoPOoWLA (Moneta Regis Poloniae Wladislai).

S. O. W podobnéjże obwódce herb kujawski, to jest pół orła z prawéj a pół lwa z lewéj strony, których głowy wspólna korona przykrywa.

Denar z czystego srebra, ważący 0,19 grama, należy do Władysława Łokietka już jako króla, i bity na wzór denarów pragskich Wacława, *parvi pragenses*, lecz nieco mniejszy. Znaleziony w kilku sztukach pojedyńczo w ogrodach krakowskich, znany już z rysunku w tabl. pien. pełczy. i z katalogu p. *Mikockiego*.

14) *S. G.* Monarcha siedzący na nizkiém krześle twarzą naprzód, w koronie na głowie, z berłem w lewym ręku, w około napis: MONETA ‡ KAZIM..... reszta zatarta.

S. O. Orzeł polski w koronie na głowie, nad barkami jego dwa znaki ꝗ ꝗ do herbu Nałęcz podobne (czy to nie końcowa liczba 44 roku 1344 w około ślad napisu REGIS POLONIE.

Pieniądz miedziany zupełnie podobny do półgroszków srebrnych Kazimierza W. (1333—1370), i téjże wielkości, dla tego rysunku jego nie dołączam; różni się tylko od nich grubszem wyrobieniem piętna i dodaniem znaków (czy liczb) wspomnionych. Znaleziony był w Krakowie; jest obecnie w zbiorze p. *Mikockiego*, bardzo przez czas uszkodzony.

R. 14. 15) *S. G.* W gładkiéj obwódce głowa monarchy w koronie, naprzód obrócona, w koronie nizkiéj, włosy długie, w około napis KAZIMIRI. +.

S. O. W podobnéjże obwódce orzeł polski w prawo dzióbem zwrócony, w koronie na głowie, bez nóg: w około napis R. POLONIE +.

Denar srebrny 4éj próby, ważący 0,17 grama, lecz waga sztuk lepiéj dochowanych będzie nieco większa,

gdyż egzemplarz który mam w ręku jest uszkodzony. Według wiadomości udzielonéj mi przez korespondencyą wykopano w 1849 r. w okolicach miasteczka Szczercowa dużą ilość starych pieniędzy, między niemi półgroszki Kazimierza W. i denary, z których liczby pochodzi także dopiero opisany; miały zaś jedne napisy z obu stron też same, to jest REGo POLONIE, inne zaś jak w załączonym tu rysunku. Jest to więc nieznany dotąd denar Kazimierza W.

R. 15. 16) *S. O.* W gładkiéj obwódce herb andegaweński, nad nim głoska L (Ludovicus) do h podobna. *S. G.* W perłowéj obwódce orzeł polski bez korony. Denar z czystego prawie srebra, ważący 0,15 gr. znaleziony wraz z denarami Władysława Warneńczyka późniéj pod l. 20 opisanemi, przy murowaniu kanału w ulicy Floryańskiéj w Krakowie, cała ilość kilkadziesiąt sztuk wynosząca tak była przez czas mocno w jednę bryłę skupiona, że wiele z nich przy rozdzielaniu zupełnie się popsuło. P. *Bandtkie* przy opisie innéj odmiany tego denara, należącego do Ludwika Węgierskiego i polskiego króla, robi i o téj wzmiankę, twierdząc że litera h oznacza miasto w którem monetę bito, lub myncarza: ja mam powody, które następnie przytoczę, do twierdzenia, że to jest głoska L (Ludovicus) chociaż do *h* podobna. Egzemplarz, z którego zdjęty jest rysunek tu załączony, jest w zbiorze p. *Mikockiego*, i w katalogu jego pod l. 314 wzmiankowany z mylnem domniemaniem, iż należy do królowéj Jadwigi, — jakoby h oznaczało *Hedvigis.*

Odmiana tego denara, na któréj orzeł ma głowę w koronie w przeciwną stronę, to jest w prawo zwróconą, jest w zbiorze p. *Strzelbickiego.*

16. *Str. G.* W obwódce perłowéj herb wołoski, to jest głowa wołu, z gwiazdą pięciopromienną między ro-

gami i półksiężycem z lewéj strony: MONETA ALEXANDRI+ samym brzegiem druga podobnaż obwódka.

S. O. W perłowéj obwódce tarcza w podłuż przedzielona, w lewéj połowie mieści herb węgierski, to jest pasy poprzeczne, w prawéj lilije, to jest herb rodziny Anjou, nad tarczą litera L do h podobna, taka sama jak w opisanym poprzednio denarze Ludwika: w około napis: WD-WALACHIENSI + (*Waivodae Walachiensis*) Srébro bardzo niskiéj próby, waga, 1, 25 gram. znaleziona pojedynczo w Krakowie: półgroszek ten Alexandra księcia czyli Wojewody wołoskiego, jest teraz w zbiorze p. *Mikockiego.*

R. 17. 18. Str. Gł. Herb wołoski, to jest głowa wołu z gwiazdą między rogami i półksiężycem na boku jak w poprzedzającym.

Str. O. Herb w połowie tarczy węgierski, w połowie andegaweński jak w poprzedniéj monecie. Szeląg miedziany tegoż Aleksandra, ważący 0,37 grama znaleziony w gruzach zburzonéj 1842 roku burzy *Długosza* w Krakowie: obecnie w zbiorze p. *Mikockiego.*

Obiedwie te monety, to jest półgroszek i szeląg są wymienione w katalogu p. Mikockiego pod l. 322 i 323, gdzie litera L do h podobna wprowadziła Autora w mylne mniemanie jakoby oznaczała początkową literę imienia królowéj Jadwigi (*Hedvigis*) co tém bardziéj prawdopodobnem zdawaćby się mogło, iż niektóre kroniki panowanie Alexandra Wojewody od r. 1356 do 1383 rozciągają: idąc atoli za podaniem pewniejszem lat jego rządów to jest od 1342 do 1360, a zatem przed wstąpieniem na tron Jadwigi (1382 r.) pieniądze te Alexandra, jako za Ludwika węgierskiego i polskiego króla bite uważamy. Jakoż Kronikarz węgierski *Thuroztius lib. III. c. 3.* pisze, że Alexander Wojewoda hołdownik Karola (Roberta) wyzuwszy się z posłuszeństwa, długo z nim wojował, a Ludwikowi synowi Ka-

rola znowu hołd wierności złożył [4]. Następcą Alexandra był jego syn Władysław czyli Włajko (1360—1376), a dopiero w 1387 r. Wojewodowie Piotr Mołdawski i Myrha Wołoski, Władysławowi Jagielle i królowy Jadwidze hołd swój złożyli [5]. Wreszcie że literą L nad herbem umieszczoną, tak na denarze Ludwika wyżéj opisanym, jak i na półgroszku wołoskim w tym kształcie do h podobnym wyrażono, o tem przekonywa nas pieniądz prawie współczesny, Ziemowita księcia Płockiego, który tu następnie opisuję, a w którym wyraz PLOCEN ma takąż samę literę L do h podobną.

R. 18 19.) S. G. W perł. obwódce orzeł piastowski, w około napis: MONETA: PLOCEN +, otoczony drugą podobnąż obwódką.

S. O. W perł. obw. głoska S, około niej napis: DVCIS SEMOVITI+.

Półgroszek Ziemowita księcia Płockiego (1375—1385) srebro czyste, exemplarz znaleziony w Krakowie, znajduje się teraz w zbiorze p. Mikockiego i w jego katalogu wymieniony i w rysunku wydany: drugi tegoż samego piętna, lecz miedziany, pobielany, i przedziurawiony mniéj wydatny, jest w tymże zbiorze; trzeci podobnież przedziurawiony, bilon, przybity był ćwieczkiem

---

[4]) „Cum rex Ludovicus anno 1342 (według Pray, a 1343) esset n partibus Transilvanis, quidam princeps seu baro potentissimus Alexander Vojvoda Transalpinus ditioni ejusdem subjectus, qui tempore quondam Caroli regis, patris sui (+1342, 16 Jul.) a via fidelitatis disertendo, rebellaverat, et per multa tempora in rebellione permanserat, audita pietatis et etiam potestatis ejusdem Ludovici regis fama, ad ipsum sponte personaliter veniens, circa confinia ipsarum partium ad pedes regiæ majestatis humotenus est prostratus et ad obedientiam et fidelitatem debitam reductus est et integratus solennia munera, xenia et clenodia præstando, et suum dominum et sanctam coronam recognoscendo, cum gaudio et lætitia ad propria remeavit, et ab illo tempore fidelitatem conservavit.“

[5]) Zob. *Codex* diplom. regni Pol. *Vilnie* 1758 str. 597.

do okładki rękopismu teologicznéj treści z 14go wieku, w bibliotece Jagiellońskiéj: P. *Muczkowski* Prof. i Bibliotekarz odjął go z okładki i umieścił wzbiorze monet tegoż zakładu; exemplarz ten służył mi za wzór do rysunku tu załączonego, a poprzednio w tabl. pien. peł. pod liczbą 82.

R. 19, 20, 21. 20. S. G. Orzeł z rozpostartemi skrzydłami, bez nóg, na głowie korona trzema kropkami wyrażona.

S. O. Tarcza herbowa z podwójnym krzyżem, nad nią litera W.

Denar srebrny znaleziony razem z denarami Ludwika (zob. 16), w kilku odmianach, co do rysunku orła, na niektórych brak nad tarczą litery W. na jednym w dolnym kącie krzyża z lewéj strony duża kropka.

W dziele P. Bandtkieego pod L. 701 jest podobnyż denarek, z dodaniem liter po bokach tarczy, gdzie go autor przypisuje Władysławowi Warneńczykowi. Co do exemplarzy tu w rysunku załączonych, te przyznałbym raczéj Władysławowi Jagielle, bo pominąwszy tę okoliczność że razem z denarami Ludwika były znalezione, że krzyż na nich mający końce równo ucięte, nierozszerzone, jest odmienny od krzyża węgierskiego, w końcach rozszerzonego i kątowato wyciętego, i że krzyż jest tu wzięty z tarczy pogoni, i zarówno monetom obudwu Władysławów przystoi, to kształt orła na tych denarach, mianowicie cienkie, pionowe i długie pióra skrzydeł i brak nóg mocno je odróżnia od wszystkich późniejszych denarów, mających orła z nogami i skrzydłami wachlarzowatemi.

21). S. G. W perełkowéj obwódce orzeł w koronie, w około napis: + MONETA ❦ KAZIMIRI.

S. O. W pereł. obw. korona, pod nią dwie litery m. k. w około napis ❦ REGIS ❦ POLONIE ❦ +.

Półgroszek srebrny Kazimierza Jagiellończyka, podo-

bny do opisanego w Numizmatyce krajowéj pod L. LXXVI: różnicę stanowią litery m. k. pod koroną, które może mennicę krakowską oznaczają. Jest w zbiorze p. Marcina *Strzelbickiego* w Krakowie.

Podobnyż drugi pieniądz, lecz miedziany, jest wtymże zbiorze, z tą od poprzednio opisanego różnicą, że korona w tamtym ma od dołu zakończenie w łuk wygięte, tu zaś w prostéj linii, i że krzyżyki w koronie są tu odosobnione.

R. 22. *S. G.* Korona wysoka z trzech lilij złożona między któremi są dwie obrączki z kropką w każdéj.

S. O. Niezgrabne wyobrażenie orła, którego dziób w prawo skierowany.

Pieniądz z czystego prawie srebra, bo 13 próby, ważący 0,66 gramma, w brzegach gruby. Jest w zbiorze p. Gwalberta *Pawlikowskiego* we Lwowie.

Pieniądz miedziany Jana Alberta, mający wielkość i typ zwykłych srebrnych półgroszków tegoż monarchy. Znaleziony pojedynczo w Krakowie, jest w zbiorze p. *Mikockiego* w Wiedniu.

R. 23). 24. *S. G.* Orzeł polski ukoronowany, język i nogi w delikatnych bardzo rysach są wydane; w około pojedyncza obwódka.

S. O. Słaby wklęsły ślad tego, co się na stronie głównéj znajduje.

Brakteat w podłem srebrze, bo 5 próby, ważący 0,33 gramma. Znajduje się we Lwowie w zbiorze p. Gw. Pawlikowskiego. Z postaci orła sądząc przypisuję go Alexandrowi Jagiellończykowi.

R. 24. 25. *S. G.* W obwódce z drobnych perełek, popiersie z koroną na głowie, włosy długie równo u dołu ucięte, szyja i ramię zbroją odziane, a około napis SIGISMVNDVS ⚘ PRIM ⚘ REX ⚘ POLONIE ⚘ w około napisu druga podobnaż obwódka.

S. O. W takiejże obwódce orzeł polski, w koronie na głowie, piora skrzydeł krótkie poziomej u dołu linii dosięgające; napis w około: MONETA ⚜ REGNI ⚜ POLONIE ⚜ 15Z8 ⚜.

Trojak srebrny Zygmunta I podobny opisanym już w dziełach p. Bandtkiego pod l. 81, i p. Zagórskiego pod l. 14 i z tegoż roku co i tamte; od obu jednak różni się głównie tem, że orzeł na tamtych w prawo dzióbem zwrócony i z równowązkim ogonem; tu zaś dziób orła w lewo, a ogon w wachlarz roztoczony. Jest w zbiorze p. *Strzelbickiego* w Krakowie.

R. 25. 26. *S. G.* Tarcza trójkątna nakształt harfy z trzech pałączków złożona, z jednego boku ząbkowana, na któréj cyfra z liter S i A związana, nad cyfrą korona, nad tarczą zaś liczba 75, to jest ostatnie cyfry roku 1575; to wszystko w perełkowéj obwódce; druga takaż obwódka krajem monety, a między niemi przegradzany liliami napis: MONE ⚜ NOVA ⚜ ARGENTEA ⚜.

S. O. W perełkowéj obwódce lew z wzniesionemi przedniemi nogami w lewo (względem patrzącego na monetę) obrócony, w około napis: DVCAT ⚜ CVR ⚜ ET ⚜ SEMIGA ⚜, brzegiem druga podobnaż obwódka, srebro podłe, waga 0,75 grama.

R. 27. *S. G.* Podobna do poprzedzającéj, lecz roku 77 (1577), napis: MONETA+NOVA+ARGENTE+.

S. O. Podobnież ze lwem i napisem: DVCIS+CVR+ET+SEMIG+.

Pieniądz miedziany ważący 0,83 grama.

Podobny do obu tych monet, lecz z odmienną tarczą i rokiem 45 (1545) denar kurlandzki za Zygmunta Augusta bity, przedstawił p. Bandtkie na figurze 154. Dwa te pieniądze w zbiorze p. *Mikockiego* w Wiedniu zasługują z tego względu na uwagę, iż bite za Stefana Ba-

torego, noszą jednak na sobie cyfrę Zygmunta Augusta.—

R. 28. *S. G.* Głowa w prawo, w koronie, w około napis: STEPHA. D. G. REX. PO. M. D. L.; wśród napisu nad samym szczytem korony: pół lwa w lewo z podniesionemi przedniemi nogami, jakby z korony wystającego.

S, O. Na małéj ukoronowanej tarczy kły, Batorych godło, wedle tarczy z lewéj strony orzeł, z prawéj pogoń, nad tarczą trójka rzymska III, pod tarczą zaś w trzech wierszach GROS. ARG. | TRIP. REG. | POLONIÆ; u dołu mała tarcza z herbem Przegonia, wedle któréj rozdzielony rok 15...84 i litery I....D (Jan Dulski).

Rzadka ta trzygroszówka koronna Stefana, ze zbioru p. *Strzelbickiego,* w tem się jeszcze różni od zwykłych że korona popiersia nie wchodzi między litery napisu, lecz się mieści w jego obrębie, a szyja popiersia wchodzi wśród napisu, tak iż ten zaczyna się od pół lwa nad koroną i ciągnie się do brody popiersia, a dalszy napis, idzie od karku do wspomnionego pół lwa.

R. 26. 29. *S. G.* W perełk. obwódce, w prawo zwrócone popiersie monarchy, w koronie, która za obręb obwódki wystaje, twarz z brodą i wąsami, na szyi wysoka kryza, pierś zbroją odziana z orderem złotego runa, w około napis: SIGIS. III. D G. REX. POL. M. D. L. RVS. PRVS. MAS. X.

S. O. W perełk. obwódce tarcza na cztéry pola podzielona, w których naprzemian orły i pogonie, w środku druga mniejsza podobnież czteropolowa tarcza z herbami szwedzkiemi i gockiemi naprzemian, trzecia w samym środku najmniejsza tarcza z herbem Wazów: u dołu w obwodzie wielkiéj tarczy herb Półkozic, nad tarczą korona, za obręb obwódki wystająca, po bokach zaś tarczy rozdzielone litery I...I i liczka 2...8 (rok

1628); łańcuch orderu złotego runa otacza tarczę, w koło niego zaś napis: SAM. LI. NE. NO. SVE. GOT. VAN. Q. H. REX +. zewnątrz napisu druga perełk. obwódka.

Piękny ten, dotąd, przez naszych numizmatyków nie opisany ort koronny, czyli $^1/_4$ talara, jest w zbiorze p. *Strzelbickiego* w Krakowie.

R. 27. *30. S. G.* W sznureczkowéj obwódce, orzeł pruski, to jest z ręką zbrojną, miecz wzniesiony trzymającą.

S. O. Tarcza owalna, z herbem Gdańska, około niéj ozdoby, wśród których z każdego boku widać głowę ludzką w profilu; pod głową lewą niedźwiedzia łapa, godło mincarza, pod prawą krzyż, nad tarczą między dwoma rozetkami trójka rzymska III, poniżéj rozet rozdzielony rok 16...16, u dołu zaś tarczy litery S....R bardzo małe.

Piękny trzeciak, czyli denar potrójny gdański, srebro prawie czyste, waga 0,63 gramma; jest w zbiorze p. *Strzelbickiego.*

31. S. G. Popiersie młodzieńca w prawo zwrócone, na głowie krótkie włosy, na szyi kołnierzyk karbowany, w około sznureczkiem obwiedziony napis: MO. ARG. DVCVM. CVR.

S. O. W sznurkowéj obwódce, między dwoma małemi rozetkami orzeł i pogoń przegrodzone trzecią rozetką: nad nimi trójka III, pod nimi zaś w trzech wierszach napis: GROS. AR. TRI. | DVCVM. CV | ET. SE.

Trzygroszówka srebrna książąt kurlandzkich z wizerunkiem młodszego z nich Wilhelma, bita za panowania Zygmunta III, podobna do opisanéj już i wyobrażonéj w dziele p. *Zagórskiego* pod L. 402, różniąca się wszakże od tamtéj odmiennemi napisami i zupełnym brakiem roku. Jest w zbiorze p. *Strzelbickiego.*

R. 28. 32. S. G. Ukoronowane popiersie króla zbroją odziane, w szérokim kołnierzyku z koronkami; twarz naprzód nieco w prawo zwrócona, rąk nie widać: w około między dwoma gładkiemi obwódkami napis: VLA. IIII. D. G. REX. POLO. M. D. LIT. RVS. PR. M. wśród napisu pod popiersiem mała tarcza z herbem Sas.

S. O. Wielka tarcza czteropolowa, z herbami orła i pogoni naprzemian rozłożonemi, wśród niéj druga mniejsza, na któréj czterech polach, szwedzkie i gockie godła, w jéj zaś środku trzecia najmniejsza z herbem Wazów. Po bokach tarczy litery C i DC, dwie ostatnie jakby w cyfrę z sobą zetknięte, oraz rozdzielony i poprzecznie napisany rok 16...44; nad tarczą korona, w około łańcuch orderu złotego runa wśród którego u dołu litery B...S; napis: SAM. LIV. NEC. NO. SV. GOT. VAN. Q. HÆ. REX.

Rzadki ten talar koronny Władysława IVgo opisał już p. Zagórski pod L. 415 bez dołączenia rysunku: że zaś strona odwrotna niczem prócz roku nie różni się od rysunku w jego dziele pod L. 415 umieszczonego, przeto odsyłając doń czytelnika, tu tylko rysunek głównéj strony dołączam, zdjęty z dobrze zachowanego talara w zbiorze p. *Strzelbickiego.*

Teofil Żebrawski.

Zeitschrift für Münz= Siegel= und Wappenkunde heraus=
gegeben von Dr. B. Koehne. Berlin 1841.–1846. Każdy tom 25 ark i 12 tablic.
I Jahrgang 1841 (Hft 1–12) (Archeol. 2942)
Die Münzen Pribislaw's des Hevellerfürsten vom
Red. p. 165–167 (Przybysław syn Meinfrieda który zginął
1127 na krzcie dostał imię Henryk r. 1127 + 1142) Tabl. III No. 11
Gedächtnissmünze Joachims II auf die Mitbelehnung mit 134
Preussen p. 1569 p. 167.
Münzen der Moldau und der Walachey p. 330–347 (Są tu
monety a) Stefana III syna Romana 1390–1399 oblegany od węgier=
skiego króla Zygmunta w Suczawie musiał mu hołdować lecz wkrót=
ce z Turkami się związał, Polacy go przeto wojowali, musiał
rządy ojcu na nowo odstąpić r. 1393 Romanowi który Polsce
hołdował, sam potem znów objął rządy i hołdował Polsce na
jednej stronie: Głowa żubra między rogami gwiazda a po
bokach głowy róża i miesiąc napis kyrylicą: + IW СТЕФА=
НА-ВОЕВОДА-МОЛ. na drugiej stronie herb a w nim krzyż po=
dwójny ‡ napis kirylicą do koła: + gap. ЗЕМЛИ-МОЛДАВСКОИ
ob Tabl. XI No 1. Koehne nie wie co to znaczy go„ zum Teile
kann nicht gehören dalej czyta: Dargemli t. j. turecki Dirhemli
(2) 2) Eliasza I 1433 syn Alexandra I miał siostrę żony Jagiełły za
żonę Marię (siostrę Zofii) lecz młodszy syn Alexandra I z drugiej żony
wypędził go że uszedł do Polski i w Warcie siedział, wróciwszy potem
do Multan podzielił się z Stefanem lecz r. 1444 oślepiony od
brata + 1445 na jednej stronie głowa żubrza z napis: Tain:
Elias woi voo.. na drugiej stronie herb ☦ a nad nim Ᾱ i na=
pis ~~Alexan~~ Tain: Elias. woiwoda. ~~Tab. X No 2~~ Tab X No 3 (3) Alexander II drugi
syn Eliasza 1449 gdy był małoletni: synowie Alexandra I (1401–1433)
Bogdan i Piotr Aaron zawładnęli krajem, Piotr zabił Bogdana,
wreszcie i ten wypędzony, osiadł Alexander II 1453 + 1455 otruty
po nim znów Piotr V Aaron. Z jednej strony głowa żubrza
herb wołoski napis tak: + moneta- alexandri. z drugiej tarcza
w niej herb [herb] trzy belki i 6 lilij, nad tarczą głowa żubrza
Tabl. V No 8.) 4) Simion brat Jeremiasza Mogiły od 1601 + 1607.
(2/2 jednej strony herb wołoski + Simion. woiwod. na drugiej stronie
herb 3 belki [herb] i 2 lilie + S moldaviensis Tabl IX No 4 – 5) Jan
Jakób Heraklides Grek z Samos + 1563 pojął córkę Marcina Zbo=
rowskiego bił talary na których wyobrażony jego popiers
w koronie z mieczem i napis + Heraclidis- despotae- patris.
patriae- 1562 na drugiej stronie orzeł dwugłowny i tarcza o 20

herbach z napisem: Vindex. et. defensor. libertatis. patriae
ob. ryune w Köhler Münzbelustigungen XVIII. 33. = Monety
wołoskie: 1) Władysława II (1418 +1422) lub III (+1446) Z jednej
strony herb miesiąc i gwiazda i 3 belki napis cyrylski:
+ IW ВЛАДИСЛАВ воевода. na drugiej orzeł stojący na
górze i trzymający w dziobie krzyż + IW ВЛА... ІСЛАВО. T. XI № 2
2) Michała II 1592 +1599 portugał dziesięcio dukatowy w Wiedniu.
4) Michała Radu 1658 Tab IX. № 2. 5) Konstantyna Brankowan Constantinus Bassaraba De Brankowan +1717 talar
i pół talara Tab. IX № 1. 3. miał w herbie orła (który w dziobie
ma krzyż) stojącego
Zur Münzgeschichte Preussens während der Regierung
Sigmund des I von Vossberg pag. 5 (33 – 48. 262 Tab. II
Siegel des Fürsten Janusz Radziwill vom J. 1614 p. 129 i
i Tabl. V № 3.

III Jahrgang. 1843. I – VI Heft
Zur Münzgeschichte der Stadt Danzig während der Belagerung im J. 1577 von Vossberg pag 50 – 61. 78 – 106 Tabl. IV.
Merkwürdige Siegel der Vorzeit zur Geschichte der Stadt Danzig ~~[illegible]~~ v. Vossberg p. 111 – 116: a) ~~[illegible]~~ alberti. castellani
gdan. + (z r. 1318) z herbem: (Tabl. IV) b) + S. Unislai.
castellani. gdane. z herbem Kotwica z r. 1297. Tabl. IV
Perperae = ymrindschaltige byzantinische Goldmünzen.
Polens älteste Münze von Holmboe p. 208 ~~[illegible]~~ – 218 i Tabl.
VII. № 7 (na jednej stronie Kogut a na drugiej krzyż (ma
być Bolesławà I z r. 1000 a podług Köhnego czeska)
Die römischen auf die Deutschen und Sarmaten bezüglichen
Münzen von Koehne p. 257 – 310. 325 – 357.
Tabl. VIII (9 monet) Tab IX (9 monet)
Münze des Nicolaus Ujlak Königs von Bosnien (z r. 1464)
p. 310 – 313. i Tabl. VII № 8.
Das älteste bekannte Siegel der Stadt Warschau (z r. 1459)
von Vossberg p. 382 – 385 i Tabl. XII № 6. jest to gryf
zamiast głowy ma tułów kobiety z mieczem: tarczą w rękach
mięcz okrągła herb w tarczy dokoła napis łaciński +
S. civitatis. warsoviens.

IV Jahrgang 1844 (1–VI Hft)

Die römischen auf die deutschen und Sarmaten bezüglichen Münzen p. 1–45 (Schluß) i Tabl. I (10 monet)

Die Reichelsche Münzsammlung in St. Petersburg 1843. 8 [I polska] 8º IX Theil (wołoskie serbskie) ~~X Theil polskie~~) [II vom Livland Kurland Esten]

Die Elbinger Münzen [IV. Tabl. preussen] von Vossberg (od r. 1546) p. 65–102 (i Tabl. III) p. 194–226. (Tabl VI) p. 296–312 (Tabl. X) p. 339–347. (aż do rozbioru Polski)

Danziger Denkmünzen des XVI Jahrhunderts von Vossberg p. 227–232. (Tabl. IX)

Denkmünze auf Kopernik p. 365–367. i Tabl XIII (medal Towarz. warsz. z r. 1830)

Zur polnischen Siegelkunde von K. B. p. 373–376 i Tabl. XII ryt. W. Kleinig in Warschau (kielichsk. 2) a) w polu kratkowanem tarcza z herbem Kujawskim pół orła pół lwa napis tac. + s. ducis. lestconis b) orzeł polski w koronie napis + s. Kazimiri. di. gra. reg. polonie. – obie pieczęcie wielkości złotówki nie podany rok)

V Jahrgang 1845.

Medaillon auf den Elbinger Bürgermeister Albert v. Isendorf (von Vossberg) p. 29–31 i Tabl. II (z r. 1613)

Die Reichelsche Münzsamlung in St. Petersburg. Zweiter Theil 1842. 8º St. 344 z 2 tabl. (liwońskie kurlandskie i polskie monety)

Der Fund von Obrzycko p. 84–86 i Tabl. III № 2–5 były i Bolesławy denara

Münzen der Stadt Thorn (von Vossberg) p. 129–190 i Tabl. a. IV. VI (od r. 1608)

Über den Ursprung der schlesischen Wappenadlers von Vossberg p. 331–336 i Tabl. XI z 4 pieczęciami a) duża jeżdziec + Bolezlaus. di. gra. dux. zlesie. cracovie et Polonie (przy Kręgu na ketmie nasal)

b/ zbrojny stojący z chorągwią : tarcza : + Sigillum . henrici . ducis . zlesi .
c) Zbrojny z mieczem : tarcza + Sigi .... sli . ducis . slesie .
d.) herb z orłem Księżycem : Krzyżem + S. Civitatis . de . Olon .

1846. VI Jahrgang

Herzoglich kurländische Münzen und Medaillen od r. 1567
v. Recke p. 1–27

Münzen aus den Zeiten Boleslaw der Krausen gefunden in Golice (5 monet drzewomyśl) v. Fys
p. 54–57.

Die Bürgerwappen im Mittelalter von Vossberg
p. 175–178. Tabl. II (monogramy toruńskie)

Denkmünzen des Radziwillschen Fürstenhauses von Kohne p. 261–269
Tab XII

Zur Münzgeschichte der Stadt Danzig von Vossberg p. 269–247 (monety Zygmunta Aug. Stef. Bat. Zygm. III i Wład. IV. Tabl. VIII. IX. X.

Kohne: Die auf die Geschichte der Deutschen und Sarmaten bezüglichen Römischen Münzen Berlin 1844. 8o mit 3 Kupftaf . pag. 180. 6 fres

" Beyträge zur Geschichte und Archaeologie von Chersonesus in Taurien. Petersburg 1848. 8o
pag. 245 2 X tabl. 10 fres

Sabatier: Souvenirs de Kertch et Chronologie du royaume de Bosphore. Petersburg. 1849. 4o. p. 129 i 8 ryc. 24 fres.

Rupp: Numi Hungariae. Buda 1846.

Dosofteiu mitropolitul moldovei 1671–1686, Psaltirea in versuri publicata de pe manuscrisul original şi de pe editiunea dela 1673 de Prof. J. Bianu Bibliotecarul Academiei Române. Editiunea Academiei Române. Bucurésci, tipografia Academiei Romane (Laboratorii Români) 1887. 8° str. LVI. 520. (10lei)

Najdawniejszym pomnikiem języka rumuńskiego jest z XV wieku przekład Psałterza (Psaltirea Schejana) i Apostoła (Apostulul dela Voroneţ). Pomimo iż w Târgovişte była drukarnia, jednak drukowano w niej tylko księgi cerkiewno-słowiańskie (1512–1545). Dopiero w Sibiiu (Hermanstadt) około r. 1546 i w Braşov (Kronstadt) w Siedmiogrodzie (około r. 1560) wydrukował dyjakon Coresi tłomaczenie kalwińskiego katechizmu w języku rumuńskim. Rozkwit literatury rumuńskiej zaczął się właściwie w XVII wieku za czasów hospodarów Mateusza Basaraby i Bazylego Lupul w którym to czasie Dositheusz metropolita mołdawski zajął się tłomaczeniem i drukiem ksiąg liturgicznych w języku rumuńskim najprzód wydanych 1673 w monasterze w Uniowie (na Rusi) a od 1679 w Jassach.

Dozyteusz syn Leontara Barula (Barila czyli Baryłowić) był najprzód mnichem w monasterze Probota r. 1649; r. 1658 został biskupem w Huşi (Huszt), r. 1659 w Roman, a od r. 1671 metropolitą mołdawskim w Suczawie. R. 1673 w skutek zaburzeń politycznych zmuszony był wraz z Petriceicu-Voda emigrować do Polski; a nowy hospodar Dumitraşcu Cantacuzino mianował na jego miejsce metropolitą Teodozyusza. Podczas pobytu w Polsce wydrukował

r. 1673 w monasterze Uniowie swoje tłomaczenie ru-
muńskie Psałterza oraz Akafistu z Kanonem wielka-
nocnym i modlitwami. R. 1675 wrócił do Multan, lecz
został zamknięty w monasterze S. Sawy. Poźniej odzyskawszy
metropolię, urządził r. 1679 w Jassach drukarnię rumuń-
ską pod protekcyją Joan Duka hospodara. – R. 1682 (1686)
wywiózł do Polski relikwie św. Jana Słowi i skarb metropo-
litalny, z któremi osiadł najprzód w Stryju (czyli raczej
dopiero 1686). R. 1684 zwiedził Kijów; od r. 1690 przebywał
na zamku w Żółkwi będąc (w łaskach u Jana III. Z
Żółkwi wyjechał do Moskwy gdzie umarł. Car Piotr wielki
ofiarował mu r. 1703 biskupstwo w Azowie, które jed-
nak Dosyteusz nie przyjął. Uczony znał języki łacińs[ki],
grecki, polski i ojczysty rumuński. Wydał on dzieła:

1) Psaltire a sfentului Proroku David – Pre limbâ
Rumânéskâ ku dâsa și ku toatâ keltuiala. –
Prieluminatulu intru Isus Christos, Ioann Stefanu Petrâ
Voevoda Domnul Țărăi Moldovei. – Din sfintele
skripturi a sfintilorŭ Pătinți Daskalitorŭ sfintei
Besiarici ku lungâ ostené-lâ in multi aŭ sokotitâ.
și českata prin sfintele kărți, și di aciia pre versuri
tokmitâ in činči aŭ foarte ku osătdie mare, de
Smeritulŭ Dosoftei Mitropolitulŭ de [illegible] Țara Mol-
dovei. – W Monastyru Unewskom. Typom izob-
razisia, Lieta ot sotworen. swiet. 7181 (3[illegible]). (1673)
4to min. ark. 28. (na końcu książki: Symeon typarnik – na odwrocie
tytułu herb wołoski i 6 wierszy rumuń. na pochwałę Jo. Stefan
Petru (czyli Petriczejku) wojewody mołdawskiego. – Tłomacze-
nie wierszem na wzór Kochanowskiego

Rękopis tego tłomaczenia (autograf z r. 1667 gdy Dosyteusz był
biskupem w Roman) jest w bibliotece Akademii rumuńskiej
(dedykowany Joan Duka hospodarowi i jego żonie Maryi) w 4to.

2) Preczestnyi Akafistʹ i Moleben Preswiatyi Bohorodycy, Kanon Woskresen i prozija Spasytelnyja Molby k Hospodu naszomu Isu Chrystu. Tolmaczit de pre limbe slowenjaske pe limbe rumuniasku, Trudolubijem i tszczaniem Preoswiaszczennago Kir Gospodina Otca Dosofteja Mitropolity Suczawskago i wseja Moldawskija Zemlia. W Manastiru Ounewskom typom izobrazisia Rok. 1673. 4to ark. 46 (18 2)

3) Dzujaska (Dumnizjaska) liturgie. En Jaszi 1679. 4to ark. 18.

4) Psaltirja de'nceles. En Jaszi 1680. 4to ark. 26 (psalterz cerkiewny prozą)

5) Molitwinik de'nceles. En Jasz 1681. 4to ark. 26

6) Porimiile Preste Ane. b. m. (Jassi) 4to ark. 26 (~~[illegible]~~ kosztem Jana Duki wojewody mołdawsk. i ukraińsk.)

7) (Vietile Sfincilor): Wiata szi petriaczeria swencilor. En Jasz. 1682. fol. 2 tomy (Żywoty Świętych czyli Mineja).

(druk w drukarni metropolitalnej w Jassach)

138

Psaltirea publicată românesce la 1577 de diaconulu Coresi. Reprodusa cu unŭ studiŭ bibliograficŭ si unŭ glosarŭ comparativŭ de B. Petriceicu Hasdeu. I. Textulu (cu 66 pag. fac-sim) Bucaresci, Acad. Rom. 1881. 4to

Psaltirea in versuri intocmita Dosofteiu. Publ. de pe manuscrisul original si de pe editiunea dela 1673, de J. Bianu. Bucaresci, Acad. Rom. 1887. 8vo

1673 Psaltire a swintului
Prorroku Dawid pre limbo
Rumnieska de Snerítus
Dosothej Mitropolitul de
Cara Moldowej
W Monastyru Uniewskom
typom lieta od Sotworen
swiet 3ЗПА 4 L
1673 Precestnyj Akathist
i Molepen Precestiej Bohoro
dycy. Kanon Wosresen. 3.
prosija spasytelnyja molby
k Gospodu naszemu Jzus Christu.
Tolmaczyt de pre limba slo:
weniask pe limba Rumyniasku.
Trudolubijem i trzaniem Presowiasz
czennago Kir Gospodyna Otca Dosothej
Mitropolity Sugzawskago. W Monastirin

Unewskom typom Rok.
αXO2.
~~ark~~ fol. 18 i ark 46.

Dosyteusz wydał 140

1) Psaltirea in versuri: Psaltire a Sventului Prooku Dawid pre limbu rumuniesku. W monastyru Uniewskom typog. 1673. 4º

2) Preczestnyi Akafist i Moleben Preczesthii Bohorodycy, Kanon Woskresen, tolmuczit pe limbu rumunijasku. W monastyru Uniewskom typom 1673. 4to 46 ark.

3) Liturgie. Jassy 1679. 4to ark. 18. Drukt. ten co w Uniowie

4) Psaltirja. Jassy 1680. 4º ark. 26

5) Molitwenik. Jassy 1681. 4º ark. 26

6) Parimile (Moskwa) 1682. 4º ark. 26

7) Vieţile Sfinţilor. (Moskwa: Jaşsy 1682. fol. 2 tomy.

ţ = cz ; ş = sz

Douen O.: Clément Marot et le Psautier huguenot. Paris 1878. 8º 2 Vol.

Opiăea Abrobaua
Dr Nr 4.

141

Apostoł tłomaczony po rumuńsku z XV w. w Woronetz (60)
druk. w Braszowie 15[illegible], w Sibiniu 1546 przez Diakona Koresi – protegował Wasyl Lupu i Maciej Basarab

Dosyteij Baryla czyli Barylo=wicz był 1649 Kalugerem w mo-nasterze Probota, od 1658 episkop w Husz, od 1659 w Roman od 1671 metropolita mołdawski. R. 1673 z hospodarem Petriceiku-Voda emigrował do Polski i powtórnie 1686. Ob. Dinulescu Stefan: Viea=ţa şi scrierile lui Dosofteiŭ mitropolitul Moldovei o dziele ki historyczno-literackim: Cande=la. Cernauţi 1885 Nr 1.
Melchisedec episcopul: Chronica Huszilor. Bucureşti 1869

Kostina Mirona poemat polski
Hasdeŭ: Archiva istorica
I. 1. pag. 159.

Ѧ = a
Ѫ = â
Δ = u

142

Monumenta linguae palaeoslovenicae Tom I. Evangeliarium Put: nanum ed. Em. Kałużniacki. Wien u Teschen (Prochaska) 1888.

aprakos z końca XIII lub pierwszej połowy XIV w. w Putnie

Romänische Volkslieder metrisch übersetzt und erläutert von Johann Karl Schuller. Hermanstadt (Theodor Steinhaussen) 1859. 8º st. XX.

~~Balley Henry Antolog.~~ Poesie poporale: (Ballade. Adunate si indreptate (wydane) de B. Alexandri Jassi 1853–4. 2 Tomy 8º ~~Poesie~~. Stanley Henry: Antologia romana (po wołosku i ang.) Stratford 1856. 8. – Ballades et chants populaires de la Roumanie, recueillies et traduites par V. Alexandri avec une introduction par M. A. Ubicini. Paris 1858. 8. – Rumänische Volkspoesie, gesammelt und geordnet von B. Alexandri, deutsch von W. Kotzebue. Berlin 1857. 8º. – Virágok a Rumán, (Oláh) népköltészet mezejéről. Ismeret és kiadja Aes Károly. Pest 1858. 12º.

A. Pann: Spitalul amorului sau cantatorul dorului. Bukurest. 1850 ~~4~~ 6 2 Bde 12º.

Poesia popurala. Balade culese si coresse de M. Marienescu. Pesta 1858.

Collectiune de Cantece polotare. Prin P. Dimitrescu. Bukurest 1898

Cullegere de mai multe cantece nationale din ambele principate etc. culese de Christu Joanin. Bukurest.

Dorului. Cullegere de 72 cantece nationale. Bukurest.

Romänische Dichtungen für Deutsche übersetzt von S. Möckesch Hermanstadt 1851. 8º po wołosk. i niem. poezye Kantymira

Eliade: pieśni gminne

Arthur u. Alb. Schott: Walachische Mährchen (z Banats). (Stuttgart u. Tübingen 1845. 8.

Siebenbürgische Sagen, gesammelt und mitgetheilt von Fr. Müller Kronstadt 1857. 8. pp. 183.

Littauische Mährchen, Sprichworte ~~und~~ Räthsel und Lieder Gesammelt u. übersetzt von Aug. Schleicher. Weimar 1857. 8.

Litauische Volkslieder gesammelt, kritisch bearbeitet und metrisch übersetzt von G. H. F. Nesselmann. Berlin 1853. 8.

Polonorum

Lithuanorum

Januarij

Archidiaconus posnaniensis

Idiotikon

czyli Słowniczek wyrazów rumuńsko-polskich.

(podług: Dicționar română-german conținend nomenclatura completa a vocabularului român; termenii tecniti și neologismele cele mai întrebuințate; indicarea etimologiei și a accentului, fraseologia și expresiunile idiomatice de Lazăr Șaineanu. București (H. Steinberg) 1889. 12º pg. XII. 429 s)

barda = Zimmeraxt (pol. barda)
afina = Heidelbeere (Myrtillus) (hucul. afyny)
basztina = Geburtsort.
baba = Weib
baca (bacia) = Käsemacher (goral. baca) (Senner)
berbec = Hammel (lac. vervex)
balta = Pfütze – (hucul. balta)
berbinta = Butterfässchen (węg. berbence);
Bani = Münze (Banoczka hucul. Gulden)
bidiviu = arabisches Pferd (arab. bedevi)
blana = Pelz (pol. błam)
blanda = Hitzbläschen (hucul. blenda)
bogasiu = feine Leinwand (turek. bugasy)
bola = Seuche (hucul. bola)
bou = Ochs (hucul. bouhar = Ochsenhirt)
boldan = unzugängliche Felsspitze (rusk. boldy)
bolovan = Block (tatarsk. balaban – polsk. bałwan)
brusturu = Huflattich Tussilago, hucul. brusturnyk)
borkut = Sauerbrunnen (węg: bor-kut)
bordu = Schlauch (huculsk. borduch)
brinza = Käse (goral. bryndza)
borsz = saure Kleiensuppe (pol. barszcz)
braka = Meisch, Malz (pol. braha)
braniszte = Wald (między Spiskiem a Saroskiem Komitatem: Paß Branisko)
branza = Käse (pol. bryndza)
brazda = Furche (pol. brózda)
bricica = kleines Messer (pol. brzytka)
brod = Fähre, Überfahrt (pol. bród)
brustur = Klette (Arctium lappa, Tussilago farfara) (hucul. brusturnyk)
buba = Hitzbläschen (huculsk. bubka = pryszcz)
bukata, buka = Stück, Bissen, Speise (hucul. bukata)
buhaju = Stier (tatars. buga – pols. buhaj)
bujak = geil, mutwillig (słowack. byk)
bunda = Pelz (węgier. bunda)
bunt = Aufruhr (pol. bunt)
burka = Hirtenmantel (pol. burka)

burlak = Junggeselle (ross. burlak) (huzul. burlak)
bursa = Stipendium (gorał. bursa = zabawa)
bursuk = Dachs (tureck. borsuk)
butelka = Flasche
buzdugan = Kolben (tureck.) (pol. buzdygan)
Kaciuga = Stör (Sturio-ruthenus = pol. czeczuga)
Kada = Bottich (pol. Kadź)
Kafea = Kaffee (tureck. arab. Kahwe)
Kaftan = Ehrenkleid (tureck.)
Kaik = Boot (tureck.) (rusk. czajka)
Kal-deres = Wolfschimmel
Kalaras = Reiter, Läufer.
Kalatorie = Reise, Weg.
Kalauz = Führer, Wegweiser (tureck. Kylawuz)
Kale a lui Trojan = Milchstraße.
Kaleaska = Kutsche, Kalesche
Kalik = Bettler (pol. Kaleka)
Kalimari = Tintenfaß (nowogreck. Kalamari)
Kalin = Zwergholderbaum (Viburnum opulus – pol. Kalina)
Kalpak = Pelzmütze (tureck.) (nowogreck. Kalpakion)
Kalugar = Mönch (nowogr. K Kalogeros)
Kalusz = Knebel (huzuls. Kalusz)
Kapsa = Kapsel (Łacin. K capsa)
Kar = Wagen (lat. carrus, currus)
Karaula = Schildwache (tureck. Karawul)
Karcima = Schenke (pol. Karczma)
Karkot = Zank

Karuca = Wäglein (huzul. Keruca)

Karpaciu = Flicker, Pfuscher (pol. Korpacz)
Karwasara = Zollamt, Mauth (tureck. Kerwan seraj)
Kasap = Metzger (tureck. arab. Kassab) (pol. Kacap)
Katun = Weiler (ital. cantone) (deutsch. Dörfchen)
Kausz = runder Becher (pol. Kusz)
Kazna = Pein (pol. Kaźń)

ceapcan (tureck.) = Schelm, Taugenichts (pol. kapcan)
ceapraz = Borte (tureck.) – (pol. czapraga) (hucul. czeprucha)   ceslova = [illegible] (slav. czafostow)
ceapsa = Haube (węg. czapsza – pol. czepiec)
ceaszka = Tasse (ros. czasza)
ceaus = Thürsteher (tureck czaus)
cetina = Tannenzweig (goral. cetyna), Föhre, Kiefer.
(K) chepeneag = Regenmantel (tureck. kepenek)
(K) chiag = Quark, Lab (Latin. coagulum – greck. glagos (mleko) – góral. glag, huculsk. gleg.)
(K) chilan, chilom = Stockhauer (nowogr. – pol. kilof). (hucul. kielef)
(K) chilim = orientalischer Teppich (tureck. – pol. kilim)
(K) chilna = Maurerkelle (pol. kielnia)
(K) chiszka = Wurst (pol. kiszka)
cingetoare = Gürtel. (pol. ciggatura)
ciobar = Schäfer (tureck. czoban)
ciokan = Hämmerlein (pol. czekan)
cioltar = Pferdedecke (tureck. czoltar)
ciorpak = [illegible]
klaka = Frohndienst (pols. tłoka)
kneaz = Fürst, Dorfrichter. (rusk. kniaź)
kocie = Kutsche.
kociorba = Schürstange, Ofengabel.
kokos = Hahn. (pol. kogut – kokosz, kura)
kolac = Kuchen. (pol. kołacz)
koliba = Hütte (greck. kalybe) Sennhütte
kolinda = Weihnachtsumzug (Lat. calendae)
komis = Oberstallmeister (comes stabuli) (neugreck.)
korabie = Schiff (greck. karabos)
koromisla = Tragbalken (ros. koromysło)
kosasz = Mäher (pol. kosarz)
komora = Schatz (pol. komora)
Cosinzeana = Goldhaarige Tochter der Sonne
kosita = Haarflechte (pols. kosa)
kosz = Korb (pol. kosz) koszar
koszarka = Bude, Schuppen [illegible]
koszkodan = [illegible] (pol. koszkodan)
kovru = Höhle wilder Thiere. (pol. gawra)

Krajnik = Ausrufer, Herold. (ruskie: krajnik = wójt)
Kremene = Feuerstein (pol. krzemień)
Krosna = Tragkorb. (pol. krosna)
Kuhnie = Küche (lac. coquina) (pol. kuchnia)
Kumatru = Gevatter (lac. compater) (pol. kmotr)
Kurva = Hure
Kurte = Hof
danga = Brandzeichen (turec. tamga)
danie = Geschenk (pol. dar)
dar = Geschenk (pol. dar)
darab = Block (goral. grapa) (huzul. daraba = tratwa)
darda = Wurfspieß. (pol. darda)
deal = Hügel (pol. dział)
deliu = Soldat der Leibwache (turec. deli)
deresz = Braunroth-Schimmel (węg. deres)
dinar = Heller, Silberling (nowogreck.)
doaga = Daube (rum. doga, pol. dęga)
dobitok = Vieh. (pol. dobytek)
Dochia = Frau Holda; Baba Dochia (Eudoxia)
dohot = Theer (pol. dziegieć)
dojka = Amme (goral. dojka)
dojna = Volkslied (pol. duma)
doniță = Melkkübel. = (pol. donica) (dojnica?)
dorobant (daraban) = Polizeisoldat (tureck. der-ban = stróż bramy) (Trabant)
daradajka = Leiterwägelchen (ross. taratajka)
dovada = Beweis (pol. dowód)
drak = Teufel (lat. draco)
drag = Lieber (pol. drogi)
dranita = Dachschindel (pol. dranica)
drot = Draht (pol. drut)
druszka = Brautjungfer (pol. drużka)
duba = Gefängniß (pol. dyby)
dubas = Kahn (pol.)
duh = Geist
dulama = türkisches Oberkleid (turec. dolama) (pol. dolman)
dumbrava = Wäldchen, Hain. (pol. dąbrowa)

dup = Loch
dupa = hinter, nachher (ital. dopo)
dusman = Feind (turec. düsman)
dutka = kleine Kupfermünze, Deut (pol. dudek)
duzina = Dutzend (ital. dozzina) (pol. tuzin)
eksarh = Stellvertreter des Patriarchen (nowogreck.)
ektenie = Litanei (nowogreck.)
efendi = Herr (tureck.)
egreta = Federbusch (franc.)
emurluk = Mantel (turec. jagmurlyk)
epigon (greck.) = der Nachkomme.
exegesa (greck) = Bibelerklärung
fafaluga = Pfefferminze
falce = Flächenmaß (= 14322 □ Meter)
farfurie, farfur = Porzellan (tureck. farfuri) (pol. farfur)
fecioara = Jungfrau (hucul. ficigorna)
femeie = Ehefrauen (femina lateinisch) - firtoaga, floarta, ghiolhana, negopacá, papina, tifa, colina
feregea = Mantille (turec. ferege; pol. ferezya)
Fetele-codrului = Waldnymphen.
filigean = Kaffeetasse (turec. filgan; pol. filizanka)
filigran = Drahtarbeit (franc.)
fiong = Kasten (pol. fiok)
fota = Schürze (turec. fota)
gadina = Raubtier
gaitan = Schnur, Borte (turec. gaitan)
galeata = Kübel, Melkeimer, Gelte (góral. galeta)
galuszka = Knödel (pol. kluska, goral. galuszka)
gang = Erzgrube
gerbacin = Peitsche (turec. kyrbac, pol. korbacz)
garka = Topf (pol. garka)
gaszper = Zigeunermusikant.
gaura = Loch
gazda = Hauswirth
gerid = Wurfspieß (turec. gerid, pols. dziryt)
gherdan = Halsschmuck (turec. gerdan)

giubea = Oberkleid (turec. gübbe, pol. jupka)
glas = Stimme.
glava = Hirnschale
gloata = Pöbel (pol. hołota)
gol = nackt
gologan = Kreutzer, Müntze (hucul. gałagan)
gomon = Zank.
gonesc = fortjagen.
gornik = Waldhüter
gospodar = Fürst, Hauswirth
gosztina = Abgabe von Kaufleuten
gramada = Haufe
grebla = Rechen (pol. grabie)
groapa = Grube (goral. grapa)
groaza = Schauder (pol. groza)
gruin = Hügel (goral. groń)
gunoiu = Mist (pol. gnoj)
gurguiat = gewölbt
guturaiu = Schnupfen (hucul. guszkiet)
haidamak, aidamak = Räuber
haiduk = Räuber
halat = Hauskleid, (turec. halat)
halm = Hügel (rusk. cholm)
hambar = Kornmagazin (turec. ambar)
hamut = Kummet (pol. chomąto)
hanger = Dolch (tureck. hanger)
hapaesk = verschlingen (pol. chapać)
haram = Räuber (tureck.), harambasza = Räuberhauptmann.
harabor = munter (pol. chrobry)
harak = Steuer (pol. haracz)
harapnik = Peitsche (pol.)
harbuz = Wassermelone (tureck. karpuz)
harkaesk = röcheln
hasna = Nutzen (węgier. haszon – goral. haseń)
hat = Pfad (pol. gać)
hid = häßlich
hiriszka = Heidekorn (węgier. haricska, pol. hreczka) hriszka.

hloaba = Deichselgabel (pol. hołoble)
hohot = Gelächter (pol. chichot)
hora = Rundtanz (nowogreck.; rusk. chorowod); horodinka = Tanz
horbota = Geizen (pol. forbot)
horelka = Branntwein (rusk. horyłka)
hotar = Grenze
hram = Tempel
hrean = Meerrettich (pol. chrzan)
hreast = Dornengebüsch (goral. hraść)
hrisov = Urkunde (nowogrec. hrysovullon – bulla aurea)
hulub = Taube (rusk. hołub)
jatagan (tureck) = Gürtelmesser
jaurt = Sauermilch (tureck. yohurt – goral. hucul. urda)
jaz = Mühlwasser
jazer = See (pol. jezioro)
ibrik (tureck.) = Kanne (pol. imbryk)
ikre = Kaviar (pols. ikra)
ilisz = Rauchschoß (podymne)
iliszar = Rauchschoßeinnehmer
jele = Elfen, Feen.
jesle = Krippe (pols. jasło)
imurluk = Halbmantel (tureck. yamurluk)
inorog = Einhorn (jednorożec pols.)
Jo (Joan) = ehemaliger Fürstentitelteil
jobagie = Knechtschaft
jobagiu = Leibeigener (węgier. jobbagy)
irmuluk = Regenmantel
isetru = Stör (pols. jesiotr)
islaz = Gemeindeweide
ispravna = Verrichtung
ispravnik = Verwalter
iszlik = Bojarenmütze (polsk. sztyk)
izvod = Muster
izvor = Quelle
înkrop = lauwarm (polsk. ukrop)
jertfa = Opfer
žgnica = Dörrkammer
žintica = Ziegenmolken (goral. żyntyca

żir = Buchecker (pol. żyr.)
żirebie = durch Loos zugewiesenes Land (pol. źreb)
żirovina = Mastfrucht
żivina = Thier (góral. żywina)
żineapan = Wachsoldaten (hucul. żenepiń)
żoarda = Gerte (pol. żerdź)
żupan = Adeliger, Herr
lakom = gierig (pols. łakomy)
laie = schwarz, Hunde (pols. łaja)
lan = Feld (pols. łan)
lauta = Laute (pol. lutnia)
lavica = Bank. (pol. ławica)
laz = urbargemachtes Feld. (pol. łaz)
leak = Arznei (pol. lek)
leafa = Sold (tureck. ölefi)
Leah = Pole (pol. Lach)
leat = Jahr (pol. lato)
leguma = Gemüse (łaciń. legumen – pol. legumina)
leika = Trichter (pol. lejek)
lenesz = faul (pol. leniwy)
leu = Löwe (pol. lew), 1 Piaster, 1 Frank. (1 gulden welachisch)
levent = freiwilliger Soldat (turec. levend – ital. levante)
libov = Liebe, liubov.
liman (tureck.) = Hafen.
lin = Schleie (Cyprinus tinea) (nowgrec. linos; pols. lin)
lipan = Äsche (Salmo thymallus) (polsk. lipień)
lipkan = litthauischer Tartar. liturgia = Hochamt.
Liude = Leute (pol. ludzie)
livada (nowogreck.) = Wiese (nowogr. liwadion)
livar = Weinheber
loboda = Melde (Atriplex nortensis)
logofet = Kanzler (nowogreck. logothetis; poborca)
lopata = Schaufel
lotru = Räuber (pols. łotr) (łaciń. latro)
loviszte = sumpfige Gegend.

lozie = Korbweide (Salix fragilis) (pols. łoza)
lulea = Tabakspfeife (tureck. lule) (pol. lulka)
lunka = Wiese – (pol. łąka)
lutka = Boot
mak = Mohn
makaleandru = Rotkehlchen (Luscinia rubecula) (pol. makolągwa.
makat (tureck.) = Bettdecke. (pol. makata)
magura = Hügel, waldiger Bergkopf (alban. magule) (w Siedmiogrodzie góra)
mahrama (tureck.) = Kopfbinde, Handtuch.
majka (serb.) = Mutter.
majdan (tureck.) = freier Platz
majestre = Elfen, Feen.
majestru = Meister (lat. magister)
mal = Ufer, Schlamm. (pol. miał)
malaja = Maisbrot, Maiskuchen
mamaliga = Maisbrei (ital. polenta)
menka = Dauer
maniak (greck.) = Wahnsinniger
manta = Mantel
marha = Vieh (góral. marcha = Rind)
mariasz (węgier.) = 17 Kreutzerstück.
marochin = Saffian (franc.)
marturie = Zeugniß, Bekenntniß, Grenz– Wahrmerkt. (martoria r. 1470) (nowogreck. martyria)
maskara = Schimpf, Spott (tur. maskara)
masga = Saft (pol. miazga)
masgalesk = beschmieren (pol. mazgalić)
matka = Bienenkönigin
mazil (tureck.) = abgesetzt, ohne Amt
medelnicer = Tafelmeister.
merinde = Proviant (lat. merenda) (góral. mirenda)
meszi = gelbe lederne Strümpfe (turec. mest – pol. meszty)
metoks (mitoks) = Filialkloster (nowogreck. = μετοχιον, folwark klasztorny)
mied = Met
milostenie = Almosen
milostiv = barmherzig
mioara = Schaf

mirzak = Tatarenjüngling (turec. mirza i emirzade t.j. syn pana)
misir = türkisches Pferd (turec. Mysyr = Egipt)
mlasztina = Morast (serb. mlaka)
moaszte = Reliquien (ross. mosczy)
mokan = siebenbürgischer Schafhirt
moghila = Hügel; movila (pol. mogiła)
molitfa = Gebet.
morkov = Mohrrübe (pol. marchew)
morda = Schnauze.
moroin = Poltergeist (pol. zmora)
mortasipie, mortasapie = Marktaufseher.
mosor = Spule (tureck. masur; goral. moszor)
motka = Strähne (motek pol. - motowidło)
motok = dumm (goral. matoga)
munka = Plage, Qual (pol. męka)
muntean = Bergbewohner
murgana = braune Kuh
nadragi = Hosen (węgier. nadrag)
nameonik = Verwalter
namol = Kot (pol. namuł)
napadesk = überfallen (pol. napadać)
napaste = Bedrückung (pol. napaść)
napastrok = Fingerhut (pol. naparstek)
narav = Gewohnheit (pol. narow)
nas = Nase (lat. nasus)
navod = Schleppnetz (pol. niewod)
neamţ = Deutscher
necinste = Unehre (pol. niecześć)
neprieten = Feind
nevasta = Eheweib; nevestica
nevoie = Not
nikovala = Amboß; nakovala (pol. nakowadło)
nisetru, isetru = Stör (pol. jesiotr)
nisip, nasip = Sand
norok = Glück
norod = Volk
oae = Schaf (lat. ovis)
obida = Kummer

obor = Viehplatz, Wochenmarkt (pol. obora)
obraz = Gesicht
obrok = Ration, Pferdefutter
obszte = Gemeinde (staroslaw obisztie, pol. obca)
oka = 2½ Pfund
ochiu = Auge (lat. oculus)
ocina = väterliches Erbteil (ojcowizna pol.)(ojczyzna)
okna = Salzgruben.
okol = Umzäunung, Kreis, Sammelorte, Hof.
odae = Zimmer (turc. oda)
odolean = Baldrian (Valeriana)
odrasla = Sprößling
ogar = Windspiel (pol. ogar)
ogor = Brachacker (pol. ugor)
ograda = Umzäunung, Hof
ożina = Jause (gorol. jużyna)
oman = Alant (Inula helenium)
oparesk = brühen (pol. oparzyć)
opinka = Bundschuh
orbota, horbota = Stützen (pol. forboty)
orinda = Dorfschenke (pol. arenda)
ort = 1/4 Piaster oder 10 Para (pol. ort)
osie = Achse (pol. oś)
ostie = Fischgabel (pol. ości)
ostrov = Eiland
otava = Grummet
otrava = Gift.
ocapok = Splitter (gorol. oszczypek)
ocel = Stahl
ocet = Essig (acetum lat.)
ovas = Hafer (lat. avena
pakoste = falsche Beschuldigung (pol. pakość)
pagan = Heidnisch
paguba = Schaden
pahar = Becher (ung. pahar)
paharnik = Obermundschenk
palanga (ung.) = Blockhaus

palk = Soldatenabteilung (pol. pułk), polk
palica = Stange
palosz, pala = Schwert, Dolch
panahida = Totenmesse
pandur (węg.) = Infanterist.
pancir = gepanzerter Soldat
papa = Kinderbrei
papaluga = Popanz; paparuda = mit Laub umhülltes Weib (bulgar. peperuga)
papuk = Pantoffel (turec. papuk)
para = Heller (40 = 1 Piaster)   paraklis = Abendandacht
parastas = Requiem, Totenamt.
parkalab (węgier.) = Burggraf, Bürgermeister (pol. starosta)(castellanus)
parkan = Gehege, Schranke.
pargar = Bürger (węg. polgar)
parigorie (nowogreck.) = Trost
parip (nowogrec.) = Handpferd (pol. parepa)
parparita = Mühleisen, Rennisel (pol. paprzyca)
parsziv = krätzig
partasz = Pfuscher
pask = weiden (pascere łac.; pol. paść)
pasma = Strähne (pol. pasmo)
pastarnak = Pastinak (łaciń. pastinaca)
pastrama (nowogrec.) = Pökelfleisch
pastruga = Forelle (pol. pstrąg)
paszune = Weide (łac. pastio)
paun = Pfau (łaciń. pavo)
pavasa = Schild, (włosk. pavese — pol. pawęza)
pecete = Siegel
pecie = Lungenbraten (pol. pieczenia)
pelin = Wermuth (Artemisia)
perina = Kissen; perna (pol. pierzyna)
pesztera = Höhle (pol. pieczara)
petek = Stück, Fleck, Fetzen (średniołac. petaccium) (hucul. petecze)
pirciu = Schöps (góral. bitka)
pirleaz = Durchgang (pol. przełaz)
pisar = Schreiber
piszkar = Peitzker (Cobitis fossilis — pol. piskorz

pivnicer = Kellermeister
plaju = Hochgebirg, Bergpfad (hucul. płaj)
plata = Bezahlung
platika = Weißfisch (pol. płocica)
pleasza = Kahlkopf (pol. plesz)
pleszuv = kahl (pol. pleszywy)
plokon = Geschenk (pol. pokłon)
plod = Frucht
plug = Pflug
ploae = Regen (; lat. pluvia; hucul. płowa)
poklad = Bettkissen
pod = Brücke, Boden
podbeal = Huflattich (Tussilago farfara)
podgorie = Bergabhang
podoaba = Schmuck
podvada = Frohnfuhre
poeana = Waldwiese (goral. polana; hucul. połonyna); pojana = Bergwiese
pogan = häßlich
pogon = Morgen (Landes) Juchert.
pogor = Abhang
pograda = Kirchhof
pohod = Reise
pohvala = Pracht
pożar = Brand
polonik = Schaumlöffel (hucul. połonnyk)
pomana = Leichenmahl, Almosen
pomeneala = Erinnerung
pomosztina = Brettkarren. (hucul. pomist)
ponor = Abhang
ponos = Klage
popas = Absteigquartier.
porom = Überfahren des Flusses (pol. prom)
poriu = Lauch (Allium porrum)
porekla = Spitzname. (hucul. poreklo)
pori = Schweißlöcher
posada = Grenzwachhaus
posderie = ~~[illegible]~~ Schäben (pol. paździerze)
post = Fasten
postav = Tuch.

postelnik = Hofmarschall
potka = Zank, Schandteil (lain. podex)
potkoava = Hufeisen (pol. podkowa)
potiknesk = stolpern (pol. potknąć)
potop = Sündflut (pol. potop
povarna = Brauerei (pol. browar)
poveste = Märchen, Sprichwort. (pol. powieść)
povidla = Pflaumenmuß (pol. powidła)
powodnik = Handpferd
praf = Pulver (pol. proch)
prag = Schwelle (pol. próg)
prażesk = rösten (pol. prażyć)
prapad = Verderben
prapastie = Abgrund (pol. przepaść)
prapor = Kirchenfahne (pol. proporzec)
praznik = Festtag
prekupet = Aufkäufer (pol. przekupień)
predmet = Gegenstand (pol. przedmiot)
premeneala = Umkleidung
prepelica = Wachtel (pol. przepiórka)
pricina = Ursache (pol. przyczyna)
pridvor = Vorhaus prikutki = Anhängsel (przyległości wsi)
prilaz = Steig über einen Zaun (pol. przełazek)
prinos = Opfer, Gabe
prisaka = Bienenstand (pol. pasieka)
prispa = Erdbank (pol. przyzba)
pristav = Herold (ross. prystaw)
pristavesk = verscheiden (rusk. prestavity.)
proskomidie (nowogreck.) = Offertorium (nowogreck. proskomidi)
prost = gemein (pol. prosty)
protivnik = Gegner (pol. przeciwnik)
protosinghel = Vikar eines Bischofs
protipenda (nowogrec.) = rumänischer Adel aus 5 Klassen bestehend.
pustie = Wüste (pol. puszcza)
putina = Bottich, Butterfaß (pol. putnia)...
rak = Krebs (pol. rak)
rachita = Korbweide (pol. rokita)

ravasz = Zahlholz, Zettel (hucul. rachunek karbowany na kiju
radvan = Streitwagen (pol. rydwan)
raju = Paradies (pol. raj)
rana = Wunde (pol. rana)
rastoaka = kleiner Wassergraben (gorał. roztoka)
razboju = Krieg (pol. rozbój)
resad = Pflanze (pol. rozsada)
resplata = Vergeltung (pol. rozpłata)
rira = Schüssel mit Wolle (pol. runo)
rind = Reihe (pol. rząd)
ris = Luchs (Lyna) (pol. ryś)
roaba = Sklavin
rob = Sklave, Gefangener.
robota = Frohndienst
rogozina = Binsendecken (pol. rogóżka)
roju = Bienenschwarm (pol. rój)
ropot = Getrappel
rovina = Ruine
rumen = rot (pol. rumiany)
Rusalii = Wassergeister - Pfingsten (rusk. Rusałki)
sabie = Säbel (pol. szabla)
saftian = Saffian (turec. sahtian)
sagna = Mittelpunkt (pol. sedno)
sahan (tureck.) = Schüssel (pol. sagan) [illegible])
saia = Serge (Stoff); (tureck saya)
saza = Ruß (pol. sadza)
salasz = Wohnung (węg. szallas) (pol. szałas)
Samodiva = böse Fee.
sanie = Schlitten. (pol. sanie)
sarakusta (nowogreck.) = 40 Meßgebete. (rusk. sorokoust) (nowogr. sarakosti; post)
sbor = Jahrmarkt (rusk. sobor)
skatolka = Schachtel (pol. szkatułka)
skopesk = kastrieren; skop = Kastrat
skorusz = Vogelbeerbaum (Sorbus aucuparia; - pol. skoruszyna, jarzębina)
skrin = Schrein (pol. skrzynia)
skripka = Violine, Geige. (pol. skrzypce)
skufie = Nachthaube (włosk. scuffia)

skumpie = Färberbaum, Sumach (Rhus cotinus) (hucul. skumpija)
skutar = Hirtenhaupt (pol. skotarz)
sekatura = Albernheit
sedila = Käsesack (goral. cedzidlo)
seimen = Söldner (turec. seymen) (turec. segban = z strazy bezpieczenstwa)
seman = Mitmensch (pol. ziemianin)
sfada = Streit (pol. zwada)
sfant = heilig (pol. swiety)
sfekla = rothe Rübe (pol. cwikla)
sfesznik = Leuchter (pol. swiecznik)
sfintie = Heiligkeit (pol. swietosc)
sgheab = Gebirgsweg
sglavoaca = Großfisch (pol. glowacz)
sila = Gewalt, Macht. (pol. sila)
siliszte = Dorf, Ansiedelung (pol. sioło)
sin = Sohn (pol. syn)
sinaxar (nowogreck.) = Legendensammlung
sineala = Bläue (pol. sinosc)
sipet = Koffer (turec. sepet)
sireap = wildes Pferd (pol. swierzopa)
sita = Sieb. (pol. sito)
slab = schwach (pol. slaby)
slabanog = schwächlich
slabesi = schwach werden (pol. slabiec)
slat = Malz (pol. slód)
slanina = Speck. (pol. slonina)
slava = Ruhm (pol. slawa)
sloata = schlechtes Wetter (pol. slota)
slobozenie = Freiheit (pol. sloboda)
slova = Buchstabe
sluga = Diener (pol. sluga)
sluzba = Dienst (pol. sluzba)
smantana = Rahm (pol. smietana)
smeu = Drache (pol. zmij)
smoala = Pech (pol. smola)
snop = Garbe. (pol. snop)

sobol = Maulwurf (pol. Kret)
sobor = Synode
sofa = Sopha (turec. sofa)
solnica = Salzfaß.
som = Wels (Silurus) (pol. sum)
sorok = Termin, Frist (pol. rok)
sorokovec = Vierziger (Münze) (rusk. sorokówec)
spada (ital.) = Degen.
spatar = Schwertträger (pol. miecznik koronny)
spelka = Haarnadel (pol. szpilka)
spiża = Glockenspeise (włosk. spesa)
sponka = Spange (pol. zaponka)
stakana = Glas (ros. stakan)
stana = Steinblock, Sennhütte.
stanka = Felsen
staroste = Vorsteher (pol. starosta)
steamp = Stampfmühle (pol. stempy, folusz)
stean = Leib und Gewand (pol. stan)
stikla = Glas (pol. szkło)
stilp = Säule (pol. słup
stirv = Aas (pol. ścierwo)
stog = Kornschober (pol. stóg)
stoler = Tischler (pol. stolarz)
stolnik = Truchseß (pol. Stolnik)
strada = Straße (ital. strada - łaciń. via strata)
straża = Wache (pol. straż)
streaszina = Vordach (pol. strzecha)
striga = Gespenst (pol. strzyga)
struna = Saite (pol. struna)
strunga = Bergschlucht, Melkstall (goral. straga w Koszarze)
stufat (nowogreck.) = Eingemachtes
suk = Saft (łac. succus, pols. sok)
sukman = Bauernkittel (bulgar. sukmen)
sukna = Weiberrock (pol. suknia)
suharin = Commisbrot (turec. suhar)
sulica = Spießlanze (pol. sulica)

sunduk (tureck.) = Koffer
surtuk (franc.) = Ueberrock
suta = Hundert
szajac = grobes Tuch (tureck. sayak)
szajka = Boot (turec. szaika)
szal (tureck.) = Schal
szalvari = Pluderhosen (tureck. szalwar)
szapka = Kappe
szatra (węgier.) = Zelt
szerb = Sklave, Leibeigener (łac. servus)
szi = und
szik = Rauschgold (pol. szych)
szipot = Quelle, Wasserfall (Sopotnia wieś za Żywcem z wodospadem)
sziszka = Zirbelding (pol. szyszka)
szleahta = polnischer Adel, Gesindel. (piękny przymiotnik!)
szleapka = dreieckiger Hut (ros. sztapa)
szleau = Zugriemen (poln. szleje)
szlik = verbrämter Bojarenhut (pol. sztyk)
szmak = Geschmack (pol. smak)
szoltuz = Schultheiß (węgier. soltesz – łacińsk. scultetus)
szopot = Gelispel (pol. szmer)
sztinka = Hecht (rosk. szczuka)
szuba = Pelz (pol. szuba)
szunka = Schinken (pol. szynka)
szusztar = Walkfuß
tabara = Lager (hucul. tabor)
tafta = Taffet (tureck. tafte)
taina = Geheimniß (pol. tajemnica)
talmacsk = verdolmetschen (pol. tłomaczyć)
tarla = Hürde, Meierhof
tasma (turec.) = Band (pol. taśma)
taszka = Tasche (pol. taszka)
tatarka = Buchweizen (pol. tatarka, gryka)
teker-meker (tureck.) = mir nichts dir nichts

teleaga = Karren (pol. teliga)
telelejka = Wäglein
teme = Kopfscheitel (pol. ciemię)
temleak = Degengehänge (pol. temblak)
temnica = Kerker (pol. ciemnica)
teorema (greck) = Lehrsatz
tesak = Bajonett (pol. tasak)
teslar = Zimmermann (pol. cieśla)
tidva = Flaschenkürbis (pol. tykwa)
tirg = Markt (pol. targ)
tisa = Eibenbaum (pol. cis)
titla = Abkürzungszeichen (ros. tytła)
topenie = Vernichtung (pol. tępienie)
topor = Axt (pol. topor)
torba = Sack (pol. torba)
tovarasz = Gefährte (pol. towarzysz)
trambic = Posaune (hucul. trembita)
trezvie = Nüchternheit (pol. trzeźwość)
Trojan = Milchstrasse
tropar (nowogreck.) – Motette
truda = Mühe (pol. trud)
trup = Körper (pol. trup)
turma = Herde
turn = Turm (pol. wieża - goral. turnia)
tutun = Rauchtabak (tureck. tütün) (pol. tytuń)
tuzluk = Gamasche (tureck. tozluk)
czap = Bock (albańsk. tsap) (pol. cap)
cara = Land (łacin. terra)
carina = Acker (małorusk. caryna)
chrisovele = privilegierte Urkunde mit Siegel.
ceh = Zunft (pol. cech)
ciklau = Zipfel, Bergspitze.
Cincar = Macedorumäne.
cirkovnik = Küster
ucenik = Lehrling (pol. uczeń)
użina = Nachmittagsjausen (goral. juzyna)
ulicioara = Gässchen (uliczka)

ulan (turec.) = Ulan (pol. ułan) (turec. ohłan = sługa pokojowy, chłopiec do pederastyi)
uleiu = Bienenkorb (pol. ul)
uncrop = Brühwasser (pol. ukrop)
urda = Ziegenkäse (goral. hucul. urda)
urduz-burduz (tureck.) = auf einmal (pols. hurda burda = przemoc)
urik = Urkunde (węgier. örök)
vadra = Eimer (pol. wiadro)
vaduv = Witwer (pol. wdowiec)
vama = Zollamt (węgier. vam)
vasla = Ruder (pol. wiosło)
vataf = Anführer, Haupthofmeister (hucul. wataha)
vatasz = Zigeuneraufseher
vatra (alban.) = Herd (hucul. goral. watra)
vazduh = Luft (rusk. wozduch)
veak = Jahrhundert (pol. wiek)
vertebra (łacin.) = Wirbel - (pol. wir)
vesel = fröhlich (pol. wesoły)
veste = Nachricht (pol. wieść)
veszka = Käsegefäß
veverica = Eichhorn (Sciurus) (pol. wiewiórka)
vidra = Fischotter (pol. wydra)
vifor = Sturm (pol. wicher)
vina = Schuld (pol. wina)
vinovat = schuldig (rusk.
virkolak = Werwolf (pol. wilkołak)
virf = Gipfel, Spitze (goral. wirch)
virtop = Höhle (pol. wertep)
vistier = Schatzmeister (łac. vestiarius)
viszin = Weichselbaum (pol. wiśnia)
viteaz = Held (strenuus miles)
voda = Fürst
voevod = Heerführer, Herzog
volnik = frei
volok = Fischergarn (pol. włoka)
vornik = Meister der Zimmer
vrabie = Sperling (pol. wróbel)

vraciu = Arzt (starosław. wracz)
vreme = Zeit (ros. wremia)
zabava = Unterhaltung (pol. zabawa)
zabrele = Gitter (ros. zaborec – staroruśk. zaborol = Balken)
zalog = Pfand, Geißel (staropol. załoga)
zapoare = Eisstoß (zapora)
zara = Buttermilch (gorał. siara)
zavistie = Neid (pol. zawiść)
zavoiu = Wald an einem Flusse (wieś Zawoja w wadowick.
zavor = Riegel (pol. zawora) zenut = Bezirk
zer = Molken, Milchwasser (łac. serum; pol. serwatka)(gorał. dżér)
zid = Mauer (czesk.
zimbru = Auerochs (pol. żubr)
zina = Frau (gorał. dziwo-żona)
ziori = Dämmerung (pol. zorza)
zlot = Gulden (pol. złoty)
zmeu = Drache (pol. żmija)

Imiona: Aleku (Alexius), Balasza, Bogdan, Bran, Kostea (Constantin), Dan (Daniel), Dinu (Constantin), Dochia (Eudoxia) Frosa (Euphrosine), Gligore (Gregorius), Janku, Jon, Ilie, Jorgu (Georgius), Irina, Leanka (Lina, Helena), Manole (Emanuel), Niku (Nicolaus), Nica (Jonita, Joanna), Radu (Rudolphus), Safta (Elisabetha), Smaranda (Esmeralda), Stan (Stojka (Constantin), Stanica (Constantia), Sache (Kostache, Constantin), Tanase (Athanasius), Tudor (Theodor), Vlad, Zoe

Kraje: Alba Julia (Karlsburg), Ardeal (Siebenbürgen), Basarabia, Braszov (Kronstadt), Czernauci (Czernowitz), Klus (Klausenburg), Dunare (Donau), Leah (ein Pole), leszesk (polnisch), Moldova (Moldau), Muntenia (Wallachei), Muntean (Wallache), Rin (Rhein), Roman (Rumäne), Sibiu (Hermannstadt), Turda (Thorenburg), Tarile de Jos (Niederlanden)
Transilvania (Siebenbürgen).

Słowniki rumuńskie.

Barcian: Romänisch-Deutsches Wörterbuch. Edit. 2a. Hermanstadt 1886.

Cihac: Dictionaire d'étymologie daco-romane. (Jassi) 1870-1889. Vol. I. II.

Costinescu: Vocabular romano-francez. Bucureşti 1870.

Lexicon romanescu-latinescu-ungarescu-nemtescu-seu Lexicon Valachico-latino-hungarico-germanicum. Budae, typis r. Universit. Hungariae, 1825. 8vo ppg. 103. 771 (pisownia łacińsk. i sławiańsk.)

Pisone D.: Dictionariu romanescu, latinescu, germanescu si francescu. Bucureşti, tipografia Joanne Weiss, 1865. 8vo ppg. 412.

Polizu: Vocabular romano-german. Braşov, 1857.

Saineanu Lazar: Dicţionar romăno-german. Bucureşti (Steinberg) 1889. 12mo ppg. XII. 429.

Laurianu A. T. si Massimu: Dictionariulu limbei Romane. Bucureşti 1871-1876. Vol. I. II.

156

Stojan	Angelina
Dan	Sofiara
Jon	Nastasia
Basil Paraska	Paraskewa
	Axenie
Lupul	Tofana
Toader	Frasina
Evtimi	Sanda
Axenti	Marena Mariuza
Efrem	Irina
Nestor	Gafiza
	Floara
Miron	Odokia Dokiza
Matia	Aniuza Aniza
Nikita	Anuza
	Elena
Ilija	Todosia Tudosia
Sandul	Arsenia
Oan, Jon	Ginuza
Kiriak	Pelagia
Istrat	Lupa
Kofte	Ithimia
Kozma	Tudora
Dragosz	Tudopka
Luka	Safta
	Zorka
	Dolka

Dzisiejszy Siedmiogród, Multany i Wołoszczyzna stanowiły część dawnej Dacyi i Mezyi. Krainę nad którą Decebal panował podbił r. 106 cesarz Trajan, obróciwszy takową w prowincyą rzymską Dacyi, którą legat z władzą konsularną zarządzał. Główniejsze ślady pobytu Rzymian w Dacyi są ruiny miast Sarmizegethusa (koło góry Retezatu na drodze prowadzącej z Hatszeg do Temeswaru), Ulpia Trajana (Gradiśte) Karlsburg (Belgrad), Most Hadriana i t. p. W III^cim wieku po Chrystusie przestaje być Dacya prowincyą rzymską. W północnej Mezyi pozostały szczątki kolonistów rzymskich: Daco-Romani (Rosso-Wlachy) (Łacinnicy z starosławiańską dawnych Traków mową), a w południowej Mezyi, Grecy, Kuco-Włachy, Cyncary, Macedo-Włachy nad którymi rozciągli swe panowanie Cesarze byzantyńscy.*) — Już Jerzy Cedrenus r. 968 wspomina Wołochów, którzy r. 1027 służyli Grekom w wyprawie do Sycylii. W XII wieku Piotr Asan wyłamał się z pod panowania Greckiego i utworzył oddzielne Carstwo Wołosko-Bulgarskie które aż do r. 1394 trwało.**) — Około r. 1290 Radul Negru (z rodu Basaraba) wódz wołoski przeszedłszy z Siedmiogrodzkiej ziemi przez góry siedmiogrodzkie w równiny Aluty, dał początek Województwu ~~[illegible]~~ Wołoskiemu (Valachia transalpina, Ungro-Valachia) które Węgrom hołdowało. Druga część Wołochów, która

*) Grecy zwali w XII wieku Tessalię: Wielką Wlachią (Μεγάλη Βλαχία); Etolię: Małą Wlachią (Μικρὸ Βλαχία); a Epir: Wlachiotię (Βλαχωτία): Jireczek Geschichte der Bulgaren p. 218)

**) Dzisiejsza Bukowina i Besarabia, zaludnione Rusinami, których Połowcy, Kumanie i Tatarzy wyniszczyli, należała do Księstwa Halickiego, bo kniaź Iwanko Rosusławicz zwany Berładnikiem, lennik księstwa Halickiego daje r. 1134 d. 20 maja przywilej wszelładzie kupcom greckim z Mesembryi, gdzie jako posiadłości swe wspomina Halicz mały (Galacz), Tekucz i Berład.

już r. 1284 góry w Marmaiyi czyli Marmaroszu (z wołosk. mare-moroka = wielkie lasy) zamieszkiwała, r. 1352 czyli jak inni piszą 1359 pod dowództwem wojewody Dragosza syna Bogdana przeszedłszy góry, spuściła się w równiny dzisiejszej Bukowiny i Multan. Dragosz polując na żubry, zabił w Boureni żubra i ztąd przyjął za herb głowę żubra (podczas gdy Wołosi mieli w herbie greckiego orła). – Po nim panował Sasz (syn Bogdana) r. 1361–1365, wreszcie Laczko (syn Sasza) przez lat 8; przyjął on unię z Kościołem rzymskim i za niego Andrzej Wasiło herba Jastrzę=biec miał katedrę w Serecie; drugie biskupstwo było zaś w Milko=wie. Bogdan Muschat (piękny) starszy syn Laczka rządzi r. 1373–1379, a drugi syn Piotr Muschat r. 1379–1389 miał on za żonę Ringalę czyli Annę (siostrę Jagiełły) która miała w dożywociu Księstwo na Olesku i zmarła około r. 1421. Piotr Muschat hołdował d. 11 Sierpnia 1387 Władysławowi Jagielle, od którego trzymał r. 1388 Halicz prawem zastawu. (Ob. Fragmente zur Ge=schichte der Rumänen von Michael ~~[illegible]~~ Baloch – w Allgemeine Augsb. Zeitung 1878 Nr. 78 (~~[illegible]~~ II) i Nr. 81 (III) – Stefan I który r. 1389–1392 rządził, poddał się Węgrom zwyciężony przez Romana i osadzony w więzieniu. – Roman Woda r. 1392 przeniósł stolicę z Suczawy do Romana, hołduje Polsce; lecz w krótce znowu Stefan I rządzi r. 1395–1399; byli to synowie Piotra Musatu. W tymże czasie panował także Juga Voda (Jerzy Koryatowicz) zabity przez Roma=na I.

Kaźmierz Wielki chcąc rozciągnąć swe panowanie nad całą Rusią halicką, r. 1359 wezwany ~~[illegible]~~ Stefana (Dragoszyca) którego brat Petryło z hospodarstwa wyzuł, wkroczył do Bukowiny, lecz w lasach połonińskich pod Sepeniną doznał porażki.

W Wołoszczyźnie mieszkali Kumani, wyniszczeni przez Tatarów i synów Nogaja. Wojewoda Radu Negru, (Radut-Radosław) który miał swą ~~[illegible]~~ siedzibę w Fogaras, (Wakarasz) r. 1290 podług Hormuzakiego (r. 1080 podług Mirona Kostina; r. 1200 podług Kantymira, a r. 1215 podług zapisu w monasterze Kimpolung), przesiedlił się z Rumunami do Wołoszczyzny, gdzie założywszy miasta Kimpolung, Ardzisch, panował do r. 1314. Po nim panował Michał Bassaraba r. 1314-1332 założywszy dynastię Bassarabów którzy się r. 1365 Węgrom poddali. – Z tych Mircea (Maurycy) (Mirosław Radułowicz) zawarł r. 1389 w Radomiu sojusz z Polską. Tytułuje on się Wojewodą Ugrowlachii, stron Zapołonińskich (transalpińskich) (Transilvania), Amlaszu (Omlas) i Fogaraszu Herceg i hospodyn Sewerynskomu Bańśtwu, Dobrudzy despota.

Zajęcie dzisiejszej Wołoszczyzny*) przez Raduta Czarnego z rodu Basarabów odbyło się w połowie XIII wieku (około r. 1240); wyszedłszy z południowego Siedmiogrodu, z państwa Fogarasz, rozszerzał swe państwo wzdłuż Dunaju pomiędzy południowemi Karpatami a dolnym Dunajem; kraj ten pierwotnie zajęty zwano Ungro-wlachią (Ουγγρο-Βλαχια) lub Białą Wlachią (Ασπρο-Βλαχια) po turecku Ak-Iflak. – Dalszą część zajętą później i posiadaną to przez hospodarów wołoskich to przez multańskich, zwano Czarną Wlachią (Μαυρο-Βλαχια) albo Besarabią, po turecku: Kara-Iflak lub Bogdan.

Zajęcie dzisiejszych Multan**) czyli Mołdawii (Zadniestrza) odbyło się około r. 1352 przez Dragosza syna Bogdana, który przeszedszy Karpackie góry z Marmacyi (Marmaroszu) węgierskiej osiadł między Seretem i Prutem po nad rzeczką Mołdawą, i stał się założycielem dynastyi Dragoszyców czyli Bohdanidów multańskich. Ludzie którzy z Dragoszem przybyli, byli to górale wołoscy, trudniący się chowem owiec (munteani, mokani, barsani). – Nazwa Moldovlachia przychodzi już w dyplomacie cara bułgarskiego Jana Kalimana Asena r. 1241-1245.

*) od r. 1393 hołduje Turcyi

**) Od r. 1456 płaci haracz Turcyi

Nazwa Bukowina pojawia się najprzód w dokumencie wojewody Romana z d. 30 Marca 1382 (ob Petriceicu=Hăjdĕu: Archiva istorica a Romaniei. Bukarest 1865. I. 1 pag. 18)

Wołoszczyzna. Mieszkańcy takowej Wołochy (Wlach, greck. Βλάχος) podług Miklosich (Die slavischen Elemente im Rumunischen. w Denkschriften der Akad. d. Wissenschaft. phil. hist. Classe. Wien 1862, Bd. XII pag 1 et seqq.) są to resztki kolonij rzymskich, które pod wpływem elementu autochtonicznego, zmieszanego później z słowiańskim przeobraziły się w nowy organizm narodowy rumuński w dawnej Dacyi, gdzie kolonie rzymskie na początku II stulecia zetknęły się z tubylcami dakijskiemi (pochodzenia greckiego lub słowiańskiego) a następnie rozszerzył się do Moesyi, dokąd ludność po zawojowaniu Dacyi przez Rzymian pod koniec III stulecia schronić się była zmuszoną. Na prawym brzegu Dunaju, dodali Getowie nowego materyału do tego procesu, a od VI stulecia Słowianie. W VI stuleciu pojawiają się Wołosi jako odrębna narodowość romańska w obszarze cesarstwa bysantyńskiego (od którego nawet nazwę Rumunów jak się zdaje wypożyczyli); później w X stuleciu zajmują znaczny obszar w Macedonii pomiędzy Prespą i Kastoryą (ob. Rački: Hrvatska prije XII vieka, w Rad Akad. zagreb. Knjiga 57 str. 138). Z nad brzegów dolnego Dunaju rozeszli się w rozmaite strony: na południe do półwyspu bałkańskiego, oraz przez Serbię i Kroacyę aż do Istryi i przeszedłszy przez Dunaj, rozszerzyli się na północ aż do Karpat, gdzie dali początek tak zwanym osadom wołoskim (Ob. Miklosich: Ueber die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten – w Denkschriften der Akad. der Wissensch. phil. hist. Classe Wien 1880, Bd. XXX pag. 1 sqq.)

Miasta rzymskie w dawnej Bukowinie: Petradava (Piatra), Pallada (Berlad), Sucidava (Suczawa), Ratha-cinum (Radautz), Cecina (Czerniowce), Paralivum (Lo-żoritta), Docirana (Dorna) – miejsca te leżały w Dacyi trajańskiej.

Moldawia (Wołoszczyzna) – R. 1359 Dragosz zaprowadza z Marmaryi kolonie Rumunów do Multan wyludnionych przez Tatarów. – R. 1387 Piotr hospodar multański zawiera traktat z Władysławem Jagiełłą. Początek biskupstwa ła-cińskiego w Serecie. – R. 1390 Stefan hospodar poddaje się Zygmuntowi królowi węgierskiemu. – R. 1395 Witold podbija Multany, a Stefan hołduje Jagielle. – R. 1402 Alexander dobry hospodar hołduje Polsce, funduje greckie biskupstwa w Roman i Radautz, i otrzymuje tytuł despoty (gubernatora) od Jana Paleologa. – R. 1418 Or-mianie i Cyganie osiadają na Wołoszczyźnie. – R. 1439 zrzucony został Metropolita wołoski (w Suczawie) ponieważ z patryarchą konstantynopolitańskim jeździł na sobór do Florencyi. – R. 1465 Stefan wielki zaślubia Eudoxię księżniczkę byzantyńską; r. 1485 hołduje Polsce; r. 1498 wpada z Turkami i Tatarami do Polski. – R. 1512 syn Stefana poddaje się Selimowi sultanowi tureckiemu. – R. 1774 Grzegorz Ghika hospodar odstępuje Bukowinę Austryi.

Karpaty wyższe są od wszelkich gór Francyi, Anglii, Skandy-nawii, Turcyi. Najwyższy szczyt: ~~[illegible]~~ Gerls-dorfer-spitze 8062 stop, po nim Gerlsdorfer Spitze 8062 stop, Lomnitzer-spitze 8019 stop, Eisthaler-spitze 7910 stop, Kry-wan 7448 stop. Wyższe od Karpat są Pireneje, Alpy (szczyt Montblanc 14760 stop), Kordyllery (23640 stop), Himalaya (26400 stop)

W Multanach było r. 1848 monasterów głównych 60, pobocznych 31, prywatnych 23. Z monasterów głównych było 19 samoistnych, 13 zawisłych od Grobu Świętego w Jerozolimie, 24 zawisłych od góry Athos i innych.

W Wołoszczyźnie zaś r. 1848 monasterów 202, z tych 16 głównych samoistnych, 9 zawisłych od Jerozolimy, 14 zawisłych od góry Athos, 18 zawisłych od innych monasterów, 5 prywatnych, 6 monasterów żeńskich.

Językiem cerkiewnym aż do r. 1643 był na Wołoszczyźnie język starosławiański, język rumuński zaprowadził dopiero hospodar Wasyli Lupul w skutek uchwały synodu w Jassach r. 1642 odbytego. Tenże hospodar kazał z greckiego na wołoskie przełożyć Nomokanon Aristenusa, która to księga wydrukowana r. 1652 w Tergowist pod tytułem: Indreptare Legii 1652 kosztem Macieja Bessaraby hospodara, za staraniem Stefana metropolity wołoskiego, jest pierwszą drukowaną książką rumuńską. Poprzednio jeszcze 1642 kazał hospodar Bazyli Lupul w Jassach wydrukować Kodex prawa w języku wołoskim. Pierwszą książką drukowaną w Multanach jest Zbiór Kazań drukowany w drukarni metropolitalnej w Jassach r. 1663.

Językiem urzędowym od najdawniejszych czasów w Rumunii był sławiański, dopiero 1727 hospodar Ghika zaprowadził w sądach język wołoski.

R. 1821 w skutek powstania Hetairistów było wiele Greków w Rumunii.

Drukarnie wołoskie: a) w Multanach: Drukarnia metropolitalna w Jassach druk. 1663 Zbiór Kazań (pierwsza książka) – w Monasterze Niamz (Villa S. Germani) założono 1800 drukarnię i wydrukowano Żywoty Świętych. b) na Wołoszczyźnie: pierwsza drukarnia w monasterze Wulocha (Gobora) gdzie drukowano 1642 Historię Kościelną. – W Tergowiszt założył 1652 hospodar Maciej Bessaraba drukarnię z której wyszedł Zbiór modlitw i ustaw prawnych 1652; – w Bukareszcie wyszła 1678 pierwsza książka Klucz rozumu. – W monasterze Snagoba czyli Snagow założył 1697 Książę Konstantyn Bessaraba drukarnię,

w której wyszły Ewangelie; — w Buseo wyszło: 1691 Wiara chrześciańska; — w Rymniku drukowano 1706 Modlitwy; — w Krajowy r. 1838; — w Braila r. 1841 otworzono drukarnię.

W Siedmiogrodzie drukowano po rumuńsku: a) w Kronstadt (Corona = Braszow) wyszły za rządów Krzysztofa Batorego Ewangelie. b) Saszvaros (Broos-Saropolis) c) Mühlbach (Sassebes) drukowano po wołosku; d) Hermanstadt (Cibinium) r. 1696 drukowano Spis Świętych; e) Klausenburg drukowano na początku XVIII wieku; f) Blasendorf (Balasfalva, Blasium, Villa S. Blasii) założył Szaguna biskup unicki drukarnię.

W Serbii: a) w Belgradzie (Alba Julia) drukowano 1842 Kazania.

W Rossyi drukowano po wołosku: w Uniowie 1673 Psalmy; w Mohilewie 1796 Legendy; w Petersburgu Biblię; w Kiszynewie w Bessarabii od r. 1823

W Węgrzech: w Tirnau Katechizm; w Ofen (Buda) 1799 Retoryka; w Temeszwarze: O siedmiu Sakramentach;

W Austryi w Wiedniu od r. 1777; — w Radautz Ustawy Kanoniczne 1744 druk. w Klasztorze; — w Czerniowcach 1810 Grammatyka.

S. Paraskevia (Piątka). Hospodar Bazyli Lupul kupił jej zwłoki od patryarchy carogrodzkiego w Konstantynopolu za 200 kies, i zbudował dla takowych Klasztor w Jassach 1645, gdzie spoczywają. Jan III Sobieski chciał takowe przewieść do Polski

2 Para = 1 Kr. WW.; 5 Para = 1 Kr. Cm.; 1 Piaster = 40 Para

1 fl. Cm. = 7 Piastrów i 20 Para.

1 Kantar = 45 Oka; 1 Oka = 2½ Funtów

1 Oka = 4 Litra.; 1 Wadra = 10 Oka

1 Oka = 1,095 Litrów franc.

1 Faltsch = 5 2/3 morgów pruskich.

Katedrę metropolitalną przeniesiono r. 1677 d. 29 Marca z Suczawy do Jass do cerkwi S. Mikołaja (zbudowanej przez wojewodę Stefana Starego) za czasów metropolity Dozyteja Barytowicza, Juona biskupa z Romanu, Serafima biskupa w Radowcach i Kalistra biskupa w Huszt (którzy podlegali metropolicie suczawskiemu) i za hospodarstwa Antoniego Rosetti (Russat). Metropolita jako oznaki swej godności nosił mitrę i srebrny zezł (pastorał); biskupi zaś nie nosili mitry, tylko sakkos biskupi i czarną hebanową laskę z białą gałką. Po metropolicie pierwsze miejsce zajmował biskup z Roman, drugie biskup z Radowiec, trzecie biskup z Huszt i w tych stopniach postępowali. Podczas koronacyi i namaszczenia prowadzili hospodara mołdawskiego z prawej strony biskup romański, z lewej radowiecki.

Metropolita rumuński w Siedmiogrodzie Atanazy r. 1697 przyjął unię z Rzymem.

R. 1747 założono przy katedralnych cerkwiach w Roman, Radowcach i Huszt szkoły rusko-rumuńskie.

R. 1875 znaleziono w Czerniowcach na górze pańskiej (domnek) naszyjniki srebrne i spiralnie kręcone złote ozdoby z czasów pogańskich (dawnej Dacyi ?). – R. 1872 we wsi Graniczestie odkryto na szczycie góry grób pogański wyłożony kamieniami, w którym między innemi znaleziono kamienną siekierę; przy wsi Kalinestie znaleziono potłuczone popielnicy z gliny wypalanej; koło wsi Werenczanka odkryto cmentarzysko pogańskie. – Odległej starożytności sięgają ruiny murowanego grodu na górze Cecyn za Czerniowcami, które niektórzy do czasów rzymskich, inni zaś do czasów zakonu Krzyżackiego odnoszą; podobnież starożytne są ruiny zamków na górze Szeptelicz, pod Suczawą niedaleko mostu, ruiny nad potokiem Schiruln w dolinie Putny. Ruiny klasztoru Franciszkanów w Serecie sięgają czasów Alexandra (Laczka) I (+1373). – Z czasów Dragosza I (+1359) ma być drewniana cerkiewka w Putnie (przeniesiona tu z Wołowca). – Czasów Alexandra II (+1432) sięgają ruiny cerkwi klasztornej w Homor i Moldowicy, cerkiew biskupia w Radowcach i cerkiew Mirontz w Suczawie. – Hospodar Stefan stary czyli wielki (+1504) zbudował cerkwie monasterów w Woronetz, Putna, St. Ilie, oraz cerkwie w Suczawie, Badautz i Reuseni. – Stare nagrobki hospodarów znajdują się w Radowcach, Reuseni, Putnie, Suczawicy. – Prócz tego znajduje się na Bukowinie mnóstwo przywilejów pergaminowych pisanych od r. 1388 aż do czasów hospodara Bazylego Lupul (r. 1634) wyłącznie w języku ruskim czyli staroserbskim, albowiem od r. 1634 zaczęto używać w aktach urzędowych i w kościele języka rumuńskiego.

Bukowina

Miast 3 przedm. 2 miasteczek 3 wsi 267 dom. 38890
famil 47101. Ludn. swojs. 223139 (męż 114833 Kob
108303) Obc. 447 Raz 223583 Między temi Xięży
485 Szlacht 1285 Honor 268 Mieszcz 656 Włosc.
19570 Chałupn 986 Żyd. 3688 (męż 1798 Kob)
1810) Kon. 14592 mul. 3 woł 42710 krów 42484
owiec 99549. O Bukowinie pisali Xże Demetry
Kantemir, Schlötzers Briefwechsel 1781. 8 Stück
mało najlepsze sr. Jos. Sulzers Gesch. des transalpin. Daciens Wien b. Gräffer. 1781. (Deduka Bu-
zin: z niego wypisali. Ciągnie się od Dniestru,
przez Złotą Bystrzycę ku południowi aż do granicy
Siedmiogrodzk. Która wysokie góry odznaczają
blisko 21 mil na długość. Największa szerokość
blisko 14 a niżej 6–8 mil. Cała przestrzeń 184 mil □
leży między 47°20′ i 48°36′ północ. szerokości. Raz
wojsko otrzymała że Xże Multan. Stefan V w tej stronie
r. 1498 wojsko polskie 80000 po wracające z pod Suczawy
zbił Polaków i więcej jak 20000 wziął w niewolę ci
musieli zorać i zasiać obszar który zwano
Bukowiną t. j. dąb krwawy bo z krwi Polaków jakoby
nawóz. Kraj ma na przemiany góry i równiny. Góry
są częściami głównych gór Karpat wiele rzek i potoków
przecina równiny które najlepsze mają łąki i na górach
wiele ładnej trawy niektóry część naznaczają równinę roli.
pięć raz szóstych części górom Lecz mnogość rzek świadczy
o większych równinie. Koło Seretu Suczawy Czerniowiec
mało tylko wzgórze. Rośnie tu wiele drzew najlepszego
rodzaju i bardzo obficie Równiny koło Dniestru Prutu
i Suczawy rzeki mają ryżną ziemię która przy małej upra
wie hojny plon wydaje w niektórych okolicach kopią doły
i zbierają olej ziemny (Bitumen petroleum) szczególniej
w górnych okolicach jest to czarniawo brunatna gęsta
niestratłusta materya która po wodzie płynie klejowata nie
przyjemny zapach rozszerza zapala się i używa się do smarowania
wozów.

Sanit. w Serecie 1 Lek. dystrykt. w
Suczawie 1 cyrk. Akusz. W mieście
Wiżnitza 1 Chir. dystrykt Chir.
Kam 1. w Solka. Akuszer. Kam 5.
w Kimpolung, Zuczka, Solka, Illischestie
Kotzman Miejs. Chir 2 w Czerniowcach
i Serecie w tych 2 miastach są 2 Akusz.
miejs. Szpitale w Czerniow dla Krym. i
drugi miejski na 15 łóż Apteki: w Czer-
niowcach 1. w Suczawie 1.

Przyłączono Bukowinę do Gallicyi r. 1778
Żydzi się wszędzie rozpostarli Ormianie tylko
w miastach osiedli Niemcy mają wsi 10 Węgry 6
Filipony i Wołochy jedni są szlachta majętniejsi
z nich mają prawo reprezentacyi. Bukowina od
czasu jak wyszła z Tureckiego rządu nieskończenie
wiele zyskała przemysł i handel coraz więcej postę-
puje

Podług katastralnego rozmiaru ma Bukowina
187 austr. □ mil czyli 1813830 morgów

Była niegdyś częścią Dacyi transalpińskiej
pod Turkami częścią Multan R. 1769 zdo-
była od Moskali r. 1774 odstąpiona nazad
forcie a przez Konwencyję z 12 maja 1776
formalnie Austryi oddana

Dwie trzecie części tej Krainy zajmują góry
i lasy dają te drzewa niektóre rzadkie n. p.
Cis (Taxus baccata) wiele rzadkich roślin i mi-
nerałów. Owoce z Boszance, Kosteczyn
i Toporautz są sławne. Melony rosną na
równinę roli. W Kusz mile od Suczawy nad granicą
multańską rośnie wino do wołoskiego po
dobne do picia. W górach wiele żelaza, mniej wiele, wapna rzadziej marmuru
czysta tylko w małych ziarnkach Szwefelkies
w małej ilości. Alabastru i Granitu wiele nad
Dniestrem i Prutem wiele skamieniałego drzewa.

R. 16 Grubsmonath 1786 übergieng Bukowina
in Civiladministration

Bukowińczyk ładnie zbudowany, wysoki barczysty z
znacznemi rysami twarzy główne pożywienie Kuku-
rudza robi z niej polewkę Mamatygę i pieczywo Mama-
ługi - Kobiety bardzo schędożne chodzą ładnie. W czasie
objęcia Bukowiny (1774) Kraj miał 236 wiosek (pod czas rek-
tyfikacyj oddano Porcie nazad 26 wiosek) żyło w nich
14,000 famil t. j. do 70000 ludzi R. 1800 było famili
33000 czyli dusz 190389 a r. 1807 dusz 208329
W czasie objęcia 1774 żyło w Bukowinie ludzi 79613
R. 1816 było - - - - - - 200742
R. 1826 - - - - - - 228483
R. 1825 - - - - - - 249813
bez wojska.

Kukurudzy w tych stronach siew zaprowadził
Xzę Mołdawski Mikołaj Maurocordato r.
1710 robią z niej mąkę Mamatygę, Mamatuj.

Zródła mineralne: słone zródła koło Wiszutze i nieda-
leko Bordikoti nieużyte — Koło Jacobeni jest potok
zaresany w ziemie możnośi dymi — Koło Sorul-
dorni są dwa doły w jednym kopią żółtą a w drugim
niebieskawą farbę do Okru i schütt podobna Ormianie
z Siedmiogrodzkiej ziemi skupują te farby i płacą za okę 6 kr.
Na górze Lesuli w Bukowie znaleziono bogate
srebrne żyły
Stare rzymskie miasto Artobadara leżało na Bukowinie
między Prutem i Dniestrem

Za objęcia Austryi było w Bukowinie 253 miast, miast-
eczek i wsi 32 Klasztorów 18 bojarów 119 średniej szlach-
ty 154 Masoilów t. j. drobnej szlachty 433 popów
439 Kalugerów 87 Kalugiček zakonnic 51 Umbla-
torów t. j. listonoszów 26 Arnautów czyli dozorców kon-
nych 104 Baramów i Banzierów t. j. woźnych: lan-
tragonów 7 dworskich służalców 97 Kalaraschow t. j.
jeżdżących posłów 51 Kupców 58 Ormianów 526 sta-
rych żydowskich famili 294 koczujących cyganów 13051
chłopskich famili razem 13515 famili koło 70000 dusz
Podług innej rachuby było 113 Kupców 111 Ormianów
870 żydów 19026 Chłopskich famili. Tołyzunici

Koń Bukowiński mały jest i niezgrabny bez wy-
trzymały i możny ma tak możne kopyto iż bez
podkucia idzie na drogach ostrych.

Koło Partistyna leżą znaczne warstwy soli
W Bystrzycy koło Kirlibaby r. 1803 sprawiono
złotą w piasku za 7 piastrów Ziemia dogodna do
chowu bydła. Zboża nie sieją bo go z sąsiednich oko-
lic tanio dostają najwięcej Kukurydzy się udaje
Osiadli Węgry i Niemcy sieją zboże. Cała okolica
między Dniestrem i Prutem ma najpiękn. i najży-
zn. pola równie wschodnia część między Seretem i
Suczawą - Kukurydze pszenicę, żyto, jęczmień, owies
wszędzie zaprowadzili Niemcy osadnicy w Sere-
tie, Onuphrey, Fradautz, Satulmare, Millesi-
blestie, Arbory, Jezkany, Illischestie. Koło
neutz, Arbory, Jezkany, Illischestie. Koło
Reuseny dystrykcie Suczawskim i w Zetroniczy
chodują wino. Konie tu i owdzie piękne, lecz klacze
wyśmiewają i w zimie nie
małe bydło rogate niepokaźne i w zimie nie
stoi owce grubą pokryte wełną w klasztorze zmie-
sionym Rus Moldawitza chowają merynosy.
Ludność r. 1789 była 146542 r. 1803 zaś 201830
ziemia może łatwo ½ milliona wyżywić Najwięcej jest
ludności z włoczęgów Bukowińczyków trudnią się naj-
więcej chowem bydła nieraz gdy ich zmuszano do rolnic-
twa palili chaty i uchodzili z bydłem do Sułtan-
W przeciągu ośmiu lat (1811) straciła Bukowina do
10736 sztuk bydła. Co do religij są tu katolicy
Protestanci Ormianie Grecy bardzo nabożni gdyż
pleban mało co się uczy i niebierze pensyi tylko sobie 44
falerów pola sam uprawiać musi co mu rocznie mo-
że czyni 250-300 Złr. Lippowanie od r. 1652 z
Roskolnikami jedną sektę tworzyli Mają znaczne przy-
wileje od Józefa II i prawo palenia trupów - Ab-
rahamitów mało plemię sekty utworzonej przez żyda Franka
z Offenbachu przyznają się powierzchownie do religij chrze-
ściańskiej - Hucculi lud piękny, lubieżny, rosły na granicy
Galicyi, [illegible] Żydzi r. 1786 było 308 familij a r. 1803
zaś 794 fam — Machometanie Aż do r. 1786 Kraj ten
pod rządem wojskowem zostawał potem do Galicyi przyłą-
czono Kreisamt w Czerniowcach i filialny urząd takiż w Su-
czawie założono. Dawniej rozdzielono się prawem Chryzon Xcia
Ghika Rozróżnienie szlachty mieniącej się być Masoilami, Re-
zeszami lub Bojarami i. t. p. nie uznano a kilka tylko
Bojarów hrabiami od Józefa II zostało, poddaństwo uregu-
lowano. Chłop jeszcze niewolnikiem szlachta ma zwyczaj

życ w Jassach dobra puszcza Ormianom lub Żydom w
possesyę r. 1803 wywieziono do Jass summę 69633 Zlb r.
w złocie, pań posiada sam pastwiska R. 1802 podatek
dominikalny wyniosł 83 82 Zlr. 30 kr. rustykalny
119212 fl 24 kr Chłopi odrabiaią 12 dni pańszczyzny
za każdą sztukę błąkającego bydła płaci się 1 # co się io
wię z wypasen i do roku czasem 5-6000 Zldr. czyni
Bydła często kradną R. 1801-2-3 skradziono na
381716 fl bydła. Iwankowice wieś miała r. 1810 2
famili 150 między temi 19 Masorlow i 20 Rezesiow
Koło wsi Dorna i Jakobeny rudy żelazne koło
Kirlibaby srebrne. Potażarni 14 żup solnych, 6
fabryka safianów w Wiżnic fabryka koców
w Mołdawiskich Kimpolung i w Suczawie, fabryka
naczyń kamiennych (z. Ludwiga) w Woronez
Huty szklanne w Putna, Furstenthal i Krasna
(należące do dominiów kameralnych w Radautz
Solka i Kuczurmare) w Marwina. Szkło czyste
piękne białe które mało co czeskim ustępuje robią
w nich - Koło Posoryta kameralne kopalnie
miedzi (tu i w Jakobeny pracuje blisko 100 górników
familij) W Czerniowcach drukarnia. Handel nie-
wielki na bydło rogate konie wełnę, wosk, i miod
prawny jest w ręku Ormian i Żydów Zrobiono dwa
wielkie gościńce które łączą Siedmiogrodzką ziemię
z Gallicyą
Dolina między Dniestrem i Prutem oraz Dolina koło
Suczawy należą do najurodzajniejszych
Mieszkańce: Wołochy najliczniejsi biskup ich: Konsys-
torz w Czerniowcach podległy Arcybiskupowi w Karlow-
caih; oraz 3 kościoły w Putna Suczawica i Dragomirna
nad którem przełożony Archimandryta i 2 opatów (Igu-
menow. Od Zaleszczyk do Czerniowiec mówią najwięcej
po rusku od Czerniowiec do Suczawy po Mołdawsku. Nowo
Rumany którem się Wołychy siedmiogrodzcy chełpią trzymają
Bukowińczyków za wzgardę. Chłop wołoski prozniaczy,
opieszały, przesądny, mieszkańce gor dziki, nieukształcem
lubią życie koczujące i więcej chowem bydła się trudnią
Lubią Wołochy wódkę, śpiew i tańce; ubior ich chędogi.
Rusin jest robotniejszy, pilniejszy lecz nie tak otwarty
i ochędożny jak Wołoch - Niemcy Koloniści najbogatsi

Żydów najmniej w tem cyrkule R. 1789 było ży-
dów 2383 na 1 □ milę wypada 14 Żydów tu niekiedy
wiele przed rekrutacyą Żydzi podzieleni na dawno
osiadłych: nowo osiadłych stare osiadłe żydy chodzą
po mołdawsku, nowo osiadłe żydy zas po galicyjsku
prawo propinacyi w całej Galicyi żydom pozwolone ta-
tej zaś jest zakazane tylko w Czerniowcach Serecie, Su-
czawie, Wiżnicy żydowski jest szynkarz a w Sadugurze
2 szynkarzy Roku 1829 było żydów na Buko-
winie 814 familij najwięcej kupców. Zaś Roku
[Kopalnie należą do z Mariensee]
1817 było stare osiadłych 682 nowo osiadł. 349 razem 1031 famili,
Lecz r. 1821 było 6077 dusz żydosk. to jest w miastach
i miasteczkach 4673 we wsiach 1404 Roku 1826
było dusz żyd 7601 roku 1827 było dusz żyd 7828.

Ludność Bukowiny

w r. 1780 = 79513 dusz	w r. 1821 = 233257 dusz
" 1798 = 181076 "	" 1823 = 241861 "
" 1805 = 212653 "	" 1824 = 244532 "
" 1810 = 223136 "	" 1825 = 249813 "
" 1817 = 201319 "	" 1830 = 288876 "
" 1819 = 221134 "	

Ludności z r. 1780 do ludności 1830 o trzy
razy tyle przyrosła (potroiła się) wypada teraz
więc na milę kwadratową [illegible] 1961 dusz
lecz jeżeli rozważemy że Bukowina tylko
67 □ mil [illegible] będzie miała to wypadnie
na milę □ = 4311 dusz co dosyć jest zaludnio-
na.

165

Góra: Pietrille Roszi lub Pietra de Ros czyli Piet:
ros tworzy granicę Bukowiny od 3 państw (Trium:
Confinium) Od tej góry idzie ku północy od połud:
nia Kukuraza i Jnco też są na granicy Siedmiogrodz:
kiej ku wschodowi od Piatrossa niższe góry. Koło stru:
mieni Dorna, Negriora, Niagra są bardzo gęste nagó:
rach lasy, w nizinach zaś mokrych są więcej niż nad gęg grube
torfowiska w których pinus cembra rośnie źródła słone są w
(Koło Wikowa:) Slatina Dzikowolni, di Dzosslaprilucirik
Alakoroma, Dela Lubonka, Slatina de la Runk i
de la Bachna lecz te nie używają się do warzenia
Koło źródeł rzeki Suczawy w okolicy Strazo i
Jassin rośnie wiele brzóz z których robią Schan.
U stop góry Pietross powstaje ku północy w Valle
de Brodina rzeka Suczawa a ku wschodowi potok
Moldawica która pod Wamą wpada do górnych
rzeki Moldawa. Kolonije z banatu są w Luitak,
22 familij w Suczawie gdzie i niemiecka kolonija, w
Dragomirna i Rosz. Złoto płukają cygani koło Dorna
Watra, Tarnitza, Halda Jakobeni, Czekanesti biorą mul
który rzeka Bistrica de oro na brzegach zostawia
Biorą deszczke w której nacinięte karby rzucają mul nania
przepuszczają potem wodą która zmywa inne cząstki i
cięższe zaś cząstki wyjmują z karbów i w cebrzykach
myją za pomocą szufli w rzece, pracą tą trudnią się cy:
ganie. Złoto to prawie całkiem czyste jest na wadze ma
23 karaty. Rząd w Solce i Jakobeni płaci cyganom
za 1 pisetk to jest 90 granów czyli 1 1/2 dukata 2
Gulden 52 Kreutzer Reichswährung koło Jakobeni w
Fundo Moldawi kopano na złoto lecz ponieważ mało
wydatne było zaniechano pracy. W górach Luczina są
bardzo piękne pastwiska dla koni te należą do państwa
dawniej wypasali tu Ormianie i Grecy ładne
Konie tatarskie. W górach są całe fabryki kół z umysł:
nemi do tego naczyniami piecami i t. d. Koła robione
z brzeziny sprzedają szeroko w kraju.

najpilniejsi i naj robotniejsi prócz tego są się Węgry
z pochodzenia Seklery. Ormianie spekulanci zamknię:
ci w sobie niedowierzający trzyma się ściśle obyczajów
i zwyczajów dawnych nie mięsza się z innemi narody
dla tego ma azyatyckie znamiona twarzy Ormianie
między Prutem i Dniestrem są najwięcej dzierżawcami
i posiadaczami dóbr. Za Prutem żyjący trudnią się
handlem najwięcej bydła sprzedażą. Większa część ule:
statkowanych Ormianów wyznaje unicki kościół reszta
jest dyzunitów. Cygani osiedli prowadzą rolnictwo
robią narzędzia żelazne i drewniane, mniej już
kradną, są bardzo pilni i poważani. Młode cyganki
wróżą. Filipony, Huccuły żyją w 14 wsiach w okolicach
graniczących z Marmaroszem i Galicyją trudnią się cho:
wem owiec, mową językiem obyczajami odrębni są od
innych. Posiadają własne grunta, polany mają wolny wrąb
do lasów, rybactwo, polowanie płacą zwierzchności swej od
tego tylko pewny podatek od 30 Kr do 1 Guldena. Każdy co
owce trzyma daje co roku skórę z jagnięcia i 10 kitek lnu
a całe gromady dają pewne kwantum bryndzy — Bramis.
ci żyją na państwie funduszu religijnego Illistestie.
W Bukowinie rządzą się najwięcej podług praw Chryson
Xcia Gregora Ghyka które nakazują aby każdy poddany
robił do roku panu dni 12 chałupnik dni 6 jeżeli płody
swe wieśniak sprzedaje musi płacić dziesięcinę. Bukowina
wolna od rekrutowania wolno im prowadzać Modawskie
Wino. Koloniści mają grunta własne i płacą tylko pewne
daniny. Ludwołoski bardzo mocno i pięknie zbudowany
Kobiety świeże, wesołe, wolne, lubieżne. Karczmy i pro
pinacyje w ręku żydów.
Rzeki w Bukowinie większe: Bistrzyca, Moldowa, Suczawa
Sireth, Prut mniejsze rzeki i potoki: Dorna mare, Dorni:
schoara, Dornaniegriwhgara, Tetzna retsa, Tetzna im:
putzita (śmierdząca) Tschiboul, Kirlebova z którego
Bystrzyca powstaje, Moldavitza wpadająca do Moldowy,
Sutschawitza wpadająca do Sutschawy, Putilowa, biały
Tschetimos łączący się z Tschirimos alba i noszący po
tem nazwę Tscherna mare i wpada na Galicyjskiej stronie
do Prutu jest także wiele moczarów stawów. Lasów dosyć
Od Dniestru do Prutu jest 15 □ mil tam porządnie uprawiane
pola. W górach bywa często duży sęp (Vultur monachus)
na 1 1/2 stop wysoki. Na bujnych polanach (pojane) górskich
wypasują Ormianie konie bydło i owce. Koło Dorna Schara
kopano od dawna Aurypigment (gelber Schwefelarsenik)

(Br 48°25'40" Dł 43°39') tu mieszkał Izbrawnik

Czerniowce z kilkoma innemi Kościołami grecko oryen: talnemi, sąd kryminalny, wiele zegarmistrzow żydzi wielki handel prowadzą. Pod względem handlu jest to drugie miasto w Galicyi złotnia, zegarmistrze kapelusznicy, fabryka powrozow
Suczawa jest tu głowna normalna szkoła Żydzi wielki handel prowadzą niegdyś tu byli węgierscy i niemieccy mieszkańce. 3 greck. 1 orm. kościoł i synagoga 1000 domow 500 gospod. osady filipo-
Fontina, Albe, Klimoutz, Drogomirne osady filipo- now ktorzy uchodząc przed Tatarami z Krymu przyszli podobno jest ich 8000 uprawiają len i konopie robią powrozy i niemi handlują. Kultus grecki

Kryszczatek monaster teraz zniesiony stoi na ska: listem wzgorzu po pod ktory Dniestr płynie, dawniej żyli w niem mnichy mołdawskie. Klasztor zbudowany został r. 1765 od kupca Greckiego Theodor Haszin. i dostał od wsi ktora temuż klasztorowi nadaną została imie Kryszczatek. Zrodło w kaplicy ma być cudowne. Okolica prześliczna.
Zatagora po zajęciu Bukowiny założył tu Baron hrabia Gartenberg w towarzystwie z jenerałem Romanzowem mennicę i wielkie handle tu bywały

Philipowche koło r. 1760 założył Xtą Kallimachy tutaj fabrykę sukna i sprowadzili w tym celu protestantów lecz ponie: waż miejsce niezdolne było do fabryki: dał im Xzę Ghyka 1766 w Multanach miejsce Kiperesechty ktore zwano Philippe Neo tam się przenieśli więc. A w starym Philipowche osiedli na nowo Lutry mają tu Kościoł i pastora swego

Czernowce po rusku Czernautz po wołosku Izbrawo: witz po niemiecku dawniej było siedziba Starosty wołoskiego ktory zarazem był i Wielkim Spatharem są tu bardzo piękne Kobiety: żydowki (Hanuster, Kriśmanowa, Hamidel)

Suczawa niegdyś siedlisko Metropolity ktory się przeniosł po odebraniu Austryi przeniosł do Jass lecz Suczawskim się pisze, Izbrawnika dawniej Książąt wołoskich (molidawskich) rezydencyja ktorą podług Kantemira Stefan Wielki do Jass przeniosł podług innych zaś dopiero na początku 16 wieku gdy tatarzy zniszczyli całą Suczawę. Na końcu 16 wieku spalili Suczawę Tatarzy. Podług niektorych otrzymało to miasto nazwę od węgierskiego słowa (Soelszt t. j. kuśnierz) bo tu wiele kuśnierzy podług niektorych od Sock czyli Sotsch t. j. bzowy krzak. Jest tu 17 po części całkiem zburzonych po części nadpsutych kościołow 4 kościoły są dobre jako to 1 or: miański 1 grecki 2 wołoskie. Katolicy mieli tu swe Kościoły. Blis: ko koła wszędzie ciągną się podziemne sklepienia i piwnice. Blisko miasta na małym wzgorzu stoją blisko siebie zbudowane zrujnowane bardzo mocne zamki ktore Genuenczycy

mieszkańców 6500 leży na gorze po pod ktorą Prut płynie nie ma rynku lecz długą piękną ulicę głowną za tą ulicą małe domki rozrzucone jest tu teater. Okolice Czer: niowiec najładniejsze:
Horecza wieś z pięknym lasem przez ktory Prut kręto płynie tu się w piękne dni bawią mieszkańce Czerniowiec 1 Maja podług starego Kalendarza są tu wielkie zabawy
Caecina gora na pochadzie wapiennej mile od miasta z niej piękny widok na Wołoszczyznę i Galicyję na tej gorze są ruiny zamku ktory podług ustnego poda: nia założył wygnany tutaj Rzymianin Caecina wypędzony z Rzymu przez Marka Antoniusza po skruszeniu przemocy Katyliny; podług innych był to Rzymianin ktory żył za czasow Marka Aureliusza. Z Ceciny widać w dali świątyń przed sobą Czerniowce, tudzież ładny widok na Prut. Wkoło tej gory rośnie las ciąg: nący się dalej
Bito miedziane pieniądze w r. 1773 w wartości 3 kopiejek z armat zdobytych na Turkach do czego węgierska miedź dodawano.)
Przed Dniestrem naprzeciw Zaleszczyk Stare Filipcze czyli Philizsznu koło Zatagory (?)
[Gregor Alexander

Suczawa czyli Szuczawa leży na wysokim brzegu rzeki Suczawy. Tu było do 80 wielkich Kościo: łow teraz tylko 4 między nędznemi drewnia: nemi domkami widać ślady dawne mury i wieże w ruinach. Niegdyś prowadzono tu wielki handel kuśnierstwem tu mieszkający żydzi, Ormianie Przed miastem ku zachodowi koło Kościołow fortyfi: kacyja zwane Rinke dla obrony od Tatarów
Suczawa leży na rownym pagorku ma wysokie mury i okopy miała niegdyś 40 kamiennych: drewnianych kościołow: 16000 domow nie licząc w to pałacow Xiążąt: Bojarow. R. 1779 było w Suczawie 200 mołdawskich 131 ormiań: skich 80 greckich 116 żydowskich familij to jest około 2635 osob. miasto to zburzone było od Tatarow była niegdyś siedziba Xiążąt wołoskich: Metropolity w skutek patentu 31 August 1786 ogłoszono ją wolne handlowe miasto lecz go d. 29 Octobra 1787 znowu skasowano.

166

mieli zbudować. Niedaleko tych zamków są zabytki wiel-
kiej i mocno zbudowanej Xiążęcej rezydencyi. Ormianie
mają tu kilka ładnie zbudowanych domów. Podług Kantemi-
ra tak wygląda Suczawa: Leży na równem wzgórzu nad
rzeką Suczawą otoczona wysokiemi murami i fossami.
Na równinie pagorka było długie i dość obszerne przedmieś-
cie. Były tu pałace Xięcia i znacznych osób 40 kamiennych
i wiele innych drewnianych kościołów 16,000 prywatnych
domów co wszystko po przeniesieniu tej Rezydencyi pod-
upadło. Kantemir widział na murach tego miasta w ka-
mieniu wykuty herb: 7 wież nakrytych koroną cesarską
którą 2 lwy trzymały; drugi raz 2 ryby łuskowate na dół
głową stojące pod którémi była głowa dzikiego zwierza z
jasną gwiazdą między rogami.

Wassilów tu miało bydź niegdyś 50 klasztorów pod-
ług powieści

Wama [tu jest kamienny słup na którym wypisane
jest całe zdarzenie o pobiciu Tatarów 1718 w dolinie
Silasz niedaleko wąwozu Borsza. Z strony jej po
grecku a z po wołosku wykute lecz kamień miękki
więc napis już mało czytelny.

Kutschur wieś [~~w bliskości~~ są ruiny miasta podług
Kantemira

Mamajeschte monaster tu był między tym
miejscem a wsią Kitzman stało podług Sulzera
miasto Arcobadara przez Ptolomeusza wspomniane.

Radautz [1900 m. piękna stadnina (Fradautz) piękna stadnina

Sadagura Sadogura (Gurtenberg) W czasie wojny
Rossyi z Portą 1768 do 1774 bił tu baron Gartenberg
rossyjską monetę i założył to miejsce od niego ma nazwisko
wiele rzemieślników protestantów i żydów.

Wikow jest cesarska stadnina koni z stajniami na 300
koni także w Ober i Unter Wikow

Putna w okolicy górzystej i lesistej był tu klasztor zakon-
nic jest jeszcze monaster mnichów w dolinie murem otoczony
żyje w nim do 20 kaludjerów kościół pomalowany w nim leży
Xże Stefan Woda i żona Maryja i syn i następca jego Piotr
i Bogdan Woda. Kamienne trumny w których leżą mają na-
pisy mołdawskie i pokryte są kobiercem z czerwonego axamitu
złotem haftowanym Klasztor założyła Maryja żona ~~[illegible]~~
Stefana roku 1494. We wsi osiadło wiele cyganów Za klasztorem
w skale jest wykuta pieczara w której żył Anachoreta Tomasz ten
przepowiadał i radził Wodzie w kiedy ma napaść na Turków
aby ich pobić

[w przyjemnem położeniu w południowo wschodnim końcu
wielki stoi pomnik kamienny pomnik 4 graniaty z sągiu wy-
sokości na którym wołoski napis głosi że w r. 1716 Mi-
chał Rakowica Wojewoda i Xże Wołoski pobił niem-ców
i wtargnął z Tatarami do ziemi Siedmiogrodzkiej jednak
wracając nazad zostali tu Wołochy pod dowództwem Jordaki
Kantakuzena dozorcy nad magazynami przez Węgrów
Stefana Steo – Jenerała Hermanstadskiego Barona
Tiletig, Jenerałów von Brast, Sanromoi i Bystritz
z Tatarami ogromnie porażeni.

[między tą wsią a wsią Ostritze leżąca nad ujściem [starego
potoka Kuczur do Prutu

[leży w nieco bagnistej równinie jest tu kościół który słu-
żył za biskupstwo potem do Czerniowiec przeniesione koło koś-
cioła pomieszkanie biskupie.

Dorna Kandreni źrodła tutejsze odkrył 1806 Lekarz cyrkułowy Ignacy Pluschk. Celniejsze zrodła są w południowej górzystej okolicy cyrkułu prawie na ostatnim cyplu ku Siedmiogrodzk. ziemi i Multanom w państwie kameral. Moldawisch Kimpolung w odległości 2187 sązni wiedeńs. od gosciñca cesarsk do Siedmiogrodzk ziemi idącego, [na południowej stronie] w najniższej dolinie zwanej Bajona neagrischora przez którą strumień Neagrischora płynie koło góry Dialu lat. Na lewym brzegu strumienia Neagrischora jest równa połokrągława koło 170☐ sązni mająca bagnista torfowata łąka otoczona pięknym sosnowym laskiem tu są 2 zrodła o 30 kroków od siebie odległe Ku południowej stronie idą od wschodu na zachod 3-400 sązni wysokie góry składające się z łupek gliniastych i wapiennych, sedimentu wapiennego, okrągłych sztuk granitu i cząstek żelaza, blisko 4 mile długo na dolinie Dorna jest mnóstwo zrodeł kwaśnych niedaleko miejsca gdzie się strumień Dorna z złotą Bystrzycą łączy jest 5 zrodeł we wsi Watra dorna co do części ożywnych słabsze co do żelaza mocniejsze od zrodeł w Bojana Neagrischori. Na prawym brzegu strumienia Dorna są zrodła w Dorna Kandreni dalej na łące niedowiedziej Boiana urszului zrodło, przy szczytku góry Magura gligi drugie obfite przed nim bagnisko wyzierające jak okno. Wody te ciągną się aż po za Bojana stampi gdzie na najwyższych górach ustają. Z gór pasma, które dolinę Dorna od strony zachodnio północnej otaczają przy górze Oușchor 5 zrodeł jest – Widać że góry Dorna obficie są w części mineralnym wodom służące zaopatrzone. = Wieś Dorna Kandreni leży w bardzo przyjemnej dolinie blisko 1000 kroków szerokiej ku wschodowi i południowi rozlicznemi górami ograniczonej z zachodu na północ wznosi się gora Oușchor z gładkim swym grzbietem nad inne góry, przez dolinę płynie z szumem potok Dorna i idzie cesarski gościniec. Woda w Bojana neagrischora r. 1808 przez D. Pluschk na polecenie rządu rozbierana ma smak przyjemnie kwaśny gryzący i szczypiący bez zapachu konserwuje się długo w butelkach osiadają z niej fusy brunatno żółte (Eisenocker) Wyższa

W Dorna Kandreni r. 1811 wystawiono łazienki jednak szczupłe r. 1816 było tu 31 cudzoziemców w kąpielach źródło w Dorna Watra odległe o 50 kroków od zrodła w Dorna Kandreni r. 1816 do kąpieli dopiero użyto, mają te z wody słaby hepatyczny odór

w połudn. kierunku odległe

W 16 Uncyach wody następujące części:

	w Dorna Kandreni	w Dorna Watra Gran
Kohlensaures Natron	5,4 Gran	0,090 "
Schwefelsaure Kalkerde	0,05 "	0,110 "
Salzsaure Talkerde	— "	0,330 "
— Natron	0,38 "	0,150 "
Schwefelsaures —	6,8 "	0,430 "
Kohlensaure Kalkerde	— "	0,460 "
— Talkerde	— "	0,138 "
Salzsaures Eisen	— "	—
Glasempor? Kohlensaures —	0,4 "	0,538 "
Extraktivstoff	— "	— "
Kieselerde	1,0 "	— "
	14,03 "	2,316 "
Kohlensaures Gas	49,8 Kub Zoll	6,000 Kub zol

Kąpie się i pije tę wodę zaczyna się pić słabszą w Dorna Kandreni przechodzi się do mocniejszej w Dorna Watra

nach Dr. Pluschk Dorna Kandreni		~~Dorna Watra~~
Kochsalzsaures Kalk	35,0 gr.	
Kohlen " " Natron	54,0 "	
Kreuzsalzsaures " "	3,0	
Kohlensaures Eisen	4,0	
" " Kalk	68,10	
Kieselerde . . .	10,0	

Dorna Vatra nach Dr. Pluschk	
Kohlensaure Kalkerde	4,60
do. Kalk	4,30
do. Eisen	5,38
Salzsaures do.	1,30
Kalkerde	1,10
Natron	3,30
Schwefelsaures Natron	1,50
do. Kalk	0,90
Extractivstoff	0,70

Tylko mieszkanie Oekonomiczne zają te zrodła niema wygodnych zabudowań.

Koło Bojana Stamboli (Tąka Konstantynopolitańska)
jest na brzegu potoka Dorna źródło wody kwaśnej
o którym Haquet wspomina
Dorna Kandreni lub Kandrin w pięknej okolicy, domy
tej wioski leżą u stóp góry Uszoro grunt na dole w tejże
błędnisty wapienny w nim źródło kwaśne o którym już Ha:
quet w I tomie p. 9 daje wiadomość podług jego rozbioru za:
wiera w sobie w 20 funtach 3 grany ziemi chemicznej skła:
dającej się z wapna i cząstek kremionki (Kiesel) 1½ grana że:
laza 6 granów soli Glaubera 1 gran alkalicznej 2 grany
muryatycznej soli z Luftsäure (w roku 1789) Okolica bar:
dzo zdrowa Haquet tu widział starca co miał 150 lat ten
miał synów, z tych jeden 71 lat drugi 82 lat miał

Studnia dostarcza w godzinach 24 wiader austr.
100 a niższa 50 wiad wody było i więcej gdyby źród:
ła oczyszczono. Ciężkość tej wody do wody dystyl:
lowanej ma się jak 1067 : 1000 temperatura w
lecie między + 6 lub + 5 w źródle a zatem średnia
temper + 5½ Woda ta więc bardzo zimna.
10 lb wód tej wody zawierało

Żywiczne materyi	1,5 gran	
Słono kwaśnego wapna	0,5	—
— — natrum	3,0	—
Kwaśno węglowe natrum	54,0	—
— — żelaza	4,0	—
— — wapna	68,0	—
— — talku	13,0	—
Ziemi krzemienistej	10,0	—
Ilość stałych cząstek	154,0	—

W 100 calach kubicz ~~było~~ wody tej mineraln było 170 calów kubicz. powietrza węglo kwasowego. Woda ta więc do najlepszych al: kalicznych wód żelaz: nych należy służy ze kąpiel i napoi

w chorobach pochodzących z osłabienia którego
błędu w organach ciała nie jest przyczyna z. p. kurcze
łamanie po członkach, histeryczne, przypadki, migreny
wapory, płynienie flegmy, hipochondrya, niepłodność z
osłabienia — jest skuteczna w różnych osłabiają:
cych chorobach — z winem zmieszana daje napój
orzeźwiający i przyjemny. Kąpieli niema do źródła
daleko i błotniste. Rozsełają jej przeszło 30000 butelek
do Bukowiny, Śniatynia, Zaleszczyk, Multan Chocimia
Jass, Odessy

nerwowych i skrofulicznych, w chorobach kobiecych mają:
cych powód z charakteru lub pochodzących z miejscowej
słabości pewnych organów mianowicie macicy, Blutfluss
krwiotoki po ciężkich porodach, Gicht besonders ner:
vöse

Jetzgan wieś podług podania jednej wołoskiej kro:
niki darował xże pierwszy multańsko-wołoski Dra:
gusz; gdy polował w Bukowinie przyszedł do chaty
samotnej jednego Rusina który uciekł z swej ojczy:
zny i zwał się Jacko, ujęty nieszczęściem tego czło:
wieka miejsce całe na którym Jacko tę wieś zało:
żył.
Radautz ~~wieś~~ Klasztor i siedziba biskupa Marktflecken
Satu-mare wielka wieś
Sireth miasteczko w którym biskup katolicki miał
siedlisko w okolicy są ślady kościołów katolickich
Wisnitza wielkie handle tu bywały.

Sireth czyli Seret koło rzeki tegoż imienia
małe miasteczko składające się z kilkaset domów i
kilka kościołów mieszka tu wiele Bojarów.

Monastyr Solka ma 2 zrodła słonie studnia do 30 sążni głęboka woda wydaje 15 funtow soli na 100 ℔ wody jest tu jeden wielki Kocioł jest główną banią do niej należy 5 wierzonek pomnieyszych te wywarzają około 500 cetnarów soli w 24 godzinach

Kaczyka jest Korzelnia soli i oprocz tego studnie wód słonych studnie płytkie solin dała 9,486 cetn.

Moldawski Kimpolung znaczny handel nach der Moldau

Jakobeny Eisenbergwerk Hochofen wydający 8975 ½ cetn. Roheisen z którego 4125 Cetn. auf 4 Stück Zaug ü. bei Wama auf 5 Frischfeuern verarbeitet werden

Bugschoja Grob: 2 Zeughämmern gdzie robią nar: zędzia rolnicze i inne

Fürstenthal, Putna, Krasna, z hutami szklan.

H. Illie garbarnia Juchte

Dorna-Watra czyli Piatra (Kamienna dorna) tu jest zrod: to Kwasne o którym Haquet t. I str 15 wspomina

tu kopią rudę żelazną którą przetapiają w Jacobeny rudę ta na cetn. wydaje 12–20 ℔ i kilka

Fratautz jest tu i kolonia niemiecka z końcem XVIII w. załozona, obszerne to państwo powstało z skasowanych dóbr klasztornych w Putna, Suczawitza i. t. d.

Suczawica jest tu Klasztor bazylianów nad rzeką tegoż imienia w których do 20 czerńców mieszka. Za tem miejsce w gorze Pliesa są 2 studnie solne: Slatina di la pliesa i Slatina di la Ploski tu ze studni w której sól z marglem połączoną wypłukują gotowano warzonkę. Studnie te dwie mające 2 kotły są w lesie równie jak dalej ku wschodowi 3 studnie słone: Slatyory (lub Slatiora) Tresliny i Porteczie z 3 kotłami, sola ma 9–15 gradów potrzebuje wiele drewa. W okolicy wiele dziczyzny, jeleni

Monaster Solka w dzikiej górzystej i lesistej okolicy tu był bogaty i wielki Klasztor który potem w magazyn wojenny obrócono. Koło klasztoru jest studnia solna głośna w Bukowinie Slatina mara 36 sążni głęboka gdzie sól warzą pod tę dyrekcyją należą i powyższe 4 studnie wszystkie 5 warzelni razem wydają co 14 dni 357 cetn. soli którą w ~~[illegible]~~ gotują w harmanach te sprzedają na Bukowinie i na Ukrainie

Monaster Humori tu był Klasztor mnichów który potym w cesarsk. Beckerey zamieniono leży w górach niedaleko jest góra Kapo Kodrului

Arbory w przyjemnej okolicy (Kaldenhofen) i Gabinyburg i Satomare dwie Kolonie niemieckie

Fogoisehten, Istenschögösch, Andrasfalva są wsie zamieszkałe przez osadników Węgrów (Szekler) którzy z Siedmiogrodzkiej ziemi przeszli do Multan Bessarabij i Wołoszczyzny a z tamtąd do Bukowiny domy poposttawiane w jedną ulicę długą na przodzie mają pomieszkanie w tyle stajnie gumno i ogrod wsie otoczone są płotem który wieś na noc zamyka. każdy osadnik wolny od woyska i przez pierwsze 5 lat od danin, Haquet mówi że ci Węgry są z tego charakteru. Wsie te leżą na pięknej równinie między rzekami Suczawa i Moldawa.

Hadick i Joseph Falwa dwie węgierskie wsie między Suczawą i Seretem osiedlioni z ziemi Siedmiogrodzkiej r. 1764 lecz podczas komendy Jenerała Boucow uciekli do Turcczyzny z tamtąd dopiero r. 1786 powrócili nazad. W tych dwóch wsiach: Andrasfalwa żyto w r. 1788 familij 171.

St. Onophri koło miasta Seret z kościołem i zrodłem r. 1788 siarczystem które podług Haqueta ma smak mineralny a odor [illegible] temperatura + 9½ na spodzie osiada żółty namuł w jednej [illegible] było ½ granu siarki 2 grany wapna 3 gr. Selenitu i [illegible] Luft. Woda ta skuteczna na wyrzuty. St. Onophri jest dobro kameralne jest tu osada Niemcow, oraz węgrow a we wsi Laudonfalva i Korteslie osada ruska z 99 rodzin składająca się ci mają wolny grunt i wolni od woyska.

Illiczestie, Illischeslie lub St. Ilie ku południowo-zachodowi ½ mili od Suczawy ma dobre zrodła do picia na wzgorku stoi zniesiony klasztor Kaludjerów którego Igumen niegdyś bywał archimandrytą [illegible]; koło kościoła założono wieś dla niemcow.

Kimpolung (długie pole) miasteczko w długiej równinie zwie się Moldawski dla rożnicy od miejsca o milę z tąd odległego zwanego ruski Kimpolung czyli Dołgopole. Ku południowi wznosi się wysoka gora Sczemalau czyli Tschimolau mająca 8 do 900 sążni wysokości.

Poczorita Leschorit leży w dolinie prokątnej dokoła gory dzikie i nagie. Tu kopią żelazo a nad rzeką górską Bistriza de oro tu jest piec w którym wytapiają rudę tutaj kopaną ~~Rosho~~ i w górze Wallia Cheru koło Dorna Watra. Ruda ~~i~~ wydaje 30–50 [illegible] na leto kopią jej w Wallia Cheru

Jakobeni. tu kopią rudę żelazną w Valige Putroz lub Podschorsw która w cetnarze do 20 ℔ żelaza wydaje. Byłem w Jakobeny z cetnara rudy wytapiają 30 do 40 ℔ żelaza; Kopalnie są to tylko Stollenbau jest tu nur [illegible] Za czasów Haqueta 1789 wyrabiano tu rocznie 4–500 cetn. żelaza. Fabryka ta żelaza leży wśród gór dzikich i lesistych prócz tego jest tu Kupferkies mit [illegible] worin Gold und Silber: Salty

Płosko czyli Płost tu w dolinie gdzie wypływa potok górski Do:deluska znajduje się opuszczony klasztor Kaludjerów tu są góry Podwirek z dobremi pastwiskami które Bukowinę od [struck] Loku=cia dzielą:

Putilow czyli Putilou także opuszczony klasztor w górach Ku [struck] wschodowi za Stracza są góry: Czicru i góry Diela Rogosa gdzie na skale kilka mołdawskich jest napisów (?) Haquet t. I. str 178) dalej Budenize i Klinicze

Dorna Sara (Schara) jest tu w przedgórzu Karpackim źródło wody kwaśnej które (podług Haqueta t. II str. 213–223) na tureckiej stronie leży jest ocembrowane bardzo czystą wodę ma, bije mocno wnoś (jest to pewnie Dorna Kandreni albo Watra) Temperatura wody + 7 1/2 °R. ciężkość w porównaniu z wodą destyllowaną jak 1000 1/2 : 1000 Woda z następnych składa się części: w 8 łotach wody 14 cali kub. Lebensluft (gaz oxigène) a w 6 funtach wody następujące cząstki stałe:

Glaubersalz . . . 1/8 Gran
Krystallisirtes [illegible] . . . 6 — ungefähr
reines mineralisches Alkali . . . 1 1/2 —
Gemeines Kochsalz . . . 4 1/9 —
Luftsaurer Kalkerde . . . 2 —
Kieselerde . . . 3/4 — Wody bardzo skuteczne.
Eisen . . .

Cosmin wieś nad rzeką Catschur która wpada do Prutu w pobliżu są ruiny bardzo starego miasta.

W Moldawij stołeczne miasto Jasy

Wołoszczyzna

Wołochy zowią się w swej mowie Rumuny Sulzer twier=
dzi że pierwsze Kolonie Rzymian do Dardanij Au=
relian sprowadził inni zas przypisują Traja=
nowi; powstali oni z Kolonij rzymskich które osiedli
między Sławianami żyją między niemi na Bukowi=
nie kilka Turków jako obcych, Greków którzy po po=
razce Ipsylantego uciekli do Bukowiny, Węgrzy
(Zékely - Seklerowie) sprowadzeni nowszemi czasy przez
Jenerała Hadika - podług Kantemira sprowadził ich
na Wołoszczyznę Stefan wielki zwyciężywszy Węgier=
skiego Krola Macieja są wzrostu pięknego, zręczni
w rożnych robotach, przemieszkują w niższych okolicach;
Rusini pochodzący z Pokucia, Ormianie wynieśli się
po zburzeniu miasta Ani w Armenij r. 1418 wtedy koło
3000 familij do Polski i Wołoszczyzny osiedli w 7 głow=
nych miastach Wołoszczyzny mianowicie w Suczawie,
trudnili się handlem i dotąd się nim trudnią; Cyganie
po zajęciu Małej Azyj przez Tamerlana osiedli r. 1403 w
Wołoszczyźnie mają błyszczące czarne oczy, czarne kędzie=
rawe włosy, czerwone wargi, białe zęby, oliwkowato-bru=
natnej barwy, twarzy więcej owalnej, wszkiego czoła,
policzki nieco nadęte, oddani gniewu i próżniactwu
nie stali w siedliskach, wolność główna ich cechą, trudnią
się kowalstwem, handlem koni, myciem złota, wodzą niedź=
wiedzie, służą za muzykantów i kucharzy u bojarów i
za służących; w muzyce bardzo zręczni; Żydzi trudnią
się szynkarstwem, gorzelnictwem, handlem, żydowki w
Czerniowcach sławne z swej piękności. Litery mają
Wołochy kirylickie А az a, Б buki b, В wedie w, Г glagol
g, Д dobro d, Е jest e i je, Ж żiwete ż, Ѕ żalo ź, З zemno
z, І iżea i, И ita i, К kako k, Л lude l, М myslete m,
Н nasz n, О on o, П pokoj p, Р rice r, С słowo s, Т twer=
do t, Ѹ uk u, Оу u, Ф ferta f, Х chier ch, Ѿ ot o,
Ц cy c, Ч czerw cz, Ш szie sz, Щ sztea szcz, Ъ jer e,
Ы jery y, Ь jur, Ѣ jete ea, Ю jus ju, Ѫ enia ę,
Я jako ja, Ѧ je, Ѡ o, Ѳ fite ft, Ѯ cea e, Ѱ psa ps,
Ѵ ypsilon y, Ѫ en ą, Џ dża dż. Język zowie się limba
rumuniaszka od rożnicy od wołoskiego który nazywają
limba montaniaszka. O mowie ich powiada Thunmann

Bukowina za Rzymian nosiła nazwę Dacia
transalpina potem była przez Hunów, Gotów
i Sarmatów zamieszkała, była częścią siedmio
grodzkiej ziemi, z końcem XV wieku odebrał ją
xiąże multański Stefan V przed zajęciem Austryi
była Bukowina zachodnią częścią Moldawij
w której były 2 dystrykty Czerniowicki i Suczawski
tylko leżąca okolica między Prutem a Dniestrem po
do Chocimia nosiła nazwę Bukowiny R. 1774
Maryja Teressa kazała dla ubespieczenia granic
wyruszyć wojskom na granice Bukowiny, poźniej
zrobiła swe pretensye do tej krainy w skutek
których porta ją 25 Lutego 1777 austryi oddała
d. 2 Lipca zrobiono wyznaczenie granic a d. 11
Oktobra było huldigung
; najważniejszym produktem są lasy dębowe pomiędzy
zbożem najwięcej kukurydzy sieją len i konopie tylko
na domowe potrzeby chów świń owiec i koni
znaczny konie są mocne wyższa ich wysokość
13 i 14 piędzi - źródła solne koło Wisnitze i Bordikoli
strumień siarczysty koło Jakobeni, żółta i niebieska farba
koło Soruldorni farbek poszukują Ormianie z Sied=
miogrodu i płacą za okę 6 kr. W górach ku Siedmio=
grodu i Marmaroszu znachodzą się Spuertiger
Zelbnerlstainer
Herb Bukowiny złota wola głowa z srebrnemi
rogami w złotym polu
Wołochy osiedli w XIV wieku po śmierci węgierskiego Króla
Ludwika 1382 pod Dowództwem Dragosza syna Bogdana
na Bukowinie, przybyli oni z Marmaroszu prócz
tego są na Bukowinie Greky, Węgry, Ormianie, Niemcy
a w okolicy Suczawy potomki Lipowanów którzy z Rossyi
pod Piotrem Wielkim z Rossyi tu przybyli i Żydzi, Rusini.
Chłopi byli poddani tylko w 2 dystryktach Kimpolung
i Suczawa byli wolni ludzie. Szlachta dzieli się na 4
klassy a) Bojary b) Masile c) Ruptasze
R. 1790 było na Bukowinie 5 miast 235 wsi 51 roz
trzęsistych domów i 28 klasztorów. mieszkańców około 130,000
podług Sulzera było r. 1780 tamże 79,513 dusz

że blisko połowa słów jest łacińskich, trzy ósme części
greckie, dwie gotyckie, sławiańskie i tureckie i trzy
resztę z mowy podobnej do albańskiej. Pogrzeby: przy ła=
kowych zawodzą, spuściwszy trumnę do grobu polewają takową
winem lub wódką, po pogrzebie uczta 3, 9, i 40 dnia rów=
nież 3, 6, 9 miesiąca i w dzień śmierci odprawiają nabo=
żeństwo które się zwie Zomana. W poniedziałek Wielka-
nocny idą w processyi z kościoła z kotłami wody
na cmentarz rozdzielają między stojących naokoło
bób i groch powracają nazad do kościoła i wie=
czór na cmentarzu przed kościołem tańczą.

Wesela. Swaci idąc na zaręczyny do panny młodej
mówią że im suka zginęła i że przychodzą pytać
panna młoda ukryta, drużbowie godzą się o wiano
(sestre) potem przemocą zakrytą pannę młodą do
ślubu prowadzą. Uczty w domu pana młodego szczy= [i pani młodej]
nają się w czwartek zaproszeni przynoszą różne wikta=
ły na nie, w sobotę pan młody swej narzeczonej
przez krewnych z muzyką posyła różne dary i parę
pięknie wyszytych i perłami osadzonych spodni kobiecych
sam zas z muzyką ~~opiecowi panny młody~~ staroście przynosi w darze
nowy dywan i kilka rysich futer. W niedzielę schodzą
się dziewice i tańczą na dziedzińcu pana młodego. Pan
młody udaje się w orszaku do starosty (naszul) i z
nim i drużbami do panny młodej, tam czekają u
schodów tam sprowadza starsza swacha zakrytą pannę
młodą wylewają teraz ceber wody pod nogi koniowi
na którym siedzi pan młody, państwo młodzi prowa=
dzeni przez swatów (naszy) idą do sali gdzie pop ~~om~~ modli się
~~ślub daje~~ nay klęczącym. Potem ze łzami żegnają rodziców
starościna wylewa szklankę wina. Tamże obarzanek
na dwie części jeden kawałek kładzie na prawą dru=
gi na lewą stronę wozu 6 końmi zaprzężonego potym
idą do ślubu do kościoła. Po ślubie rzucają orzechy i
kaftany w kościele na obecnych. Przy ślubie każą no=
wożeńcom klęczeć na pieniądzach. Po ślubie goście
wyprawiają gonitwy. Gdy drużbowie idą po pannę mło=
dą czekają ukryci krewni i swaci panny młodej łapią ich
wiążą tyłem na koń wsiadają i jako więźni do domu
prowadzą potem wojnę im za to wypowiada druga
strona. Po ślubie każda strona osobno je, panna
młoda aż do łożnicy zakryta. Gdy idą do ślubu kościół
zamknięty nie puszczają ich aż powiedzą co chcą. Gdy od
ślubu do domu powracają drzwi uzdzienica w domu

zawiązane kładą teraz na głowy nowożeńców bochen chleba
ser i dzbanek piwa, państwo młodzi rzucają za siebie na gości
okruszki z chleba. stara baba dopiero wylewa piwo z dzbanka
na [illegible] domierzich do domu puszczają. Przy weselu noszą Łyra
miodę obwiniętą białą chustką i poobwieszaną różnym pieczywem.
Wieczór w niedzielę prowadzą pannę młodą do łożnicy, zdejmują
jej czerwoną zasłonę bracia a dwie szczraty które takową nagło
wie trzymały wbijają do muru nad głowami. nazajutrz scho-
dzą się wszyscy goście do pana młodego tu następuje uczta
pani młoda jest przy niej już bez zasłony kładą na stole miskę
składają w nią goście pieniądze dla państwa młodego po uczcie
włazi jeden pod stół i pieje na znak że rano i dzień i wszystko
się skończyło. — Gdy pan młody jedzie po pannę młodą do
łożnicy to dają im na drogę pić to się zwie napitek białej
drogi bracia lub krewni panny młodej zastępują z gołemi
pałaszami w drzwiach i póty niepuszczają póki się nie wyku-
pi pan młody. Trzy dni po weselu idą rodzice panny młodej z
krewnemi uroczyście do pana młodego co się zwie wielka dro-
ga. Tu przy uczcie pokazują koszulę skrwawioną panny mło-
dej na który rodzice pieniądz kładą co oznacza panieństwo.
Jeżeliby się zaś panna młoda nie pokazała panną to biorą
zły wóz i wiejskie szory zaprzęgają rodziców na wóz kładą
córkę i bijąc rodziców zmuszają ich aby sobie wzięli córkę do domu
nazad. Zatrzymuje cały posag, bierze rozwód a rodzice muszą
mu wrócić wszystkie koszta weselne. — Wesela tym sposobem
nietylko u wieśniaków lecz i u Panów się odbywają. Drużbowie
zwią się Peczytory.

Sillele babilor dni starych bab Weibertage pierwsze dni
kwietnia gdy młodzi już chodzą a stare baby przy piecu jeszcze
siedzą. Na S. Grzegorza kładą zieloną murawę na okna i
drzwi. Po Wielkiej nocy przez 9 dni nie robią aby grad im
pola nie psował. Kolinda kolenda [Septemune Nebunilor
(tydzień błaznów) zapusty zapalają po wsiach ognie
i biją spotykających batogami po ulicy zwią takich Pertsziosse
Drageika (Liebchen) W lecie gdy zboże dojrzewa oprowadzają
po polach panny dziewicę ustrojoną w chustki, w wieniec
z kłos do rąk jej dają klucze od stodoł zwie się Drageika lub
Srinki
Newastu czasem i chłopca prowadzą Mladenec lub Srinki,
Kral (Schnittkönig) z pieśniami wodzą go. Kyralejsa wieczór
w M. N. Gromniczney obnoszą po domach w orszaku chłopców
krzyż drewniany obwinięty białym płótnem jed wabiem i
axamitem śpiewają przy tem Kyralejsa. Papaluga
W czasie posuchy w lecie biorą 10 letnią dziewczynę nagą.
odziewają jej koszulę robioną z listków drzewa i ziół
obchodzą z nią po domach, gdzie przyjdą to stara baba
leje na głowę jej zimną wodę. Śpiewają przy tem

[Śpiewają pieśń: Kolindec, Kolindec
Baba szadie la kotec (baba siedzi w domu)
Paga (chleb) pita (chowa) in sekulei
do kieszeni &c.

pieśń: Papaluga wznieś się do nieba otwórz jego
podwoje, zeszlij z góry deszcz aby dobrze rosły psze-
nica, żyto, proso i. t. p." W weselnych pieśniach wspomi
nają bóstwa Lado i Mano i Ziniele ostatnią przedsta=
wiali sobie jako piękne panny co piękność rozdawały
(Venus) W wesołych pieśniach powtarzają często Doina
(Dana) w smutnych Heoile (ha lele) Merdzielat
wróżba w wilię nowego roku kładąc patyki z lipiny
groch lub garki w pewnym porządku. Symzelene
lub Swieti Juoane na S. Jana Chrzciciela idą patrzyć
jak słońce tańczy, pletą wieńce z kwiatów rzucają na
domy jeśli nie spadnie to szczęście. Słysząc pierwszy
grzmot robią koziołka aby ich w roku krzyże nie
bolały. Na S. Grzegorza leżąc na brzuchu patrzą w
staw lub rzekę aby ujrzeć rybę bo bez cały rok będą
jak ryba zdrowi. We czwartek tylko pierą w sobotę prze:
dą, wtorek dla nich nieszczęśliwy. W czasie morowej za:
razy palą zrobioną uprzędzoną w przeciągu 24 godzin koszulę
konopną. Swiat umysłowy: Stachia kobieta olb:
rzymia mieszka w starych domach opuszczonych strzeże
podziemnych skarbów Drakul w dolinie (im Thale)
złe duchy mieszkają w wodzie Urbitelle dwie panny
przytomne narodzenia dziecięcia dające takowemu
różne przymioty i przedowiadające przyszłe jego losy
Frumoasele lub Frumoskiele (piękna) nymfa powiet:
rzna kochająca się w chłopcach młodych, paraliż przypisują
karłowatych dziewic Zoimarizele kobiety w wielki
czwartek wczas rano chodzą a gdy śpiącą zastaną kobietę
to robią że bez cały rok gnuśną zostanie Zburatorull
(latający incubus) piękny młodzieniec kładnie się do łoż
nicy nowożeńców i kobietę gwałci Miasa Nopte (pół=
noc) w postaci różnych zwierząt aż do północy po krzyżo:
wych drogach chodzi Striga stara czarownica dusiąca małe
dzieci te pławiono dawniej, Trikolicz Wilkołak
u Kroatów Trikoliz, Legatura zaczarowanie że się
w nocy pan młody nie może brać do panny młodej Dis:
legatura uwolnienie od tych czarów Farmek zacza=
rowanie do miłości Deskyntek odczarowanie chorób.
Dzuma powietrze. Wrkulasz, Trikoliz, wilko:
łak Szmiou w nocy ogniste smoki
Charakter Wołochów dzielny, bitny naród, jednakże
ma pochop do kradzieży, rabowania, mordowania,
fałszywy, próżniacki nieochędożny jedzą czosnek
cebulę, polentę. Są okrutni i mściwi. Jednakże

warta pochwały ich gościnność. Chłop wołoski mieszka
w nędznej lepiance plecionej w niej piec dla pieczenia.
W gotowaniu nieochędóstwo bo majętni za kucharzy cyganów
mają potrawy u zwyczajnych pilaw, pieczenia obsypana
ryżem dulczazury konfitury (dulceec) dają z wodą
na srebrnem talerzyku
mamaliga kruda chłop ją je zamiast chleba jest i ma:
maliga bojarska. Wołoch siedzi cały dzień na sofie sze:
rokiej (pat-lub ascternut) pali lylun i śpi większą część
dnia. Strój bojarów turecki noszą długi żupan
(dżuba) z rękawami z pięknego tureckiego kamlotu lub
szalu na to jedwabne futro z krótkiemi szerokiemi ręka:
wami ~~tak~~ u panien lamowane srebrnemi i złotemi galo:
nami długie do kordwanowych pantofli spadające spodnie
spodnie muślinowe potem ~~[illegible]~~ zarabrodaj
białe lub ~~szerokie~~ czerwone. Kobiety noszą pantofle na wysokich cie:
z cienkiego jedwabiu
drewnianych podstawkach. Dżuba ~~na piersiach~~ wycięta w
trójkąt tak że widać piersi przez jedwabne koszule lub gazę
na głowie dziewczyny prosto nic nie noszą mężatki mają zakry:
cie z piaskowatego muślinu bojarki noszą wysokie turban
w galonach
idący szczerasto w górę na niego wiążą ~~węgorz~~ zaplecione
włosy resztę zaś nad dół spuszczają. Mężczyźni noszą mało
czerwone czapeczki (fesse) lub kołpak podszyty futrem
(szlik) szyja uszy i ręce pełne są u dam drogich kamieni
Chłop nosi szerokie spodnie krótką koszulę z krótkie:
mi szerokiemi rękawami w lecie krótką czarną bundę
z wełny (seke) lub z białego płótna z kapturem
(kluga) w zimie noszą bundę dłuższą z futrem (kożuch)
pas rzemienny w nim nóż krzesiwo i wacek z pieniędz:
mi, na nogach kierpce (opincze) na głowie czapkę ba:
ranią. Kobiety starsze malują brwi, oczy i włosy. Są z natury
Wołoszki blade płeć delikatna czarne włosy rzadkie wysoko
rosną. Mężczyźni mają więcej twarz podługowatą, policzki
nieco nabrzmiałe włosy i płeć więcej szatynowe niż u kobiet
mocnych kości, zdrowego temperamentu. Blondynów i rudych
mało w tym narodzie. Brodę noszą od 50 lat zaczęwszy
i wtedy zwią się Moszale (dziadek) mieszczanki wołoskie
noszą na głowie czerwoną czapeczkę z zawojem nad czołem
noszą pończochy czyli raczej skarpetki, papucie lub ciżmy
Panna zwie się Kokonica. Przy odwiedzinach po konfiturach
dają mała filiżankę czarnej kawy bez cukru i fajkę goście:
wi. Bojar siedzi najwięcej z założonemi na krzyż noga:
mi rzadko wychodzi. Zabawy Surka (tur) jeden przebiera
się za tura. Tańce: Kolloszar; wódz (wataff) dowodzi
w tym tańcu tańczą z laskami długiemi i przystrojonemi

konfitury z owoców cytrynowych i pomarańczo:
wych skórek, wiśni, kalmusu, liści róż a innych i t. d.
Bojardiwan: pochodzą najwięcej z pokolenia cesarsko
greckich stoją w służbie porty noszą czapki wysokie
czworograniaste futrzane z jedwabiu lub aksamitu
na koszuli noszą jeden lub 2 długie jankur (żupany) które
pasem zamykają na to wdziewają długą jakschina
(kalpak) z jedwabiu lub bawełny, długie szerokie żół:
te lub czerwone spodnie do nich przyszyte krótkie szkar:
petki (mestcer) na nich noszą pantofle (papucze)
które przed drzwiami pokoju zostawiają zewik i papu:
zarabrodaj pończoch na nich szeliki i safianowe trzewiki takie
dżuba ta zwie się anterin na nią wdziewa się takie
podobną zwaną sokje i pod brzuchem pas złotem srebrem
i drogiemi kamieniami obsadzony na suknie wdziewają futro
~~[illegible]~~ (blane) futrem podbity zwierzchu tylko plecy i kraje
futrem obszyte, jest ono czerwone z złotemi galonami
jedwabiu lub muślinu (zwany sarik) ozdobny perłami
i drogiemi kamieniami, kwiatami wstęgami na
wierzchu kutasa naprzodzie kilka piór strusich

Chłop na Bukowinie ma głowę z przodu ogoloną
dużą czarną czapkę futrzaną koszulę wykłada na
białe sukienne spodnie ma pas i nóż ma biały weł:
nianą sukmanę z rękawami lub bez rękawów na
nogach tyczane kierpce. Chłopka nosi warkocze głowę
ma obwiniętą i pod brodą nawet długą białą chustkę
ma długą koszulę pstro wyszywaną i zapaskę na dole
z czarnej wełny z białemi pręgami wąską
noszą płócienne całe lub półspodni i kierpce tyczane
lub sandały

Częstokroć trzyma bojar za mamkę do swoich dzieci cygankę

Szlachta dzieliła się na Bojare divan, Bojar i Mazilów dawnej.

Metropolici Suczawscy od r. świata 6909 czyli 1401.

1 Theoktist	21 Georgius	42 Wsarlaam
2 Kalistrat	22 Theodosius	43 Anastasius
3 Theophan	23 Theoktist	44 Sawa
4 Gregorius	24 Gedeon	45 Dositheus
5 Georgius	25 Pachomius	46 Georgius
6 Theophan	26 Gregorius	47 Sawa
7 Anastasius	27 Neophitus	48 Mysael
8 Makarius	28 Eftthymius	49 Gedeon
9 Theodosius	29 Gregorius	50 Georgius
10 Anastasius	30 Georgius Mogila	51. Antonius
11 Athanasius	31 Theophanes	52 Nicephorus
12 Wsarlaam	32 Mitrophanes	53 Jacob
13 Makarius	33 Theodosius Barłoski	54 Gabriel Kallimach
14 Georgius	34 Anastasius	
15 Anastasius	35 Theoktist	
16 Metrophan	36 Georgius	
17 Theodor	37 Wsarlaam	
18 Philotheus	38 Stephan	
19 Gregorius	39. Gedeon	
Theophan	40 Anastasius	
	41 Dawid	

czepkami. Prócz tego odgrywa w tym tańcu jeden rolę niemego mającego czepami dziób bociani klapiący nim do taktu skakają sztucznie na laskach uczą się go w Bucz. tańczą najwięcej na Boże Narodzenie, taniec bardzo sztuczny. Sulzer porównywa go z tańcem rzymskim Collisalii. Mokaneszty bez kobiet chłopi w kole tańczą z laskami w ręku skacząc i robiąc różne miny podobnej Kolutschera w Siedmiogrodzkiej ziemi Boritschan — Kataneszty (taniec żołnierski) tańczą się bez dziewek i z dziewkami w koło z figurami przyśpiewują do niego. Taniec cygański (Ziganeschty) na Bukowinie używany. Instrumenta: Wioskales — skrzypce fluir czyli wielka piszczałka lub kawał grasi jak fleta Trieszta jak czakan tielinka nasza dudka z wierzby — Hora de Mune Zamdtany całe towarzystwo bierze się za ręce i w koło 2/4 takt tańczy, gatunek Hora de Brieu (Quintelturz) ~~Betuta~~ zamiast rąk biorą się za pas (arkan) Betuta siedmiogrodzka tańcu pukają przy nim. Taniec Albański; przy tańcu grają na cytrze (tabura) z długą szyją. Tańce u nich także i muzyka grecka także i turecka. Pieśń idąca podług muzyki Hora No 8 jest taka: Asta noaptie n'am dormie tot la dumniata am gindit. Całą noc nie spałem myśląc o twej świetności. Za czasów Kantemira przed zajęciem Bukowiny trzymał Czerniowce i Suczawę Hetman wołoski zawsze — Mazile lub Rziamur tyle co szlachta za grodowa są to potomki urzędników dworskich Xcia. W Czerniowcach przemieszkiwał dawniej także Starosta de Negozitor t. j. sędzia handlowy. Sędzia spraw cywilnych ~~[illegible]~~ sędziący w Suczawie zwał się Pirkalabier Do Turczyzny szły następujące towary sukna i materyje koszenilla, indygo, farby inne cyna, ołów, żelazo rzeczy stalowe. Nad całą Wołoszczyzną multańską miewał duchowny rząd Metropolita dawniej w Suczawie dziś w Jassach mieszkający gdzie była i siedziba Xiążąt, dotąd jeszcze ma tytuł Metropolita z Suczawy w Bukowinie. Biskupi mu byli podlegli 3. jeden z nich mieszkał w Radauczu na Bukowinie jeszcze za rządu Austryjackiego Biskupstwo w Radautz załozone z początku 15 wieku przez Xcia Alexandra dobrego. Biskupi zowią się Władika pod niemi stoją protopopi (dziekani) popi (plebani) i diakoni (wikaryi)

Religija katolicka w Moldawii koło r. 1252 przez Dominikanów zaczęła się rozszerzać. Dominikanie mieli w mieście Sereth klasztor pod tytułem S. Jana Chrzc. R. 1378 dwóch Franciszkanów błogosławiony Błażej i Marek zabici w Serecie że nawracali R.
1370 Xżę Multan (Wołoszczyzny) Władysław Łacko przyjąwszy wiarę katolicką prosił papieża Urbana V o ustanowienie biskupstwa w dziedzicznym jego mieście Serecie. Założono [illegible] biskupstwo przy kościele Dominikanów [illegible] poddane było arcybiskupstwu Halickiemu potem Lwowskiemu i łacińskiemu biskupstwo to r. 1400 do Bakowa (miasteczka) przeniesiono. Biskupi mieli za rządów polskich miejsce na sejmie polskim. Poniewaz biskupstwo w Bakowie żadnych nie miało dochodów król August III inkorporował do tegoż biskupstwa beneficium w Śniatynie na Pokucin i kanonię we Lwowie. należeli pierwej pod władzę arcyb. gnieźnieńskiego lwowskiego

Biskupi katolicy w Serecie (Episcopi Cerethenses)
1370 Andrzej Wasiło herbu Jastrzębiec franciszkanie r. 1399 został bisk. wileńskim
1384 Mikołaj
1388 Stefan Rutenus Dominikanie
1395 Stefan Martini de Krakowia dominikan
1400 Jan Sartorius ten przeniosł do Bakowa biskupstwo

W Suczawie są 2 kamienne kościoły katolickie

Hussyci węgierscy osiedli r. 1420 w Suczawie Seret, Roman [illegible] 17 wieku luterzy pod dowództwem [illegible] Złoschwaja wodza z partyi Rakocego osiedli na tureckiej stronie we wsi Stöitschin

Biskupi w Bakowie Katolicy
1414 Stephanus Zajączek herbu Świnka Dominikanie
1431 Thomas Erneber
1444 Piotr Franciszkan Fra pod mniemaniem macochy
1451 Jan Rossa Dominikan swej Klary wdowy Alexandra
1460 Jan franciszkan wojew. wołoskiego
1497 Thomas de Zagradin Dominikan ponimaże
1607 Bernardinus Quirini Dominikan
1605 Hieronim Franciszkan Gwardyjan Lwowsk. pisał się także biskupem Suczawskim
1611 Waleryan Lubieniecki Dom.
1618 Adam Goski fran.
1624 Mikołaj Fredro
1633 Jan Zamojski Domin. bisk. przemyski
1651 Mathias Marian Kurski fran.
1666 Jakób Gorecki
1681 Jakób Dłuski franisk.
1693 Amandus Victorinus Ciesielsko Dominikan
1699 Stanislaus Franciscus Bieganski fran.
1711 Joannes Damascenus Lubieniecki Domin.
1715 Adrian Skrzetuski (franis
1717 Josaphat Laryskewicz
1733 Tomas Skubisz (Zatęski
1738 Stanislaus Rajmundus Jezierski Dominik ten zato zył parafie w Bukowinie wyrobił dla biskupa karonis lwowską i probostwo śniatyńskie

Płody Wołoskie

Bydło rogate, bawoły (pędzą do Lwowa) krowy, owce trojakiego gatunku: Żurkan z długą włochatą i twardą wełną Zigeyz krótką delikatną wełnę i owca tatarska ma średnią wełnę, sławny jest syr owczy wołoski Kasz kawal de Muntie; świnie w dębowych lasach. Sarny, zające, dawniej żubry (zimbr) niedźwiedzie wołoskie uczą cygani i tańcujących pokazują zwią się tacy cygani Ursar, wilki. Koni ładne stada. Rożne gatunki dzikiego ptactwa z kwiatów dziko rosnących sławny jest kwiat na Bukowinie Oka de Boun (i. wołowe oczy) nośony od dziewic, Arbuzy, Melony, Kawony
Trajan kiepska wieś w Kohurlucskim obwodzie w kraju Zara de Sehoss t. j. w niższych Multanach tędy idzie sławny wał Trajana przez Dniestr Kiszeniew (Kisznion) nad rzeką Bikul od tąd przez Dniestr do półwyspu Krymskiego ciągnie się długi rząd kamieni długich 2 lub 4 łokcie zwanych Kiejle Bikuluj (kluze rzeki Bikul) lud trzyma je za dzieło czarta, widać że to stare szańce.

Cyganie na Wołoszczyznie są albo Goldwäschern (Kudari) lub Löffelmacher (Lingmani)

R. 1414. Jan XXIII papież biskupstwo wołoskie poddał Lwowskiemu Arcybiskupstwu: derwał od Kołoczkiej metropolij

cf Wiadomość o krzewieniu wiary świętej w Moldawii i Wołoszczyznie o ustanowieniu Katedry i następowaniu Biskupów Ceretenskich potym Bakowskich przez X. Barnabę Kędzierskiego. Fran. W Drukarni Lwowskiej Franciszkańskiej r. 1774. str 42 in 4o

podług Kantemira I Cz 6 Rozdz.

Zi zdobył nazad Wołoszczyznę od Choima przez Prut i Czeremosz w Linij.

Dnia 14 marca 1787 szlachta bukowińska połą-czona została z szlachtą galicyjską a w r. 1786 dn. 30 novembra połączono Bukowinę i Galicyję, w-przódy zaś był rząd wojskowy

Handel na Bukowinie jest więcej pasów główne pro-dukta są drzewo okrętowe, wosk, miód, skóry owce i konie

R. 1780 było 28 klasztorów kaługierów które oprócz we wsiach cerkwi pojedyncze było — We wsiach było 13 klasztorów Babin, Horecze, S. Ilie, Illiszestie, Mamajesd, Radauz Reona, Sadova, Svinaczka, Szamosz, Vikancze, Voloka, Wisnitze pojedyncze zaś było 15 klasztorów, Butlna, Dragomira, Humori, Luka, Mirestie, Moldawitza, Onufry, Latrauz, Ludilowa, Solka, Suczawiza, Ursoje, Vostra, Woronez u Zehastri

R. 1785 skasowano wszystkie klasztory oprócz 3 męskich i Iżeńskiego.

Bukowina otrzymała nazwisko z tego powodu. W Multanach (Wołoszczyźnie) koło miasteczka Kotnar były pola sze-rokie. Gdy Stefan Wielki zbił tutaj za Króla Olbrachta, Polaków zabrał do 20000 w niewolę, Król polski chciał ich wykupić lecz Stefan chciał pamiątkę zostawić kazał Polaków do pługa zaprzęgnąć i całe pole 2 mil długie na którem była bitwa zaorać i żołędzia zasiać. Las ten zwie się teraz Dumbrevile Rosche t. j. (Czerwone dębowe lasy) bo zafarbowane polską krwią. Polacy zaś zwią go Bukowina i bez tej go nie wspominają. Lecz podług Sulzera las Bukowina zwany leży 30 mil wyżej jest to wielki las dębowy leży między Prutem i Dniestrem od Czerniowiec do Choima. Za panowania Multańskiego podzielona była Bukowina na czerniowiecki i suczawski zenut; Polacy mieli pod sobą długi czas Bukowinę wraz z niamtskim obwodem R. 1777 dn. 2 Grudnia nach wydano die Auswechslung der Gränzschreidungbinstru-mente bo Turcyja dobrowolnie część wyższych Multan Austryi ustąpiła.

Na Bukowinie na górach Czeul ku północy koło rzeki Czeremosz w kącie gdzie się styka granica Multan Pols-ki i Siedmiogrodzkiej ziemi (podług Kantemira) miesz-kańce zbierają rosę która przed wschodem słońca osiada na liściach gdy tę rosę bez noc do wody włożą to nazajutrz pływa po wierzchu masło. Rosę tę zbie-rają w Marcu Kwietniu i Maju. Owce jeżeli je-dzą tę rosę to tak tyją że aż zdychać muszą.

Czerniowce wjeżdża się do miasta przez most okrętowy nad Prutem
miasto zowie się po Moldawsku Czernoutz, długi rząd pięknych domów tworzy
miasto sklepów wiele targi w poniedziałek, środę, piątek. Ludności r. 1832
było 9725 między temi żydów 1545 lecz ludności będzie najpewniej do 11,000.
tu jest stolica Kreisamtu nad którym zawsze c. ~~rad~~ rzeczywisty radzca stanu
jest przełożony jeden Komissarz cyrkularny exponowany w Suczawie – Bri-
gade – i Gränz-Commando – Stab Regimentu (No. 41) infanteryi, Stadt- u. Landrecht,
Berggericht mit dem Distrikt Gerichte in Suczawa, Kriminalgericht, Cameral
Inspectorat, Zollegstätte, Gemeindegericht, bisk. nieunick. Konsystorz (od 1785)
fara, łacińska, ruska, Kościoły moldawskie najwięcej zdrewa Budowy ładne:
Generalatu, Kreisamt, forum, Kryminał, piękny główny odwach r. 1784 zbudowany,
piękna moldawska szkoła trywialna, piękne liceum z napisem Doctrinae & virtuti
Franciscus I. R. 1808 zaprowadzono Gymnazyum r. 1814 filozofię 1827 teologię
wołoską r. 1828 Seminaryum wołoskie r. 1830 czwarta klassa z dwoma lectami
przy główney normalnej szkole, szpital miejski tu jest, dom położniczy i katedra
dla akuszerek, instytut ubogi od r. 1787 istnieją ci. Są dwa jarmarki na rok raz
uroczysty na S. Piotra i Pawła ruskiego 11 Lipca, wynoszą chorągiew miejską z muzyką.
widać tam polaków, Ormianów, Żydów, Rusinów, brodatych Filipponów, Cyganów
Bukowinę. W drugi dzień świąt polewają się na Buko-
wnie – Prawie ~~przed~~ koło każdego domu w Czerniowcach jest ogród prócz tego ładny
Volksgarten od r. 1830 piękne okolice: ładny lasek w dolinie Prutowej w Horeczy,
gora, Cecina, Sadagóra, Żłobotka z pięknym parkiem hrabiego Logothety, Bojan
miejsce graniczne i Kontumacyjne, piękna Kolonia Franzensthal R. 1788 był tu Franciszek I.
R. 1817 przez 7 dni Franciszek z żoną r. 1823 Arcyksiążę Franciszek Karol, r. 1826
Arcyksiążę Maxymilian. R. 1823 zjechał się tu cesarz Franciszek z cesarzem
ross. Alexandrem. Bukowinę przez patent 30 Novembra 1786 przyłączona do Galicyi
i Lodomeryi Czerniowce czyli Czernowice po rusku Czarnowce po wołosku Czernauc
(po niemiecku Tschernowitz)

177

Die Bukowiner wird von Gallizien getrennt.

(Nachstehender Vortrag ist noch 1790 über-schlüpft worden, und wird daher als ein Nachtrag zu dem ersten Bande dieser Sammlung hier eingeschaltet.)

Wir Leopold der II &c.

Jeder Absicht der öffentlichen Verwaltung zu [illegible], ist der unter dem Nahmen Bukowina begriffene Antheil der Moldau 1786 der mit Galizien [illegible] worden, daß die Bukowiner als ein Kreis von Galizien in Verwaltung der Stände [illegible] eingeschlossen [illegible] Konstitution gleich gehalten, und auch zu [illegible] Gesetzen geleitet werden sollte: aber die Aufführung gezeigt hat, daß die Verschiedenheit der Sprache, Sitten u. Gebräuche der [illegible] einer vollkommenen Vereinigung nicht wohl erwarten läßt, so haben wir den [illegible] Bukowiner um so mehr wieder von Gallizien abzusondern, da [illegible] nicht mehr als ein [illegible] [illegible]

die Stände derselben nicht mehr
Mißstände der Galizischen werden
sein sollen, in Ansehung der Landes-
dienst verwaltung, aber insofern
vorzüglich einige derjenigen Zusammen-
hang mit Galizien zu verbleiben
hat, welche der Bukowiner Eigen-
heit und Bedürfnissen angezeigt.

Diesem nach verordnen wir:

1) die [illegible] vom 1 Novem-
ber dieses Jahres, die Bukowina
unter diesem Gesetze, und als eine
für sich bestehende Provinz aber
die gemeinschaftliche Landesverwal-
tung mit Galizien im Zusammen-
hange zu stehen habe.

2) Diese Veranstaltung wird fer-
ner sein, durch das bey Lemberg
das eingesetzte Landesgubernium
in allen politischen Angelegenhei-
ten zu besorgen sein.

3) Zur gemeinen Landesverwal-
tung bestätigen wir die Gerichts-
stellen zu Czernowitz, Sereth, und
Suczawa, wie sie gegenwärtig
bestehen, zur adeligen Gerichtsbar-

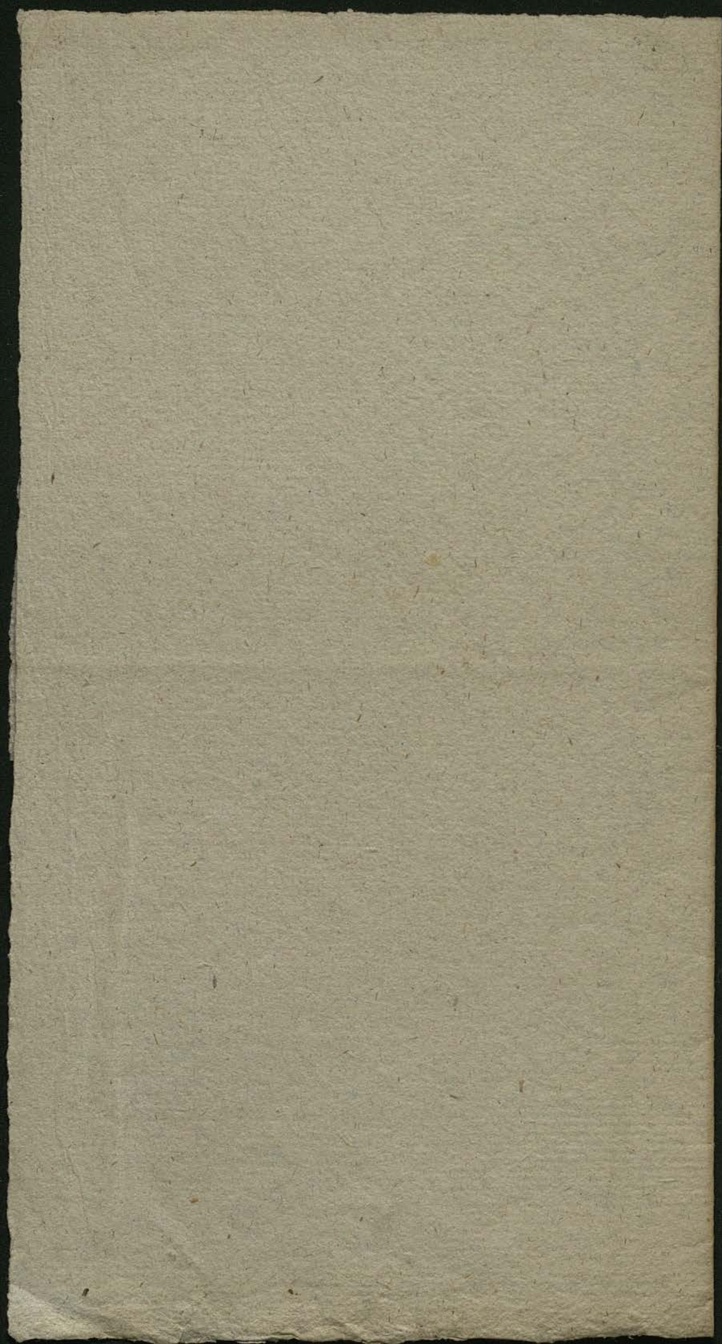
sind, aber bestellen wir in der
Bukowina zunächst gelegenen Land
recht zu Stanislawow, denen ihre
daß von nun an hier alle Landtafl.
gelegenheiten mit Inbegriff der
jenigen, welche bisher dem Landrecht
zu Lemberg zugewiesen worden
behandelt werden sollen.

4) Infolge dieser Anordnung, wer
den nun auch die Fiscal Angelegenhei
ten durch den in Stanislawow befind
lichen Districtual Adjuncten besorgt
werden —

5) Die im d. bukowinaer Kreisbefind[illegible] in
einer zusammengezogen und der
Aufsicht des katholischen [illegible] Czerno
witz untergeordnet werden.

Wir versehen uns übrigens zu
dem gegenwärtigen Kreishauptmann der Bu
kowina, daß Sie die wohlthätige
Absicht dieser Verfügung mit ander
Beamten beitragen, und sowohl die
bisher bestehenden als künftig
zu erlassenden Anordnungen
in allen Stücken durchzusetzen
bestens bemüht werden —

Gegeben Wien den 29. Aug. 1790.

179

Suczawa tu robią tak zwane peszemany gatunek fartuchów wołoskich a tulk bawełniane powłoki i muszuł czerwono farbowane chustki ba= wełniane

Ludności Bukowiny w r. 1806 była 190389 czyli 35507 familij żyją w 3 miastach: Czerniowce Seret i Suczawa 3 miasteczka Mołdawskie Długopole (Kimpolung) Wiszniczer i Kotzman, 259 wsi Narody Niemcy, Wołochy, Szekl= lowie, Żydy Ormijanie, Polacy, Rusini, Greky, Cyganie. Niemcy żyją w 9 wsiach: Radautz, Fradautz, Arbri, Ilischeszte, Baszowitz, Sandomari, Grani= czeszte, Trebeschtie, Monosztor. Rzeka Seret do Tureczyzny może być spławna; mogą być i spławne: Dniestr, Prut, Mołdawa. Suczawa są i mnie= te rzeczki Złota Bistritza w niej jest Wasschyold, Suczawicza, Mały Seret, Mołdawitza, Dorna lub Terklui, Solka lub Solonitza są wielkie moczary zwane Schomasch i Mik między rzeką Mołdawą i Suczawą. Potem między Dniestrem pomiędzy Dniest= rem są 2 bagniste i stawiste doliny, jedna ciągnie się od Wereneczanki ku doroma= jeschtie druga z Borantz ku Luschan Solnych wiele źródeł które nad zatkać ka= zał jest 49 w Kaczykowie 2, Stulpikany 10, Perteszte 4, Sotanec 3, Solka 18 Plesza 2, Wikow 5, Krasna 2, Putila 1, Mikowa 6, Berhomet nad Seretem 2, Wisznitza 2. W Suczawskim obwodzie są nowo założone warzelnie w Pletscha i Katschika jest panew 8 wydają rocznie 1,496600 kurmanów lub 14966 beczek. W Katschika kopią także sól rocznie 3000 cetnarów sól ta ma w sobie między 100 lb czystej soli $97\frac{26}{100}$ lb a innych ziemnych części reszte

W Radautz biskupskie dobra wiele krów robią syry do szwajcarskich podobne smaczne mające do 30 cetnarów i Dosuntów. Syry te do Jassi Konstantynopola prze= dają. Potażarni w r. 1799 było 90 teraz zaś o wiele zmniejszono gdyż bar= dzo wiele pstuto drzewa (do r. 1310714 sągów!) Potasz ten do Prus przedawano do Gdańska Wrocławia przez co dostarczano francuskim angielskim Kadzielniom

Kopalnie ołowiu w pobliżu wsi Kirlibaba r. 1797 w górze Dudul niedaleko pań= stwa Radautz otworzono. Cetnar rozdrobny wydaje 40 funtów ołowiu i 2-8

Tutów srebra. W Jakobeni kopalnie żelazne wydeyą rocznie do 4000 cetnarów
Miary Bukowińskie: ~~Wadra~~ = 10 Wiener Maß, Oka = 1 Wien. Maß, Oka = 2½ Wien. lb
Prasikina 3 klafter sągi ~~Hatszke~~ Faltsike ma 80 Prasiyn długości a 4 szerokości
Odgon ma 12, 16, 20: 30 sągów szerokości
Bukowina r. 1776 dnia 10 Lipca w Batamucie ~~gdzie~~ gdzie tureccy i
i cesarscy komissarze zjechali, oddano. D. 10 Grudn. 1774 podczas rossyjsko
turec. wojny opuściły wojska rossyjskie Bukowinę a austryjackie
zaszły ją dla wstrzymania ross. i tureckich włóczęgów od rozbojów
w Galicyi R. 1777 formalnym traktatem w Syltowie jako część niegdyś
do Polski należąca oddana jest Król. Pełnomocnikowi Baronowi Her-
bert.

Suczawa. Am 21ten Mai um halb sieben Uhr Abends kamen Se. königl. Hoheit der durchlauchtigste Herr Erzherzog und General Gouverneur von Galizien, mit dessen Neffen, dem durchlauchtigsten Erzherzoge von Modena, unter dem Jubel der versammelten Bevölkerung, in der Stadt Suczawa an, nachdem durch das unaufhörliche Abfeuern der Mörser das Herannahen der hohen Gäste verkündet wurde. – Gleich nach der Ankunft geruhten Se. königl. Hoheit der Herr Landes-Gouverneur sich die Geistlichkeit, das Offiziers-Corps, die Beamten sämmtlicher Civile-Behörden, und die erschienenen Gutsbesitzer vorstellen zu lassen. – Abends waren die ganze Stadt, und die Ruinen des alten Schlosses der ehemaligen Fürsten der Moldau, glänzend beleuchtet. – Am 22ten Mai wohnten die hohen Gäste der heiligen Messe in der röm. kath: Kirche bei, worauf Se. königl. Hoheit das allhier stazionirte Bataillon von Herzog Lucca Infanterie Regimente besichtigten, und mehrere militairische Übungen ausführen ließen. – Sodann nahmen die hohen Gäste die übrigen Kirchen der verschiedenen Glaubensbekenntnisse, das Militair- und Civile-Spital, die öffentlichen Ämter in Augenschein, und besichtigten die Ruinen des alten fürstlichen Schlosses, und das noch zur Zeit des polnischen Königs Sobieski gegen die Tartaren errichtete befestigte Lager, Zamka genannt, von welchen beyden Standpunkten sich eine weite Aussicht in die angränzende Moldau

übernachtet. Um ein Uhr Mittags geruhten Se. kais. Hoheit ein dejeuner einzunehmen, und zu solchem nebst den Herren Stabs-offizieren, und dem Herrn Kreishauptmann, auch den Präses des Suczawaer-Distrikts-Gerichts, und den allda anwesenden Kreiskommissären gnädigst beizuziehen. — Begleitet von den Wünschen der ganzen Bevölkerung für das Wohl des hohen Gastes, traten dieselben die Weiterreise nach Czernowitz um halb drey Uhr Nachmittags an. —

Suczawa. Nachdem die bisher blos von Holz erbauten Zellen des griechisch nicht unierten Klosters zu Dragomirna, in der Nähe von Suczawa, dem Einsturze drohten, wurde höchsten Orts die Erbauung eines neuen Klostergebäudes, und die Herstellung des alten Klosterthurmes auf Kosten des Bucovinaer gr. n. un. Religionsfondes bewilligt, welche Baulichkeiten nach dem, mit dem Bauunternehmer abgeschlossenen Vertrage, 24.680 fr in C. M. kosten. — Am 23ten Mai wurde die feyerliche Grundsteinlegung zu diesem neuen Klostergebäude in Dragomirna abgehalten. Nachdem sich zu diesem Endzwecke eine größere Anzahl von Militair- und Civile-Autoritäten aus Suczawa eingefunden hatten, wurde von dem Herrn Protosingel Lemeny aus

Suczawa, unter Assistenz einer großen Anzahl Geistlichen der Umgegend, und sämmtlichen Klostermönche die Einweihung des Grundsteins, unter den gebräuchlichen Ceremonien vorgenommen, und zugleich ein feyerliches Dankgebeth für den a. h. Monarchen den allergnädigsten Kaiser, abgehalten, durch dessen Huld der besagte Klosterbau begonnen werden kann. – Sodann wurde der Grundstein, nachdem in selben ein in moldauischer, und teutscher Sprache abgefaßtes Program, nebst mehreren gangbaren Münzen hermetisch eingeschlossen wurden, unter dem herrlichen Geläute der Glocken der Klosterkirche, und dem Donner der abgefeuerten Mörser, eingelassen, und eingemauert. – Hierauf wurde von einem Klostermönche eine feyerliche Rede in teutscher dann in moldauischer Sprache abgehalten, worin derselbe im Namen des ganzen Kloster Convents die Gefühle der Dankbarkeit für den allergnädigsten Monarchen für die durch den bewilligten Bau dem Kloster erwiesene Wohlthat an Tag legte. – Nach beendeter Feyerlichkeit wurde den anwesenden Gästen von dem Kloster Convente mehrere Erfrischungen dargereicht, wobey unter Abschießen der Mörser auf das Wohl Sr. Majestät des allergnädigsten Kaisers, und Sr. königl. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Landes-Gouverneurs freudenvolle Toaste dargebracht wurden –.

Jakobeny kopalnie tutejsze założył Kapitan Manz ze Styryi; z 4 kopalni (żelaza) tamtejszych najob-
fitsze jest Valye-Stina; w Arszytze znajdują także Asbest. Jest tu 3 pieców i kilka hamerni
a o ćwierć mile hamernia narzędzi (Zeughammer) blach (Blechhammer) i gwoździ (Nagelhammer)
Kirlibaba kopalnie srebra otworzył swym kosztem Manz r. 1797 są tu Schlemmherden, Schmelzöfen, Treib-
herd; w sztolniach pracuja nieporządnie srebro nie przychodzi w gankach lecz w gniazdach (butach) (Nestern)
w cetnarze ołowiu bywa 15-20 łutów srebra, koszta wydzielenia go z ołowiu są wielkie; ołów sprzedają na
miejscu, srebro oddają do mennicy w Carlsburgu Siedmiogrodzie – Tutejszy bachmistrz odbiera także złoto
które się na koszta rządu pławi w Bystrycy. Górnicy tutejsi tworzą kolonią dużą. Koło Kirlibaby prowadzi
ścieżka przez górę Kukurassa do Rodny w Siedmiogrodzie

Poşorita tu jest kopalnia miedzi z Kupferwerken, Schmelzhütten
Kimpolung miasteczko długie i ludne stąd zaczyna się równina ustają tu lasy jodłowe. Droga góżysta z Bystrycy
do Gurahumory jest doskonała szosa. Koło Jakobeny rodzi się tylko mierny owies a koło Gurahumory więcej oddają
się rolnictwu. Od Gurahumory do Suczawy jest równina bagnista.
Suczawa jest tu założona od Józefa II kaszarnia lecz niedokończona miasto leży na równinie na wzgórzu.
w ulicach pobocznych domy daleko są od siebie odległe i otoczone dworcami dużemi – Koło cerkwi wołoskich wisi
często Toake deszczułka na której młotkami pukają dla zwołania do kościoła. – Niedaleko za miastem
na wzgórzu leży klasztor otoczony murem a poniżej takowego na bystrym wzgórzu ruiny starego zamku xiążęcego
przez Suczawę prowadzi most kryty spoczywający na 2 kamiennych filarach o 3 łukach. Za rzeką widać
koło wzgórza miasteczko wołoskie

Dragomirna czyli Mittoka leży na wzgórzu lesistym
Lippoveny mała ~~osada~~ Filiponów którzy tu nie pają karczmy tytuniu i tabaki nie cierpią Kobiety noszą długie
z przodu zapinane suknie jasno niebieskie i chustkę na głowie – Gromada ma swego (daskul) nauczyciela
należy do kościoła w Multanach jednego; Krzyże na cerkwi ich mają formę ☦
Czerniowce w środku miasta jest duży plac czterograniasty który główna ulica przerzyna, ulice poboczne są nieregular-
ne mieszkańce są kupcy, Niemcy, Ormianie, Żydzi, Bojary

Bukowina zaludniona była przez Hunnów, Awarów, Bulgarów, Pieczyngów, Kumanów a w końcu przez Tatarów
których 1357 wojewoda siedmiogrodzki Andrzej Latzkowits pobił i którzy uciekli na brzegi Dniepru i Donu
kilka lat później sprowadził Bogdan czyli jego syn Dragosch część Wołochów przez Góry z Marmaryi i
osiedził niemi tę krainę. Ormianie przybyli z kilkoma 1000 familij do Wołoszczyzny w XV wieku
przed skasowaniem było 30 monasterów – Miary: Oka = 1 Wien. Maß czyli 2½ Wiener ℔ – Korec –
Kilo = 4½ Metzen – Leu ryński waluta, zlot = 45 ~~Kr~~ ~~xxx~~ – Ort 15 Kr. Cmz

<u>Stanisławow</u> w środku rynku z którego 2 ulice prowadzą jest kościoł; r. 1809 rozebrano mury okopowe; przed:
miescia obszerne

~~Dornfeld tu jest~~ helwecka ~~pfarra~~

Nad rzeką Strypą widać luźne mogiły i ~~[illegible]~~ okopy sypane. Pola mają tu rolnicy więcej niż go obrobić zdołają Lasu brak; stawów dosyć

Bukowina: W Jakobeny są 4 hamernie do rozciągania żelaza, i do robienia sprzętów żelaznych; w Eisenau pod Wama jest 5 hamerni do hartowania żelaza; w Bugszoja nad potokiem Sucha 1 hamernia do robienia grubszych a 2 do cieńszych sprzętów żelaznych: gwoździe, klamry, juty, siekiery i. t. p. które sprzedają do Sultan żelazo surowe dostają z Jakobeny. Huty szklanne są: w Fürstenthal (pod Marszyna) w Plutnej (koło Radautz) Krasnej[2] (koło Kuczurmare)[2] w Gura Humora. Prócz tego jest kilkanaście potażarni, browarów i gorzelni na Bukowinie, 3 garbarnie w Suczawie i Starém St. Ilie; fabryka powozów w Czerniowcach; fabryka fajansów w Worwatecu

Z Bukowiny idą do Turcyi: szkło, żelazo, glejta ołowiana, wyroby żelazne, naczynia miedziane, powozy, roboty stolarskie siedlarskie, rymarskie; do innych prowincyi austryjackich idą: bryły srebrne, blachy miedziane, skóry surowe, miód, wosk, wełna, konie, bydło rogate, owce, kozy, zboże. Wprowadzają zaś artykuły zbytkowe.

R. 1798 było na Bukowinie 32846 domów 33473 chrześciańskich i 639 żydowskich familii

185

Solka ~~klasztor~~ zbudował Stefan Tomsza hospodar wołoski.

Dragomirna monaster zbudował r. 1602 Anas-tazy Krymka metropolita multański

Suczawa w pobliżu miasta na wzgórzu jest klasztorek ormiański zwany Zamka a po ormiańsku Wank, poświęcony Św. Oxenteran

Rachmany = Kobolde

Baba Dokia koło Kimpolung Kamień (miała 12 kożuchów)

Moroi – dzieci niechrzczone zmarłe

Hist. pol.

(August II król polski)

Kopia Listu Xcia Imści Saskiego [illegible] (Fryderyka Augusta) do Kardynała Arcybiskupa Gnieźnieńskiego (Michała Radziejowskiego) de dat. Baden 4 Junij 1697. (b.m.) 4to K. 1.

(z upewnieniem przyjęcia religij Katolickiej)

6417

brosz.

1746 Leibeigenschaft aufgehört 186

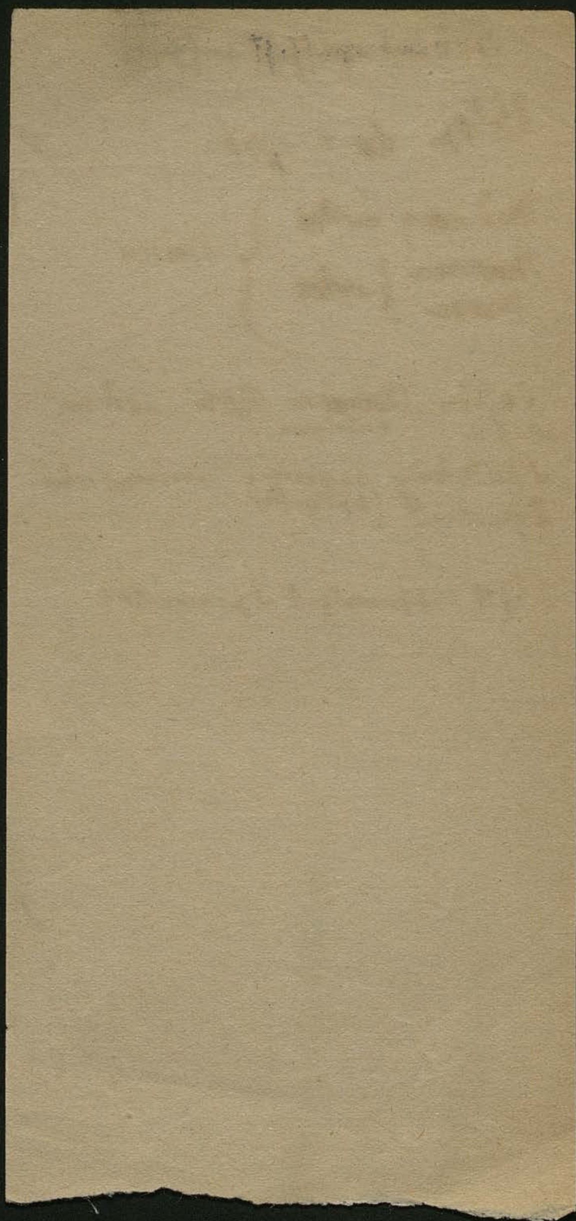
Chłopi do r. 1746

Mediaszy multań
Moszneni } wołok
Kneazi
} Kmiecie

Vecini, Romaeni, Robi - poddani
od 1746 Leibeigene.

Skutelnicy zagrodnicy pańszczyzny robili
Posłusznicy (Schutzsassen)

r. 1741 zaprowadził Isprawników

Podatki i daniny mołdawskie

haracz (pogłowne)
mortasipie (dziesięcina od sprzedanych rzeczy kupnych podług miary lub wagi)

Wachszins (w mieście)
folarit (Gründungsgeld)
kostina (Schafweidungsgeld)
pogonarit (od winnic)
wardarit (beczkowe od wina)
bezmen (Wagegeld)
Kunica (Brautzins)
wakarit (Kuhgeld)

1700, dziesięcina (optata) od paszy owiec, świń
'' '' '' ''
,, ,, (dań miodowa) od ulów

188

Piotr Kesetko posiadał wieś Izworestie 1753 (koło Moldawicy) gdzie był monaster r. 1765

Bukowina r. 1781 spisano urbarium wszystkich wsi Bukowiny przez pułkow nika ces. Metzgera, i inwentarz hipo tecz[n]y.

~~Moldowica Supl. 23 April 1785~~

Antoni ,, 1730
~~Amfilochi~~ biskup radaucki 1598
~~Jan~~ ~~Paweł~~ ,, ,, 1605
,, 1615/1616
dwornik — Ze Świce starz[?]
1589
~~Gedeon~~ ,,
~~Jaroniki~~j biskup radaucki 1472. 1489. 1490
~~Pachomi~~ ,, ,, 1515 1520.
~~Eftymi~~ biskup radaucki 1552
~~Anastazy~~ ,, ,, 1577
~~Jerzy Mohiła~~ do ~~1580~~ 1582
Serafim (został arcybisk. suczawsk.) 1676
,, 1775 1767
Dozythej Cheresku[l] ~~1609 1610 + 1619~~
~~Efrem~~ ,, 1718 1719. - 1709
~~Kalistrat~~ ,, 1623 ~~1615~~
~~Athanazi~~ ,, ~~1633~~ 1623
~~Teolog~~ ,,

Jan Mohiła logofet
Z. Maria pred. 1589 Zofia[?]
Despotówna
1589

Helena była [?] Barz[?]

Maria 1) za Jeremim Herz[?] 2) ... Hetmanem

Teodozja + 1597

**) indyg. 1593 Jerzy yd. 1598

indig. 1593.
Jeremiasz Mohiła hospodar 1595 + 1603 d. 30 + 1606 (+ 1608?)
Żona Elżbieta Czamartowna 1613 1616
Jerzy Mohiła arcybiskup suczawski 1589 r. 1582 był biskupem w Radowcach; r. 1589 ... arcybiskup ...
Szymon Mohiła † hospodar (1606) + ~~1606~~ 1607 d. 14 Sept.
Z. Melania

1) 1608 2) ... 3) ... 4) Michał 5) ... Żona Elżbieta metropolita + 1647 d. 1633

+) u rodzic. ...

Konstanty 1609-1612 utonął w Dnieprze
Alexander 1612 hospodar 1616
Bogdan 1612 r. 1616 został Turkiem i Kapidziba
Jerzy Regina Maria Katarzyna Anna
Gabriel ~~Tomik~~ ~~+1603~~ hospodar 1620
Mojżesz 1631 Ż. Anna
Elżbieta za Mironem Barnawskim

F r. 1598 hetman i pers. ... Kałab Suczawski

Samfyra[?] + 1596 d. 2 mart.

**) potem był metropolitą suczawskim 1605 Teodozy Barbowski - a r. 1623 Anastazy Krymkowicz

Klimowce = Nowosielica
+ +) został mnichem w Pieczar. Ławrze 1625 + 1647 d. 1 styczn. mając 50 lat.

*) Cheresku[l] Dozythej r. 1782 d. 13 Lutego instalowany jako biskup Czerniowiecki po zrzeczeniu się metropolity w Jassach jurysdykcji na Bukowinie

189

r. 1786

Szlachta

Bojary większi — mniejsi

Massile

Ruptasze

Umblatory

Arnauci konni

Barany Gespießt Diener

Kalerasshy reitende Boten

Stutelnik Leibwagner

Rezeszke

190

Wickenhauser: Molda
IIes Bändchen.

Moldanisch und Russisch Kimpolung (Hnzalen) und die Einwanderung der Lippowaner.

2^es Bändchen (Urkunden)
Czernowitz (R. Eckhardt'sche Buchdruckerei) 1891
str. 109.

Lippowanie za Piotra Wielkiego wywędrowali do Mołdawii – r. 1783 osiedli w Dragomirna gdzie założyli monaster (Fontina alba), pochodzą z nad Czarnego morza (Dobrudży) — w Putna są bezpopowcy.

191.

na drodze ku Chocimowi
niedaleko Stepaneszti
stacji las bukowy porażka
Polaków

Jacobus Zach alias Laczk Waiwoda Transylwanie 1404–1408

Munteani, Mocani, barsani (są to górale wołoscy trudniący się chowem owiec

Bukowina

Po zawarciu pokoju w Kuczuk-Kajnardżi gdy Rossianie cofnęli się z Multan zajęto wojsko austriackie Bukowinę (jako część należącą dawniej do Galicyi) pod komendą jenerała Barko na co Turcya zawartą d. 7 Maja 1775 Konwencyją zezwoliła, a Konwencyją d. 2 Lipca 1776 w Bałamutce podpisaną oznaczono granice Bukowiny. Hospodarem multańskim był wtedy Grigorie Ghika. – D. 12 Octobr. 1777 odbyła Bukowina przysięgę homagialną, a rządcą był baron Enzenberg. – Józef II połączył Bukowinę z Galicyją – za Leopolda II ogłoszona za osobną prowincyą – Franciszek I połączył

ją znowu z Galicyą – R. 1849 d. 4 Marca ogłoszona udzielnym Księstwem z własną administracyą; lecz administracyą własną dopiero r. 1853 Bukowina uzyskała. – R. 1859 znowu na krótki czas administracyą Bukowiny z Galicyą połączono.

Grzegorz Ureki kronikarz multański pisze iż r. 1399 hospodar Juga (Jerzy Koryatowicz?) założył kościół metropolitalny w Suczawie za pozwoleniem metropolity z Ochrydy

Za cesarza Józefa II stolicę biskupstwa radowieckiego (założonego przez Alexandra dobrego około r. 1420) przenosi do Czerniowiec biskup Dosithej Hereskul i oderwał się od metropolii mołdawskiej – po nim biskupi czerniowieccy: Daniel Wlachowicz, Izaiasz Balaszeskul, Eugeniusz Hakman, Bendela,

Rumunów liczono w r. 1877 (podług pisma L'Orient 1877 wychodzącego w Bukareście) razem dusz 11,437,000, którzy zamieszkali w państwach:

a) w Rumuńskiem Królestwie .	5,700,000,	t.j.	1) na Wołoszczyźnie	3,000,000
			2) w Multanach . .	2,700,000
b) w Austryjackiem Cesarstwie .	3,210,000,	t.j.	1) w Siedmiogrodzie .	1,500,000
			2) w Banacie i Temeszwegu	660,000
			3) w Maramorosk. Komit.	850,000
			4) w Bukowinie . .	200,000
c) w Rossyjskiem Cesarstwie .	800,000,	t.j.	w Bessarabii . .	800,000
d) w Tureckiem Państwie . .	1,600,000,	t.j.	1) w Bulgaryi i Dobrudży.	400,000
			2) w Tracyi	200,000
			3) w Macedonii . . .	450,000
			4) w Tessalii . . .	200,000
			5) w Epirze	350,000
e) w Serbskiem Księstwie .	127,000,	t.j.	w Serbii . .	127,000
	11,437,000			11,437,000.

w której to liczbie niezamieszczoni są Rumuni wyznania tureckiego?

Według pochodzenia (narodowości ?) liczono r. 1877 w granicach dawnego Państwa Tureckiego:

Łacinników 12,000000 (Rumunów ?)
Greków . . . 2,000,000
Albańczyków . 1,000,000
Bulgarów . . 4,500,000
Serbów . . . 3,000,000 (w Serbii, Bosnii, Hercegowinie)
Czarnogórców 200,000 (w Montenegro)

W Austryi są następujące dyecezye rumuńskie:

Arcybiskupstwo nieunickie w Hermansztadzie ..	715,928 dusz	
Biskupstwo " " w Arad . . .	557,880 "	
" " " " w Karansebes . .	335,361 "	
Arcybiskupstwo unickie w Fogaras (Blasendorf)	379,802 "	(za Innocentego XIII)
Biskupstwo " w Szamos-Ujvar (Armenopolis)	423,130 "	(nowe od 1866)
" " w Grosswardein . .	121,291 "	(odr. 1748)
" " w Lugos . . .	100,109 "	(nowe od 1850)
Prócz tego należą Rumuni do		
Biskupstwa serbskiego nieunickiego w Werschetz .	40,000 "	
" ruskiego unickiego w Munkaczu	?	
Arcybiskupstwo nieunickie w Czerniowcach (Bukowina)	200,000 "	

Herb Bukowiny (na płaszczu książęcym gronostajowym pod koroną królewską.

Księstwo Bukowiny miało r. 1775: 3 miasta 229 wsi, 31 klaszt. męsk. 8 żeńskich
1875 5 miast, 19 miasteczek

5 miast 19 miasteczek
295 wsi, 3 klaszt.

Ob: Kulturzustände im Herzogthume Bukowina 1775. 1875. Verlag der Handelskammer vom Sekretär Andreas Mikulicz.

Wickenhauser Franz Adolf (K. K. Finanzrath): Moldawa oder Beiträge zu einem Urkundenbuche für die Moldau und Bukowina. — bei H. Pardini k. k. Universitätsbuchhändler in Czernowitz

I. Abtheilung (I Band): Geschichte des Klosters Moldowitza. Wien 1862. 8vo. ppg. 242. — 1 f 20 Kr.

II Band: Geschichte des Klosters Solka. Czernowitz 1877. — 1 f. 20

Bochotin. I Heft: Geschichte der Stadt Czernowitz sammt Umgegend. Wien 1874. — 1 f.

Molda: I Band. Geschichte der Klöster: Homor, Sct. Onufri, Horodnik und Petrautz. Czernowitz 1881. — 1 f.

II Band: Deutsche Siedelungen in der Bukowina I und " " II Bändchen. Czernowitz 1883–1888. *) — 1 f. 60 — Ites Bändchen ppg 138

III Band: Geschichte der Klöster Woronetz und Putna. I Bändchen 1tes und 2tes Heft. Czernowitz 1886–1888. — 1 f 60. — 1 Band. 1es Heft ppg. 96. 2es Heft (Beweisurkunden, Ergänzungen) 2.

Kaindl Raimund Friedrich: Der Buchenwald. Beiträge zur Geschichte und Kunde der Bukowina. — (Separat-Abdrücke aus der Bukow. Rundschau)

No 1. Zur Geschichte der Stadt Czernowitz und ihrer Umgegend. Czernowitz 1888. 8vo ppg. 25. — 20 Kr.

No 2. Geschichte der Bukowina. I Abschnitt. Czernowitz 1888. — 50 Kr.

No 3 (R. F. Kaindl und Alexander Manastyrski): Die Ruthenen in der Bukowina. I Theil. Czernowitz 1888. 8vo ppg. 87. — 50 Kr

" " II Theil (Festkalender, Gespenster, Sagen)

" " III Theil (Die Ruthenen am Seret.)

* II Band Molda. IIes Bändchen: Die deutschen Ansiedelungen in der Bukowina unter Kaiser Josef II (Lipowaner, Ungarn, Ruthenen, Rumäner) ?

III Bändchen: Geschichte des griech. orient. Klosters Gross-Skit bei Stanislau 1611–1785 (?)

Zieglauer von (Professor): Der Zustand der Bukowina zur Zeit der österreichischen Occupation. Dargestellt im Spiegel der ersten Denkschrift des commandirenden Generals Freih. v. Spleny. (Separat-Abdruck aus den „Bukowinaer Nachrichten".) Czernowitz, Druck und Verlag der Czernowitzer Buchdruckerei-Gesellschaft, 1888. 8vo str. 41 (42 kr)

(W jesieni 1774 zajął General-wachtmeister Gabriel Baron Spleny de Mihaldy na czele 3 pułków piechoty, 12 armat i 2 pułków konnicy, część dawnych Multan która dostała nazwę: K.K. enclavirter Moldauischer Antheil; później dopiero otrzymała nazwę Bukowiny.)

Bidermann Dr: Die Bukowina unter österreichischer Verwaltung 1775 bis 1875. Wien 1875. 8vo

Cogalniceanu M.: Letopisițele Țerii Moldovii. Jași 1852 T. I. II

136

Mokanii, Moci, Moiogani, ~~Ne~~
(pasterze gorscy siedmiogrodzcy)
Bărsanii Hirten aus dem
Bürzenland

Cihac A. de: Dictionnaire d'étymologie Daco-Romaine. Eléments slaves, magyars, turcs, grecomoderne et albanais. Frankfurt a. M. (Ludolph St. Goar) 1879. 8°. 2 Vol.

Slavici: Joan: Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukowina. Wien u. Teschen (Prochaska) 1881. 8. (6r Band Die Völker Oesterreich-Ungarns.)

1682 Jabłoński Jan
Suczaw. do [illegible]
1690 do Żółkwi

Dożył tej † 1693 w
Żółkwi

1783 Józef do Suczawy
wydał

Robert Fryntag
z Trojcy 1688

Placidi

ŭ = i
ȣ = u
ѣ = é
ꙁ = ă
ѫ = â
ф = m
ѧ = ŭ, å
к = c, ch (ka ko ku) ke, ki
ѳ = ʒt, th
ф = f
х = h
ч = c č (ce ci, ča čo, ču)
щ = ţ (ć)
ш = ș (sz)
щ = șt = (szt)
ѱ = g, ğ (ge gi; ga; go, gu)
ѕ = ḑ

197

Hl. Pardini in Czernowitz

Wickenhauser F. A. Geschichte der Stadt Czernowitz samt Umgegend. . 1 f.

" " Geschichte der Klöster Homor Sct. Onufri, Horodnik und Petrowtz 1881. 1 f

" " Deutsche Siedlungen in der Bukowina. 2tes Bändchen 1886 . . ~~[illegible]~~ 1 f.
(Pierwszy tomik mamy)

" " Geschichte der Klöster Woronetz und Putna. 2tes Heft des 1ten Bändchens. 1886 80 Kr.

" " Geschichte des Bisthums Radautz und des Klosters Gross-Skit 1890 1 f.

		Forma	
…r.	St. Petersburg, gedrukt bei Karl Kray, 1824		
…n Gebiete der älteren religiö- …n und literarischen Bildungs- …ölker Mittel-Asiens vorzüg- …golen und Tibeter von …Schmidt. …XIV. 287 u 2 litogr. Tafeln.		8vo	

Kaindl Raimund Friedrich: 198

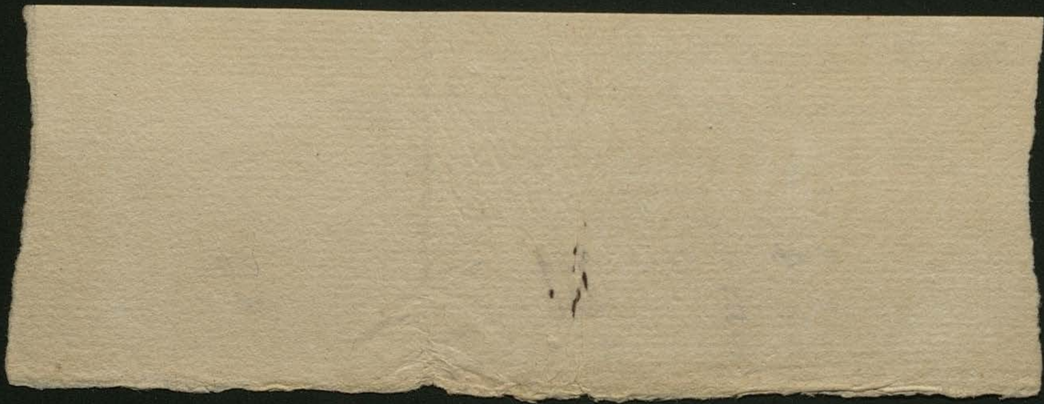
Zur Geschichte der Stadt Czernowitz 1888 – 21 kr.

Geschichte der Bukowina I Abschnitt 1888 . . 50 "

" " Manastyrski: Die Ruthenen in der Bukowina I Theil 1889 . – – 50 "

II " 1890 – . . . 60 "

III " ?

r. 1826 nie ma jeszcze

i 1828
1827) Hauptschule in Czernowitz

Katechet r. k. Johann Schindler Dr. der Theologie

Pfarrer u Dechant Anton Kunz

Erzbischof Aloysius Ankwicz

ojciec Joseph Schindler geistlicher Landrechtsassessor in Stanislawow.

199

Numerus Invent.	Litera	Nro
		Histo
	Schmidt Isaac Jacob.	Forschungen im ... sen, politischen ... geschichte der Vö ... lich der M ...

200

Schmidt Wilh. Gymn. Prof.

Suczawa's historische Denkwürdigkeiten von der ersten historischen Kenntniss bis zur Verbindung der Bukowina mit Oesterreich. Ein Stück Städte-Chronik und moldauischer Geschichte. Czernowitz 1876 Selbstverlag (zu haben im Suczawer Gemeindeamte.)

IX. 276 str. 8° maj. 3 Mark

Akerman – Cetate Alba – Monkastra – Asprocastro.

Matthiae de recte gerendo Episcopatu Mo-
stica. Cracoviae typis Univ. Francisci
5.

4. Z. VI. 64. b

Sulzer: Geschichte des transalpinischen Daciens.

Bukowina Landes- und Amtszeitung Jahrgang I–VI (1873)

Hauptbericht und Statistik über das Herzogthum Bukowina für die Periode vom J. 1862–1871

Volkswirthschaftliche Uebersichts-Karte des Herzogthums Bukowina von Andr. Mikulicz Handelskammer-Secretär. 1873. -1876

Czernowitzer Zeitung pro 1873 (b. Eckhardt)

Bukowiner Hausblätter Czernowitz Druckerei des G. Piotrowski 1873 No. 1–4.

Schematismus der gr. or. Bukowiner Diöcese für 1868–1870. 1876

Rechenschaftsbericht der Bukow. Handelskammer 1850–1870.

Dr. I. v. Alth: Klimatologie von Czernowitz 1876

Bidermann: Die Bukowina unter österr. Verwaltung 1775–1875. Lemberg 1876. 2e Auflage

Kalendarz ruskiej Besidy w Czerniowcach 1876. 1877

Zieglauer: Der Zustand der Bukowina zur Zeit der österreichischen Occupation. Czernowitz 1888.

Mikulicz Adalbert k. k. Gymnasiallehrer

Heimatskunde der Bukowina. Czernowitz (Rudolf Eckhardt) 1872

Neubauer Ernst Rudolf Director des Untergymnasium in Radautz 1873.

Lukasi: Historia Armenorum Transilvaniae. Viennae 1859. 8vo

Ćwik Walenty: Bukowina Wzmianka o jej przeszłości i zabytkach. Czerniowce (Eckhardt) 1884. 8. str. 83 (Przedruk z Gazety polskiej)

Bendella Theophil: Die Bukowina im Königreiche Galizien. Wien (Müller) 1845. 8o str. 38 i 6 litograf. rycin.

Prelicz: Geschichte der Stadt Seret und ihrer Alterthümer. (Jahresbericht der Unterrealschule Seret 1886.)

Kodreskul: Urikar (Urkundenbuch) Jassi 1825–1888. 10 Tomików.

L. a) Wickenhauser: Geschichte und Urkunden des Klosters Solka - Czernowitz 1877. 8vo str. 201.

Ţinţiginowicz - ~~[illegible]~~ Stafse: Die Bodenplastik der Bukowina 1875

Czernowitzer Zeitung 1872 ~~1875~~ - 1876 - 1877

Bukowinsko - ruskij miesiacosłow 1874. (Eckhardt in Czernowitz)

Wickenhauser Finanzrath: Bochotin oder Geschichte der Stadt Cernauz und ihrer Umgegend. 1874

Mittheilungen des Vereins für Landescultur im Herzogthume Bukowina 1874 III Jahrgang 1876. IV. Jahrg. 1877.

Poesii poporale române adunate şi întocmite de Simeon Fl. Marian. Czernowitz (G. Piotrowski) 1874.

Neubauer Ernst Rudolf Prof: Erzählungen aus der Bukowina I. ~~II. III. IV. V. VI.~~ (1873)

J. Lieder aus der Bukowina I 1873

J. Versuch einer Darstellung nach Quellen für die Beziehungen zwischen Polen und Oesterreich zur Zeit Kaiser Maximilians II u. seines Sohnes

Lopata humorystyczne pismo ruskie; Czernowice 1876 druk wdowy G. Piotrowskiego. I rok.

202

Bucovina di L. S. Ureliann. Bukureszti 1876.

203

Martynowicz Isidor: Historische Zeugnisse über die ältesten Bewohner der Bukowina. Czernowitz (Czopp) 8° str. 28. 25 Ct

Heimatskunde der Bucovina. Czernowitz (Pardini) 1872. 8. str. 61.

Kaindl R. F. Zur Geschichte der Stadt Czernowitz 1888 (Czopp) 8° str. 25. 10 Ct
Herb Czernowicom nadany 1784.

Stauffe-Simiginowicz L. A. Volksagen aus der Bukowina. Czernowitz (Pardini) 1885 8° str. 139. 60 kr.

" " Völkergruppen der Bukowina Czernowitz (Czopp) 1884. 8° str. 203. 1 f.

" " Die Bodenplastik der Bukowina Kronstadt (Frank) 1873. 8° 50 kr.

Alphabetisch geordnetes Repertorium aller für Galizien, Lodomerien und Bukowina erschienenen Gesetze, Verordnungen, Patente, Gubernial= und Kreisschreiben in politischen, Justiz= und Kameral=sache, welche in der sogenannten Piller'=schen Patentsammlung vom Jahre 1772 bis 1818 und in der Provinzial=Gesetzsammlung vom Jahre 1819 bis 1848 erschienen sind. Lemberg. E. Winiarz Verlags=Expedition 1856. 8ᵒ. Str. 495

Andreas Mikulitsch Besitzer d. [illegible] V. Kr. Ritter des russ. St. Stanislaus Ordens, Conservator für Baudenkmale, Mitglied mehrerer gelehrten Gesellschaften Sekretär der Bukowinaer Handels- u. Gewerbekammer.

Hauptbericht und Statistik über das Herzogthum Bukowina für die Periode vom Jahre 1862-1871 herausgegeben von der Bukowinaer Handels- und Gewerbekammer. Lemberg Druck von K. Piller - Selbstverlag der Handelskammer 1872 - 8° str 419. 1. i 2 tabl. litogr.

Volkswirthschaftliche Karte des Herzogthums Bukowina. Für die Bukowiner Handels und Gewerbekammer zusammengestellt durch ihren Sekretär Andreas Mikulitsch im Jahre 1873
1 W Zoll = 4000 W Klafter
Selbstverlag der Bukowiner Handelskammer.
Litografirt L. Unczowski. fol. ([illegible])
Aus der Lith. Anstalt des L. Unczowski & Ratsky Czernowitz
2 arkusze

Na drugim ark: Geognostische Karte, Nationalitäten Karte, Karte der im J. 1862-1872 vorgekommenen Viehseuchen [illegible], Bevölkerung, Epidemische Krankheiten, Viehstand, Boden-Kultur.

206

Polek Joh: Die Lippowaner-Colonien in d. Bukowina. Wien 1885. 50 Kr.

Swiecenty F. Das Heimatsrecht in d. östr. Kronländern. 2e Aufl. Wien 1861. 8o. 1 f. 50 Kr.

Gartner Th. Bukowiner oder Bukowinaer. Czernowitz 1891. 8o. 20 Kr.

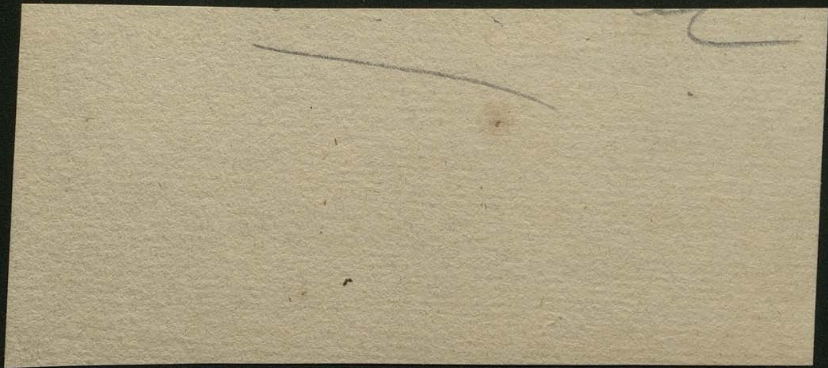
Kałużniacki: Obzor sławiano-russk. pamiatnikow jazyka i pisma. Kijew 1877. 4o. 1 f. 50.

Rückblick auf die Forschungen zur Landes- und Volkskunde der Bukowina seit 1773. ~~Vortrag~~ von Dr. Johann Polek. Vortrag gehalten in der constituirenden Versammlung der Mitglieder des Bukowiner Landes-Museums in Czernowitz am 21 Februar 1892.
Czernowitz 1892. Czernowitzer Buchdruckerei-Gesellschaft. 8° str. 32
Od zajęcia Bukowiny w r. 1774

207

208

Schmedes Carl R. v. Geogra-
phisch statist. Uebersicht
Galiziens u der Bukowina
2te verm. Aufl. Lemberg
1869.

Flora der Bucovina von Dr. Franz Herbich k. k. Regiments-arzte, Mitgliede. Leipzig Verlag von F. Volckmar 1859. 8°. str. VI. 460.

Selectus Plantarum Galiciae et Bucovinae. Czernovitii 1836

Regensburger botanische Zeitung XXIX Jahrg. Beschreibung eines in dies Hochgebirge unternommenen Ausfluges

od 1836–1856 [illegible] Zügelwald

od Dniestru do Czarnej Hory

J. 189 mil □ Bukow

Bukowina ma mało roślin alpejskich jednak góry wapienne koło Kimpolungi i Dżumini mianowicie Góry Pietrile Domnei czyli Pietra Domnej i Rarea

Festuca ovina β. alpina) Poa laxa, sudetica, Sesleria coerulea, Aira flexuosa, Phleum alpinum, Carex curvula etc Juncus trifidus, Luzula maxima, Luzula Althii Herb. Orchis globosa, Juniperus nana, Pinus Mughus, Betula alba, Salix silesiaca, Polygonum viviparum, Rumex alpinus, Thesium alpinum, Homogyne alpina, Aster alpinus Anthemis caespitosa Herbich, Gentiana bucovinensis Herbich Ranunculus carpaticus Herbich, Silene Zawadzkii Herbich

Góry pokryte lasami szpilkowemi

Bagniste okolice nad Prutem i Seretem

Stepy ~~koło Dniestru~~ między Dniestrem a Prutem

Kosodrzewina Pinus Mughus tylko na szczytach Dschumaleu-Kalidu, Piotrile-Domnei, Zapul

Cis taxus baccata ~~[illegible]~~ w Górach koło Wamma, Kimpolung, Suczawica, pojedynczo.

Najwięcej chodują Mays Zea aż do 1500' nad poz. morza

Drzewa owocowe [illegible] Juglans regia Włoski orzech Morus alba (Kaftan i Migdałowe drzewo nie rośnie)

Winogrona w południowo wschodniej stronie koło Chilischeny, Uideştie, Reusseny, Hlawalar do 1000'

Cucumis Cantalupa

" melopepo

Cucurbita Pepo.

Nr. 484 Familie Tribus (Gatunki)

Liège
(en Belgique)
membre de la
Société scientifique
de Cracovie
ancien pro-
fesseur
de mathé-
matiques

Tłom. z angielskiego.

210

Księstwa Mołdawii i Wołoszczyzny zajmują wschodnie i południowe pochyłości lesistego łańcucha gór karpackich, oraz równiny rozciągające się od ich podnóża aż do brzegów Prutu i Dunaju. Mołdawia niegdyś rozciągała się daleko poza pierwszą rzekę: części tej dawnej prowincji zostały w niedawnym czasie przyłączone do państw Austryi i Rossyi. –

Mieszkańcy tych księstw wywodzą swe imię i chlubią się pochodzeniem swojem od Rzymian, którzy tu panowali i osiedlili te kraje łącznie z Siedmiogrodem i częścią Węgier, pod nazwą Dacyi. Ich język w pewnym stopniu usprawiedliwia to ~~ich~~ twierdzenie, albowiem łacina jest w nim przeważającą, jakkolwiek pomięszana z słowiańskiemi, greckiemi i tureckiemi wyrazami; jest to rodzaj wschodnio włoskiego języka.

Rumuny, jak się sami nazywają, mają w swych sąsiadach mniej wyniosłe imię Wołochów,

imię nie do samych tylko mieszkańców Wołoszczyzny przywiązane, lecz jako odrajowe nazwisko mieszkańcom także Mołdawii służące. Zdaje się być prawdopodobném, że ten kied może pochodzić od pokoleń które zajmowały te okolice wówczas, kiedy były częścią posiadłości Krymu. Podróżujący w romantycznych jarach tej części Karpat znajdują zawsze tak w ubiorze jako i w rysach uderzające podobieństwo między mieszkańcami tych lasów, przeznaczonemi do naprawiania i strzeżenia tamtejszych dróg niebezpiecznych, a jeńcami dackiemi wyobrażonemi na sławnej kolumnie przypominającej zwycięstwa Trajana.

Od epoki w której rzymskie orły cofnęły się za południowe brzegi Dunaju, zaledwie ~~który~~ jaki wiek przeminął, w którymby te kraje klęski okrutnych nie doznały; przez nie bowiem ciągnie się jeden z wielkich szlaków, któremi barbarzyńskie narody Azyi tak często wpadały do Europy dla łupów i niszczenia cywilizowanego zachodu. Że pierwotni mieszkańcy nie zostali zupełnie wytępieni tak częstemi i strasznemi napa-

dami, należy to przypisać ich obronnym górom, gdzie mogli znajdować bezpieczne schronienia, dopóki powódź zniszczenia zalewająca ich równiny, nie przeminęła.

Nigdy zupełnie nieujarzmieni, chociaż ulegli rozmaitym przemianom losu, Mołdawianie i Wołochy, mężnie walczyli przez wieki w obronie swej niepodległości: lecz gdy im nakoniec stało się to widocznem, iż w skutek nagłego wzrostu potęgi Sułtana tureckiego, to ich drogie dziedzictwo nie mogło być dłużej w całości dochowanem, chwycili się roztządnej myśli, aby wcześnie ofiarą małej części, zabezpieczyć sobie używanie obszerniejszej i ważniejszej. W roku 1393, Wołochowie zawarli umowę z Bajazetem, od której datuje się rozszerzenie praw Porty do władzy (: souveraineté :) nad temi prowincyami: umowa ta, czyli jak ją zwykle zowią, kapitulacya, brzmi jak następuje.

„ Artykuł 1. My Bajazet, w skutek naszego
„ zbytecznego pobłażania względem Wołoszczyzny,
„ która wraz ze swym rządzącym Księciem poddała

się

„ się, naszemu niezwyciężonemu berłu, zezwalamy i
„ stanowimy, aby ta kraina zostawała nadal pod
„ rządem własnych swoich ~~praw~~ ustaw; i aby książę
„ Wołoszczyzny miał zupełną wolność wydawania
„ wojny swym sąsiadom, i zawierania z nimi po-
„ koju, kiedy i jak zdawać mu się to będzie potrze-
„ bnem: oraz aby tenże posiadał prawo życia i śmier-
„ ci nad swemi poddanemi.„

„ Artykuł 2. – Wszyscy chrześcianie, którzy kiedykol-
„ wiek przeszli na religiją machometańską, a chcie-
„ liby teraz opuścić granice naszego państwa i powrócić
„ do chrześcijańskiego obrządku, mają być szanowani
„ i wolni od wszelkich względem nas powinności.„

„ Artykuł 3. – Wszyscy Wołochowie, przybywający
„ w obręb naszego państwa, we własnych swoich inte-
„ resach, mają być wolni od wszelkich opłat, i nikt
„ nie ma ich niepokoić z powodu ich ubioru.

„ Art. 4. – Książęta (zawsze chrześcianie) mają
„ być wybierani przez metropolitę i bojarów.„

„ Art 5. – Stanowi wypokoić ~~podatku~~ haraczu rocznie
„ opłacać się mającego.„

Mołdawia nie stała się podległą tureckiemu
berłu, aż po upływie przeszło całego stulecia,
po podpisaniu wołoskiego traktatu; a warunki
pod któremi rzeczone księstwo w roku 1513 pod:

dało,

dało się władzy Porty, były nie mniej korzystne od tych, jakie przyjęła była Wołosza.

Te dawne traktaty stanowią podstawę stosunków zachodzących aż do obecnéj chwili między temi księstwami a Portą; były one potwierdzane przez następnych Sułtanów, bywały często wspominane i uznawane jako ważne i trwające, tak przez rossyjski rząd i Portę, jako też przez mieszkańców samych tychże księstw.

Dyplomatyczne związki między Rossyą a Księstwami temi, datują się od r. 1710. W tym to roku Piotr Wielki postanowiwszy uderzyć na państwo tureckie, rozpoczął swe działania od tego, aby Książąt Mołdawii i Wołoszczyzny oderwać od wierności Sułtanowi. Zawarł on był traktat z Demetryuszem Kantemirem księciem Mołdawskim, który brzmi w tych wyrazach:

„Art. 1. Mołdawia ma obejmować cały obwód położony między Dniestrem i Budziakiem. Wszystkie twierdze na lewym brzegu Prutu, mają jako prawnie, należeć do Mołdawii. —

„Art 2. — Mołdawia nie będzie żadnego haraczu

płaciż

„ płacić Rossyi.

„ Art. 3. – Hospodar obowiązuje się utrzymywać
„ 10 000 żołnierzy, którym żołd dostarczany będzie
„ przez Rossyę. –

„ Art. 4. – Rossya nie będzie się nigdy wdawać
„ w sprawy kraju; a żadnemu Rossyanowi nie będzie
„ dozwolonem żenić się, lub nabywać dobra w Mołdawii. –

„ Art. 5. – Tytuły Księcia mają być: jaśnie oświecona wysokość, książe i samowładzca Mołdawii,
„ sprzymierzeniec Rossyi."

Powody które skłoniły Kantemira do wejścia w ten związek, leżały jak się zdaje w jego osobistym charakterze, a których Rossya zawsze bardzo dobrze umiała użyć; gdyż on wiedział o stałem przywiązaniu swych poddanych do Porty. Wkrótce potem udało się Piotrowi wciągnąć księcia wołoskiego do zawarcia podobnej umowy.

Pomoc, jaką sobie Piotr zapewnił przez te intrygi, nie zdołała go w wyprawie nad Prutem zasłonić od wielkiej klęski; był zmuszony szukać ocalenia w cofnięciu się do swych posiadłości, przy pomocy podarunków tureckim generałom rozdanych. – Mieszkańcy księstw ucierpieli;

pieli za tę zdradę, w któréj nie mieli byli udzia-
łu; zaczął się bowiem od téj chwili zgubny
dla nich zwyczaj, iż rząd turecki przez cały
przeszło wiek wybierał na rządzców Mołdawii
i Wołoszczyzny nie już z pośród rodaków téj
krainy, lecz z pośród Greków Fanaryotów.
Ci Grecy, szczątkowie mało znaczących rodzin, któ-
rym dozwolono mieszkać w murach Stambułu, w dziel-
nicy od któréj noszą nazwę Fanaryotów, bywali wy-
chowywani do potrzeb państwa. Znajomość za-
chodnich języków i dyplomatycznego użycia, otwie-
rała im drogę do ważnych urzędów tłomaczy;
a przez styczność ich z dywanem, który ich
talenta oceniał, prowadzenie spraw zagrani-
cznych państwa tureckiego, powierzane im
było w wysokim stopniu. Lecz hospodarskie
berło Mołdawii i Wołoszczyzny, było najwyż-
szym ich dumy przedmiotem. Tytuł, jakiego
przez to nabywali, przechodził na ich potomków,
a kilkuletni rząd każdego, ułatwiał mu ze-
branie dość znacznego majątku, aby utrzymać
godność książęcego domu. Tytuły jakich używa-
ją rodziny Kantakuzenów, Maurokordatów, Kalli-
maków i innych, z którymi zachodnia Europa
jest

jest obeznajomiony, z takiegoż wszczęty się porządku.—

Rządy Fanaryotów, nie zawsze dla nich samych szczęśliwe, były prawie jednostajnie nieszczęśliwemi dla księstw rządzonych. Dary którym Hospodarowie winni byli swe wyniesienie, musiały być wetowane z podatków wydzieranych poddanym: krzywdy ich bywały przedstawiane Dywanowi, który w onych czasach ~~za psucia~~ przekupstwa i nieładu, miał własne swe powody taką im tylko przynosić ulgę, jaka ze zmiany rządców wypływała. Nagłe zmiany książąt powiększały złe, a Rossya pod tym głównie pozorem zapobieżenia takim nadużyciom, umięszała się w sprawy wewnętrzne Mołdawii i Wołoszczyzny (oraz państwa tureckiego) przy schyłku zeszłego i początku teraźniejszego wieku.

Pierwsze targi dotyczące tych księstw, obejmuje artykuł 16ty traktatu między Rossyą a Portą ~~w 1774~~ w Kainardzii zawartego, z którym zakończyła się w 1774 r. wojna przedsięwzięta przez Portę w celu zapobieżenia podziałowi Polski. Artykułem tym " Porta zezwalał, aby ~~st~~ odpowiednio okolicznościom ~~dwu~~ obu księstw,

ministrowie dworu Rossyjskiego mogli przemawiać na ich korzyść, i przyrzeka wziąć pod rozwagę ~~takie~~ ich przedstawienie, ze względem na stosunki przyjaźni i poszanowania jakie ma dla władzy." —

Tym sposobem otwartą została brama wpływowi Rossyi, która nie opuściła żadnej sposobności korzystnej, do wdzierania się co raz więcej w prawa tureckiego państwa i je~~go~~mu hołdujących krajów. Traktatem zawartym 1812 r. w Bukareszcie, Rossya otrzymała ustąpienie sobie blisko połowy Mołdawii, to jest prowincyą Bessarabii. Była to ciężka zapłata za opiekę Cara; cięższa od tej, jaką naznaczył Bajazet przy zupełności swej ~~[illegible]~~ udzielna władzy: i od tej epoki moralny wpływ Rossyi ~~za~~ w księstwach rzeczonych, jakkolwiek podpierany sympatyą religijną i takiemi środkami, z jakich żadne inne państwo pod względem równych korzyści pochlubić się nie może, zaczął widocznie upadać. —

Traktaty, Akermański w 1826 r. i Adryanopolski (z których ostatni zawarty między

Rossyą i Portą, dotyczy księstw obu) nie nadały żadnego prawa Rossyi do ~~władzy~~ zwierzchnictwa nad niemi, ani też nie uznały w jakibądź sposób jej ~~opieki~~ opieki nad temiż, z którą tak ~~rada~~ występować rada. Artykuł bowiem 5ty ostatniego traktatu przeciwnie najwyraźniej stanowi, że:

„Gdy Księstwa Mołdawii i Wołoszczyzny, podda~~ły~~ „się przy kapitulacyi pod władzę (: suzeraineté :) (zwierzchnictwo) naj- „wyższej Porty, a Rossya ~~zapewniła ich~~ zaręczyła im spokoj- „ność, przeto ma się rozumieć, iż mają prawo zacho- „wać wszelkie przywileje i nienaruszalność zape- „wnione im ~~na~~ w skutek ich kapitulacyi, tak „przez traktaty zawarte między dwoma cesarskiemi „dworami, jako też przez Hatti-szeryfy w rozmai- „tych czasach wydane. Następnie mają używać wol- „nego wyznawania swej religii, zupełnego bezpieczeń- „stwa, narodowej i niepodległej administracyi, i zupeł- „nej ~~w~~ wolności handlu."

Osobny artykuł tegoż traktatu, ściągający się do tychże księstw, uznaje nie mniej wyraźnie ich prawo do niepodległego wewnętrznego rządu.

Lecz właśnie kiedy te tak korzystne dla niepodległości księstw warunki zamieszczone były w traktatach, zdawało się być jedynem zgrzeniem rządu rossyjskiego, aby nigdy w wykonanie nie były wprowadzone.

Dziwnem się to może wydawać, że rossyjscy generałowie, podczas wojny, która się traktatem Adryanopolskiem zakończyła, obowiązywali się przygotować konstytucyę dla obu Księstw, pod imieniem Statutu organicznego: Cesarz Rossyi w swej gorliwości o szczęście poddanych swych sprzymierzeńców, zajmuje się zapewnieniem im przywilejów, których własnym poddanym odmawia.

Bliższe rozpatrzenie się w Statucie organicznym Wołoszczyzny, uwolni może Gabinet rossyjski od podejrzenia, jakoby miał sprzyjać konstytucyjnej formie rządu; 52gi artykuł tegoż Statutu mówi, iż, "każdy akt, albo uchwała zgromadzenia ogólnego i Księcia, któreby się sprzeciwiały przywilejom Księstwa, traktatom i Hatiszeryfom zrobionym na korzyść Księstwa, jako więc przeciwne prawom władających i opiekuńczych dworów, mają się uważać jako żadne i daremne."– nieważne

Tym sposobem udało się Rossyi aktem publicznym otrzymać uznanie przybranego przez nią tytułu protektorki Księstw: uznanie, które ona zdaje się uważać za bardzo ważne, chociaż dokument mieszczący takowe, był w rzeczywistości dziełem jej własnych agentów; chociaż

traktat Adryanopolski zastrzegał, że ów statut organiczny, nie miał w jakibądź sposób nadwerężać praw Porty; chociaż nakoniec tytuł opiekuńczej władzy, gdyby nawet był przyznany publiczną ustawą Europy, nie nadał jednak Rossyi żadnego prawa do władzy wyższej (: sovereignty :), i żadnego również prawa do interwencyi, wyjąwszy tylko w razie jakiegoś czynu przeciwnego warunkom traktatów.

Widziała ona, że nabywszy jakiebądź prawa do wdawania się w wszelkie możebne wypadki, jej twierdzenie, że wypadek istotnie nastąpił, będzie dostatecznem do zaspokojenia łatwowierności zachodnich narodów, i do usprawiedliwienia w ich oczach królów tak strasznej potęgi.

Trzymając się ciągle swej zwykłej polityki w rozciąganiu przywłaszczeń z daleka jak tylko być może, Rossya przedsięwzięła w 1837, przy ogłoszeniu nowego wydania statutu organicznego wyjednać dodatek, na końcu tego dokumentu, po artykule głoszącym, że Zgromadzenie może za zezwoleniem Hospodara, robić takie zmiany w tym statucie, jakie za potrzebne uzna, dodatek zaś ten jest w następujących dwuznacznych wyrazach:

„Co jednakże nie może mieć miejsca bez zezwolenia zwierzchniego (: suzeraine :) i protegującego dworu.”

Propozycya ta była przez część ~~na~~ Zgromadzenia wołoskiego ze wstrętem odrzucona. Lecz bojaźń jaką Rossya Portę natchnęła była pod ten czas tak wielką, że Porta ~~zgodziła się~~ zezwoliła na przeprowadzenie firmanu, wymagającego, aby te niebezpieczne wyrazy były zamieszczone w statucie organicznym. Firman ten jednakże, winien być uważany jako zupełnie nieważny, gdyż jest sprzeczny z zasadniczem prawem ludu wołoskiego, do urządzania wewnętrznych spraw kraju podług ~~jego~~ swego własnego zdania; i nie był nigdy przyjęty przez Zgromadzenie narodowe wołoskie.

Wszelako tą przez Rossyę srogą i gwałtownie narzuconą Wołochom ~~konstytucyą~~ i podstępnie rozszerzoną konstytucyą, Rossya będzie usprawiedliwiać swoje obecne ~~teraz~~ księstwa zajęcie.

Rzućmy teraz okiem na obecny stan tych krajów, które tak długo obudzały zajęcie się rządu rossyjskiego, a których pomyślność tenże rząd zapewnił.

Równiny Wołoszczyzny i pagórki Mołdawii mają grunta pod względem urodzajności wyrównające najlepszym w Europie. Stąd księstwa te były długo uważane jako spichlerze państwa ottomańskiego. Podczas ostatnich lat głodu w Irlandyi, ogromna ilość zboża tak z Indyj jako też z tych krajów sprowadzaną była z ich głównych portów Galacza i Braiłowa dla wysp Brytanii. Mołda-

nia posyła corocznie kilka tysięcy beczek wina
zapełniającego więcej ku północy leżące i mniej
urodzajne grunta. Najwyborniejszego drzewa do
budowli w nieograniczonej ilości, dostarczają góry
Karpackie; one wydają płodów kopalnych tyle,
ile się zażąda. Szlachta wołoska, bojarami zwana,
weszła w przysłowie ze swej okazałości. W jej
przepysznych pałacach łączy się zbytek wschodni za
smakiem zachodnim. Jednakże ogół ludu jest po-
grążony w największej nędzy. Podróżny w ciągu cało-
dziennej drogi nie napotka jednego domu ~~[illegible]~~
gdzieby mógł dostać skromnego jadła. Widać wokoło
nieuprawne obszary, któreby można nazwać puszcza-
mi bogatej roślinności, świadczącej o płodności
ziemi. Drogi są prawie żadne. Bite gościńce
~~na~~ które gdy stężeją wśród gorącego lata, Bojar
sześcią albo ośmią końmi ciągniony dość szybko
przebywa, są w zimie nieprzebytemi. Wszakże,
gdyby te kraje, zamiast leżeć nad najszlachetniejszą
rzeką Europy, położone były na brzegach Ohio,
lub nad jakiem oddalonem wybrzeżu oceanu spokoj-
nego, jakiegożby nie zrobiły postępu w zamożno-
ści i cywilizacyi, przez dwadzieścia lat pokoju?
Cóż więc przez tak długi czas wstrzymało wzrost
Mołdawii i Wołoszczyzny? Ich handel nie był

utrudniony żadnemi sztucznemi obostrzeniami; nie mieli powodu uciekać się na opłaty lub usiłowanie ze strony urzędu tureckiego. Cóż więc, powstaje zaraz, przeszkodziło rozwinięciu ich niezmiernych źródeł: co stanęło między niemi a tą pomyślnością, do której ich natura tak hojnemi zaopatrzyła żywiołami? Odpowiedź bardzo łatwa. Oto zwięzły pod cieniem rossyjskiej opieki.

Dawne ustawy księstw, się podwiela względami bardzo niedoskonałe. Większa część ludności zostaje w stanie zupełnej niewoli: Bojar w przeciwnie z cudzoziemcem jest wyższym nad prawo; trybunał otwarty jest wszelkiej przedajności. Pomyślność nie może się podnieść, gdzie są podobne nadużycia; i gdyby takowe były ciągle umyślnie popierane przez Mołdo-Wołochów, ich cierpienia byłyby słuszne. Lecz wpływ ~~ający~~ mającej, jakkolwiek niewielka części pomiędzy szlachtą, oddawna zapragnęła już zmiany tego złego, przez zaprowadzenie zwyczajów, ~~więcej~~ cywilizowańszych narodów. Przeważny wpływ Rossyi z drugiej strony czynnie zajmował się udaremnieniem tych zamiarów.